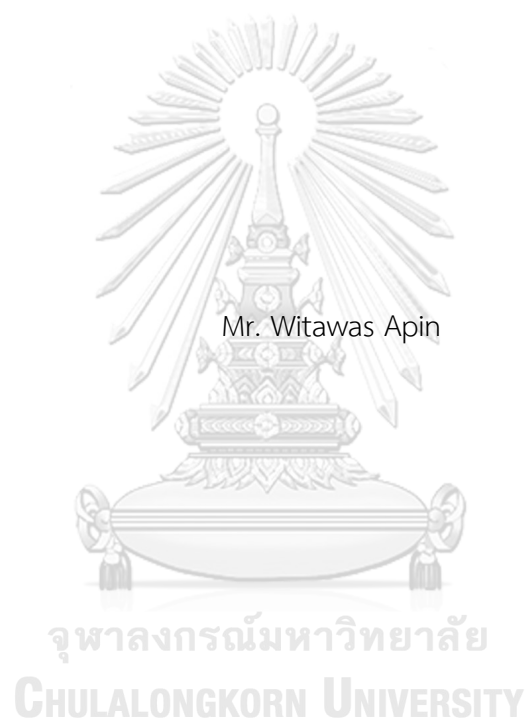

โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในการเมืองโลก: กรณีศึกษาเส้นทางสายไหมดิจิทัลของสาธารณรัฐประชาชน
จีน 2015-2021

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2566

Digital Infrastructure in Global Politics: A Case Study of the People's Republic of
China's Digital Silk Road, 2015-2021

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in International Relations
Department of International Relations
Faculty Of Political Science
Chulalongkorn University
Academic Year 2023

หัวข้อวิทยานิพนธ์

โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในการเมืองโลก: กรณีศึกษาเส้นทาง
สายไหมดิจิทัลของสาธารณรัฐประชาชนจีน 2015-2021

โดย

นายวิทวัส อภิภู

สาขาวิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ศาสตราจารย์สรวิศ ชัยนาม

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกรณ์ ศิริประกอบ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัลยา เจริญยิ่ง)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์สรวิศ ชัยนาม)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติภัทร พูนขำ)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทวัส อภิษฎ : โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในการเมืองโลก: กรณีศึกษาเส้นทางสายไหมดิจิทัลของ
 สาธารณรัฐประชาชนจีน 2015-2021. (Digital Infrastructure in Global Politics: A Case
 Study of the People's Republic of China's Digital Silk Road, 2015-2021) อ.ที่ปรึกษาหลัก :
 ศ.สรวิศ ชัยนาม

เนื่องจากความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เส้นทางสายไหมดิจิทัลมีความสำคัญมากขึ้น (Digital Silk Road; DSR) โดย DSR เป็นส่วนหนึ่งของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative; BRI) ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาระดับทวีปของสาธารณรัฐประชาชนจีน ด้วยความสำคัญที่มากขึ้นนี้ นำไปสู่การศึกษาถึงเป้าหมายของ DSR และวิธีการของจีนเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว งานศึกษานี้จึงมีขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การศึกษา DSR มีความจำเป็นโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการลงทุนในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับดิจิทัลทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอันเป็นรากฐานของการคงอยู่ของกิจกรรมทางดิจิทัลโดยรวม และสามารถเป็นตัวแปรต้นในการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวในการเมืองระหว่างประเทศ ข้อค้นพบในงานศึกษานำไปสู่คำตอบของเป้าหมายของ DSR คือการตอบสนองต่อปัจจัยภายในว่าด้วยความท้าทายทางเศรษฐกิจและความท้าทายทางข้อมูล รวมถึงปัจจัยภายนอก คือ การเมืองระหว่างประเทศโดยเฉพาะประเด็นความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา ทั้งสองปัจจัยกลายเป็นแรงผลักดันให้จีนแสวงหาชิปไทยทางดิจิทัล เพื่อให้ DSR ประสบความสำเร็จจีนได้ดำเนินการลงทุนในต่างประเทศเกี่ยวกับดิจิทัลทั้งทางตรงและอ้อม โดยวิธีการทางเศรษฐกิจของจีนสามารถศึกษาผ่านเครื่องมือของเสรีนิยมใหม่อย่าง โซน (Zone) การสร้างนิเวศเศรษฐกิจ (business ecosystem) นอกจากนี้ยังมีการก่อร่างของโครงร่างระบบระหว่างประเทศของจีนผ่านการนำเสนอระเบียบดิจิทัลที่มาพร้อมกับ DSR

สาขาวิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	ลายมือชื่อนิสิต .....
ปีการศึกษา	2566	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

6380126924 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: Digital, Digital Silk Road, Belt and Road Initiative, China, United States

Witawas Apin : Digital Infrastructure in Global Politics: A Case Study of the People's Republic of China's Digital Silk Road, 2015-2021. Advisor: Prof. SORAVIS JAYANAMA

The importance of digital technology has led to the growing significance of the Digital Silk Road (DSR). DSR is part of the Belt and Road Initiative (BRI), a transcontinental development program of the People's Republic of China. It is therefore crucial to study the goals of DSR as well as China's tools for achieving them. Foregrounding the importance of digital technology, this thesis focuses on DSR, especially China's direct and indirect investments in digital-related industries and the digital infrastructure, which is also a factor impacting international politics. It shows that economic and information challenges are the dominant internal factor driving DSR while relations with the United States serve as the main external factor. These two factors are behind China's pursuit of digital sovereignty. To facilitate the success of DSR, China has relied not only on direct and indirect overseas investments but also neoliberal zoning technology to carve out its own digital and business ecosystem. The shape of China's international system is also coming into full view through the introduction of the digital order that is accompanying DSR.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Field of Study: International Relations

Student's Signature .....

Academic Year: 2023

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดีเนื่องจากความอนุเคราะห์ของข้าพเจ้า แต่ความอนุเคราะห์ของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียวคงไม่สามารถทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ แต่ด้วยความช่วยเหลือจากศาสตราจารย์สรวิศ ชัยนาม และคณะกรรมการสอบทุกท่านที่ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และแหล่งข้อมูล ที่จำเป็นในการทำงานศึกษานี้ ตลอดจนช่วยเหลือในการแก้ไขงานศึกษาต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่หัวข้องานศึกษาจนถึงบรรณานุกรม งานงานศึกษานี้ได้เดินทางมาสู่ข้อสรุป ข้าพเจ้าขอขอบคุณต่อความอดทน กรุณา และทุ่มเท ของศาสตราจารย์สรวิศ มา ณ โอกาสนี้

อีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลไม่น้อยไปกว่ากัน คือ ครอบครัวของข้าพเจ้าทั้งบิดา มารดา และพี่สาว ที่เป็นทั้งผู้สนับสนุนในทางกายภาพ คือ การสนับสนุนเงินทองค่าใช้จ่ายทั้งหมดเพื่อสนองต่อความปรารถนาของข้าพเจ้าที่ต้องการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งครอบครัวของข้าพเจ้าต้องเสียสละหลายประการมากกว่าจะบรรยายได้เพื่อสนองต่อความปรารถนาของข้าพเจ้า รวมทั้งการสนับสนุนทางใจ ครอบครัวของข้าพเจ้ารับฟังและสนับสนุนความต้องการของข้าพเจ้าด้วยความเข้าใจ บิดาของข้าพเจ้าที่เข้มงวด แต่ในความเป็นจริงแล้วความเข้มงวดนั้น คือ ความปรารถนาดีต่อครอบครัว ซึ่งท่านเป็นเสาหลักของครอบครัวและเป็นบุคคลที่ข้าพเจ้ามั่นใจว่าจะเป็นที่พึ่งได้ มารดาของข้าพเจ้าที่ดูแลให้ครอบครัวดำเนินไปได้อย่างปกติ ท่านเป็นผู้ที่เปิดกว้างและพร้อมทำความเข้าใจทุกคนในบ้าน เป็นดั่งสายน้ำเย็นที่หล่อเลี้ยงใจข้าพเจ้าและครอบครัว สุดท้ายคือพี่สาวของข้าพเจ้าที่ดูแลข้าพเจ้าราวกับเป็นมารดาคนที่สอง ในยามที่เดือดร้อนพี่สาวของข้าพเจ้าพร้อมที่จะช่วยเหลือข้าพเจ้าเสมอ และเป็นแบบอย่างความภูมิใจของครอบครัวได้ ทั้งหมดนี้จึงกลายเป็นแรงผลักดันให้ข้าพเจ้ามาถึงวันนี้

แรงผลักดันทั้งหมดนี้ยังได้รับการเติมเต็มด้วยบรรดามิตรสหายทั้งวัยเดียวกันและต่างวัยของข้าพเจ้าด้วย ทั้งชั้นเพื่อนผู้เป็นที่พึ่งพิงในยามยากทั้งในช่วงที่ข้าพเจ้าต้องการคนเพื่อพูดคุยถึงงานศึกษาของข้าพเจ้า และเอื้อเฟื้อที่อยู่อาศัยให้ข้าพเจ้าตลอดเวลาที่อยู่ในกรุงเทพฯ หมวยเพื่อนผู้เป็นที่ปรึกษาและคลายความสนใจของข้าพเจ้าจากความตึงเครียดทั้งพูดคุยสัพเพเหระ ไปจนถึงข้อสนทนาที่ลุ่มลึก ฉัตรและกิตที่แม้จะยุ่งวุ่นวายกับกิจวัตรแต่หากข้าพเจ้าต้องการความช่วยเหลือก็พร้อมที่จะช่วยข้าพเจ้า พี่อ่องที่เปี่ยมด้วยข้อเสนออันแหลมคม คอยวิจารณ์งานของข้าพเจ้าแบบเห็นจริงและตรงไปตรงมา รวมทั้งยังเสนอตัวช่วยเหลือการตรวจทานวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้าเสมอ อาจารย์ชาติชายที่แม้ว่าจะผ่านช่วงเวลาที่ท่านช่วยเหลือข้าพเจ้าตามหน้าที่ แต่หลังจากเวลานั้นจนถึงปัจจุบันท่านยังคงช่วยเหลือข้าพเจ้าเสมอ ยังมีบรรดามิตรที่ข้าพเจ้าพบเจอในโลกออนไลน์ โดยตลอดเวลาที่ข้าพเจ้าทำงานศึกษาขึ้นนี้ เป็นเวลาเดียวกับที่โควิด-19 ระบาด ทำให้ข้าพเจ้าใช้เวลาส่วนมากกับเพื่อนในโลกออนไลน์ ทำให้ข้าพเจ้าทั้งได้ใช้เวลากับมิตรที่รู้จักในโลกเสมือนนี้มาเป็นเวลาเกือบทศวรรษ ทั้งคอป กล้า กิต หรือกับมิตรใหม่ที่

ข้าพเจ้าได้เจอตังโธ๊ต ลีวาย ฟีนาท เจต น่องโพล็ค น่องโอม รวมไปถึงมิตรอื่น ๆ อีกจำนวนมากที่ข้าพเจ้าไม่สามารถระบุถึงได้อย่างครบถ้วน ซึ่งไม่ว่าจะเป็นมิตรที่พบเจอกันในวาระโอกาสไหนก็ตามมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ทุกช่วงเวลาที่ใช้กับมิตรสหายทุกท่านเป็นช่วงเวลาที่ทรงคุณค่า และเป็นสิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้ายังคงดำรงสติในช่วงเวลาอันเคร่งเครียดนี้ไว้ได้

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ข้าพเจ้าขอมอบให้กับศาสตราจารย์สรวิศ และคณะกรรมการสอบทุกท่าน ครอบครัว และมิตรสหายของข้าพเจ้า ทั้งที่มีส่วนทางตรงและทางอ้อมในการผลักดันให้ข้าพเจ้าทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนเสร็จสิ้น ข้าพเจ้าหวังว่าผลลัพธ์จากงานศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจหรือพบเจองานนี้โดยบังเอิญ ทั้งที่มีคาดหวังและไม่มีคาดหวังประโยชน์ทางวิชาการจากงานศึกษานี้ ขอความสุขสวัสดิ์จงมีแต่ทุกท่าน

วิทวัส อภิญ

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
1. โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในการเมืองโลก: กรณีศึกษาเส้นทางสายไหมดิจิทัลของสาธารณรัฐประชาชนจีน 2015-2021.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานศึกษา.....	5
1.3 คำถามของงานศึกษา.....	5
1.4 สมมติฐานงานศึกษา.....	6
1.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานศึกษาและการทบทวนวรรณกรรม.....	6
1.5.1 งานศึกษาด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในภูมิรัฐศาสตร์.....	8
1.5.2 เส้นทางสายไหมดิจิทัลกับภูมิรัฐศาสตร์ สู่พื้นที่การแข่งขันใหม่ในการเมืองระหว่างประเทศ.....	10
1.6 ขอบเขตการศึกษา.....	15
1.6.1 ขอบเขตเชิงเวลา.....	15
1.6.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่.....	15
1.7 โครงสร้างของงานศึกษา.....	15

2. ภูมิทัศน์โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล.....	17
2.1 ปัญหาของเครือข่ายสายใต้ทะเล.....	24
2.2 จีนกับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลว่าด้วยข้อริเริ่มเครือข่ายสายใต้ทะเล.....	25
3. สาธารณรัฐประชาชนจีนกับความท้าทายในการเมืองโลก.....	29
3.1 ว่าด้วยความท้าทายทางเศรษฐกิจ.....	31
3.2 ว่าด้วยความท้าทายด้านความมั่นคงทางข้อมูล.....	33
3.3 โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลกับฝิ่นจีน.....	36
3.3.1 ก่อนจะเป็นเส้นทางสายไหมดิจิทัล กับความกังวลของปักกิ่งต่อการปะทะทางอิทธิพล.....	37
3.3.2 เส้นทางสายไหมดิจิทัลในหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง.....	41
3.4 เศรษฐกิจจีนกับเสรีนิยมใหม่ และเขตเศรษฐกิจพิเศษ.....	43
3.5 จีนนำเสนออะไรในการพัฒนา ว่าด้วยเครือข่ายบริการดิจิทัลและการวางรากฐานเพื่อปูทางสู่ ระเบียบจีน ข้อสังเกตว่าด้วยบริการดิจิทัลจากจีน.....	50
3.5.1 เมืองอัจฉริยะของจีน กับการสร้างรัฐสอดแนมทั่วโลก.....	58
3.6 โลกหลายขั้ว – ข้อสังเกตสงครามห่วงโซ่อุปทาน.....	61
3.7 จีนในการเมืองโลก กับความท้าทายทั้งภายในและภายนอก.....	66
4. ละตินอเมริกากับการชิงชัยในศักราชภูมิรัฐศาสตร์.....	70
4.1 ละตินอเมริกาในและหลังสงครามเย็น กระแสสัมพัทธ์ BRICS และจักรวรรดินิยมอเมริกา.....	71
4.2 ตะวันออกกลาง วิกฤตซับไพร์ม ทางแยกของสหรัฐอเมริกาและจีน กับความเปลี่ยนแปลงใน ละตินอเมริกา.....	80
4.3 ละตินอเมริกาในโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง.....	82
4.4 การปรากฏของเส้นทางสายไหมดิจิทัลในละตินอเมริกา สู่การเชื่อมห่วงโซ่อุปทานดิจิทัล.....	86
4.5 สรุป BRI-DSR กับละตินอเมริกา.....	94
5. สรุป.....	96
บรรณานุกรม.....	101

ประวัติผู้เขียน..... 120

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

หน้า

No table of figures entries found.

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 เครื่องข่ายสายโทรเลขใต้ทะเลในยุคจักรวรรดิอาณานิคมปี 1901	19
ภาพ 2 เครื่องข่ายสายโทรศัพทใ้ทะเลเครื่องข่ายแรกของโลก (TAT-1)	19
ภาพ 3 เครื่องข่ายสายไฟเบอร์ใ้ทะเลเครื่องข่ายแรก (TAT-8) ใช้ในปี 1988	20
ภาพ 4 เครื่องข่ายสายใ้ทะเลสหรัฐอเมริกา	21
ภาพ 5 เครื่องข่ายสายใ้ทะเลญี่ปุ่น	21
ภาพ 6 เครื่องข่ายสายใ้ทะเล SEA-ME-WE 5	23
ภาพ 7 เครื่องข่ายสายใ้ทะเล SJC	23
ภาพ 8 การวางแผนผังสายใ้ทะเลใหม่ของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และฝรั่งเศส	25
ภาพ 9 เครื่องข่ายสายใ้ทะเล PEACE (Pakistan & East Africa Connecting Europe).....	27
ภาพ 10 เครื่องข่ายสายใ้ทะเลจีน.....	28
ภาพ 11 การเปลี่ยนแปลงในการผลิตในกลุ่มประเทศ G7 ของการผลิตโลกที่ลดลงตั้งแต่ปี 1970	32
ภาพ 12 ตัวอย่างการสร้างโซนของจีนในกลุ่มประเทศแอฟริกาก่อน BRI	47
ภาพ 13 ลิขอันดับเว็บไซต์ที่มีผู้ใช้สูงสุดซึ่งถูกบล็อกในจีน.....	52
ภาพที่ 14 GDP per Capita ชิลิเปรียบเทียบกับภูมิภาคละตินอเมริกา.....	75
ภาพ 15 ปลายทางการส่งออกแร่เหล็กของละตินอเมริกาในระหว่างปี 2008-2016.....	82
ภาพ 16 ตัวเลขการลงทุนเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วม BRI	85
ภาพ 17 ตารางเปรียบเทียบทุนและสมาชิกของธนาคารเพื่อการพัฒนาในระดับโลก	86
ภาพ 18 สัดส่วนการผลิตแร่ในปี 2018.....	88
ภาพ 19 ปริมาณการผลิตของแร่ 7 ชนิดที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดิจิทัล.....	88
ภาพ 20 ตัวอย่างแร่ที่จำเป็นต่อเทคโนโลยีขั้นสูง	89

ภาพ 21 การกระจายการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การใช้อินเทอร์เน็ต และบริการอื่น ๆ โดยรายได้ลดลงใน
บางประเทศในละตินอเมริกาปี 2017 90

ภาพ 22 การมีส่วนร่วมของการจ้างงานและผลผลิตต่อการเติบโตของ GDP ในบางประเทศและ
ภูมิภาคระหว่างปี 2000-19 91

ภาพ 23 ตัวเลขการลงทุนของบริษัทเทคโนโลยีจีนในละตินอเมริกา..... 92

1. โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในการเมืองโลก: กรณีศึกษาเส้นทางสายไหมดิจิทัลของ สาธารณรัฐประชาชนจีน 2015-2021

1.1 ที่มาและความสำคัญ

เส้นทางสายไหมดิจิทัล (Digital Silk Road; DSR) ถูกประกาศอย่างเป็นทางการในปี 2015 โดยเป็นแผนการเพื่อยกระดับความสามารถทางดิจิทัลของจีนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านดิจิทัลในประเทศ รวมทั้งยกระดับความสามารถทางดิจิทัลของภูมิภาคในแผนการ จนมีศักยภาพทางดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงกับตลาดดิจิทัลภายในประเทศจีน เส้นทางสายไหมดิจิทัลจึงเป็นโครงการส่วนย่อยที่ปรากฏทั้งในส่วนของเส้นทางสายไหมใหม่ทางบก (New Silk Road) และสมุทร (Maritime Silk Road; MSR) (Hao, 2019) ซึ่งเส้นทางสายไหมใหม่ หรือที่ใช้อย่างเป็นทางการว่าโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative; BRI) เป็นโครงการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการในปี 2013 ภายใต้การประกาศของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง (Xi Jinping) โดยประกาศระหว่างเยือนคาซัคสถาน (Aleksandra & Bērziņa-Čerenkova, 2016) หากว่าโครงการดังกล่าวสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการได้สำเร็จ จะเกิดเป็นการพัฒนาเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานที่ใหญ่ที่สุดในโลกทั้งทางบกและสมุทร ตั้งแต่ชายฝั่งตะวันออกของจีนไปจนถึงชายฝั่งแอตแลนติกของยุโรป รวมทั้งเครือข่ายทางสมุทรที่เชื่อมไปถึงชายฝั่งตะวันออกและทางใต้ของแอฟริกา (European bank, 2020)

จากคำอธิบายข้างต้นทำให้ทราบว่าโครงการหลักอย่าง BRI มีโครงการย่อยที่แบ่งความสนใจอีกสองด้านเป็นหลัก คือ เส้นทางสายไหมทางทะเลที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาเครือข่ายการขนส่งทางทะเลของจีน เริ่มจากแนวชายฝั่งทางตะวันออกและใต้ของจีนผ่านมหาสมุทรอินเดีย และแตกแขนงออกเป็นสองเส้นทาง คือ เส้นทางเข้าสู่ยุโรปผ่านคลองสุเอซ และเส้นทางเข้าสู่แอฟริกาผ่านจิบูตีกับ DSR ซึ่งเป็นโครงการที่ทำกรอยู่ในทั้ง BRI และ MSR แม้เป้าหมายของโครงการนี้จะถูกนำเสนอกว้าง ๆ ในฐานะโครงการเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล บนพื้นฐานของผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างจีนและหุ้นส่วน เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายทางเศรษฐกิจด้านดิจิทัลซึ่งมีความสำคัญมากขึ้น ซึ่งมีการวัดค่าของกิจกรรมที่เกิดขึ้นในโลกดิจิทัลทั้งด้านการสร้างและส่งต่อข้อมูลในโลกดิจิทัล

ตั้งแต่ปี 2010 ที่มีปริมาณถึง 2 เซตตะไบต์ (zettabyte)¹ ซึ่งในปี 2015 ที่เป็นปีเดียวกันกับการประกาศของเส้นทางสายไหมดิจิทัลเพิ่มขึ้นเป็น 15.5 เซตตะไบต์ และในปี 2022 เพิ่มขึ้นเป็น 97 เซตตะไบต์ (Digwatch, 2023) ข้อมูลส่วนนี้แสดงถึงการขยายตัวของโลกออนไลน์ และความสำคัญของข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล เป้าหมายของ DSR ที่มุ่งยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและมอบการให้บริการด้านดิจิทัลจึงเป็นการสมประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย กล่าวคือฝ่ายลงทุน คือ จีนสามารถขยายฐานการตลาดของตนให้กว้างขวางขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการทางเศรษฐกิจ และประเทศคู่หุ้นส่วนที่สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ ทรัพยากรด้านทุน และเครือข่ายที่มาพร้อมกับโครงการ

อย่างไรก็ตามโครงการ DSR ยังนำไปสู่การตั้งถามบนโจทย์ของภูมิรัฐศาสตร์ว่าด้วยการขยายตัวของอิทธิพลจีน โดยมีความเชื่อมโยงถึงการนำเสนอโครงการพัฒนาระดับทวีปอย่าง BRI เพื่อเข้าถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาคต่าง ๆ พร้อมกับเป็นการสร้างเครือข่ายของกลุ่มรัฐที่ใกล้ชิดกับระเบียบเศรษฐกิจจีน ซึ่งเป้าหมายสำคัญของโครงการดังกล่าวทั้ง BRI รวมทั้ง MSR และ DSR คือ การสถาปนาเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานภายใต้การนำของทุนจีน เพื่อลดถอนอิทธิพลของต่างชาติ นั่นคือสหรัฐอเมริกา อ้างอิงจากนโยบายของสหรัฐฯ ที่หักเหความสนใจจากภูมิภาคตะวันออกกลาง และสงครามการก่อการร้ายที่ชัดเจนยิ่งขึ้นผ่านสิ่งที่เรียกว่า ‘การปักหมุดเอเชีย’ (Pivot to Asia) ที่ดำเนินการในปี 2012 สมัยประธานาธิบดีบารัค โอบามา (Barack Obama) และข้อเขียนของฮิลารี คลินตัน (Hillary Clinton) ว่าด้วย ‘ศตวรรษอเมริกันแปซิฟิก’ (America’s Pacific Century) โดยคลินตันเป็นรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศในสมัยโอบามาด้วย ในข้อเขียนดังกล่าวคลินตันได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของนโยบายการต่างประเทศสหรัฐฯ ที่ลื่นไหลไปอย่างมหาศาล กับปัญหาด้านภูมิรัฐศาสตร์ในตะวันออกกลาง และสงครามในอัฟกานิสถาน ขณะเดียวกันเอเชียแปซิฟิกที่กำลังมีความสำคัญมากขึ้นเพราะการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และภูมิภาคนี้จะกลายเป็นสนามประลองของการเมืองระหว่างประเทศ ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกจะกลายเป็นตัวตัดสินอนาคตของชาวอเมริกัน (Clinton, 2011) อิทธิพลของต่างชาติที่จีนกังวลจึงมาจากสหรัฐอเมริกา

ความสนใจของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกนั้นแปลความหมายได้โดยตรงถึงการผงาดขึ้นมาของจีน ที่ได้กลายเป็นมหาอำนาจที่คุกคามต่อสถานะของสหรัฐฯ การให้ความสนใจในเอเชียแปซิฟิกของสหรัฐฯ จึงเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของพันธมิตรสหรัฐฯ ในภูมิภาค ที่มี

¹ เซตตะไบต์ (zettabyte; ZB) เป็นหน่วยพื้นที่ความจำของข้อมูลดิจิทัล โดย 1 เซตตะไบต์ เทียบเท่ากับ 1 พันล้านเทราไบต์ (terabytes; TB) ซึ่ง 1 เทราไบต์มีพื้นที่เท่ากับ 1000 กิกก้าไบต์ (gigabytes; GB) (Fitzgibbons, 2022)

ความกังวลต่อความเข้มแข็งของจีน เช่น การอ้างสิทธิเหนือทะเลจีนใต้ (BBC, 2023) และปัญหาเรื่องสถานะของไต้หวัน² รวมทั้งการใช้กลไกระหว่างประเทศผ่านองค์การด้านการค้าเพื่อปิดล้อมและโดดเดี่ยวจีนจากการเข้าถึงตลาดของกลุ่มพันธมิตรของสหรัฐฯ (McBride, Chatzky, & Siripurapu, 2021) ทำให้สถานะของ BRI จึงมีความสำคัญในทางภูมิรัฐศาสตร์ อันเป็นการเตรียมความพร้อมและตอบโต้นโยบายของสหรัฐฯ ที่มีต่อจีนเพื่อสร้างกลุ่มก้อนทางเศรษฐกิจภายใต้การนำของทุนจีนขึ้นมา ซึ่งใน DSR ก็มีเป้าหมายในลักษณะเดียวกัน โดนมูลค่าการลงทุนเบื้องต้นของ DSR อยู่ที่ 7 หมื่น 9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มุ่งไปที่การพัฒนาคลื่นความถี่ไร้สาย 5G การสร้างศูนย์กลางเก็บข้อมูล เครือข่ายสายเคเบิลใต้ทะเล และระบบนำทางโดยดาวเทียม โดยผลลัพธ์จะทำให้จีนลดการพึ่งพาเครื่องมือต่าง ๆ ในระบบดิจิทัลโลกแบบเดิมที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลาง เส้นทางสายไหมดิจิทัล จึงจะกลายเป็นทางเลือกที่ตอบโจทย์ที่มากกว่าการเลือกแบรนด์อุปกรณ์ดิจิทัล อาทิเช่น สมาร์ทโฟน ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ แต่คือทางเลือกในระดับโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งการวางโครงข่ายสัญญาณ อินเทอร์เน็ต การใช้ระบบปฏิบัติการในเครื่องมือดิจิทัล และสร้างเส้นทางของสัญญาณอินเทอร์เน็ตตามสายไฟเบอร์ใต้ทะเลใหม่ที่มีทุนจีนเป็นแกนนำ แทนการใช้เครือข่ายสายเดิมที่มีอยู่ (Ghiassy & Krishnamurthy, 2021)

การทำความเข้าใจถึงการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน ทำให้ความสนใจในการเมืองระหว่างประเทศมุ่งไปที่การปะทะกันทางตรงระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะเรื่องการปิดล้อมทางเศรษฐกิจดังที่กล่าวไป และการคาดเดาถึงแนวโน้มการขยายตัวของจีนผ่านแผนงานที่ระบุไว้ในแผนงานของจีน อย่างไรก็ตามการบรรลุเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของจีนนั้นมิได้จำกัดอยู่แค่รายละเอียดในแผนพัฒนาของโครงการที่กล่าวถึงในขั้นต้นเท่านั้น แต่ยังปรากฏตามแนวทางและการลงทุนของจีนนับตั้งแต่ก่อนการประกาศแผนการ BRI อย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคละตินอเมริกาที่มีได้ปรากฏในแผนงาน BRI ตั้งแต่ต้นในปี 2013 จนถูกรวมอย่างเป็นทางการในปี 2018 (Chiodi & Anh, 2022) ซึ่งในภูมิภาคละตินอเมริกาตัวเองเป็นหนึ่งในกรณีศึกษาที่จะทำความเข้าใจลักษณะการลงทุนของจีน ก่อนที่ก่อนของการลงทุนจะถูกรวมเข้ากับ BRI และ DSR รวมทั้งเป็นการแสดงถึงการวางยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรของจีน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจ และแสดงถึงการแข่งขันเชิงอิทธิพลระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ที่เจาะจงเชิงภูมิภาคอีกด้วย

² จีนถือว่าไต้หวันเป็นมณฑลหนึ่งของจีนแต่ในเชิงพฤตินัยแล้วเป็นเอกราช แต่ด้วยสถานะของไต้หวันที่ไม่มีความชัดเจน รวมทั้งความต้องการของไต้หวันที่จะไม่เป็นส่วนหนึ่งของจีน จึงเกิดเป็นสถานะที่คลุมเครือ (LAU, 2022)

นอกจากนี้ DSR ยังสอดคล้องกับนโยบายความมั่นคงของจีนในด้านการควบคุมข้อมูลข่าวสาร ซึ่งได้เริ่มไปแล้วในโลกอินเทอร์เน็ตของจีน จุดเริ่มต้นที่ชัดเจน คือ ในปี 2011 ได้มีการก่อตั้งสำนักงานข้อมูลข่าวสารอินเทอร์เน็ตแห่งชาติ (State Internet Information Office; SIIO) โดยมีเป้าหมายเพื่อควบคุมข่าวสาร และเนื้อหาในโลกดิจิทัล ในสมัยประธานาธิบดีสีจิ้นผิง (Xi Jinping) ได้เปลี่ยนโครงสร้างของ SIIO เป็นกระทรวงไซเบอร์จีนในปี 2014 และสร้างกลุ่มการรักษาความปลอดภัยไซเบอร์ส่วนกลางและการกระจายข้อมูล (Hong Shen, 2016, p. 316) การสร้างหน่วยงานความมั่นคงด้านข้อมูลข่าวสารที่ทำงานในโลกอินเทอร์เน็ตเป็นการเฉพาะแสดงถึงวัตถุประสงค์ของทางการจีนในการควบคุมโลกอินเทอร์เน็ตของตน โดยเฉพาะด้านการกระจายข้อมูล และการเข้าถึงข้อมูลภายในจีน เพื่อยืนยันถึงหลักการว่าด้วยอธิปไตยแห่งรัฐ ซึ่งจีนยืนยันว่าตนมีสิทธิที่จะขีดความเป็นไปใด ๆ ในรัฐของตนตามหลักอธิปไตย และหลักการนั้นได้ครอบคลุมไปถึงพื้นที่ของโลกอินเทอร์เน็ตด้วย นอกจากการใช้หลักการดังกล่าวในพื้นที่อินเทอร์เน็ตของจีน การขยายตัวของความร่วมมือใน DSR ย่อมหมายถึงการขยายตัวของประเทศที่ใช้โครงสร้างและบริการแบบเดียวกับจีน ซึ่งหมายถึงการขยายตัวของเครือข่ายดิจิทัลจีนทั้งในระดับองค์ความรู้ อุปกรณ์ และโครงสร้างพื้นฐาน DSR จึงเป็นหนึ่งในภาพสะท้อนลักษณะของระเบียบดิจิทัลจีน ที่จะขยายตัวขึ้นตามขนาดของโครงการ DSR ในสมัยของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) แห่งสหรัฐอเมริกา มีความพยายามที่จะชะลอการพัฒนาศักยภาพด้านเศรษฐกิจและดิจิทัลของจีนผ่านมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจซึ่งถูกเรียกในภายหลังว่า ‘สงครามการค้าจีน-สหรัฐฯ’ เริ่มต้นในปี 2018 (China–United States trade war) (Domonoske, 2018) โดยมุ่งไปที่ประเด็นทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อสกัดการพัฒนาทางเทคโนโลยีของจีน ปฏิกริยาของสหรัฐฯ ที่มีต่อแผนการพัฒนาดิจิทัลของจีนเองเป็นไปในทางลบ โดยกล่าวโจมตีว่าเป็นการสถาปนาระบบเบ็ดเตล็ดการไซเบอร์ (Kefferpütz, 2018) รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือกับชาติพันธมิตรเพื่อยกเลิกการร่วมมือในการพัฒนาโครงสร้างดิจิทัลกับจีน โดยให้เหตุผลถึงความจำเป็นส่วนตัว จนอาจนำไปสู่การรั่วไหลของข้อมูลและส่งผลกระทบต่อความมั่นคง (Keane, 2021)

ทั้งลักษณะของการตั้งโจทย์ทางยุทธศาสตร์ของจีน ที่นำเสนอ BRI แม้วัตถุประสงค์ตั้งต้นของจีนจะมุ่งหมายให้ BRI เป็นแผนการเพื่อหลีกเลี่ยงการปะทะทางอิทธิพลกับสหรัฐอเมริกา แต่ท้ายที่สุดพัฒนาการทางเศรษฐกิจของจีน นำไปสู่การแสวงหาความร่วมมือระหว่างสหรัฐอเมริกาและชาติพันธมิตรเพื่อปิดล้อมจีน และเกิดข้อถกเถียงว่าด้วยความเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลก โดย BRI เป็นสัญลักษณ์ว่าจีนมีความต้องการที่จะจัดวางตนเองไว้ในสถานะใดของการเมืองโลก ซึ่งได้รับการบอกกล่าวเป็นทางอ้อมผ่านเจ้าหน้าที่จีนในหลายวาระถึงสถานะในอนาคตของจีน (LBC, 2023) โครงการ

ดังกล่าวยังเป็นตัวชี้วัดถึงสถานะของระเบียบโลกเดิมที่อยู่ภายใต้การนำของสหรัฐฯ ว่าอยู่ในสถานะใด การกล่าวถึงความมั่นคงด้านข้อมูล อธิปไตยในพื้นที่อินเทอร์เน็ต และระเบียบดิจิทัล ทำให้เกิดข้อถกเถียงเพิ่มเติมที่มากขึ้นกว่าประเด็นเรื่องห่วงโซ่อุปทาน แต่หมายถึงการให้ความสำคัญกับหลักการอธิปไตยเหนือพื้นที่ดิจิทัล ที่หมายถึงการกำกับพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นไปตามความต้องการของรัฐ (J. Li, 2022) นำไปสู่การปะทะกันด้านค่านิยมและวิธีการของระเบียบเดิมที่อยู่ใต้การนำของสหรัฐอเมริกา และระเบียบที่จีนกำลังสร้างขึ้น โดยเชื่อมโยงไปถึงทฤษฎีด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่ว่าด้วยการศึกษาเชิงพื้นที่ ร่วมกับการแข่งขันระหว่างรัฐ เมื่อประเด็นการแข่งขันเชิงค่านิยมเหนือพื้นที่ดิจิทัลปรากฏขึ้น ย่อมหมายถึงความหมายของพื้นที่ที่กว้างขวางขึ้น จนเกิดเป็นการแข่งขันรูปแบบใหม่ระหว่างรัฐขึ้นมา และสะท้อนถึงพลวัตของการศึกษาภายใต้กรอบของภูมิรัฐศาสตร์ ผ่านการศึกษาเชิงภูมิศาสตร์ที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยีที่มีการแข่งขันระหว่างรัฐ

งานศึกษานี้จึงมีขึ้นเพื่ออธิบายยุทธศาสตร์ของจีนในโครงการ BRI และส่วนขยายโดยเฉพาะ DSR เพื่ออธิบายถึงความเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกที่สะท้อนผ่านโครงการดังกล่าว ผ่านการศึกษาในด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ที่กลายเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และกลาโหม นอกจากนี้ยังมีเป้าหมายเพื่อชี้ให้เห็นถึงพลวัตของการศึกษาด้านการระหว่างประเทศผ่านทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์ ผ่านปัจจัยด้านดิจิทัลทั้งในด้านการสถาปนาระเบียบ และการยืนยันอำนาจอธิปไตย อันเป็นการแสดงให้เห็นถึงลักษณะความเป็นพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ของดิจิทัล ซึ่งจะกลายเป็นพื้นที่ของการแข่งขันบนเวทีระหว่างประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของงานศึกษา

1. เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ของแผน Digital Silk Road ของจีน ในฐานะรากฐานการพัฒนาอำนาจทางดิจิทัลของจีนต่อเศรษฐกิจโลก
2. เพื่อศึกษาอำนาจในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลกับการเมืองระหว่างประเทศ

1.3 คำถามของงานศึกษา

1. เป้าหมายของ DSR คืออะไร จีนดำเนินการอย่างไรเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว

1.4 สมมติฐานงานศึกษา

1. จีนกำลังสร้างศักยภาพทางดิจิทัลผ่านโครงการ Digital Silk Road ซึ่งเป้าหมายคือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการพัฒนาทางดิจิทัลในทางอื่น ๆ เช่น ซอฟต์แวร์ของจีน และลดการพึ่งพาทางดิจิทัลให้จีนมีอธิปไตยในพื้นที่ดิจิทัล

2. จีนกำลังสร้างศักยภาพทางดิจิทัลผ่านโครงการ Digital Silk Road โดยมีตัวแสดงที่สำคัญคือ บทบาทของรัฐวิสาหกิจและเอกชนจีนในการขยายการลงทุน โดยแบ่งส่วนการลงทุนในอุตสาหกรรม หรือภาคส่วนธุรกิจ จนเกิดเป็นลักษณะของระบบนิเวศเศรษฐกิจที่สมบูรณ์ รวมทั้งกระชับความร่วมมือระหว่างจีนกับรัฐหุ้นส่วนผ่านความร่วมมือด้านอุปกรณ์และองค์ความรู้ รวมทั้งการใช้โซน (Zone) เพื่อบ่อนทำลายหรือเฉือนแบ่งพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจหรือการเมืองจากระบบนิเวศของสหรัฐอเมริกา

1.5 กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานศึกษาและการทบทวนวรรณกรรม

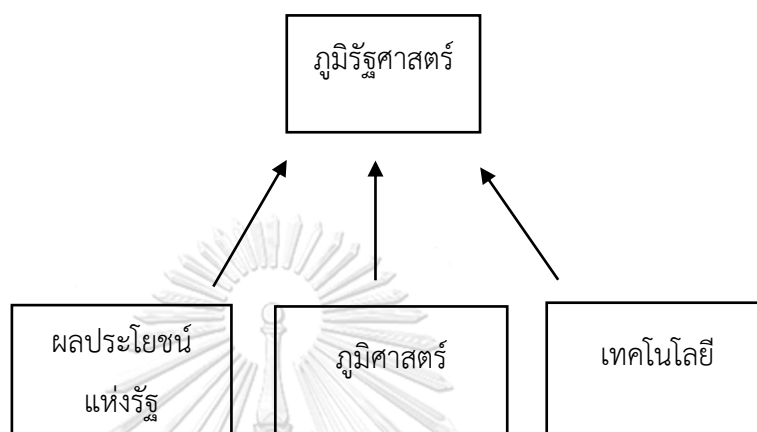
การศึกษาความสำคัญของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในเส้นทางสายไหมใหม่ อยู่บนพื้นฐานของแนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ (geopolitics) และภายใต้กรอบแนวคิดนี้มีการพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดย่อยอีกสองด้าน คือ ภูมิรัฐศาสตร์เทคโนโลยี (techno-geopolitics) โดยจำเป็นต้องอธิบายถึงพัฒนาการของแนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ เพื่อให้เห็นถึงพลวัต ความสอดคล้องและความต่าง รวมทั้งความเกี่ยวข้องต่องานศึกษา ในการศึกษาภูมิรัฐศาสตร์แบบดั้งเดิมมักจะอ้างถึง 2 มิติ คือ ทางสมุทรและพื้นทวีป โดยมีความเกี่ยวข้องกับพื้นฐานของรัฐ 2 แบบ คือ รัฐสมุทร และรัฐพื้นทวีป แต่ด้วยตัวของภูมิรัฐศาสตร์มีความสลับไหลที่จะวิวัฒนาการให้เข้ากับปัจจัยในยุคสมัยต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องบูรณาการปัจจัยใหม่ โดยในงานศึกษานี้ได้กล่าวถึงปัจจัยทางดิจิทัล ร่วมกับปัจจัยพื้นฐานแบบเดิม

แนวคิดภูมิรัฐศาสตร์ มีรากฐานมาจากงานของ อัลเฟรด เทเยอร์ มาฮาน (Alfred Thayer Mahan) นายทหารเรืออเมริกัน มาฮานกล่าวถึงความสำคัญในการจัดวางของกำลังทหารโดยจักรวรรดิอังกฤษในช่วงปี 1660-1783 ผ่านงาน *The Influence of Sea Power Upon History, 1660-1783* การจัดวางกำลังทหารโดยอังกฤษในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลกได้กระทำอย่างเป็นระบบ และส่งผลให้อังกฤษอยู่ในสถานะที่ได้เปรียบในการค้าโลก จนสามารถก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจของโลกได้ผ่านการผูกขาดเส้นทางการค้าทั่วโลก ข้อเสนอของ มาฮาน อยู่บนพื้นฐานของความก้าวหน้าทางการ

เดินเรือ ซึ่งทำให้รัฐสมุทร (sea power) กลายเป็นมหาอำนาจของโลก ผ่านการควบคุมการเดินเรือซึ่งเป็นการเดินทางที่ก้าวหน้าและเป็นช่องทางขนส่งหลักทางเศรษฐกิจ ข้อสังเกตสำคัญ คือ ภูมิรัฐศาสตร์ของมาฮาน ยึดโยงกับความสามารถในการควบคุมพื้นที่ยุทธศาสตร์การเดินเรือและที่สำคัญ คือ เทคโนโลยีการเดินเรือซึ่งเป็นปัจจัยหลักในความสำเร็จของการควบคุมจุดยุทธศาสตร์ทางสมุทร (Mahan, 2010, p. 15) แต่ข้อจำกัดในงานของมาฮาน คือ บริบทแวดล้อมในช่วงเวลาดังกล่าว (คริสต์ศตวรรษที่ 17-18) รัฐสมุทรถือว่าเป็นรัฐที่ทรงอำนาจ เพราะมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงเส้นทางการค้าในพื้นที่สมุทร ขณะเดียวกันรัฐพื้นทวีป (land power) ต้องเผชิญความเสี่ยงในการปิดกั้นทางการค้า จึงมีความสามารถในการแข่งขันกับเศรษฐกิจด้อยกว่า ตัวอย่างที่สำคัญ คือ ความพยายามของจักรวรรดิรัสเซียตลอดศตวรรษที่ 18-19 ในการแสวงหาท่าเรือน้ำอุ่นเพื่อเชื่อมเศรษฐกิจของประเทศเข้ากับโลก (Green, 1993, p. 23) การจะอธิบายภาวะที่เปลี่ยนไปจึงต้องศึกษางานของ เซอร์ฮาลฟอร์ด เจ. แมคคินเดอร์ (Sir Halford J. Mackinder) ในชื่อว่า The Heartland Theory

แมคคินเดอร์ได้เสนอแนวคิดของเขาผ่านงาน *The Geographical Pivot of History* (1904) ในวารสาร *The Geographical Journal* ข้อเสนอของเขายังคงมีทวีปยุโรปที่ถือว่าตนเป็นศูนย์กลางความเจริญของโลก เป็นแกนกลางของงานศึกษาในโลกที่ประเทศแม่ของเขา คือ จักรวรรดิอังกฤษ เป็นศูนย์กลางของโลก เรียกตัวเองว่าจักรวรรดิที่พระเจ้าอาทิตย์ไม่เคยตกดินเพราะมีอาณาคมอยู่ทั่วโลก ซึ่งจักรวรรดิอังกฤษ คือ ตัวแทนของประเทศในกลุ่มอำนาจสมุทรที่ทั้ง มาฮานและแมคคินเดอร์เห็นพ้องกัน ในงานของแมคคินเดอร์ได้อธิบายถึงเปลี่ยนแปลงของสมดุลอำนาจในเวทีโลกผ่านเทคโนโลยีการขนส่งทางบก คือ รถไฟ ซึ่งเทคโนโลยีจะสามารถยกระดับความสามารถของดินแดนที่เรียกว่า ดินแดนตอนลึก (Heartland) (Mackinder, 1904, pp. 427-432) คำเรียกของพื้นที่บริเวณไซบีเรียและเอเชียกลางในบริบทของงานแมคคินเดอร์ อันเป็นดินแดนภายใต้การปกครองของจักรวรรดิรัสเซีย แมคคินเดอร์กล่าวถึงความเป็นไปได้ที่รัสเซียจะก้าวขึ้นมาเป็นอภิมหาอำนาจที่ทำนายกลุ่มประเทศอำนาจสมุทรโดยเฉพาะอังกฤษ และรัสเซียจะสามารถบรรลุถึงขีดความสามารถในการใช้ทรัพยากรภายในเขตแดนของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด จากที่เคยถูกจำกัดไว้ด้วยความสามารถทางเทคโนโลยี (Mackinder, 1904, pp. 434-436) ตัวอย่าง คือ ความสำเร็จในการเชื่อมภูมิภาค

ตะวันตกที่ตั้งอยู่บนชายขอบของทวีปยุโรปตะวันออกและเอเชียที่ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิก ประชิดกับจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ผ่านเส้นทางรถไฟที่ยาวที่สุดในโลก คือ ทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรีย

มาฮานและแมคคินเดอร์อธิบายถึงภูมิรัฐศาสตร์ โดยให้ความสำคัญของภูมิศาสตร์บนปัจจัยทางการเมือง ทั้งความสำคัญในการควบคุมเส้นทางเดินเรือของมาฮาน และความสามารถในการใช้สอยประโยชน์ในดินแดนส่วนลึกของแมคคินเดอร์ ภูมิศาสตร์นั้นจะต้องตอบสนองต่อประโยชน์ของรัฐได้ ซึ่งเงื่อนไขที่จะบรรลุให้ภูมิศาสตร์เหล่านั้นตอบสนองต่อประโยชน์ของรัฐได้ คือ ศักยภาพทางเทคโนโลยี (technological competency) ภูมิรัฐศาสตร์จึงเป็นความสอดคล้องของสามปัจจัย คือ ผลประโยชน์แห่งรัฐ ภูมิศาสตร์ และเทคโนโลยี ทำให้ภูมิรัฐศาสตร์เป็นสิ่งที่มิพลวัตในการศึกษาตลอดเวลา และเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยในช่วงเวลาต่าง ๆ ไม่จำกัดอยู่แค่ในพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แบบหนึ่ง แต่จะต้องศึกษาร่วมกับเทคโนโลยีในฐานะปัจจัยที่ส่งผลกับภูมิศาสตร์โดยตรง

1.5.1 งานศึกษาด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในภูมิรัฐศาสตร์

งานศึกษาด้านภูมิรัฐศาสตร์กับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ เพราะสถานะของโครงสร้างพื้นฐานนั้นมีความเป็นยุทธศาสตร์ในตัวเองในฐานะรากฐานการขับเคลื่อนกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการทหาร (Beckley, 2010, p. 53) การศึกษาด้านโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับภูมิศาสตร์โดยตรงในฐานะที่ตั้งของโครงสร้าง และเป็นวาระของเป้าหมายอื่นใดที่จะบรรลุเป้าประสงค์ของรัฐ เมื่อการพัฒนาด้านเทคโนโลยีนำไปสู่พื้นที่ใหม่ คือ ดิจิทัล โครงสร้างพื้นฐานอัน

เป็นรากฐานจึงมีความสำคัญขึ้นมาโดยเฉพาะเครือข่ายสายไฟเบอร์ที่เป็นตัวนำข้อมูล ในส่วนนี้งานของดเวย์น วินเซค (Dwayne Winseck) ในชื่อ *The Geopolitical Economy of the Global Internet Infrastructure* (2017) งานศึกษาของวินเซคอธิบายความสำคัญของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (ในงานใช้คำว่าอินเทอร์เน็ต) โดยชี้ให้เห็นถึงเครือข่ายสายไฟเบอร์ได้สมุทรมว่ามีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายสายโทรเลขในยุคอาณานิคมอย่างไร (Winseck, 2017a, p. 238) งานศึกษาของวินเซคจึงเป็นการศึกษาเชิงภูมิรัฐศาสตร์ ที่กล่าวถึงความสำคัญของพื้นที่ในเชิงยุทธศาสตร์ (ที่ตั้งเครือข่ายสายไฟเบอร์) รวมทั้งที่ตั้งของศูนย์รับส่งและเก็บข้อมูลดิจิทัลที่กระจายตัวอยู่ทั่วโลกยกเว้นทวีปแอฟริกาจำนวน 39 แห่ง (Winseck, 2017a, p. 252) งานของวินเซคมีสหรัฐอเมริกาเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ และเผยให้เห็นรูปแบบ ‘อำนาจนำ’ (hegemony) ในระเบียบของสหรัฐฯ ด้านดิจิทัลที่มีเอกชนสหรัฐฯ เป็นแกนหลักโดยที่รัฐมีบทบาทในการกำหนดเงื่อนไขทางกฎระเบียบเพื่อป้องกันการขยายใหญ่ของกลุ่มทุนเทคโนโลยี (Winseck, 2017a, p. 257) คุณค่าของงานศึกษานี้จึงเป็นการนำเอาภูมิรัฐศาสตร์มาผสมใส่เข้ากับปัจจัยใหม่ในการศึกษา รวมทั้งการเสนอว่าสหรัฐอเมริกานั้นเป็นอำนาจนำในทางโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ที่ไม่ใช่แค่ในระดับโครงสร้างแบบกายภาพ คือ เครือข่ายสายไฟเบอร์ และศูนย์รับส่งข้อมูลดิจิทัล แต่รวมไปถึงการยึดครองตลาดการให้บริการ ขณะเดียวกันอำนาจส่วนนี้ก็กำลังเสื่อมลงโดยวินเซคชี้ให้เห็นว่ากลุ่มรัฐที่แข่งขันกับสหรัฐฯ บนเวทีระหว่างประเทศ โดยตรงอย่างกลุ่มบริกซ์ (BRICS) ได้ร่วมกันก่อสร้างเครือข่ายสายไฟเบอร์ได้ทะเล (Winseck, 2017a, pp. 259-260)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บางส่วนของคำอธิบายของงานวินเซคสามารถศึกษาได้จากงานของ ไมเคิล คเวท (Michael Kwet) ใน ชื่อ *Digital Colonialism: US Empire and the New Imperialism in the Global South* (2019) คเวทได้ขยายความของวินเซคถึงสถานะอำนาจนำของสหรัฐฯ จนเกิดเป็นรูปแบบอาณานิคมทางข้อมูล ซึ่งเป็นผลผลิตจากการครอบงำตลาดเนื้อหาของเอกชนสหรัฐฯ ในคราวการค้าเสรี (Kwet, 2019, pp. 8-9) การครองตลาดเนื้อหาดิจิทัลของสหรัฐฯ กำลังทำลายการพัฒนาด้านดิจิทัลของประเทศต่าง ๆ รวมทั้งเป็นการทำลายอุตสาหกรรมบริการท้องถิ่นที่บริการในด้านที่ดิจิทัลสามารถทดแทนได้ และด้วยการครองตลาดด้านดิจิทัลกลุ่มทุนเทคโนโลยีได้กลายเป็นเครื่องมือที่แพร่กระจายค่านิยมของตะวันตก และเข้าไปเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (Kwet, 2019, p. 15) การลงทุนทางเศรษฐกิจในนามของการค้าเสรีร่วมกับกฎหมายลิขสิทธิ์เพื่อจำกัดการเข้าถึงศักยภาพทางเทคโนโลยี อันเป็นเงื่อนไขในข้อตกลงการค้าเสรีหรือความช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจที่ในเบื้องต้น

สามารถยกระดับเศรษฐกิจของประเทศผู้รับซื้อตกลงได้จริง แต่จะสร้างปัญหาในการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งกลายเป็นตลาดส่งออกสินค้าราคาถูกของประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่กว่าจนทำลายการผลิตของอุตสาหกรรมในประเทศ (Kwet, 2019, pp. 4-5) ข้อสรุปของทั้งวินเซคและคเวท คือ อำนาจนำของสหรัฐฯ นั้นแม้จะมีเค้าโครงในทางกายภาพ คือ เครือข่ายสายไฟเบอร์ใต้ทะเลที่สืบทอดจากเครือข่ายโทรเลขเดิม และการเป็นเจ้าของตลาดของเอกชนที่ให้บริการในพื้นที่ดิจิทัล ทำให้เกิดความเข้าใจกว้าง ๆ ถึงสถานะความเป็นอำนาจนำของสหรัฐฯ ในด้านดิจิทัลว่าเป็นอย่างไร และเป็นการเผยให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหนือ-ใต้ ซึ่งจะอธิบายต่อไปในงานศึกษา

ด้วยงานศึกษาทั้งสองงานตั้งต้นบนการกล่าวถึงอำนาจนำเป็นสำคัญ ปมปัญหาของงานศึกษาทั้งสองจึงเป็นการละเอียดที่กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดอำนาจนำอย่างครบถ้วน คือ เลือกที่จะกล่าวถึงอำนาจทางศีลธรรม (moral) โดยการยกถึงรูปแบบการจัดการดิจิทัลของสหรัฐฯ ที่ใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมหลายฝ่าย (multi-stakeholder) (Winseck, 2017a, p. 229) และขนาดที่ใหญ่โตของเอกชนผู้ให้บริการในโลกดิจิทัลที่ยึดกุมพื้นที่ในเชิงตลาดและเนื้อหาเอาไว้ เพื่อผลิตซ้ำและส่งเสริมชุดความคิดอันเป็นคุณต่อตน ขณะเดียวกันอำนาจวัตถุ (material) นั้นไม่ถูกกล่าวถึงอย่างมีนัยยะสำคัญ จึงทำให้ภาพของความเชื่อมโยงที่วินเซคกล่าวถึงในงานของเขาไม่ชัดเจน ขณะเดียวกันงานของคเวทเป็นมิติเดียวของอาณานิคมทางดิจิทัลที่ให้คุณค่าในด้านการทำงานของระบบอำนาจนำทางข้อมูลโดยสหรัฐฯ เป็นฝ่ายที่ครองพื้นที่นี้และผลิตซ้ำเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์ต่อตน อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอนี้อาจจะขัดแย้งกับข้อเสนอในงานของวินเซค ที่รัฐกับเอกชนสหรัฐฯ มิได้เป็นเนื้อเดียวกัน จึงไม่เกิดภาวะที่เป็นคุณต่อสหรัฐฯ ตามที่คเวทนำเสนอในทางข้อมูล แต่เป็นจริงในมิติทางเศรษฐกิจที่เอกชนสหรัฐฯ ผูกขาดการพัฒนาด้านเนื้อหาในดิจิทัล อย่างไรก็ตามทั้งงานของวินเซคและคเวท ได้ให้ภาพของดิจิทัลทั้งในแง่ของกายภาพและความเนื้อหา แต่งานของคเวทนั้นอยู่ในประเด็นของการช่วงชิงอำนาจนำทางข้อมูล ไม่ใช่การใช้ภูมิรัฐศาสตร์เพื่ออธิบายว่าการครอบครองอำนาจนำส่วนนั้นของสหรัฐฯ จะบรรลุภาวะในการเมืองโลกได้อย่างไร

1.5.2 เส้นทางสายไหมดิจิทัลกับภูมิรัฐศาสตร์ สู่พื้นที่การแข่งขันใหม่ในการเมืองระหว่างประเทศ

งานของวินเซคเปิดทางการศึกษาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลด้วยทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์ โดยมีอิทธิพลของมาฮานและแมคคินเดอร์เป็นคำอธิบายสำคัญ โดยอิงเข้ากับภูมิศาสตร์แบบเดิม คือ ที่ตั้งของเครือข่ายสายไฟเบอร์รวมไปถึงที่ตั้งของศูนย์รับส่งข้อมูล อย่างไรก็ตามมิติของการศึกษาด้านดิจิทัลด้วยภูมิรัฐศาสตร์ ต้องศึกษาความเป็นพื้นที่ของดิจิทัลเองซึ่งการให้นิยามของสหรัฐอเมริกาต่อ

พื้นที่ดังกล่าวว่าเป็น ‘แนวรบที่ห้าของสงคราม’ (Fifth Frontier of War) (Winseck, 2017b, p. 260) งานของคเวทเป็นการตอบคำถามบางส่วนถึงภาวะความเป็นพื้นที่ของดิจิทัล ในข้อเสนอว่า บริการและเนื้อหาดิจิทัลของสหรัฐฯ คือการยึดครองอำนาจนำ แต่ดังที่ได้สรุปไปเบื้องต้นว่าการใช้ แนวคิดอำนาจนำเป็นการข้อเสนอหลัก พร้อมกับการเดินทางของสถานการณ์โลก จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะกล่าวถึงโครงการเส้นทางสายไหมดิจิทัล เพื่อให้เห็นภาพของการแข่งขันด้านดิจิทัลระหว่าง สหรัฐอเมริกากับจีน ซึ่งสามารถศึกษาผ่านงาน *China's Digital Silk Road: Strategic Technological Competition and Exporting Political Illiberalism Challenges for the US* (2019) โดย เคลย์ตัน เชนีย์ (Clayton Cheney) ข้อเสนอของเชนีย์ชี้ให้เห็นความเป็น ลูกผสมระหว่างอำนาจนิยมของจีน ซึ่งถูกทำให้เป็นที่ยอมรับในฐานะระบบที่ทำงานได้ โดยเผยแพร่ ผ่านเศรษฐกิจเสรี (Cheney, 2019, p. 1) DSR จึงเป็นเครื่องมือเพื่อแสดงถึง ‘ระบบทางเลือก’ (alternative system) ที่ต่างจากระบบประชาธิปไตยควบคู่กับเศรษฐกิจเสรี หากแต่ระบอบอำนาจ นิยมก็สามารถทำงานร่วมกับเศรษฐกิจเสรีได้ นอกจากนี้เชนีย์ยังได้กล่าวถึงการกำหนดของเขตแดน อธิปไตยดิจิทัลที่จีนให้ความสำคัญด้วย (Cheney, 2019, p. 1)

ข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการของงานเชนีย์ คือ การกล่าวถึงอุปสงค์ดิจิทัลโลก ที่ สหรัฐอเมริกาไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศกำลังพัฒนาทั่วโลกได้อย่างเต็มที่ จึงเป็น เหตุให้จีนสามารถยึดกุมความเป็นนักพัฒนา ที่ช่วยยกระดับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลได้จริง (Cheney, 2019, p. 11) ความสำคัญที่งานเชนีย์มอบให้ คือ รากฐานของความเข้าใจกว้าง ๆ ของการแข่งขัน ระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน ในประเด็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล รวมไปถึงหลักการด้านอธิปไตย ทางดิจิทัลและข้อสังเกตอุปสงค์ดิจิทัล รวมทั้งการนำเสนอที่มีรูปแบบของความเป็นการเสนอแนะทาง นโยบาย (policy suggestion) แต่มิได้ลงลึกไปถึงวิธีการดำเนินงานของจีนและสหรัฐฯ (Cheney, 2019, pp. 21-22) งานศึกษาอื่นที่กล่าวถึง DSR โดยตรงอย่าง *Chinese Dream of Digital Hegemony* (2022) โดย โอซาวะ จุน (Osawa Jun) เป็นงานที่มีการระบุถึงแผนงานของ DSR อย่างเป็นระบบโดยยกตัวอย่างถึงนโยบายที่สำคัญของจีนอย่าง Made in China 2025 การก่อสร้าง เครือข่ายสายไฟเบอร์ใต้อะไหล่ รวมไปถึงเทคโนโลยีเครือข่ายการระบุที่ตั้ง (Global Positioning System; GPS) ข้อเสนอของจุนนั้น คือ การนำเสนอยุทธศาสตร์ของจีนเพื่อบรรลุเป้าหมายในการสกัด

หลุดการครอบงำทางเทคโนโลยีของสหรัฐฯ เป็นการชี้ให้เห็นภาพกว้างทางความหมายของอำนาจนำทางเทคโนโลยี และเป้าหมายของ DSR

รวมไปถึงงานอื่น ๆ อย่างงานของ โจนาธาน อี. ฮิลแมน (Jonathan E. Hillman) ในชื่อ *The Digital Silk Road: China's Quest to Wire the World and Win the Future* (2021) ข้อเสนอของฮิลแมนนั้นค่อนข้างมองยุทธศาสตร์ของจีนในแง่ลบ คือ การพัฒนาใด ๆ ของจีนจะนำไปสู่กับดักหนี้สิน (debt-trap) ของประเทศหุ้นส่วนในโครงการ รวมทั้งจะนำไปสู่การสถาปนาระบบอำนาจนิยมเพื่อสร้างเครือข่ายติดตามและสอดส่องประชาชนผ่านเทคโนโลยีจีน ในประเด็นการสอดส่องประชาชนในระบบอำนาจนิยมจีนนั้นเป็นสิ่งที่ต้องถกเถียงกันเพิ่มเติม แต่ข้อเสนอเรื่องกับดักหนี้สินนั้นมีข้อเสนอแย้งจากงาน *China's Maritime Silk Road and Small States: Lessons from the Case of Djibouti* (2019) โดย เดวิด สไตน์ (David Styan) ได้ชี้แจงมุมมองในประเด็นที่น่าสนใจ คือ การศึกษาโครงการของจีนซึ่งเป็นภาคส่วนเดียวกันกับ DSR คือ เส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road; MSR) สไตน์ได้นำเสนอภาพของความเข้าใจต่อการชุกกับดักหนี้ (Debt-trap Diplomacy) สไตน์เสนอว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากความผิดพลาดทางการลงทุน เนื่องจากการขาดประสบการณ์ทั้งสองฝ่าย มิใช่ความปรารถนาของจีนที่จะส่งเสริมการลงทุนให้ก่อเกิดเป็นหนี้เสีย (Styan, 2019, p. 15)

อีกหนึ่งงานที่กล่าวถึงรูปแบบการลงทุนของจีนผ่านยุทธศาสตร์ BRI คือ งานของ พิทยา สุวคันธ์ ในชื่อ *ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายใต้ต้นนโยบายสีฉิ่งในศตวรรษที่ 21* (2019) ส่วนที่สำคัญของงานศึกษา คือ การใช้ภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ เพื่อศึกษากลยุทธ์การลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงการร่วมมือพัฒนาเขตการค้าเสรีดิจิทัล (Digital Free Trade Zone; DFTZ) ตั้งอยู่ในสนามบิน กัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย ซึ่งเป็นความร่วมมือกับบริษัท Alibaba เอกชนด้านการค้าดิจิทัลจีน เรียกว่า อิเล็กทรอนิกส์เวลด์เทรดแพลตฟอร์ม (eWTP) โดย DFTZ ที่มาเลเซียถือว่าเป็นฮับการค้าดิจิทัลนอกประเทศของจีนแห่งแรก โดยทุนของ Alibaba ซึ่งบูรณาการร่วมกับ Lazada (พิทยา สุวคันธ์, 2019, p. 189) อย่างไรก็ตามแม้งานของพิทยา จะมีการหยิบกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางสายไหมดิจิทัล หรือเศรษฐกิจดิจิทัลขึ้นมา แต่การกล่าวถึงเป็นไปอย่างประปราย เช่น การกล่าวถึงโครงการ Made in China 2025 (พิทยา สุวคันธ์, 2019, p. 113) และ Industry 4.0 (พิทยา

สุวคันธ์, 2019, p. 213) โดยเน้นกล่าวถึงในเชิงกลยุทธ์ของการขยายตลาด และการเลือกลงทุนในอุตสาหกรรม มิได้ระบุถึงเส้นทางสายใหม่ดิจิทัล สถานะของดิจิทัลในงานศึกษาของพิทยาจึงเป็นเพียงองค์ประกอบหรือกรณีศึกษาเท่านั้น

ปัญหาของกลุ่มงานศึกษาที่ยกมา คือ การใช้การศึกษาโครงการเส้นทางสายใหม่ดิจิทัลในมิติใดมิติหนึ่งในทางเดียว หรือไม่กล่าวถึงเส้นทางสายใหม่ดิจิทัลเลย ทำให้การประสานของปัจจัยต่าง ๆ นั้นเชื่อมโยงกันได้ยากและไม่มีพลวัตจากภูมิรัฐศาสตร์แบบเดิมอย่างเป็นทางการ เป็นรูปธรรม จึงทำให้งานของพาร์คนุงวอง (Park Nung Wong) ชื่อว่า *Techno-Geopolitics: US-China Tech War and the Practice of Digital Statecraft* (2021) โดดเด่นขึ้นมา ด้วยการนำเสนอสิ่งที่เรียกว่าภูมิรัฐศาสตร์เทคโนโลยี (techno-geopolitics) หรือการศึกษาด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีเป็นสำคัญ ซึ่งหากรับเอานิยามดังกล่าวมาใช้เป็นหลักในการศึกษาภูมิรัฐศาสตร์เทคโนโลยีจะไม่มีอะไรพิเศษหรือเป็นพัฒนาการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมของภูมิรัฐศาสตร์ทั่วไป เพียงแค่หยิบเอาประเด็นทางด้านเทคโนโลยีมาใช้ในการขยายเท่านั้น แต่สิ่งที่วองเสนอ คือ การหยิบรูปแบบการศึกษาภูมิรัฐศาสตร์มาใช้ ในการอธิบายความทับซ้อนของดิจิทัลที่เป็นทั้งพื้นที่และเทคโนโลยี ซึ่งถือว่าเป็นความท้าทายในการศึกษาที่มากขึ้นจากรูปแบบภูมิรัฐศาสตร์เดิมของมาฮานและแมคคินเดอร์ โดยพื้นที่ดิจิทัลสามารถแบ่งการศึกษาได้ออกเป็นสองส่วน คือ พื้นที่ในเชิงโครงสร้างพื้นฐาน การศึกษาส่วนนี้เป็นไปในลักษณะการศึกษาภูมิรัฐศาสตร์แบบมาฮานและแมคคินเดอร์ที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้า ส่วนสิ่งที่วองกำลังเสนอเพิ่มเติม คือ การทำให้เป็นมาตรฐาน (standardization) เพื่อให้ความสามารถในการผลิตและควบคุมตอกอยู่กับมหาอำนาจเจ้าของตัวชีวิต ส่งผลให้ต้องพึ่งพามหาอำนาจดังกล่าวทั้งห่วงโซ่อุปทานของเทคโนโลยีทั้งในระดับโครงสร้าง อุปกรณ์ และองค์ความรู้ (know-how) (D'Souza, Wortmann, Huitema, & Velthuisen, 2015, p. 2)

การใช้ภูมิรัฐศาสตร์ของวอง จึงขยายพื้นที่ของภูมิรัฐศาสตร์ ออกจากภูมิศาสตร์เดิม จัดให้ตลาดมีความเป็นพื้นที่ ศึกษาการแข่งขันทางเทคโนโลยี และการทำสงครามการค้าเพื่อปกป้องตลาดระหว่างจีนกับสหรัฐฯ โดยใช้คำเรียกว่าภูมิรัฐศาสตร์เทคโนโลยี งานของวองจึงมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ขอบเขตการใช้ภูมิรัฐศาสตร์กว้างขวางขึ้น เพิ่มมิติในการศึกษาในด้านดิจิทัล รวมทั้งการที่วองใช้คำว่าเสมือนหรือ virtual เป็นการอธิบายความสำคัญแผนเส้นทางสายใหม่ดิจิทัล ในฐานะพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่มากกว่าพื้นที่ทั่วโลก แต่รวมไปถึงการอธิบายพื้นที่ดิจิทัลในระดับช่วงชั้นของเนื้อหา

(layer of content) เป็นพื้นที่ด้วย (Wong, 2022, pp. 37, 117) ซึ่งการครอบครองพื้นที่ทางเทคโนโลยีทั้งในระดับโครงสร้างไปจนถึงช่วงชั้นของเนื้อหาหมายถึงไปเพื่อควบคุมห่วงโซ่อุปทานรวมทั้งกระตุ้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนาาร่วมกัน เกิดเป็นกลุ่มก้อนของการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องและมีความเสี่ยงที่นำไปสู่การโจรกรรม หรือถูกกีดกันทางการค้าและการพัฒนาลดลง (Wong, 2022, p. 41) โดยในเนื้อหาผู้ศึกษาจะชี้ให้เห็นถึงภาวะที่สงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนสร้างขึ้น ผ่านทฤษฎีภูมิรัฐศาสตร์เทคโนโลยี

นอกจากพัฒนาการในเชิงความหมายของพื้นที่ในภูมิรัฐศาสตร์ ยังเป็นที่ชัดเจนว่าภูมิรัฐศาสตร์ได้ก้าวเข้าสู่ยุคหลังมาฮานและแมคคินเดอร์ คือ การสูญเสียสภาพการครองอำนาจนำที่เคยครองทั้งทางศีลธรรมและทางวัตถุ แม้ว่าสหรัฐอเมริกาตัวแทนของโลกตะวันตกยังคงสถานะอภิมหาอำนาจของโลกอยู่ แต่การผงาดขึ้นของจีนได้นำโลกไปสู่ทางเลือกที่หลากหลายกว่าความเป็นตะวันตก ผ่านนโยบายของจีนในด้านระหว่างประเทศ จนเกิดเป็นกลุ่มก้อนรัฐที่ปฏิเสธค่านิยมสากลที่ตะวันตกเป็นผู้สร้างขึ้น (Buzan, 2011) ซึ่งในส่วนนี้สามารถศึกษาผ่านการจัดการด้านข้อมูลและควบคุมผ่านระเบียบดิจิทัลของจีน โดยสรุปงานศึกษาของพัคนิงวอน ให้ความสนใจไปที่การศึกษาในพื้นที่ของเทคโนโลยีดังการนิยามภูมิรัฐศาสตร์เทคโนโลยี แต่ความสนใจของวองจำกัดอยู่ในพื้นที่ของการพัฒนามาตรฐานร่วมกันของประเทศพันธมิตร และพื้นที่ส่วนแบ่งในตลาด แต่ยังมีได้ให้ความสนใจในการอธิบายความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของพื้นที่ที่เป็นที่ตั้งโครงสร้างพื้นฐาน หรือความสนใจของจีนในการสถาปนาอำนาจอธิปไตยเหนือเขตแดนโลกเสมือน ซึ่งทั้งสองด้านมีความสอดคล้องกัน เพราะความต้องการใด ๆ ของรัฐจะถูกทำให้เป็นจริงได้ต้องมีปัจจัยในด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่มีศักยภาพเพียงพอ ข้อเสนอของวองที่จำกัดอยู่ในการแข่งขันเพื่อช่วงชิงพื้นที่ในตลาด และห่วงโซ่อุปทานทางเทคโนโลยี ทำให้การแข่งขันและเป้าหมายเชิงนโยบายของจีนกับสหรัฐอเมริกาโดยรวมยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าโดยรูปแบบการศึกษาแล้วสามารถนำงานของพัคนิงวอนมาเป็นตัวตั้งในการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และเส้นทางสายไหมดิจิทัล ในเชิงภูมิรัฐศาสตร์หลังมาฮานและแมคคินเดอร์ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.6 ขอบเขตการศึกษา

1.6.1 ขอบเขตเชิงเวลา

งานศึกษานี้มีจุดเริ่มต้น คือ ปี 2015 เนื่องจากเป็นปีเริ่มต้นอย่างเป็นทางการของ Digital Silk Road อันเป็นกรณีศึกษาหลักของงานศึกษานี้ โดยจุดสิ้นสุดของงานศึกษาผู้ศึกษาได้เลือกปี 2022 เป็นจุดสิ้นสุดเนื่องจากเกิดกรณีสงครามรัสเซียยูเครน ที่สื่อถึงความสั่นคลอนของระเบียบโลก โดยสหรัฐอเมริกาอย่างเป็นรูปธรรม

1.6.2 ขอบเขตเชิงพื้นที่

ผู้ศึกษามุ่งที่จะศึกษาพื้นที่ที่ Digital Silk Road เข้าไปปฏิสัมพันธ์ด้วยอย่างลึกซึ้งอย่างพื้นที่ทวีปยุโรปเนื่องจากเป็นปลายทางของแผนเส้นทางสายไหมใหม่ และเป็นพื้นที่ที่ทับซ้อนทางอิทธิพลที่จุดมุ่งเข้าไปมีบทบาทแข่งขันกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นพันธมิตรที่สำคัญของชาติในยุโรป รวมทั้งพื้นที่ห่างไกลที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของแผนเส้นทางสายไหมดิจิทัล แต่มีความสำคัญในฐานะการเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญต่อการก่อร่างของโครงการ คือ ละตินอเมริกา ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวก็เป็นพื้นที่ที่มีการปะทะระหว่างอิทธิพลของสหรัฐฯ-จีน อย่างเข้มข้น

1.7 โครงสร้างของงานศึกษา

1. บทนำ

ที่มาและความสำคัญงานศึกษา ทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญในงานศึกษา และระเบียบวิธีวิจัย

2. ภูมิทัศน์โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล

ผู้ศึกษามุ่งให้ภาพโครงสร้างพื้นฐานโลก โดยมุ่งเน้นไปที่เครือข่ายสายใต้ทะเลอันเป็นเครือข่ายสำคัญในการรับส่งข้อมูลดิจิทัลของโลก ซึ่งสามารถอ้างอิงถึงเครือข่ายนี้ได้ตั้งแต่ยุคจักรวรรดิอาณานิคมตะวันตก นอกจากนี้ยังกล่าวถึงปัญหาของเครือข่ายปัจจุบัน และบทบาทของจีนที่ก้าวขึ้นมาท้าทายสถานะนำของมหาอำนาจที่สืบทอดเครือข่ายสายใต้ทะเล

3. สาธารณรัฐประชาชนจีนกับความท้าทายในการเมืองโลก

ผู้ศึกษามุ่งอธิบายความท้าทายที่จีนต้องเผชิญภายหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็น โดยมุ่งเน้นไปที่ความท้าทายทางเศรษฐกิจและข้อมูล เพื่อเชื่อมโยงไปถึงยุทธศาสตร์ที่เรียกว่าฝันของชาวจีน อัน

เป็นอุดมการณ์เบื้องหลังนโยบายการต่างประเทศจีน ปัจจัยภายในและภายนอก อันเป็นแรงผลักดันของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางไปจนถึงเส้นทางสายไหมดิจิทัล นอกจากนี้ผู้ศึกษายังมุ่งอธิบายถึงเครื่องมือทางเศรษฐกิจที่จีนใช้ในการขยายอิทธิพลในเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ระเบียบโลกที่จีนพยายามนำเสนอ และวิธีการที่จีนใช้เพื่อผลักดันวาระดังกล่าว รวมทั้งบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการตอบโต้จีน

4. ละตินอเมริกากับการชิงชัยในศตวรรษที่ 21

ผู้ศึกษามุ่งอธิบายความสำคัญของภูมิภาคอื่นในโลกที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางและเส้นทางสายไหมดิจิทัล รวมทั้งการให้ภาพของการแทรกตัวทางอิทธิพลของจีนเข้าสู่ภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งในโลก โดยในงานศึกษานี้ได้มุ่งอธิบายถึงภูมิภาคละตินอเมริกาเนื่องจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ในภูมิภาค และการที่ละตินอเมริกาพึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางในระยะหลัง แต่สามารถศึกษาการลงทุนของจีนที่ดำรงอยู่ก่อนได้

5. สรุปผลงานศึกษา

ผู้ศึกษามุ่งที่จะสรุปผลการศึกษา บนพื้นฐานว่างานศึกษานี้ได้ตอบอะไรกับวัตถุประสงค์ของงานศึกษา และคำถามของงานศึกษานั้นได้รับการอธิบายหรือไม่ รวมทั้งสรุปผลการศึกษางานศึกษานี้มีคุณค่าอย่างไรต่อการศึกษาด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

2. ภูมิทัศน์โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล

โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลนั้นมีความหมายโดยตรงถึงสิ่งปลูกสร้างที่อำนวยความสะดวกให้เครือข่ายดิจิทัลดำรงอยู่ได้ ด้วยความสำคัญเช่นนี้ของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ประกอบกับความสำคัญของเครือข่ายข้อมูลดิจิทัลที่ใหญ่โตและสำคัญมากขึ้นดังที่ได้กล่าวไป การศึกษาถึงปัจจัยที่นำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลอย่างโครงการเส้นทางสายไหม จะสามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจน เมื่อสามารถอธิบายถึงภูมิทัศน์โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ดำรงอยู่ก่อน โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลภายใต้อิทธิพลสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นคู่กรณีโดยตรงของจีนในประเด็นนี้

โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลนั้นมีหลากหลายแบบ กล่าวคือดิจิทัล คือ การภาษาของคอมพิวเตอร์ ที่อิงถึงเลข 0 และ 1 ซึ่งเป็นความเชื่อมโยงโดยตรงกับระบบการคำนวณและระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยสามารถแปลงให้ข้อมูลกลายเป็นรูปแบบเลขฐานสอง และอ่านเลขฐานสองดังกล่าวผ่านระบบและเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ความเชื่อมโยงดังกล่าวถึงเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล จึงหมายถึงเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำหน้าที่แสดงผลข้อมูลดิจิทัลอีกทีหนึ่ง โดยอุปกรณ์เหล่านี้ได้เชื่อมโยงกันอย่างกว้างขวางผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ดำรงอยู่ด้วยสายไฟเบอร์ แสงสัญญาณ และศูนย์กลางข้อมูล (Lynn et al., 2022, pp. 110-111)

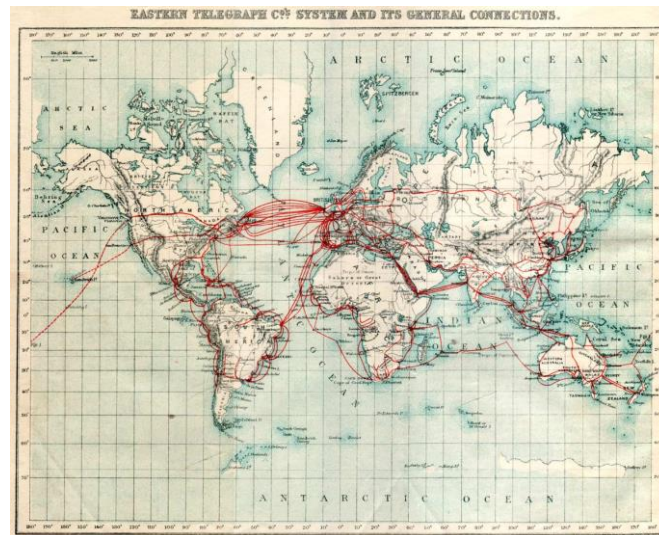
โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลมีส่วนเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ หนึ่งในเครือข่ายโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่สำคัญ คือ เครือข่ายสายไฟเบอร์ออปติกใต้ทะเล (submarine fiber optic cable) โดยเครือข่ายเหล่านี้มีความเชื่อมโยงโดยตรงถึงเส้นทางสายโทรเลขใต้ทะเล ที่นำสร้างในยุคสมัยของจักรวรรดิอาณานิคม โดยสายเส้นแรกดำเนินการวางในปี 1854 และเสร็จสิ้นในปี 1858 โดยบริษัทโทรเลขแอตแลนติก (Atlantic Telegraph Company) แม้สายโทรเลขดังกล่าวจะใช้งานได้เพียงสามอาทิตย์ แต่ความสำเร็จดังกล่าว คือ ความสำเร็จแรกของการวางสายโทรเลขใต้ทะเลข้ามทวีป รวมทั้งการวางเครือข่ายของสายโทรเลขนั้นชัดเจนว่ามียุโรปเป็นศูนย์กลางของอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจโลกในช่วงเวลาดังกล่าว (Tarnoff, 2022, p. 14) เครือข่ายสายโทรเลขโดยนัยยะแล้วจึงมีความหมายถึงการควบคุมทั้งในเชิงปฏิบัติและสัญลักษณ์ ซึ่งส่งผลอย่างมากต่อความมั่นคงของรัฐ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือในขณะที่สงครามโลกครั้งที่ 1 ดำเนินไป มีหลักฐานว่าทางการเยอรมนีโน้มน้าวให้เม็กซิโกกรอกับสหรัฐอเมริกา แต่ข้อความดังกล่าวถูกส่งผ่านเครือข่ายโทรเลขของอังกฤษที่เป็นคู่สงครามกับเยอรมนี ทำให้ข้อความดังกล่าวถูกใช้เพื่อกระตุ้นให้สหรัฐฯ ประกาศ

สงครามกับเยอรมนี³ รวมถึงที่ตั้งของเครือข่ายสายใต้ทะเลเหล่านี้ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายอังกฤษอย่างสมบูรณ์ ทำให้กิจกรรมทางทหารและการเมืองของเยอรมนีที่ต้องดำเนินการผ่านเครือข่ายเหล่านี้ต้องระงับทั้งหมด

ในงาน *The Geopolitical Economy of the Global Internet Infrastructure* (2017) ของวินเซนต์ผู้ศึกษาได้กล่าวถึงงานนี้ในการทบทวนวรรณกรรม โดยงานของวินเซนต์ได้กล่าวถึงอิทธิพลของการวางเครือข่ายสายโทรเลขใต้ทะเลจากยุคจักรวรรดินิยมสู่การวางเครือข่ายสายระบบสายเคเบิลโทรศัพท์ข้ามมหาสมุทรแอตแลนติก โดยเริ่มดำเนินการในปี 1955-1956 ในนาม Transatlantic No. 1; TAT-1 (Hayes, 2008) สังเกตว่าเส้นทางการวางสายใต้ทะเลของทั้งสองช่วงนั้นสอดคล้องกันเป็นอย่างมาก (ดูรูปที่ 1 และ 2) รวมทั้งการขยับเข้าสู่ยุคสมัยของสายไฟเบอร์ใต้ทะเลที่มีการวางเครือข่ายสายไฟเบอร์ครั้งแรกในปี 1988 ในนาม Transatlantic No. 8; TAT-8 จุดร่วมที่ควรสังเกตอีกประการ คือ การร่วมทุนของเครือข่ายสายใต้ทะเลเหล่านี้มีตัวแสดงเป็นกลุ่มเดิมคือมักเป็นเอกชนจากสหรัฐอเมริกา อังกฤษ รวมไปถึงประเทศที่สามและสี่ที่ใกล้ชิดกัน เช่น แคนาดาหรือฝรั่งเศส (กรณี TAT-1 และ TAT-8) การอธิบายถึงพัฒนาการของเครือข่ายสายใต้ทะเลเหล่านี้ ยังแสดงว่าผู้ยึดกุมเทคโนโลยีและองค์ความรู้เครือข่ายสายใต้ทะเล เป็นกลุ่มประเทศที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจในมหาสมุทรแอตแลนติกเป็นปกติ โดยหากอ้างอิงจากเครือข่ายสายใต้ทะเล กลุ่มประเทศทรานส์แอตแลนติกจึงเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่สำคัญของโลกตั้งแต่ปี 1858 รวมทั้งเป็นภูมิภาคที่ยึดกุมเอาความได้เปรียบของเครือข่ายสายใต้ทะเลเหล่านี้ไว้ในการควบคุมด้วย โดยบทบาทการวางเครือข่ายสายใต้ทะเลนับตั้งแต่ปี 1955 ในแอตแลนติกมีบริษัทโทรศัพท์และโทรเลขอเมริกัน (American Telephone and Telegraph Company; AT&T) เป็นแกนในการพัฒนา

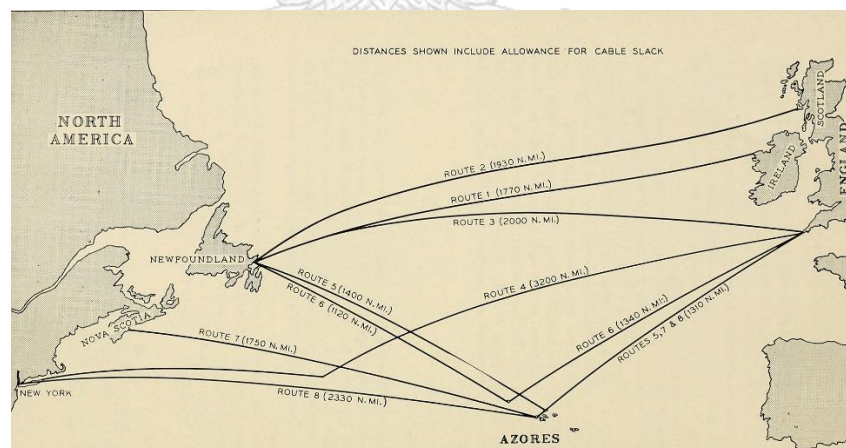
---

³ โทรเลขซิมเมอร์มันน์ (Zimmermann Telegram) โทรเลขแบบเข้ารหัสส่งเมื่อวันที่ 16 มกราคม 1917 โดยรัฐมนตรีต่างประเทศเยอรมัน อาร์เธอร์ ซิมเมอร์มันน์ (Arthur Zimmermann) ถึงรัฐมนตรีกระทรวงเยอรมันในเม็กซิโก บันทึกดังกล่าวเปิดเผยแผนปฏิบัติการเรือดำน้ำไร้ขอบเขต (Unrestricted Submarine Warfare) และสร้างพันธมิตรกับเม็กซิโกและญี่ปุ่น หากสหรัฐฯ ประกาศสงครามกับเยอรมนี ข้อความดังกล่าวถูกดักสัญญาณผ่านเครือข่ายโทรเลขอังกฤษและส่งต่อไปยังสหรัฐอเมริกา ทำให้เกิดความไม่พอใจและมีผลทำให้สหรัฐฯ เข้าสู่สงครามโลกครั้งที่ 1 (Britannica, 2023b)

ภาพ 1 เครือข่ายสายโทรเลขใต้ทะเลในยุคจักรวรรดิอาณานิคมปี 1901

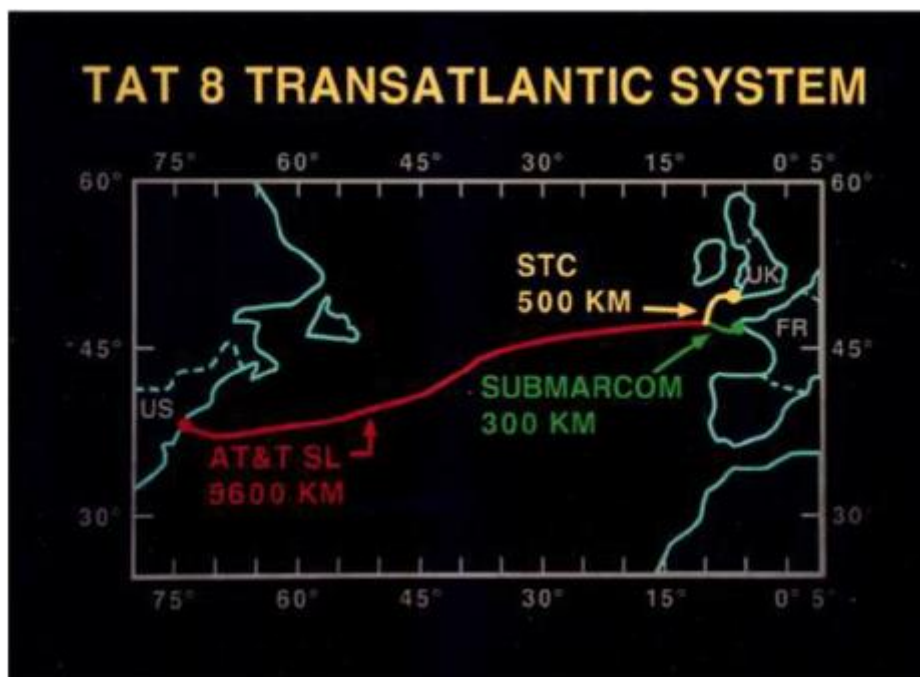
ที่มา: <https://www.pinterest.com/pin/55098795410592392/>

ภาพ 2 เครือข่ายสายโทรศัพท์ใต้ทะเลเครือข่ายแรกของโลก (TAT-1)

ที่มา: <https://alchetron.com/TAT-1>

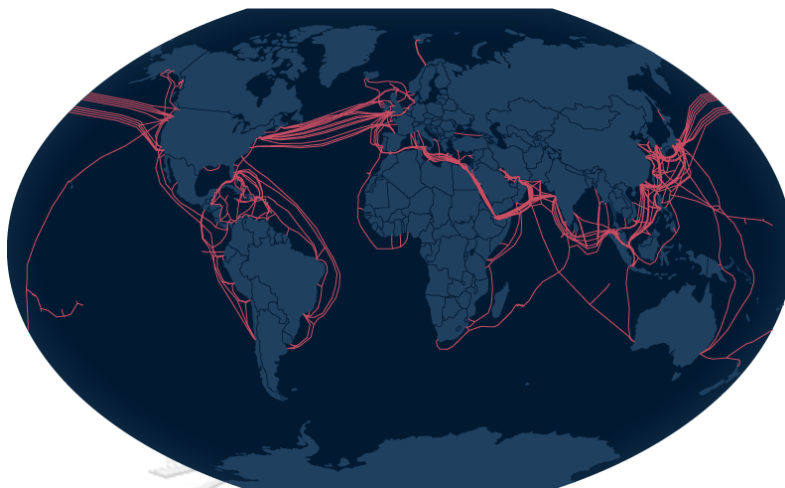

ภาพ 3 เครือข่ายสายไฟเบอร์ใต้ทะเลเครือข่ายแรก (TAT-8) ใช้ในปี 1988

ที่มา: https://www.researchgate.net/figure/Map-of-the-TAT-8-fiber-optic-trans-Atlantic-280-Mb-s-cable-deployed-in-1988-219_fig11_260582323

การวางเครือข่ายสายใต้ทะเลของโลกนับตั้งแต่ปี 1858 จนถึงปี 1988 เป็นอย่างน้อย จึงเป็นการมุ่งเชื่อมโยงโลกเข้าสู่ภูมิภาคทรานส์แอตแลนติก แม้จะมีการวางเครือข่ายสายโทรเลขใต้ทะเลข้ามแปซิฟิกในปี 1902 โดย บริษัทเคเบิลแปซิฟิกเพื่อการพาณิชย์ (Commercial Pacific Cable Company; CPC) โดยเชื่อมการสื่อสารโทรเลขระหว่างซานฟรานซิสโก ไปสู่รัฐฮาวาย สิ้นสุดที่อาณาจักรอเมริกาฟิลิปปินส์ และญี่ปุ่น (McAdie, 1903) แต่โดยปกติแล้วบทบาทของเครือข่ายสายใต้ทะเลที่วางเอาไว้ในสมัยจักรวรรดิอาณานิคมที่เชื่อมโยงเอเชียผ่านคลองสุเอซ มาสู่อินเดียและเข้าสู่ภูมิภาคอื่นในเอเชีย เป็นเส้นทางหลักของการสื่อสารมาโดยตลอด กระทั่งในปี 1951 บริษัท CPC ประสบภาวะล้มละลายและควบรวมกิจการกับ AT&T (Burns, 2019) ทำให้บทบาทของ AT&T ได้ขยายมาถึงเครือข่ายสายใต้ทะเลแปซิฟิกด้วย จากนั้นจึงมีการพัฒนาศายเคเบิลใต้ทะเลที่อิงมาจากเครือข่ายสายโทรเลขที่ CPC วางเอาไว้เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งภูมิภาคและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป ในนามของ TRANSPAC-1; TPC-1 ซึ่งในส่วนขยายที่เพิ่มเติมจากฟิลิปปินส์

และญี่ปุ่นมีชื่อว่า TPC-2 สร้างในปี 1975 (Channel, 2012) ก่อนที่จะมีการปรับปรุงสายเคเบิลเหล่านี้ให้เป็นสายไฟเบอร์ในนาม TPC-3 ในปี 1989 (Sims, 1996)

ภาพ 4 เครือข่ายสายใต้ทะเลสหรัฐอเมริกา

ที่มา: <https://ig.ft.com/subsea-cables/>

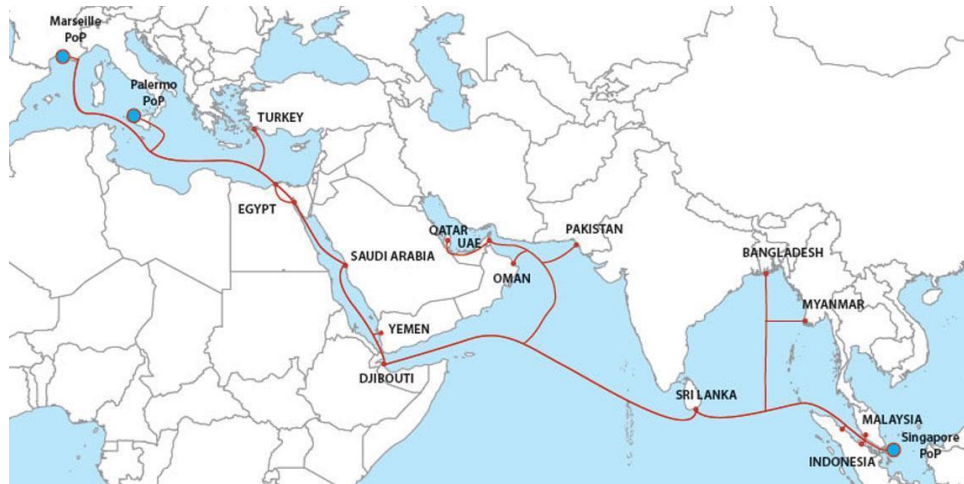
ภาพ 5 เครือข่ายสายใต้ทะเลญี่ปุ่น

ที่มา: <https://ig.ft.com/subsea-cables/>

นอกจากเครือข่ายสายไฟเบอร์ที่สหรัฐอเมริกาเป็นเจ้าของ หรือเป็นทุนหลักในการร่วมทุนกับประเทศอื่น ๆ ผ่านบทบาทของเอกชนอย่าง AT&T (เช่นกรณี TAT-1) การจะให้เครือข่ายสายใต้ทะเล

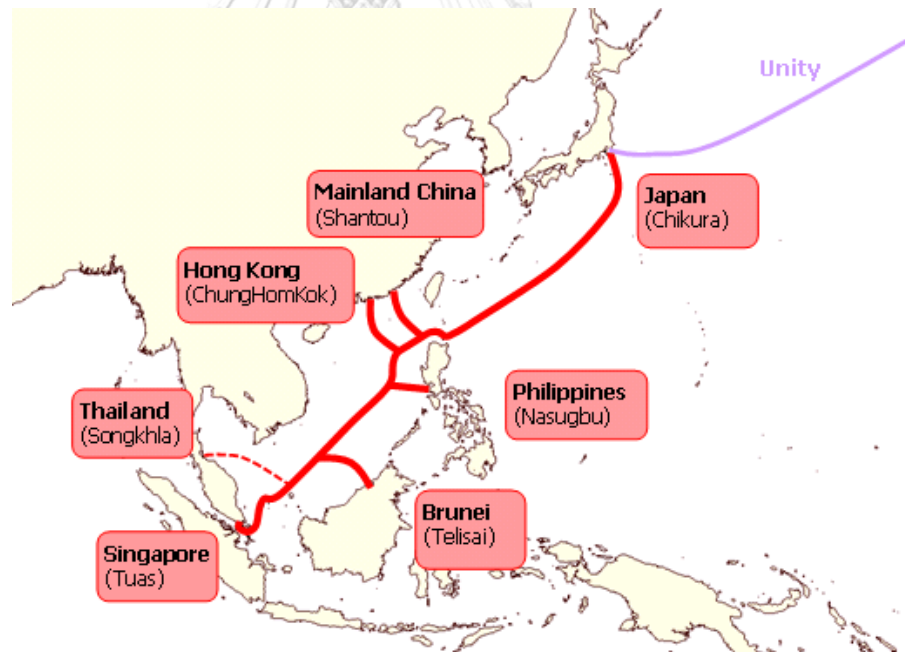
เหล่านี้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างประเทศจนเกิดเป็นเครือข่ายเอกชนที่ลงทุนร่วมกัน เช่น เครือข่ายสายไฟเบอร์ใต้ทะเลที่สร้างแล้วเสร็จในปี 2010 คือ I-ME-WE (India-Middle East-Western Europe) (Submarine Cable Network, 2019a) โดยเครือข่ายนี้เป็นเครือข่ายที่ดำเนินการมาตั้งแต่ยุคจักรวรรดิอาณานิคม ก่อนที่จะเพิ่มเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้ามาเป็น South East Asia-Middle East-Western Europe 5 (SEA-ME-WE 5) (Submarine Cable Network, 2019b) เครือข่ายสายใต้ทะเล SEA-ME-WE 5 เริ่มใช้ในปี 2016 ซึ่งเป็นความร่วมมือของกลุ่มประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สหรัฐอเมริกาเป็นหลัก (เป็นเครือข่ายที่มี ฝรั่งเศส ซาอุดีอาระเบีย และอินเดีย เป็นทุนหลัก) แต่ในส่วนของสหรัฐฯ เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องผ่านการร่วมทุนกับพันธมิตร คือ South-East Asia Japan Cable (SJC) ซึ่งเป็นส่วนขยายจากเครือข่ายสายใต้ทะเลจากสหรัฐอเมริกาโดยตรงเข้าสู่ญี่ปุ่น (Submarine Cable Network, 2011) โดยเชื่อมจีน ฮองกง ฟิลิปปินส์ บรูไน ไทย และสิงคโปร์ โดยสิงคโปร์ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางมีเชื่อมเครือข่ายนี้เข้ากับเครือข่ายในมหาสมุทรอินเดีย (SEA-ME-WE 5) เครือข่ายสายใต้ทะเลที่ขยายการเชื่อมต่อทรานส์แปซิฟิกระหว่างเอเชียกับสหรัฐอเมริกา นอกจากการศึกษาในเชิงภูมิศาสตร์ที่ชี้ว่าสหรัฐอเมริกา กลายเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายข้อมูลโลก ยังชี้ถึงการเป็นศูนย์กลางของอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจอาจจะไม่ได้หมายถึงภูมิภาคทรานส์แปซิฟิก แต่หมายถึงสหรัฐอเมริกาในฐานะอภิมหาอำนาจของโลก

เครือข่ายสายใต้ทะเลเหล่านี้ยังเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงลักษณะทางกายภาพของอินเทอร์เน็ตและข้อมูลดิจิทัล และยังเป็นการสืบสาวไปถึงกิจกรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจทางทะเลของมนุษย์โดยอ้างอิงถึงเส้นทางของเครือข่ายสายใต้ทะเลเข้ากับเส้นทางเดินเรือเพื่อการค้าและสงคราม (Tarnoff, 2022, p. 14) ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสถานะของรัฐที่กลายมาเป็นอภิมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาได้นำไปสู่การกำเนิดเส้นทางใหม่ของเครือข่ายสายใต้ทะเล

ภาพ 6 เครือข่ายสายใต้ทะเล SEA-ME-WE 5

ที่มา: <https://www.telecomreviewasia.com/index.php/news/network-news/439-sea-me-we-5-consortium-set-to-connect-its-global-operation-to-bangladesh>

ภาพ 7 เครือข่ายสายใต้ทะเล SJC

ที่มา: <https://www.submarinenetworks.com/systems/intra-asia/sjc/sjc-cable-system>

2.1 ปัญหาของเครือข่ายสายใต้ทะเล

ปัญหาที่สำคัญของเครือข่ายสายใต้ทะเล คือ ความยาวของเครือข่ายสายใต้ทะเลทำให้การป้องกันการโดนก่อวินาศกรรมนั้นเป็นไปได้ยาก โดยมีกรณีที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในปี 2013 มีความพยายามตัดสายเคเบิลของเครือข่าย SEA-ME-WE 4 ซึ่งเชื่อมต่อข้อมูลมากกว่าหนึ่งในสามระหว่างยุโรปกับอียิปต์ โดยใช้เรือประมงและอุปกรณ์ดำน้ำลึก (Burdette, 2021, p. 3) หรือความปลอดภัยในสถานีขึ้นและลงน้ำของเครือข่ายสายเคเบิล (Cable Landing Station; CLS) การมุ่งก่อวินาศกรรมที่สถานีเหล่านี้ย่อมนำไปสู่ความเสียหายทางเศรษฐกิจระดับพันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ แต่กลับได้รับการปกป้องในระดับที่ต่ำกว่าธนาคารทั่วไป (Burdette, 2021, p. 3)

นอกจากปัญหาเรื่องความเป็นได้ถึงการก่อวินาศกรรม สถานการณ์ในการเมืองระหว่างประเทศที่เชื่อมโยงกับภูมิรัฐศาสตร์ เช่น ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีน ในภูมิภาคทะเลจีนใต้ได้นำไปสู่ปัญหาใหม่ของเส้นทางเครือข่ายปัจจุบัน เนื่องจากข้อพิพาทในทะเลจีนใต้นำไปสู่ความไม่แน่นอนของความขัดแย้งที่อาจนำไปสู่การปะทะด้วยกำลังอาวุธ เพราะทั้งจีนและสหรัฐฯ ต่างยืนยันความเป็นพื้นที่ของทะเลจีนใต้ในความหมายที่ตรงข้ามกัน จีนตอบโต้ด้วยการสร้างเกาะเทียม และฐานทัพ ในขณะที่สหรัฐฯ ให้พื้นที่พิพาทเป็นเส้นทางลาดตระเวนของเรือรบและกองบิน (Associated Press, 2022) ความไม่แน่นอนนี้ทำให้ชาติต่าง ๆ ที่มีเอกชนเป็นผู้ลงทุนหลักในการก่อสร้างเครือข่ายสายใต้ทะเล อย่างสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และฝรั่งเศส ริเริ่มโครงการเพื่อสร้างเครือข่ายสายใต้ทะเลที่หลีกเลี่ยงพื้นที่พิพาท ด้วยเหตุผลเชิงยุทธศาสตร์หากความขัดแย้งดังกล่าวนำไปสู่การปะทะทางอาวุธ เช่น โครงการ Apricot ของสหรัฐฯ โครงการ Echo ของฝรั่งเศส และโครงการ Bifrost ของฝรั่งเศส (ดูรูปที่ 8)

ข้อสังเกตอีกประการที่สำคัญ คือ เครือข่ายสายใต้ทะเลของสหรัฐอเมริกาในแปซิฟิกจำเป็นต้องเข้าสู่ญี่ปุ่นก่อน และอีกหนึ่งพื้นที่ที่มีความสำคัญ คือ CLS ที่เกาะกวม (Guam Island) ทำให้ทั้งญี่ปุ่นและกวมเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของทั้งเครือข่ายสายใต้ทะเลสหรัฐฯ ในแปซิฟิก ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ชัดเจนในการก่อวินาศกรรม หากมุ่งก่อวินาศกรรมทางเศรษฐกิจ หรือกิจกรรมใด ๆ ของสหรัฐฯ กับพันธมิตรในภูมิภาคแปซิฟิก

รายงานที่น่าสนใจเกี่ยวกับความสำคัญของเครือข่ายสายใต้ทะเลเหล่านี้สามารถศึกษาผ่านงานของ เบิร์ต แชปแมน (Bert Chapman) ในชื่อ *Undersea Cables: The Ultimate Geopolitical Chokepoint* (2021) ในส่วนของบทสรุปผู้บริหารแชปแมนกล่าวถึงปริมาณธุรกรรม

ต่อวันที่ทำในเครือข่ายเหล่านี้โดยมีมูลค่าถึง 10 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ การติดต่อสื่อสารทั่วโลกกว่าร้อยละ 97 ดำเนินการผ่านเส้นทางนี้ และกรณีตัวอย่างหากระบบเหล่านี้จะงักในเวลาสั้น ๆ ได้นำไปสู่ความเสียหายอย่างมาก โดยในปี 2019 รัฐบาลอินเดียได้ระงับสัญญาณอินเทอร์เน็ตและโทรศัพท์ในรัฐจัมมู (Jammu) และแคชเมียร์ (Kashmir) เพื่อหยุดยั้งกิจกรรมของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนที่ต้องการให้ท้องถิ่นมีอำนาจการปกครองมากขึ้น ผลจากมาตรการดังกล่าว ภายในสิบเอ็ดวันหลังจากการระงับบริการเหล่านี้ ร้านค้าปลีกเผชิญกับการขาดแคลนสินค้าสำคัญ เช่น อาหารทารกและอินซูลินซึ่งมักจะสั่งซื้อทางออนไลน์ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างปัญหาการขาดแคลนเงินสดเพราะไม่สามารถใช้จ่ายผ่านระบบเครดิตได้ (Chapman, 2021, p. 3)

ภาพ 8 การวางแผนผังสายใต้ทะเลใหม่ของสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และฝรั่งเศส

ที่มา: <https://ig.ft.com/subsea-cables/>

2.2 จีนกับโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลด้วยข้อริเริ่มเครือข่ายสายใต้ทะเล

ชัดเจนว่าด้วยความสำคัญของดิจิทัลที่มีต่อเศรษฐกิจเพื่อยกระดับหรือส่งเสริมอุตสาหกรรมอื่น กระทบที่มีอุตสาหกรรมเป็นของตัวเองในชื่ออุตสาหกรรมสารสนเทศ อุตสาหกรรมสารสนเทศของจีนกลายเป็นหนึ่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของจีนตั้งแต่ทศวรรษที่ 1980 (Y. Li, Lee, & Kong, 2019, p. 103) การเติบโตอย่างก้าวกระโดดของอุตสาหกรรมดังกล่าวของจีนเกิดขึ้นในปีระหว่างปี 2000-2004 โดยเติบโตกว่าร้อยละ 45 จนในปี 2012 อุตสาหกรรมสารสนเทศจีนมีมูลค่ามากกว่า 1.79 ล้านล้าน

ดอลลาร์สหรัฐฯ (Y. Li et al., 2019, p. 103) ประกอบกับความหวาดระแวงของเงินที่มีต่อตะวันตก ทำให้ทางการเงินมองโอกาสทางเศรษฐกิจที่เข้ามาด้วยสายตาที่ระแวดระวัง และยิ่งอุตสาหกรรมสารสนเทศขยายใหญ่ขึ้น สอดคล้องกับปริมาณผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในจีนโดยมีการเก็บสถิติในปี 1999 ว่า มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณร้อยละ 1 ของประชากร ก่อนที่จะเพิ่มเป็นร้อยละ 42 ในปี 2012 (World Bank, 2023) การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตร่วมกับมูลค่าของอุตสาหกรรมสารสนเทศ ย่อมดึงดูดผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตโดยเอกชนที่ครองตลาดในขณะนั้น คือ กลุ่ม Google Yahoo! และ Microsoft ผู้ให้บริการเหล่านี้ถูกทางการจีนควบคุมอย่างเข้มงวดและจะมีการขยายความในส่วนถัดไป ของงานศึกษา ทางการเงินตระหนักว่าการใช้อำนาจทางกฎหมายเป็นเพียงส่วนหนึ่งในการบรรลุหลัก อธิปไตยในพื้นที่ดิจิทัลจีน หากจีนจะบรรลุเป้าประสงค์ด้านอธิปไตยของตนได้จะต้องมีศักยภาพที่ ทดแทนต่างชาติในทุกด้านที่เกี่ยวกับดิจิทัล ตั้งแต่โครงสร้างพื้นฐานที่จีนยังพึ่งพาเส้นทางสายใต้ทะเล SJC ของญี่ปุ่น รวมทั้งบริการในโลกดิจิทัลเอกชนต่างชาติยังคงมีบทบาทมากกว่าแม้จะถูกกฎหมายจีน ควบคุมอย่างเข้มงวด โดยในตอนนี้จะกล่าวถึงโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โดยเฉพาะเครือข่ายสายใต้ ทะเลเป็นหลัก สำหรับข้อริเริ่มของบทบาทเอกชนจีนในบริการดิจิทัลจีนจะขอกกล่าวถึงในบทที่ 3 ร่วมกับการสร้างระบบนิเวศธุรกิจ (business ecosystem) ของจีน

ทางการเงินลงทุนในการสร้างเครือข่ายสายใต้ทะเลที่จีนเป็นแกนในการพัฒนา โดยการสร้าง ในเส้นทางเดียวกันกับเครือข่ายที่มีมาก่อนหน้า เช่น SJC ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายสายใต้ทะเล ญี่ปุ่น-อเมริกา (Japan-US Cable Network; JP-US CN) โดยการก่อสร้างเครือข่ายสายใต้ทะเลเหล่านี้มี แรงกระตุ้นมาจากปัจจัยด้านความต้องการทางเศรษฐกิจและความมั่นคงภายในของจีน เพื่อส่งเสริมให้ กิจกรรมและผลประโยชน์ของรัฐจีนดำเนินได้อย่างต่อเนื่องและปราศจากภัยคุกคาม การก่อสร้าง เครือข่ายสายใต้ทะเล South-East Asia Hainan-Hongkong Express Cable System (SEA-H2X) ใช้ในปี 2022 เป็นการทดแทนโดยตรงกับเครือข่าย SJC นอกจากนี้ยังมีการก่อสร้างสถานี SLC ใน สามประเทศ ได้แก่ ฟิลิปปินส์ บรูไน และเมียนมาร์ (Submarine Cable Network, 2022b) รวมไปถึง การร่วมทุนกับบรรดาบริษัทนานาชาติในโครงการเพื่อพัฒนาเครือข่าย SEA-ME-WE เรียกว่า SEA-ME-WE 6 เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในเครือข่ายเดิม และสร้างสายไฟเบอร์ใต้ทะเลเพิ่มอีก 4 สาย ประเมินว่าจะแล้วเสร็จในปี 2025 (Submarine Cable Network, 2022c)

นอกจากการสร้างเครือข่ายสายใต้ทะเลเพื่อทดแทนการพึ่งพาจากต่างชาติ (กรณี SJC-SEA H2X) และการร่วมทุนกับประเทศอื่น (กรณี SEA-ME-WE 6) จีนได้ริเริ่มการพัฒนาเครือข่ายและ เส้นทางสายใต้ทะเลของตนเองผ่านโครงการ Pakistan & East Africa Connecting Europe

(PEACE) ซึ่งเริ่มใช้ในปี 2022 โดยเส้นทางของโครงการดังกล่าวมีจุดเริ่มต้นสองที่ คือ สิงคโปร์ อันเป็นเส้นทางดั้งเดิมของการเดินเครือข่ายสายใต้ทะเลจากจีนมาสู่ภูมิภาคตะวันตก และเพิ่มเติมเส้นทางใหม่คือ เส้นทางจากปากีสถาน โดยโครงการ PEACE จะแยกออกเป็นสองเส้นทาง เส้นทางแรกมุ่งเข้าสู่ยุโรปผ่านช่องแคบสุเอซ และเส้นทางที่สองมุ่งเข้าสู่จิบูตี และเคนยา (Submarine Cable Network, 2022a) นอกจากนี้กลุ่มเครือข่ายสายใต้ทะเลที่กล่าวไป ยังมีเครือข่ายสายใต้ทะเลของจีนที่เริ่มวางระบบหรือใช้งานแล้วในอีกหลายพื้นที่ทั่วโลก (ดูรูปที่ 10)

การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลโดยที่ผู้ศึกษาได้ยกมา คือ กรณีเครือข่ายสายใต้ทะเลเป็นเพียงส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์จีนในการบรรลุเป้าหมายของตน โดยเป้าหมายนี้ได้อ้างอิงถึงสิ่งที่เรียกว่า ‘สมุดปกขาวว่าด้วยอินเทอร์เน็ตในจีน’ ซึ่งเครือข่ายเหล่านี้ยังเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียกว่า ‘ฝิ่นจีน’ และ ‘ถนนแห่งการฟื้นฟู’ โดยทั้งสองสิ่งเป็นปัจจัยที่สอดคล้องประสานกันทั้งในลักษณะของปัจจัยภายในและภายนอก โดยผู้ศึกษาจะกล่าวถึงในส่วนถัดไปของงานศึกษา

ภาพ 9 เครือข่ายสายใต้ทะเล PEACE (Pakistan & East Africa Connecting Europe)

ที่มา: <https://somalilandreporter.com/tag/peace-submarine-cable/>

ภาพ 10 เครือข่ายสายใต้ทะเลจีน

ที่มา: <https://ig.ft.com/subsea-cables/>

3. สาธารณรัฐประชาชนจีนกับความท้าทายในการเมืองโลก

จีนซึ่งถือได้ว่าเป็นประเทศสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ที่มีประชากรมากที่สุด ได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงในค่ายสังคมนิยมโซเวียตเช่นกัน แม้ว่าจีนและโซเวียตแตกแยกกันในปี 1961 (Kraus, 2020) แต่ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงในยุโรปทำให้ขบวนการนักศึกษาและประชาชนออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้เกิดการปฏิรูปการปกครองของพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อให้เสรีมากขึ้น และในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ ด้วยแนวคิดสังคมนิยมอัตลักษณ์จีน (socialism with Chinese characteristics) ที่เปิดให้เศรษฐกิจของจีนมีลักษณะทุนนิยม เพื่อแข่งขันกับตลาดโลกในระยะเปลี่ยนผ่านระหว่างประเทศ (Xiaoping, 1984) ปัจจัยที่กล่าวมาทั้งกระแสของความเปลี่ยนแปลงในภูมิทัศน์การเมืองโลก และจุดเริ่มในเศรษฐกิจของจีนที่มีการเปิดเสรีทุนนิยมในระดับหนึ่ง แนวโน้มของความเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามที่ฟูกุยามะกล่าวถึงในงานของเขาจึงมีความเป็นไปได้สูง โดยที่สหภาพโซเวียตนั้นได้ดำเนินการปฏิรูปตัวเองก่อนแล้ว

ทว่าความสั่นคลอนของรัฐบาลสังคมนิยมทั่วยุโรป ได้สร้างสภาวะหวาดระแวงให้กับจีนในการปฏิรูปตนเอง เพราะมันอาจนำไปสู่การล่มลงของระบบ และการสิ้นอำนาจของพรรคคอมมิวนิสต์พร้อมกับความหวาดระแวงที่มีต่อการแทรกแซงของตะวันตกโดยเฉพาะในทางสื่อ และองค์การด้านสิทธิมนุษยชนประชาธิปไตย โดยจีนมองว่าการลดโวหารทางการเมืองระหว่างค่ายสังคมนิยมและประชาธิปไตย แต่ริเริ่มบทสนทนาและการจัดระเบียบความสัมพันธ์บนพื้นฐานของประโยชน์ทางเศรษฐกิจ คือ แนวทางการแทรกแซงการเมืองของตะวันตก โดยเฉพาะการอิทธิพลของทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุน พร้อมกับบทบาทขององค์กรนอกภาครัฐ (Creemers, 2020a, p. 9)

ตัวอย่างของความกังวลด้านอิทธิพลต่างชาติ คือ การชุมนุมที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน ซึ่งเป็นหนึ่งในเหตุการณ์ที่ได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด โดยการชุมนุมที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเป็นส่วนหนึ่งของการชุมนุมโดยกลุ่มนักศึกษา และชนชั้นกลางตามเมืองใหญ่ของจีน โดยการชุมนุมที่จัตุรัสเทียนอันเหมินกรุงปักกิ่งได้รับการจับตามากที่สุด ความเข้าใจต่อเหตุการณ์นี้เชื่อกันว่าเป็นสภาวะที่สังคมนิยมต้องการการปฏิรูปทางการเมือง โดยมีผลมาจากกระแสโลกในช่วงท้ายของสงครามเย็น อย่างไรก็ตามความเปลี่ยนแปลงในจีนมิได้เป็นเหมือนในยุโรป ทางการเงินมิได้ยอมตามข้อเรียกร้อง และเตือนให้ประชาชนสลายการชุมนุมในทันที การชุมนุมดำรงอยู่เป็นเวลาแรมเดือนแม้จะมีช่วงเวลาที่ฝ่ายผู้

ชุมนุมสามารถเปิดช่องทางเจรจาสื่อสารกับพรรคคอมมิวนิสต์ได้ แต่สุดท้ายถูกสลายการชุมนุมโดยกองทัพปลดแอกประชาชนจีนในที่สุด (BBC, 2021)

แต่มุมมองที่ต่างออกไปต่อจัตุรัสเทียนอันเหมินนั้นช่วยให้เห็นรายละเอียดที่มากกว่าการปฏิรูปทางการเมือง กล่าวคือ “บทสรุปที่รุนแรงของการประท้วงที่เทียนอันเหมินได้ทำลายและกำจัดมรดกทางจิตวิญญาณและศักยภาพในการระดมพลของลัทธิสังคมนิยมโดยสิ้นเชิง จีนเริ่มผลักดันระบบทุนนิยมด้วยพลังที่ไม่เคยมีมาก่อน” (Karl, 2020, p. 150) ประโยคดังกล่าวสามารถขยายความว่าหนึ่งในสิ่งที่ผู้ชุมนุมเรียกร้องต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้น คือ ความเป็นธรรมในทางเศรษฐกิจ โดยสาเหตุที่สำคัญมาจากการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาก่อนหน้านี้จนส่งผลกระทบต่อแรงงานเงิน การเปิดรับเศรษฐกิจแบบตลาดในนามของสังคมนิยมอัตลักษณ์จีน โดยการชุมนุมในระยะแรกนั้นมีนักศึกษาเป็นแกนสำคัญ จนเวลาต่อมามีกลุ่มแรงงานเข้าร่วมการประท้วงด้วย แม้การชุมนุมของทั้งสองกลุ่มจะเป็นอิสระแก่กัน และแรงงานได้เรียกร้องในประเด็นเรื่องความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ แต่การรวมตัวกันของสองกลุ่มทำให้ชนชั้นนำในพรรคคอมมิวนิสต์มีความกังวลอย่างมาก ภายหลังจากประหารที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน จีนทำให้สังคมเลือกที่จะปลดการเมือง พร้อมกับปฏิรูปเศรษฐกิจ ให้อยู่บนพื้นฐานของการแข่งขันแบบทุนนิยมภายใต้รัฐ และประชาชนจีนถูกกำหนดให้มีค่านิยมในการแสวงหาความสุขจากการแข่งขันทางเศรษฐกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นกลไกในระบบทุนนิยมของจีน แบบสังคมนิยมปราศจากการเมือง (Karl, 2020, p. 153) ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นรูปแบบที่มีอยู่ทั่วโลก ในนามของเสรีนิยมใหม่สอดคล้องกับข้อเสนอของฟูกูยามะถึงครึ่งหนึ่ง แม้จีนจะมีได้พัฒนาเป็นรัฐประชาธิปไตย แต่กลับสามารถสร้างสภาพสังคมที่มุ่งหมายบนแข่งขันและแสวงหาความสุขบนปัจจัยทางเศรษฐกิจขึ้นมาได้

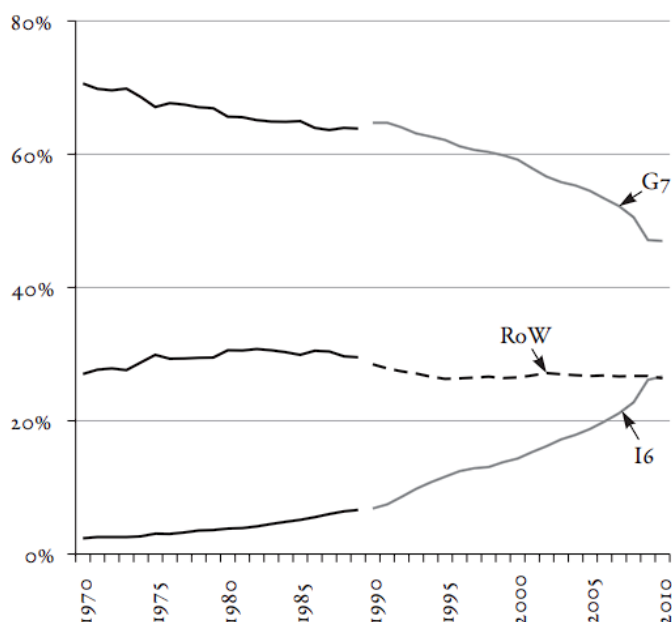
จีนได้สร้างสภาพแวดล้อมที่มีความมั่นคงและเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยการนำตลาดแรงงานราคาถูกของตนเข้าแข่งขัน จนสามารถดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามา พร้อมกับการตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษที่ยึดหยุ่นในกฎหมายแรงงาน ภาษีต่ำ และไม่มีเงื่อนไขทางสิ่งแวดล้อม (Karl, 2020, p. 155) ในทศวรรษที่ 1990 รัฐบาลจีนเริ่มแปรรูปให้รัฐวิสาหกิจมีศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น พร้อมกับการยุบเลิกสหกรณ์หมู่บ้านอันเป็นมรดกจากทศวรรษที่ 1950 เพื่อให้เกิดเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายของแรงงาน และด้วยรัฐบาลจีนต้องการแข่งขันกับตลาดโลกด้วยเงื่อนไขทางตลาดแรงงาน ทำให้แรงงานจีนอยู่ในสถานะที่ถูกเอาเปรียบ และได้รับ

การคุ้มครองต่ำ เพื่อดึงดูดการลงทุนที่มีความคาดหวังถึงการกีดกันทุนโดยเฉพาะต้นทุนค่าแรงให้ต่ำที่สุด จนส่งผลให้แรงงานจำนวนมากมิได้มีสถานะที่จะขยายฐานะทางสังคมของตนขึ้นมาได้ (Karl, 2020, p. 156)

3.1 ว่าด้วยความท้าทายทางเศรษฐกิจ

ภายหลังการล้อมปราบประชาชนในจัตุรัสเทียนอันเหมิน และพื้นที่อื่น ๆ ในประเทศจบลง พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ริเริ่มดำเนินการว่าด้วยการจัดยุทธศาสตร์ความมั่นคงใหม่โดยเฉพาะความมั่นคงด้านข้อมูลข่าวสาร พร้อมกับความท้าทายของระเบียบโลกหลังสงครามเย็นในปี 1991 จีนในฐานะรัฐคอมมิวนิสต์ถูกคาดหวังว่าจะประสบปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจ หากยังคงอิงตามอุดมการณ์สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ อย่างไรก็ตามจีนได้มีการริเริ่มแนวคิดสังคมนิยมอัตลักษณ์จีน ซึ่งได้บอกเล่าถึงลักษณะของแนวคิดดังกล่าวไปแล้วในช่วงก่อนหน้า รูปแบบของแนวคิดดังกล่าวช่วยให้จีนมีพื้นฐานการเตรียมพร้อมในการแข่งขันแบบตลาดเสรีได้ นั่นคือการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone) เช่น การก่อตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเซินเจิ้นในปี 1980 เป็นต้น (Chen, Chen, & Zh, 2003, pp. 1-2)

ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมิได้เริ่มจากในอดีตค่ายสังคมนิยมเดิม โดยเฉพาะการปรับตัวของจีนต่อระบบตลาดเสรีเท่านั้น กลุ่มประเทศทุนนิยมชั้นนำที่ร่ำรวย โดยเฉพาะกลุ่มเจ็ดประเทศที่ประกอบด้วยแคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา (Group of 7; G7) การเกิดขึ้นของกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ ทำให้ทุนกระจายออกจากประเทศร่ำรวยเป็นจำนวนมากตั้งแต่ในทศวรรษที่ 1990 ประเทศร่ำรวยเริ่มมีอัตราการว่างงาน และลดขนาดอุตสาหกรรมการผลิตลง โดยมุ่งกระจายทุนไปตามตลาดเกิดใหม่เพื่อลดต้นทุนปัจจัยการผลิต (Baldwin, 2016, pp. 86-87) ในงานของริชาร์ด บอลด์วิน (Richard E. Baldwin) ในชื่อ *The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization* (2016) บอลด์วินได้นำเสนอสถิติที่น่าสนใจถึงความสามารถในการผลิตของกลุ่มประเทศ G7 ที่ลดลงอย่างชัดเจน ในขณะที่กลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ โดยยกเอาสถิติของ 6 ประเทศ ได้แก่ จีน เกาหลีใต้ อินเดีย โปแลนด์ อินโดนีเซีย และไทย กลุ่มนี้บอลด์วินเรียกว่าประเทศอุตสาหกรรมทั้ง 6 หรือ (Industrializing 6: I6) (Baldwin, 2016, p. 3)

ภาพ 11 การเปลี่ยนแปลงในการผลิตในกลุ่มประเทศ G7 ของการผลิตโลกที่ลดลงตั้งแต่ปี 1970
ที่มา: Richard E. Baldwin, (2016), *The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization*, p.3

ข้อเสนอของบอลด์วินกล่าวถึงการปฏิวัติอุตสาหกรรมครั้งที่ 3 ที่ส่งผลให้เกิดภาพสลับกันของการพัฒนาอุตสาหกรรม ซึ่งในระบบอุตสาหกรรมยุคที่ 2 ซีกโลกเหนือเป็นผู้นำของการผลิตโดยมีซีกโลกใต้ทำหน้าที่เป็นแห่งทรัพยากร แต่ในยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นที่ชัดเจนว่าการจ้างงานและขนาดอุตสาหกรรมการผลิตของซีกโลกเหนือหดตัวลง และไปเติบโตในบริเวณซีกโลกใต้แทน (Baldwin, 2016, p. 86) อย่างไรก็ตามด้วยการเติบโตของอุตสาหกรรมสารสนเทศ (information industry) แนวคิด ‘การบรรจบกันครั้งใหญ่’ เน้นย้ำว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจโลกและวิธีการดำเนินธุรกิจอย่างไร การบรรจบกันนี้ทำให้เกิดขั้นตอนใหม่ในโลกาภิวัตน์ ที่แยกกระบวนการผลิตออกเป็นงานต่างๆ ซึ่งสามารถดำเนินการได้ในสถานที่ต่างๆ ทั่วโลก แล้วจึงรวมเข้าเป็นสินค้าหรือบริการขั้นสุดท้าย การกระจายอำนาจและการกระจายงานเกิดขึ้นได้จากการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารข้ามพรมแดนอย่างไร้รอยต่อ จนเกิดเป็นห่วงโซ่อุปทานระดับโลก

อย่างไรก็ตามก็มีส่วนทำให้เกิดความท้าทายบางอย่าง เช่น ความไม่เท่าเทียมกันที่เพิ่มขึ้นในประเทศ เศรษฐกิจที่พัฒนาแล้วบางแห่ง เนื่องจากงานถูกแทนที่หรือเปลี่ยนแปลงโดยเทคโนโลยีและการแข่งขันระดับโลก หรือกระทั่งความสามารถในการผลิตของประเทศถูกทำให้เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะ ทำให้มีความสามารถเพียงผลิตชิ้นส่วนบางประเภทที่มีใช้ผลิตภัณฑ์สำเร็จ โดยวิธีการเช่นนี้ทำให้ประเทศผู้กุมเทคโนโลยีมีอำนาจเหนือประเทศที่รับจ้างผลิต เพราะได้แยกหน้าที่การผลิตให้กระจายออกไปไม่กระจุกไว้แห่งเดียว จนประเทศนั้นมีองค์ความรู้พอที่จะผลิตเพื่อแข่งขันกับเจ้าของเทคโนโลยี (Baldwin, 2016, p. 202)

นำไปสู่สิ่งที่เกิดขึ้นในจีน คือ การกลายเป็น ‘โรงงานโลก’ อันเป็นผลจากนโยบายย้ายฐานการผลิต เพื่อแสวงหาแหล่งการผลิตที่ใช้ต้นทุนต่ำกว่า และเป็นพื้นที่ที่มีตลาดผู้บริโภคขนาดใหญ่ (Mees, 2016, pp. 21-22) เป็นผลให้จีนมีความได้เปรียบในฐานะผู้รับจ้างผลิต และมีกำลังซื้อสูงขึ้นจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ อีกทั้งประชาชนก็มีเป็นจำนวนมาก ทว่าจีนมิได้พอใจสถานะโรงงานโลกหรือถ้าพูดให้ถูกต้อง คือ ‘โรงงานรับจ้างผลิตของโลก’ จีนจึงมีข้อตกลงกับผู้ลงทุนต่างชาติ เรียกว่า การบังคับถ่ายทอดเทคโนโลยี (forced technology transfer; FTT) ซึ่งมีได้มีการระบุเป็นกฎอย่างเป็นทางการ แม้ FTT จะถูกยกเลิกเนื่องจากจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (World Trade Organization; WTO) ทว่าในความเป็นจริงเงื่อนไขต่อเอกชนต่างชาติในจีน จะถูกจำกัดเช่นการกำหนดวงเงินการลงทุน และการปฏิเสธคำขอจากเอกชนหากไม่ยอมตาม (Lee, 2020, p. 329) ด้วยวิธีการเช่นนี้จีนจึงสามารถหลุดจากการกำหนดบทบาทด้านความเชี่ยวชาญในการผลิตในห่วงโซ่อุปทานโลกได้ ทว่ากลุ่มประเทศที่ลงทุนในจีนในฐานะเจ้าของเทคโนโลยีมิได้มีความพอใจนัก และเหตุแห่งความไม่พอใจนี้จะนำไปสู่การคิดมาตรการทางเศรษฐกิจผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อกดดันจีน หรือใช้มาตรการทางภาษีเพื่อกดดัน โดยจะกล่าวถึงในภายหลัง

3.2 ว่าด้วยความท้าทายด้านความมั่นคงทางข้อมูล

นอกเหนือไปจากการต่อสู้ด้านเศรษฐกิจที่จีนจะถูกกำหนดบทบาทในห่วงโซ่อุปทานการผลิตโลก ความท้าทายที่สำคัญอีกประการ คือ การเปิดรับทุนและเอกชนต่างชาติที่ทำธุรกิจให้บริการในพื้นที่โลกออนไลน์ หรือหากพูดในเชิงภูมิศาสตร์คือพื้นที่โลกเสมือน (virtual world) ซึ่งข้อนี้เป็นความกังวลที่สอดคล้องกับสิ่งที่ได้ระบุก่อนหน้านี้ถึงแนวทางการแทรกแซงของตะวันตกที่จีนเชื่อว่า จะลดไวยาหารเชิงอุดมการณ์ลงและแทรกซึมเข้ามาในสังคมจีนผ่านการลงทุนและบริการจากภายนอก

นโยบายด้านความมั่นคงทางด้านการควบคุมข้อมูลของจีนหลังสงครามเย็น สามารถอธิบายอย่างชัดเจนได้ผ่านการเข้ามาของเอกชนสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะ Google เริ่มให้บริการภาษาจีนในปี 2000 และเข้าเปิดสำนักงานอย่างเป็นทางการในปี 2006 มีประเด็นที่น่าสนใจหลายประการ คือ Google ซึ่งทำหน้าที่เป็นพื้นที่ในการค้นหาและเข้าถึงข้อมูลจำนวนมากในระบบอินเทอร์เน็ต และมีอิทธิพลอย่างมากต่อการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ใช้ ผ่านการทำงานของระบบเบื้องหลัง ด้วยธรรมชาติของ Google ที่เกิดขึ้นในประเทศเสรีประชาธิปไตยอย่างสหรัฐอเมริกา จึงมีแนวโน้มที่การนำเสนอข้อมูลของ Google จะขาดการควบคุมโดยรัฐในการดำเนินธุรกิจในประเทศ Google มีกรณีพิพาทขัดแย้งกับรัฐบาลกลางสหรัฐฯ ในการขอร้องให้ปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลบางประเภท (O'Rourke-IV, Harris, & Ogilvy, 2007) กลับกันในกรณีของจีน Google ให้ความร่วมมือในการปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลบางประการ เช่น การค้นหาคำว่า 'จัตุรัสเทียนอันเหมิน' จะได้ผลลัพธ์เป็นรูปเหมาเจอตง (Mao Zedong) อดีตผู้นำและผู้ก่อตั้งจีน ขนาดใหญ่ตั้งอยู่บนประตูหน้าจัตุรัส ทว่าหากค้นหาคำเดียวกันใน Google นอกจีน จะได้ผลลัพธ์เป็นเหตุการณ์ประท้วง และสังหารหมู่ที่จัตุรัสเทียนอันเหมิน (O'Rourke-IV et al., 2007, p. 14) นอกจากนี้ Google แล้วยังมีกรณีของ Yahoo ที่ตกเป็นเป้าจากการให้ข้อมูลแก่รัฐบาลจีน ซึ่งเคยตัดสินลงโทษนักข่าวอินเทอร์เน็ตชาวจีนชื่อหลี่ซื่อ (Li Zhi) ในปี 2003 และฉีเทา ในปี 2004 (Shi Tao) บริษัทปกป้องการกระทำของตนโดยบอกว่าไม่รู้ว่าข้อมูลจะถูกนำไปใช้อย่างไร เจอร์รี่ หยาง (Jerry Yang) ผู้ร่วมก่อตั้งยาฮู กล่าวไว้ว่า "ผมไม่พอใจผลลัพธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งเหล่านี้ แต่เราต้องปฏิบัติตามกฎหมาย" (O'Rourke-IV et al., 2007, p. 16)

ยังมีกรณีที่เกิดขึ้นกับ MSN ในเดือนธันวาคมปี 2004 Microsoft ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลจีนให้ปิดไซต์ของจิ่งเจ้า (Jing Zhao) หรือ Michael Anti ซึ่งเป็นพนักงานของ The New York Times ในปักกิ่ง และเป็นหนึ่งในบล็อกเกอร์ที่ได้รับความนิยมสูงสุดของจีน เพราะเขากล่าวถึงประเด็นทางการเมืองในจีน บิลล์ เกตส์ (Bill Gate) ผู้บริหารไมโครซอฟต์ปกป้องการให้ความร่วมมือกับจีน ด้วยเหตุผลว่า การปิดกั้นข้อมูลในโลกอินเทอร์เน็ตนั้นไม่สามารถทำได้ และการเข้าถึงไซต์ดังกล่าวยังคงทำได้ในพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่จีน (O'Rourke-IV et al., 2007, p. 16) กรณีเหล่านี้เป็นตัวอย่างของหลักปฏิบัติในการดำเนินกิจการในประเทศจีน ที่ต้องยืดหยุ่นและยอมตามอำนาจรัฐของจีน ในการอนุญาตให้รัฐบาลเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้บริการ และปิดกั้นผลลัพธ์การค้นหา หรือไซต์ตามที่รัฐต้องการ การยอมรับอำนาจของจีนไม่เพียงแต่เป็นไปเพื่อยอมรับกฎหมายภายในประเทศจีนเท่านั้น

แต่แสดงออกถึงพลังอำนาจของจีนในทางเศรษฐกิจ ที่บีบให้เอกชนเหล่านี้ยอมตามได้ เพื่อให้เข้าถึงตลาดอินเทอร์เน็ตจีนในปี 2006 ด้วยจำนวนประชากร 1.3 พันล้านคนและเศรษฐกิจที่กำลังเติบโต จีนจึงเป็นตลาดขนาดใหญ่สำหรับอนาคตของบริษัทในสหรัฐฯ พร้อมกับจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ณ ช่วงเวลาดังกล่าวมีผู้ใช้เป็นประจำประมาณ 111 ล้านคน (O'Rourke-IV et al., 2007, p. 14)

สถานการณ์เช่นนี้ดำรงอยู่กระทั่งจุดเปลี่ยนในปี 2009 เมื่อผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ซอฟต์แวร์ และระบบปฏิบัติการของสหรัฐฯ ถูกโจมตีโดยกลุ่มที่เชื่อว่าเป็นนักเจาะระบบภายใต้การควบคุมของจีน เพื่อเข้าถึงข้อมูลทางการค้า ทรัพย์สินทางปัญญา และคลังเก็บข้อมูลอีเมล (Clayton, 2012) เป้าหมายของการโจมตีทางไซเบอร์มุ่งไปที่การเข้าถึงคอมพิวเตอร์ของรัฐบาลสหรัฐฯ และพันธมิตรตะวันตก ซึ่งมีการดำเนินการต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2002 (Shane & Lehren, 2010) เอกชนสหรัฐฯ โดยเฉพาะ Google ที่ตกเป็นเป้าโจมตีดังกล่าวได้ตอบโต้รัฐบาลจีนด้วยการยกเลิกความร่วมมือด้านกฎหมาย ซึ่งปิดกั้นผู้ใช้ในจีนจากข้อมูลบางส่วน และนำไปสู่การถอนตัวออกจากจีนของ Google (Drummond, 2010) นอกจากกรณีศึกษาจากการดำเนินงานกับรัฐบาลจีนของเอกชนสหรัฐฯ ความเคลื่อนไหวของรัฐบาลสหรัฐฯ ต่อการปิดกั้นข้อมูลข่าวสารภายในจีนอยู่ในวาทกรรมของสหรัฐฯ เช่นกัน หนึ่งในคณะรัฐมนตรีของบารัค โอบามา (Barack Obama) อย่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ฮิลลารี คลินตัน (Hillary Clinton) คลินตันเปรียบเทียบว่าจีนกำลังก่อกำแพงเบอร์ลินในโลกเสมือน และกล่าวสนับสนุนหลักการเรื่องเสรีภาพของอินเทอร์เน็ต ถึงการมีอิสระในการเชื่อมต่อและเข้าถึง ประเด็นนี้ทางการจีนได้ตอบโต้ว่าตนเป็นผู้พัฒนาด้านอินเทอร์เน็ตที่กระตือรือร้นเป็นอย่างยิ่ง และเตือนสหรัฐฯ ให้หยุดเป็น “จักรวรรดินิยมทางข้อมูล” โดยการนำเข้าข้อมูลที่ไม่พึงประสงค์เข้าสู่อินเทอร์เน็ตของจีน (Hong Shen, 2016, pp. 315-316)

ต่อมาสำนักงานสารสนเทศสภาแห่งรัฐจีนตอบโต้ด้วย การออกสมุดปกขาวว่าด้วย ‘อินเทอร์เน็ตในจีน’ (Internet in China) ซึ่งเป็นเอกสารเกี่ยวกับนโยบายอินเทอร์เน็ตของจีนในฐานะเอกสารทางการฉบับแรก เอกสารดังกล่าวได้สรุปหลักการพื้นฐานของกฎระเบียบอินเทอร์เน็ตของปักกิ่งว่า “การให้บริการอินเทอร์เน็ตภายในอาณาเขตของจีน อยู่ภายใต้กฎหมายและหลักอธิปไตยจีน หลักอธิปไตยเหนืออินเทอร์เน็ตของจีนต้องได้รับการปกป้องและเคารพ พลเมืองจีน ชาวต่างชาติ นิติบุคคล หรือองค์กรใดก็ตามมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้บริการอินเทอร์เน็ต ในเวลา

เดียวกันต้องเคารพระเบียบข้อบังคับของจีน ที่มีขึ้นเพื่อปกป้องความปลอดภัยทางอินเทอร์เน็ต”

(Information Office of the State Council, 2011) เอกสารฉบับนี้เองจึงกลายเป็นรากฐานของการทำความเข้าใจนโยบายในการควบคุมสารสนเทศของจีน โดยเฉพาะในส่วนของอินเทอร์เน็ต และข้อมูลดิจิทัล รวมทั้งการใช้หลักอธิปไตยเช่นเดียวกับการตีความอาณาเขตในภูมิศาสตร์ดั้งเดิม

3.3 โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลกับจีน

การขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของสีจิ้นผิง (Xi Jinping) ในปี 2013 มีปรับโครงสร้างของการควบคุมทางไซเบอร์ใหม่ โดยจีนให้ความสำคัญในการมีอำนาจเหนือโลกไซเบอร์มากยิ่งขึ้น ผ่านกระจายหน้าที่ความรับผิดชอบในหมู่กระทรวงความมั่นคงสาธารณะ สำนักข่าวแห่งรัฐ สำนักความลับของรัฐ กระทรวงความมั่นคงแห่งรัฐ กระทรวงอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ และกองทัพปลดแอกประชาชน เพื่อพัฒนาระบบการกำกับดูแลที่เชื่อมโยงกันทั้ง กฎหมาย การจัดเก็บข้อมูล การตรวจสอบความปลอดภัย และการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล ความพยายามกระชับอำนาจในโลกออนไลน์ถูกระบุอย่างชัดเจน ผ่านคำประกาศของสีจิ้นผิงว่า **“ไม่มีความมั่นคงของชาติหากปราศจากความปลอดภัยทางไซเบอร์”** (Alsabah, 2017) และจีนเริ่มแสดงบทบาทในการเมืองโลกมากขึ้น ในนามของคำประกาศ **“ฝันของชาวจีน”** (Chinese Dream)⁴ ฝันของชาวจีนในความหมายของสีจิ้นผิง คือ การจัดวางสถานะของจีนบนเวทีโลกอย่างเหมาะสม ในฐานะมหาอำนาจที่ต้องได้รับการเคารพจากเมืองโลก และมีแรงผลักดันทางประวัติศาสตร์จากความอับยศในระหว่างศตวรรษที่ 19-20 อันเป็นผลจากการรุกรานของจักรวรรดินิยมตะวันตก⁵ นอกจากนี้แรงผลักดันจากความอับยศ สีได้เลือกเอาช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ที่รุ่งเรืองของอารยธรรมจีนมาประกอบ เพื่อให้เกิดเป็นภาพว่าจีน

⁴ ฝันจีน (Chinese Dream) เกิดจากถ้อยแถลงของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ภายหลังจากที่เขาขึ้นสู่อำนาจในปี 2012 โดยกล่าวถึง ‘ถนนแห่งการฟื้นฟู’ (Road to Revival) อันมีที่มาจากศตวรรษแห่งความอับยศ (Century of Humiliation) ฝันจีนจึงมีความหมายถึงการฟื้นฟูอันยิ่งใหญ่ของชาติจีน เป็นคำอธิบายโดยรวมถึงการดำเนินงานทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์จีน และกลายเป็นเนื้อหาหลักที่สีจิ้นผิงใช้ปราศรัยต่อสาธารณชน (Sørensen, 2015)

⁵ ศตวรรษแห่งความอับยศ (Century of Humiliation) คือ ช่วงเวลาที่จีนตกอยู่ภายใต้การรุกราน และเอาเปรียบจากมหาอำนาจต่างชาติตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 ไปจนถึงกลางศตวรรษที่ 20 โดยมีจุดเริ่มต้นสำคัญมาจากความเสื่อมในช่วงปลายของราชวงศ์ชิง และการปะทะกับจักรวรรดิอาณานิคมตะวันตก จนเกิดเป็นเหตุการณ์ต่อเนื่องหลายเหตุการณ์กับหลายมหาอำนาจ เชื่อกันว่าศตวรรษแห่งความอับยศจบลงในปี 1949 จากการขึ้นสู่อำนาจหลังสงครามกลางเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์จีนในแผ่นดินใหญ่ (Britannica, 2019)

นั้นควรจะยิ่งใหญ่อย่างไร โดยเลือกหยิบเอาเส้นทางสายไหม ซึ่งเป็นเส้นทางการค้าที่สำคัญที่สุดในพื้นที่ทวีปยูเรเชีย นั่นก็คือโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง หรือ Belt and Road Initiative (BRI) ทั้งความมั่นคงด้านไซเบอร์ ฝิ่นจีน และโครงการข้ามทวีปอย่าง BRI จะรอยเรียงกันสู่ความเป็นไปได้ใหม่บนเวทีการเมืองโลก

3.3.1 ก่อนจะเป็นเส้นทางสายไหมดิจิทัล กับความกังวลของปักกิ่งต่อการปะทะทางอิทธิพล

โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ-ดิจิทัล⁶ พัฒนาการก้าวกระโดดในปี 2002 โดยมีการเติบโตของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากกว่า 182% จากปี 2001 (Bell & Feng, 2007, p. 55) ซึ่งเป็นความสำเร็จของจีน ที่ต้องการสร้างเครือข่ายการสื่อสารทั่วประเทศที่เชื่อมโยงทุกครอบครัวในเมืองและหมู่บ้านในชนบทในอีก เพื่อส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจและยกระดับมาตรฐานการครองชีพของผู้คน โครงการระยะยาวของจีนกำลังสร้างซูเปอร์ไฮเวย์ข้อมูล รัฐบาลจีนตระหนักดีว่าพวกเขาต้องพัฒนาด้านอินเทอร์เน็ตหากพวกเขาต้องการเติบโตจากเทคโนโลยีขั้นสูงที่มีพื้นฐานมาจากจีน การกระจายการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต พัฒนาโครงสร้างมีความจำเป็น หากต้องยกระดับอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับนวัตกรรมเทคโนโลยีเริ่มปรากฏในแผนห้าปีฉบับที่ 11 (2006 - 2010) จำเป็นต้องทำข้อมูลให้เป็นดิจิทัล (digitalization) กลายเป็นหนึ่งในหัวข้อ

⁶ โครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศ หมายถึงส่วนประกอบทั้งด้านฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ ในความหมายของโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวไป คือ ฮาร์ดแวร์ เป็นอุปกรณ์ทางกายภาพ เช่น สายไฟเบอร์สำหรับเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เสาส่งสัญญาณสำหรับรับและกระจายสัญญาณเพื่อให้เข้าถึงเครือข่ายของเครื่องแม่ข่าย ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางให้กับลูกข่าย รวมทั้งกระจายและเก็บข้อมูลในระบบ เป็นต้น และในด้านซอฟต์แวร์ ซึ่งมีลักษณะจับต้องไม่ได้โดยตรง ทำงานบนฮาร์ดแวร์ โดยทำงานผ่านสิ่งที่เรียกว่าโปรแกรมซึ่งเป็นชุดคำสั่งในระบบคอมพิวเตอร์ โดยรวมรหัสคำสั่งเอาไว้ เพื่อให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สามารถทำงานได้ (Technopedia, 2022) ดิจิทัลคือรูปแบบข้อมูลที่เกิดจากเลขฐานสอง คือ 0 และ 1 โดยทำงานร่วมกับซอฟต์แวร์ในระบบสารสนเทศ ซึ่งต่างจากการทำงานแบบแอนะล็อก ที่มีวิธีปฏิบัติการหรือใช้งานแบบเฉพาะตามแต่กรณีนั้น เช่น การเขียนและอ่านหนังสือ ที่จำเป็นต้องมีสมุด ปากกา/ดินสอ แต่การทำงานแบบดิจิทัล คือ การเปิดโปรแกรม เช่น การใช้โปรแกรม Microsoft Word โดยสามารถใช้ทั้งเขียนและอ่านได้ อีกทั้งข้อมูลที่เกิดจากโปรแกรมจะถูกเก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ และสามารถส่งต่อผ่านเครือข่ายของแม่ข่ายได้ด้วยอินเทอร์เน็ต (Hilbert & López, 2011, pp. 61-62) ในงานศึกษานี้การใช้โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศและดิจิทัล มีความเกี่ยวข้องกันแต่ในเอกสารทางการได้ใช้ทั้งสารสนเทศ และดิจิทัล จึงต้องมีการใช้สารสนเทศเมื่ออ้างถึงเอกสารที่ใช้อ้างอิง โดยเชิงอรรถนี้มีเพื่ออธิบายให้เห็นถึงความหมายที่ชัดเจนของคำทั้งสอง เพื่อให้เกิดความกระจ่างต่อไปในงานศึกษา

ที่ถูกให้ความสำคัญ อย่างไรก็ตามระดับของความสนใจของทางการจีน คือ การสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศที่ตั้งอยู่บนความมั่นคง ซึ่งปรากฏในแผนห้าปีฉบับที่ 11 ยังมีได้มีการวางแผนการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมนัก โดยกล่าวถึงดิจิทัลและโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในเชิงกระแสที่มากับโลกาภิวัตน์ (China's National People's Congress, 2006, pp. 13,18) การวางโครงสร้างเพื่อรองรับเทคโนโลยีขั้นสูงด้านดิจิทัลของจีน ถูกกล่าวถึงอย่างเป็นแบบแผนชัดเจนในแผนห้าปีฉบับที่ 12 (2011 - 15) เป็นเอกสารทางการจีนที่มีการกล่าวถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศอย่างชัดเจนในเชิงรายละเอียดเป็นฉบับแรกของแผนพัฒนาห้าปี โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านโครงสร้างเพื่อยกระดับความสามารถในการผลิต (China's National People's Congress, 2011, p. 6) ที่สำคัญคือให้ความสำคัญกับรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-government) เพื่อเชื่อมโยงการส่งข้อมูลภายในระบบราชการของจีน รวมไปถึงการตั้งระบบบัญชี เครดิตในระบบการเงิน รวมทั้งข้อมูลประชากรทั้งด้านสถิติ ประกันสังคม และประกันสุขภาพ กล่าวคือจีนมีความมุ่งหวังที่จะจัดเก็บข้อมูลเหล่านี้ในรูปแบบดิจิทัล เพื่อเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ประเด็นสำคัญที่จีนยังคงให้ความสำคัญ คือ ความมั่นคงของรัฐต่อการเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นดิจิทัล จีนมุ่งสร้างมาตรฐานการใช้งานเครือข่ายข้อมูลให้เป็นแบบเดียว และพัฒนาทั้งซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ ที่สามารถควบคุมสอดส่องได้ และสร้างความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล และระบบป้องกันความลับ เพื่อควบคุมเครือข่ายข้อมูลในระบบผู้ใช้งานของจีนได้อย่างเบ็ดเสร็จ (China's National People's Congress, 2011, p. 17)

แผนพัฒนาห้าปีฉบับที่ 11 กลายเป็นส่วนที่เชื่อมกับโครงการ BRI โดยตรงในฐานะส่วนขยายเนื่องจากความกังวลต่อการพัฒนาอย่างไม่ทั่วถึงในภูมิภาคตะวันตกของประเทศ ขณะเดียวกัน BRI ได้นำเสนอผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจบนความร่วมมือแบบภูมิภาคขนาดใหญ่ (mega regional) (Wang, 2020, p. 282) โครงการ BRI เป็นผลมาจากทั้งการนำคำริของสีจินผิงว่าด้วยถนนแห่งการฟื้นฟูเกียรติยศจีน และความจำเป็นทางภูมิรัฐศาสตร์ นักเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญในการผลักดัน คือหวังจีซี (Wang Jisi) หวังได้เสนอยุทธศาสตร์ “หันหน้าสู่ตะวันตก” การหันหน้าสู่ตะวันตกของหวังมาจากความกังวลต่ออิทธิพลของสหรัฐอเมริกาจากด้านตะวันออกของจีน ซึ่งสหรัฐฯ ได้อำนาจและอิทธิพลของตนในทางอ้อมผ่านเกาหลีใต้และญี่ปุ่น รวมทั้งกรณีความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ว่าด้วยเรื่อง

เส้นปะเก้าเส้นของจีน⁷ ในขณะที่ด้านตะวันตกของจีนมีโอกาที่เป็ดกว้างกว่า ทั้งเป็นโอกาสในการพัฒนาภูมิภาคตะวันตกของประเทศที่ล่าหลังกว่าเขตเศรษฐกิจในภูมิภาคตะวันออก นโยบายนี้ได้รับการสนับสนุนจากวงวิชาการและข้าราชการต่างประเทศในปักกิ่ง แต่ปัญหาที่สำคัญ คือ การย้ายทุนออกจากภาคตะวันออกและการสนับสนุนจากบรรดาผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ จึงเกิดเป็นภาวะที่ทิศทางของนโยบายภาพรวมในจีนไม่เป็นเอกภาพ (Ye, 2019, p. 4)

โครงการ BRI จึงเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความกังวลที่จีนจะปะทะกับอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา และเป็นเป้าหมายทางนโยบายให้กับตัวแสดงทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค การต่างประเทศ รวมทั้งภาคธุรกิจ ขับเคลื่อนภายใต้ร่มธงเดียวกัน รายละเอียดหลักของโครงการคือการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานระหว่างทวีปเอเชียกับยุโรป โดยมีรากฐานมาจกเส้นทางการค้าในประวัติศาสตร์อย่างเส้นทางสายไหม โดยเส้นทางดังกล่าวเริ่มจากเขตเศรษฐกิจในภูมิภาคตะวันออกของจีน ภูมิภาคตะวันตกทำหน้าที่เป็นประตูสู่ภายนอก ขณะเดียวกันเมื่อประเทศอื่นจะเข้ามาทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจในจีนย่อมต้องผ่านภูมิภาคตะวันตก เงื่อนไขนี้เพื่อตอบสนองต่อนโยบายของจีนที่ต้องการกระจายการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปทั่วทุกภูมิภาคในประเทศ จากการกระจุกตัวของทุนตามเมืองเศรษฐกิจในภูมิภาคตะวันออก (Lai, 2002, p. 439)

จินตนาการว่าด้วย BRI จะเป็นแผนการอันทะเยอทะยานเพื่อสถาปนาระเบียบของจีน โดยการเชื่อมต่อของโครงสร้างพื้นฐานที่ทั่วถึงในประเทศที่เข้าร่วมโครงการ ลากยาวตั้งแต่ชายฝั่งในภาคตะวันออกของจีน ไปจนถึงเอเชียกลาง ทูงที่กว้างใหญ่ของไซบีเรีย โลกอาหรับ จนถึงชายฝั่งแอตแลนติกของยุโรป รวมทั้งรายละเอียดของโครงการที่สร้างความตื่นตาในแผนงาน เช่น การเชื่อมต่อระบบไฟฟ้าและท่อก๊าซธรรมชาติ จากลาว เมียนมา รัสเซีย และมองโกเลีย หรือแผนการก่อสร้างทางรถไฟขนส่งเชิงพาณิชย์ รถไฟความเร็วสูง และทางหลวง เพื่อยกระดับการขนส่งในเอเชียกลางและตะวันออกกลาง ในระยะแรกทั้งหมดนี้เป็นเพียงแผนการในอนาคตที่ยังไม่กำหนดยุทธศาสตร์ การจัดสรรงบประมาณ และกรอบเวลาที่ชัดเจน เพราะการริเริ่มนโยบายจากการเสนอ

⁷ เส้นปะเก้าเส้น (Nine-dash line) คือ เส้นที่เกิดจากการอ้างกรรมสิทธิเหนือน่านน้ำในทะเลจีนใต้ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยจีนอ้างอิงจากการครอบครองหมู่เกาะพาราเซลและหมู่เกาะสแปรตลี ซึ่งตั้งอยู่กลางทะเลจีนใต้ทำให้การอ้างกรรมสิทธินี้กระทบกับกรรมสิทธิของพื้นที่ทางทะเลของประเทศที่มีชายฝั่งติดกับทะเลจีนใต้ (BBC, 2020)

แผนงานของรัฐบาลท้องถิ่นและรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งการที่บรรดารัฐวิสาหกิจ และเอกชนเป็นผู้ดำเนินงานหลักของโครงการ BRI แสดงให้เห็นถึงปัญหาของความไม่เป็นเอกภาพในการดำเนินงาน และโครงการที่ส่งผลจริงกับความต้องการของเงินในการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทาน เพื่อสถาปนาระเบียบเศรษฐกิจของตน ถูกชะลอไว้ด้วยข้อจำกัดของเงินทุนและการประเมินว่าช่องว่างทางอำนาจระหว่างปักกิ่งกับวอชิงตันยังกว้าง⁸ แม้เงินจะตั้งกองทุนสำหรับโครงการเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของเงินทุนที่มากขึ้น เช่น ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank; AIIB) และกองทุนเส้นทางสายไหม (Silk Road Fund; SRF) แต่กองทุนเหล่านี้มิได้ตั้งขึ้นเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมืองเท่านั้น ทว่ามีเพื่อบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ คือ การขออนุมัติเงินลงทุนต้องตรงกับวัตถุประสงค์สองประการ 1. โครงการให้ผลตอบแทนระยะยาวจากการลงทุน 2. โครงการมีการร่วมทุนจากธนาคารจีนและ/หรือต่างประเทศ เพื่อลดความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดหนี้เสียทั้งรัฐวิสาหกิจและเอกชนเงินต่างหลักเสี่ยงที่จะดำเนินการในโครงการที่มีความเสี่ยง และหันไปขยายการลงทุนในพื้นที่การลงทุนเดิม (Ye, 2019, p. 9)

จีนยังไม่สามารถริเริ่มโครงการขนาดใหญ่เนื่องจากข้อจำกัดด้านทุน แต่ความพยายามขับเคลื่อนนโยบายไว้ได้เริ่ม BRI ทำให้อิทธิพลของจีนมีรูปร่างของก้อนอิทธิพลที่กระจายตัวอยู่ทุกภูมิภาคทั่วโลก โดย BRI ในฐานะโครงการใหญ่มีองค์ประกอบของโครงการอื่น ๆ ที่ควบคุมมาด้วย แม้จะไม่ใช่วิจัยหลักที่ผู้ศึกษาจะกล่าวถึง แต่การระบุถึงบางส่วนของโครงการนั้นจำเป็น โครงการนั้นคือเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road; MSR) โดยเส้นทางหลักของ MSR จะเป็นส่วนของการเชื่อมต่อการลงทุนในแอฟริกาของจีนผ่านเส้นทางการเดินเรือจากทะเลจีนใต้ ผ่านช่องแคบสิงคโปร์ โดยมีท่าเรือยุทธศาสตร์ในศรีลังกา คือ ท่าเรือฮัมบันโตตา (Hambantota International Port) (Ranaraja, 2023) ก่อนที่จะเข้าสู่ท่าเรือโดราเลห์ (Port of Doraleh) ในประเทศจิบูตีซึ่งตั้งอยู่ในภูมิภาคตะวันออกของแอฟริกา หรือในพื้นที่ที่เรียกว่าเขาแห่งแอฟริกา (Horn of Africa) (Britannica, 2023a) ตัวจิบูตีเองยังเป็นจุดเริ่มต้นของโครงข่ายคมนาคมที่สำคัญต่อเศรษฐกิจอย่างทางรถไฟสายแอดดิสอาบาบา-จิบูตี (Addis Ababa-Djibouti Railway) ที่เริ่มสร้างมาตั้งแต่ปี 2011 ทางรถไฟดังกล่าวได้เชื่อมโยงการคมนาคมทางทะเลจากท่าเรือโดราเลห์ เข้าสู่เอธิโอเปียซึ่งกลายเป็นชุมทางรถไฟที่สำคัญของจีนจากมหาสมุทรอินเดีย นอกจากนี้ยังมีการลงทุนในท่าเรือและทางรถไฟอื่น

ในแอฟริกาตะวันออกอย่างโครงการในเคนยา ที่มุ่งปรับปรุงท่าเรืออมบาช่า (Mombasa) รวมถึงการปรับปรุงทางรถไฟอมบาช่า-ไนโรบี (Mombasa–Nairobi Railway) เพื่อเข้าถึงตอนในของประเทศ นอกจากนี้การคมนาคมบริเวณท่าเรือ (Kaczmarek, 2019, pp. 147-151) โครงการเหล่านี้ถือเป็นแกนหลักทางยุทธศาสตร์ของโครงการ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศหุ้นส่วนในโครงการ

3.3.2 เส้นทางสายไหมดิจิทัลในหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง

โครงการเส้นทางสายไหมดิจิทัล ถือกำเนิดอย่างเป็นทางการในปี 2015 อันเป็นส่วนขยายส่วนที่ 3 จากโครงการ BRI โครงการนี้มีความเชื่อมโยงกับแผนห้าปีฉบับที่ 5 (2011-2015) สำคัญเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารอยู่ในบทที่ 13 ว่าด้วยการพัฒนาในระดับนวัตกรรมขั้นสูง เพื่อให้โครงสร้างพื้นฐานของจีนตอบสนองในระดับชาติ เพื่อประสานระหว่างดิจิทัลและอุตสาหกรรม รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เทคโนโลยี นอกจากนี้ในด้านความมั่นคง จีนตั้งเป้าหมายนำเทคโนโลยีมายกระดับคุณภาพชีวิตของชาวจีน ประสานกับการเป็นรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ เช่น สร้างแพลตฟอร์มบริการชุมชนที่ครอบคลุม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในชุมชน ข้อสังเกตสำคัญเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีเพื่อบริการประชาชนของจีน ยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง คือ การป้องกันและควบคุม และความสามารถในการตอบสนองอย่างรวดเร็ว เพื่อความสามารถในการรับรองความมั่นคงสาธารณะและความสงบเรียบร้อยของสังคม จีนต้องการพึ่งพาตนเองตั้งแต่ในระดับอุปกรณ์พื้นฐานที่ไม่ซับซ้อนไปจนถึงอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีสูง การยกระดับความสามารถในการผลิตตั้งแต่อุปกรณ์ไปจนถึงระบบปฏิบัติการ เป็นปัจจัยที่จีนจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ด้านความมั่นคงของตนได้ (China's National People's Congress, 2011, pp. 16,19,49,51)

การเกิดขึ้นของ DSR จึงเป็นความเชื่อมโยงโดยตรงของสุนทรพจน์ว่าด้วยความมั่นคงทางไซเบอร์ของสีจิ้นผิง ซึ่งจีนตระหนักถึงอิทธิพลด้านโครงสร้างพื้นฐานและการให้บริการในช่วงชั้นของเนื้อหาในโลกไซเบอร์ที่มาจากตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา การผลักดันอธิปไตยทางไซเบอร์ของจีนสามารถสังเกตได้ผ่านข้อริเริ่มการร่วมทุนกับประเทศหุ้นส่วนใน DSR เพื่อก่อสร้างสายไฟเบอร์อินเทอร์เนตใต้ทะเล หนึ่งในโครงการวางสายไฟเบอร์ดังกล่าวเริ่มต้นจากภูมิภาคตะวันตกของจีน ลากผ่านปากีสถาน ก่อนที่จะแยกออกเป็นสองสาย คือ เส้นทางยุโรปมุ่งสู่ฝรั่งเศสผ่านคลองสุเอซ และเส้นทางสู่แอฟริกาสู่จิบูตี โซมาเลีย เคนยา และแอฟริกาใต้ (Ghiasy & Krishnamurthy, 2021) เป้าหมายสำคัญ คือ ลดการพึ่งพาเครือข่ายสายไฟเบอร์ใต้ทะเลที่วางอยู่บนพื้นฐานของเส้นทางสาย

โทรเลขใต้ทะเลเดิมเป็นมรดกจากยุคจักรวรรดินิยมตะวันตก (Winseck, 2017a, pp. 234-235, 237-238)

นอกจากการพึ่งพาตนเองในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ใช่เรื่องบังเอิญอย่างใดที่จีนเริ่มโครงการ 'Made in China 2025' โดยมุ่งให้จีนเป็นโรงงานวิจัยและผลิตนวัตกรรมขั้นสูง โดยเฉพาะในด้านสารสนเทศ หุ่นยนต์ และการบิน เพื่อให้มั่นใจว่าจีนยังคงมีศักยภาพในการแข่งขัน หลังจากที่ค่าแรงของจีนสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มมากขึ้น แผนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการแทนที่การพึ่งพาการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศของจีนด้วยนวัตกรรมของตนเอง และสร้างบริษัทจีนที่สามารถแข่งขันได้ทั้งในประเทศและทั่วโลก การลงทุนจะมุ่งเน้นไปที่นวัตกรรมทางเทคโนโลยีและการผลิตอัจฉริยะในด้านต่างๆ เช่น การเรียนรู้ของเครื่องจักร ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ขาดต่อการทำซ้ำผ่านวิศวกรรมย้อนกลับ การผลิตอัจฉริยะเกี่ยวข้องกับการรวมอินเทอร์เน็ตเข้ากับเซ็นเซอร์ไร้สายและวิทยาการหุ่นยนต์เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต คุณภาพ และผลผลิต หากประสบความสำเร็จ จีนจะก้าวขึ้นสู่ห้วงโซ่มูลค่าเพิ่ม โดยเปลี่ยนตำแหน่งตัวเองจากผู้ผลิตต้นทุนต่ำเป็นคู่แข่งโดยตรงกับประเทศต่างๆ เช่น เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และเยอรมนี (ISDP, 2018, p. 2)

เป้าหมายของจีนจึงปรากฏชัดถึงการเป็นอิสระจากอิทธิพลของตะวันตกทั้งในทางตลาดและโครงสร้างพื้นฐาน คือ BRI และในด้านนวัตกรรมเทคโนโลยี กระทั่งโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล จีนดำเนินการผ่านโครงการ DSR นี้ได้รวมไปถึงนโยบายด้านความมั่นคงทางข้อมูลที่ได้ดำเนินการกับผู้ให้บริการเอกชนต่างชาติ ซึ่งทางจีนเองได้ส่งเสริมให้เอกชนของตนสร้างบริการออนไลน์ดังเช่นเอกชนต่างชาติเพื่อใช้ภายในจีน โดยที่รัฐบาลจีนมีอำนาจในการขอข้อมูล และควบคุมได้เต็มที่ดังกรณีตัวอย่างที่เกิดกับผู้ให้บริการสัญชาติอเมริกันอย่าง Google อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นโครงการ BRI ที่เป็นธงของการพัฒนา หรือองค์ประกอบอย่าง MSR และ DSR อย่างไรก็ตามความเป็นจริงของบรรดาเมกะโปรเจกต์ที่จีนนำเสนอ นั้น อาจจะมีได้มีลักษณะหรือจะเป็นไปตามที่ได้นำเสนอตนเองในตอนแรก เช่น เป้าหมายของ BRI ที่ต้องการสร้างโครงสร้างพื้นฐานคมนาคม และอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่อยู่ในโครงการ แต่ในความเป็นจริงดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวถึงไปก่อนหน้านี้ ทุนของจีนไม่เพียงพอที่จะดำเนินการตามความต้องการดังกล่าว และการขยายตัวของทุนมุ่งไปที่พื้นที่ที่จีนลงทุนอยู่ก่อนแล้ว รวมทั้งการยกบทบาทให้ตัวแสดงต่าง ๆ ทั้งเอกชน รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานรัฐนำเสนอและดำเนินการ อย่างค่อนข้างเป็นอิสระทำให้โครงการนี้ในความเป็นจริง คือ การรวมการลงทุนของจีนในต่างประเทศ และ

กรอบยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนไว้ภายใต้ธง BRI แต่ยังคงขาดแคลนแกนนำเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ภาพรวม และเงินทุนในการดำเนินการ อย่างไรก็ตามวิธีการลงทุนของจีนในปัจจุบันย่อมควรค่าแก่การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจลักษณะของ BRI ถึง DSR ตามข้อเท็จจริง รวมไปถึงการหาคำตอบว่าวิธีการดังกล่าวจะนำจีนบรรลุเป้าหมายได้หรือไม่

3.4 เศรษฐกิจจีนกับเสรีนิยมใหม่ และเขตเศรษฐกิจพิเศษ

ในทางเศรษฐกิจจีนได้ยึดหลักสังคมนิยมอัตลักษณ์จีนที่ให้อำนาจของรัฐเพื่อควบคุมภาพรวมของเศรษฐกิจ บนพื้นฐานของเศรษฐกิจแบบเสรี (Helleiner, 2022, pp. 916, 920-921) เมื่อเชื่อมโยงรากฐานของนโยบายเศรษฐกิจจีน เข้ากับโครงการพัฒนาข้ามทวีปอย่างโครงการ BRI MSR หรือ DSR ภาพของระเบียบเศรษฐกิจแบบการพัฒนาใหม่จึงฉายชัดขึ้น และอาจกลายเป็นระเบียบเศรษฐกิจหลังเสรีนิยมใหม่ที่สหรัฐอเมริกายังคงเป็นผู้นำ อย่างไรก็ตามการทำความเข้าใจรูปแบบเศรษฐกิจของจีนที่รัฐเข้าไปมีบทบาทนำจนกลายเป็นรูปแบบทุนนิยมโดยรัฐนั้นเป็นความเข้าใจแบบผิวเผิน แต่หลักฐานเชิงประจักษ์จำนวนมากได้แสดงว่าจีนได้ใช้เครื่องมือแบบเสรีนิยมใหม่ในการขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจผ่านการสิ่งที่เรียกว่า ‘เขต’ หรือ ‘โซน’ (zone)

งานของควินน์ สโลโบเดียน ชื่อว่า *Crack-Up Capitalism: Market Radicals and the Dream of a World Without Democracy* (2023) อธิบายแนวคิดของเขตหรือโซน (Zone) ที่กำหนดเอาพื้นที่จำนวนหนึ่งในรัฐ เพื่อรับใช้และส่งเสริมทุน เป็นการแยกพื้นที่ออกจากความควบคุมของรัฐอย่างไม่เป็นทางการ และแนบเนียน (soft secession) การเกิดขึ้นของโซนนั้นมีเพื่อปกป้องทุนนิยมจากประชาธิปไตยที่มักเป็นข้อจำกัดการเติบโตของทุน โซนในมุมมองของด้านการเมืองได้รับการตีความว่าเป็นรูปแบบการทดลองระเบียบในพื้นที่จำกัด หรือการสร้างการจัดการทางการเมืองทางเลือกในระดับเล็ก โดยกลุ่มผู้นิยมลัทธิอิสราภาพนิยม (libertarian) กล่าวถึงโซนว่ามีผลในการกัดเซาะระเบียบและรัฐที่ไร้ซึ่งเสรีภาพ โดยการยึดเอาพื้นที่เล็ก ๆ อันเป็นที่ตั้งของโซนเป็นพื้นที่สาธิตการปกครองแบบเสรีนิยม (Slobodian, 2023, p. 11)

ลักษณะหรือชื่อเรียกของโซนที่โดดเด่น คือ เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone; SEZ) เขตการผลิตเพื่อส่งออก (Export-Processing Zone; EPZ) และ เขตการค้าต่างประเทศ (Foreign Trade Zone; FTZ) รวมทั้งของเขตพื้นที่มีลักษณะเป็นเขตปลอดภาษี และเขตนวัตกรรม (Innovation Zone) โดยสโลโบเดียนรวบรวมได้ว่าปัจจุบันมีโซนมากกว่า 5400 โซน (Slobodian,

2023, pp. 9-10) โดยมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ แต่มีจุดร่วมที่สำคัญ คือ การมีเงื่อนไขกฎหมายภาษี กฎหมายแรงงาน หรือข้อบังคับกฎระเบียบที่แตกต่างกับพื้นที่อื่นภายในเขตรัฐ นักเศรษฐศาสตร์อย่างกาเบรียล ซัคแมน (Gabriel Zucman) นิยามว่าเป็น ‘ความมั่งคั่งแอบแฝงของชาติ’ (Hidden Wealth of Nation) ด้วยลักษณะที่หลากหลายของโซน ทำให้เกิดแนวคิดการสร้างโซนปลอดอากรสำหรับบริษัท โดยเอกชนยักษ์ใหญ่ของสหรัฐอเมริกาได้ใช้ช่องว่างทางภาษีดังกล่าว โดยเลือกที่จะตั้งสำนักงานที่เขตปลอดอากรในต่างประเทศ มีการประเมินว่าสหรัฐฯ สูญเสียทางภาษีไปถึง 70 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (Slobodian, 2023, p. 10) โซนนั่นเป็นเครื่องมือที่ใช้กันทั่วไปในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในระเบียบแบบเสรีนิยมใหม่ที่มุ่งหมายให้อำนาจแก่ตลาด และทำลายกฎระเบียบซึ่งเป็นข้อจำกัดในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ จนนำไปสู่การเกิดขึ้นตลาดที่เสรียิ่งกว่า โดยมีที่มาจากกลุ่มประเทศทุนนิยมตะวันตก สนามบินแซนนอน ประเทศไอร์แลนด์ในช่วงทศวรรษที่ 1950 ลักษณะที่สำคัญ คือ การจัดให้เขตสนามบินแซนนอนกลายเป็นพื้นที่ใหม่ที่มีกฎเกณฑ์เป็นของตนเอง แยกออกมาจากเขตรัฐอื่นของไอร์แลนด์ (Kennard & Provost, 2016) ด้วยลักษณะสำคัญเช่นนี้จึงทำให้การจัดสรรอำนาจภายในโซน นั้นมิได้ขึ้นอยู่กับหลักอธิปไตยของรัฐ แต่มีเป้าหมายเพื่อสนองต่อความต้องการทางเศรษฐกิจเป็นหลัก นี่ย่อมหมายถึงการสนองต่อความต้องการของทุนที่จะเข้ามาลงทุนในโซนนั้นด้วย

จีนเป็นหนึ่งในชาติที่ใช้โซนเพื่อพัฒนาทางเศรษฐกิจ ผ่านการเรียนรู้เชิงประจักษ์จากบรรดาชาติรอบ ๆ จีนได้สร้างโซนที่ห่างไกลจากรูปแบบเศรษฐกิจและการเมือง ที่เป็นมาตรฐานทั่วไปในสภาพแวดล้อมแบบสังคมนิยม นโยบายเปิดที่ให้มีการริเริ่มสถาปนา ‘ฮองกงใหม่’ เด็งเสี่ยวผิง (Deng Xiaoping) ต้องการให้โซนเป็นสะพานทางเศรษฐกิจ และหน้าต่างทางการเมืองไปสู่ภายนอกจีน โซนประเภทต่างๆ ได้รับการจัดตั้งขึ้นในหลายขั้นตอนตลอดช่วงทศวรรษปี 1980 และ 1990 โดยเน้นที่เมืองเปิดบริเวณชายฝั่งตะวันออก เป้าหมายของโซนเหล่านี้ คือ เพื่อดึงดูดและใช้เงินทุนจากต่างประเทศ เพื่อสร้างกิจการร่วมค้าและความร่วมมือระหว่างชาวจีนกับชาวต่างชาติ เพื่อผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกทั้งหมดและปล่อยให้สถานะตลาดขับเคลื่อนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยกำหนดให้เมืองใหญ่ เช่น เซินเจิ้น เซียงไฮ้ และเทียนสิน จีนต้องการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเป้าหมายอาจมีตั้งแต่การกำหนดพื้นที่ที่สะดวกกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จน

กลายเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจีนในองค์รวม จากระบบแบบสังคมนิยมกลายเป็นระบบเศรษฐกิจแบบตลาด (Ong, 2006, p. 104)

ข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการ คือ โชนในจีนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ภายหลังจากปราบปรามที่เทียนอันเหมินในปี 1989 พร้อมกันนั้นพรรคคอมมิวนิสต์จีน พยายามฟื้นฟูความสัมพันธ์กับกลุ่มเงินโพ้นทะเล โดยการสร้างโชน พร้อมกับการกำหนดกลยุทธ์การลงทุนผ่านรัฐวิสาหกิจ ให้ร่วมมือกับทุนเงินโพ้นทะเลที่กลับมาลงทุนในจีนแผ่นดินใหญ่ กลายเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายกลุ่มทุนเงินโพ้นทะเลกับจีนแผ่นดินใหญ่ โดยมีโชนเป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ (Ong, 2006, p. 106) ด้วยองค์ประกอบโดยทั่วไปของโชน ที่กำหนดพื้นที่ ให้เป็นเขตการค้าเสรีปลอดภาษี และมีการใช้กฎหมายหรือข้อบังคับที่ต่างออกไปจากพื้นที่นอกเขต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการลงทุน บนสภาพแวดล้อมที่มีความยืดหยุ่นต่อเงื่อนไขการลงทุน (Zeng, 2016, pp. 2-3) การใช้โชนเพื่อดึงดูดการลงทุนของจีน ถือว่าเป็นข้อสังเกตด้านแนวทางเศรษฐกิจของจีนที่สำคัญ เพราะจีนมักได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นรัฐที่ต้องการใช้อำนาจควบคุมมิติของสังคมอย่างรอบด้าน แต่ในเศรษฐกิจจีนสามารถนำรูปแบบของเสรีนิยมใหม่มาใช้ได้ จากรายงานในปี 2014 ประเทศจีนมีโชนที่ได้รับการนิยามว่าเป็น SEZ ถึง 20 เมือง และมีเขตการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงถึง 114 เขต ในประเทศ โชนนับเป็นส่วนแบ่ง GDP จีนมากถึงร้อยละ 22 (World Bank, 2017, pp. 1-2) และในต่างประเทศมีการสำรวจที่ตั้งของโชน ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเอเชีย ละตินอเมริกา และแอฟริกา โดยที่จีนเป็นเจ้าของโชนมากกว่าครึ่ง ซึ่งยุโรปและอเมริการวมกันเป็นเจ้าของโชนประมาณร้อยละ 10 (Slobodian, 2023, p. 11)

การขยายตัวของโชนไปนอกจีนเริ่มในทศวรรษที่ 1980 จีนทดลองวิธีที่บริษัทจีนสามารถได้รับการส่งเสริมให้ลงทุนในต่างประเทศ ในปี 1994 มีการก่อตั้งธนาคาร 2 แห่ง คือ ธนาคารนำเข้าเพื่อการส่งออกของจีน (China Eximbank) ซึ่งเป็นหน่วยงานสินเชื่อเพื่อการส่งออกที่ได้รับมอบหมายให้ส่งเสริมการค้าและการลงทุนภายนอกของจีน และธนาคารเพื่อการพัฒนาจีน (CDB) ซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติการกิจ ของการจัดหาเงินทุนเพื่อการพัฒนาภายในประเทศของจีน ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ทั้งสองได้มีบทบาทอย่างแข็งขันในการจัดหาเงินทุนสำหรับการลงทุนและการค้าภายนอกเชิงกลยุทธ์ของจีน (Bräutigam & Xiaoyang, 2012, p. 803) โชนที่ปรากฏเป็นโชนแรก ๆ คือ ศูนย์กลางเบนิน ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลท้องถิ่นและเอกชน รัฐวิสาหกิจจีนในการพัฒนาโชนภายในเมือง โดยที่เอกชนหรือวิสาหกิจจีนเป็นผู้ร่วมออกทุนดำเนินการที่ร้อยละ 40 และรัฐบาล

ท้องถิ่นร้อยละ 60 ในระดับการพัฒนาด้านโซนที่เพิ่มขึ้น คือ ในปี 1994 รัฐบาลอียิปต์ได้หารือถึงความร่วมมือกับจีน เพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจในอียิปต์ในปี 1999 บริษัทเครื่องใช้ไฟฟ้ายักษ์ใหญ่ของจีนอย่าง Haier ได้สร้างสวนอุตสาหกรรมในต่างประเทศแห่งแรกขึ้น โดยมีเนื้อที่ 46 เฮกเตอร์ในเมืองแคมเดน รัฐเซาท์แคโรไลนา ในปี 2000 บริษัทฟูเจี้ยนหัวเซี่ย (Fujian Huaqiao) ร่วมในการพัฒนาเขตอุตสาหกรรมและการค้าในคิวบา ตามมาในปี 2001 ด้วยการร่วมทุนกับบริษัทของปากีสถานเพื่อสร้างสวนอุตสาหกรรมใกล้กับเมืองละฮอร์ ในปี 2004 ได้มีการริเริ่มศูนย์ส่งเสริมการลงทุนและการค้าในตะวันออกกลาง ร่วมกับเขตการค้าเสรีเจเบล อาลี (Jebel Ali) มูลค่า 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในชื่อตลาดมังกร (Dragon Mart) เพื่อรองรับการลงทุนของบริษัทจีนกว่า 4000 บริษัทในนครดูไบ ในปี 2006 กระทรวงพาณิชย์ของจีนให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการในการจัดตั้งโซน จะมีการจัดตั้งโซนอย่างน้อย 10 โซนในต่างประเทศ ด้วยความหวังว่าบริษัทจีน 500 แห่งจะใช้โซนเหล่านี้เพื่อไปต่างประเทศและลงทุน คาดมีมูลค่ารวม 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และโครงการโซนไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแอฟริกา (Bräutigam & Xiaoyang, 2012, pp. 803-804)

ภายหลังการริเริ่มของโครงการ BRI โซนยังเป็นเครื่องมือที่จีนใช้ทั่วไป เช่น ท่าเรือโดราเลห์ (Port of Doraleh) ที่จิบูรติ และท่าเรือเจาเซพยู (Kyaukpyu Port) ประเทศเมียนมา พื้นที่เหล่านี้มีสถานะเป็น SEZ ข้อสังเกตที่สำคัญ คือ หน่วยงานกำกับของเขตเศรษฐกิจพิเศษอยู่ใต้การควบคุมของคณะกรรมการของเขตเศรษฐกิจ ที่เป็นข้อตกลงร่วมระหว่างเจ้าของพื้นที่กับหุ้นส่วนลงทุนใหญ่ในกรณีนี้คือจีน และด้วยเหตุที่บริษัทเอกชนและรัฐวิสาหกิจจีนนั้นตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ฉะนั้นอิทธิพลของบริษัทข้ามชาติในโซน มักถูกวิจารณ์ว่าสะท้อนการขยายอิทธิพลของจีนทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ (Kennedy & Mazzocco, 2023) ดังที่เคยกล่าวถึงก่อนหน้าถึงบทบาทของบริษัทจีนในฐานะแนวหน้าของการขยายตลาดและอิทธิพลจีน ข้อสังเกตอีกประการของเกิดขึ้นของโซน มีส่วนเชื่อมโยงกับความปรารถนาต่อการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ ในกรณีของจีนโซน จึงเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรด้วย เช่น ท่าเรือโดราเลห์ ที่ใช้คำว่า ‘เขตปลอดอากร’ (Free Zones Authority; FZA) ซึ่งเป็นหน่วยงานด้านระเบียบและการปกครองซึ่งครอบคลุมท่าเรือโดราเลห์ทั้งสถานะการเป็นท่าเรือเขตเศรษฐกิจพิเศษ (DPFZA, 2023) และเป็นฐานทัพเรือเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นประตูเข้าสู่แหล่งทรัพยากรธรรมชาติในภูมิภาคใกล้เคียง คือ ทวีปแอฟริกา ซึ่งปรากฏอย่างชัดเจนผ่านการลงทุนขยายโซน ในแอฟริกาก่อนการเกิดขึ้นของ BRI

Country and zone	Total investment	Size	Start of planning	Status	Chinese developers	Industry focus
Zambia, Chambishi	US\$410	11.58 km ² (7.98 km ²); start-up 2.00 km ²	2003	In operation and construction	China Nonferrous Metal Mining Group	Copper and copper mining-related industries
Zambia, Lusaka	Subzone	5 km ²	Not available	Construction	China Nonferrous Metals Corporation	Garment, food, appliances, tobacco, and electronics
Nigeria, Lekki	US\$254 million for 2-3 years; Y 2.52 billion (US\$369 million total)	30.0 km ² ; first phase 10.0 km ² ; start-up 3.5 km ²	2003	Construction	China Civil Engineering Construction, Jiangning Development Corp., Nanjing Beyond, China Railway	Transportation equipment, textile and light industries, home appliances, and telecommunications
Nigeria, Ogun	Y 1.5 billion (US\$220 million) for start-up; US\$500 million for whole first phase	100.0 km ² ; first phase 20.0 km ² ; start-up 2.5 km ²	Early 2004	Construction	Guangdong Xinguang, South China Developing Group	Construction materials and ceramics, ironware, furniture, wood processing, medicine, computers, and lighting
Mauritius, originally Tianli but renamed Jinfei	Y 1.5 billion (US\$220 million) for first phase; US\$720	2.11 km ² ; start-up 0.75 km ²	2006-07	Construction	Shanxi-Tianli Group, Shanxi Coking Coal Group, Taiyuan Iron and Steel Company	Manufacturing (textile, garment, machinery, high-tech), trade, and living and service (tourism, finance)
Ethiopia, Oriental (eastern)	Y 690 million (US\$101 million)	2 km ² ; start-up 1 km ² , with 10 km ² -reservation area	2006-07	Construction	Yonggang (quit), Qiyuan Group, Jianglian International Trade, Yangyang Asset Management, Zhangjiagang Free Trade Zone (not a shareholder)	Electric machinery, steel and metallurgy, and construction materials

ภาพ 12 ตัวอย่างการสร้างโซนของจีนในกลุ่มประเทศแอฟริกา ก่อน BRI

ที่มา: Deborah Brautigam, Thomas Farole, and Tang Xiaoyang. (2010), China's Investment in African Special Economic Zones: Prospects, Challenges, and Opportunities, *Economic Premise*, p.2

จากภาพที่ 15 ได้แสดงออกชัดเจนว่าโซน ของจีนในแอฟริกาได้สร้างระบบนิเวศทางเศรษฐกิจขึ้น ผ่านการแบ่งเขตพื้นที่โซน ในประเทศต่าง ๆ ที่จีนเข้าไปลงทุนทั้งการแสวงหาทรัพยากร เพื่อป้อนในระบบเศรษฐกิจจากประเทศแซมเบีย ไปจนถึงศูนย์กลางบริการด้านการเงินในมอริเชียส และการผลิตชิ้นส่วนอุตสาหกรรมขั้นสูงในเอธิโอเปีย โซนเหล่านี้เป็นฐานการผลิตที่ส่งออกเข้าสู่ตลาดในพื้นที่ กล่าวคือโซนเป็นทั้งการเข้าถึงพื้นที่ ทรัพยากร และตลาด จนเกิดเป็นความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัย (interdependency) โดยการลงทุนเช่นนี้มักสอดคล้องกับการจัดความสัมพันธ์แบบ เหนือ-ใต้ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่เหนือและด้อยกว่าทางอุตสาหกรรม ทำให้ต้องพึ่งพาทั้งเงินทุน แรงงาน และเทคโนโลยีจากประเทศที่เหนือกว่า จนไม่สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมของชาติ ต้องพึ่งพาการลงทุนผ่านโซนทางเดียวจนเกิดเป็นภาวะการพึ่งพาอาศัยอย่างเป็นระบบ ที่ส่งผลต่อเนื่องกับระบบเศรษฐกิจและการตัดสินใจทางการเมือง และการลงทุนที่นำไปสู่ภาวะพึ่งพานั้นมุ่งไปที่การ

อุตสาหกรรมการขุดเจาะทรัพยากร (extraction) ความต้องการทรัพยากรของจีนได้เปลี่ยนให้เงินจากที่เป็นผู้ส่งออกน้ำมันรายใหญ่อันดับสองของเอเชีย ไปเป็นผู้นำเข้าน้ำมันอันดับสองของโลก (Kelley, 2012, p. 38) ความต้องการของอุตสาหกรรมจีน คาดว่าจะนำไปสู่การนำเข้าปริมาณน้ำมัน 15 ล้านบาร์เรลต่อวันภายในปี 2020 ร้อยละ 70 ของสินค้าที่แอฟริกาส่งออกไปที่จีน คือ น้ำมันดิบ และอีกร้อยละ 15 คือ ทรัพยากรขั้นปฐมภูมิเพื่ออุตสาหกรรม (Kelley, 2012, p. 38)

อย่างไรก็ตามความกังวลถึงบทบาทของจีนต่อมุมมองประชาธิปไตยทำให้รูปแบบทุนนิยมเดิมที่มีผูกโยงกับประเด็นเรื่องสิทธิในทรัพย์สิน เสรีภาพ และประชาธิปไตย ทว่าจีนได้ยืนยันว่าแนวทางรัฐอำนาจนิยมที่ขับเคลื่อนทุนนิยมนั้นเป็นไปได้จากกรณีฮ่องกงที่จีนต้องเผชิญกับการประท้วงของฝ่ายเอกราชฮ่องกง หรือต้องการให้จีนมีอำนาจในเขตปกครองพิเศษฮ่องกงน้อยที่สุด ซึ่งทางจีนปราบปรามด้วยความรุนแรง และใช้กฎหมายของแผ่นดินใหญ่เพื่อควบคุมฮ่องกงไว้จนสถานะของความเป็นเขตปกครองพิเศษเริ่มจางลง แต่ในสถานการณ์เช่นนี้ทุนนานาชาติในฮ่องกงยังคงสามารถดำรงกิจกรรมของตนได้ตามปกติ (Slobodian, 2023, pp. 220-221) นอกจากนี้ยังเกิดข้อสังเกตที่ย้อนแย้งอย่างมากที่ทุนนิยมในระบบอำนาจนิยมสามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกกว่าในระบบประชาธิปไตย เพราะการสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเติบโตทางเศรษฐกิจอาจหมายถึงประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชน กฎหมายแรงงาน และกฎหมายสิ่งแวดล้อม ที่ระบบอำนาจนิยมมีความยืดหยุ่นในการบริหารธรรมาภิบาลมากกว่าระบบประชาธิปไตย เสรีนิยมใหม่จึงกลายเป็นด้านกลับของระบบประชาธิปไตยไปโดยปริยาย หากแต่มีความสอดคล้องกับอำนาจนิยมซึ่งใช้วิธีการที่ยืดหยุ่นเพื่อไปสู่เป้าหมาย

ไม่เพียงแต่ประเทศจีนเท่านั้นที่สามารถนำระบบทุนนิยม ที่นิยามว่าเป็นเสรีนิยมใหม่มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ประเทศอย่างฮังการีได้พิสูจน์ว่าความเข้มแข็งของทุนนิยม ต้องผูกโยงกับหลักการประชาธิปไตยนั้นไม่จริงเสมอไป โดยภายใต้วาทกรรมของการแข่งขันในตลาดเสรี ได้นำไปสู่การบ่อนทำลายทำลายอำนาจรัฐ ที่ไม่เพียงแต่อำนาจด้านภาษี สิ่งแวดล้อม สวัสดิการ และแรงงานเท่านั้น แต่รวมไปถึงการจำกัดอำนาจของสถาบันทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย เพื่อเอื้อให้เกิดการเติบโตของทุน โดยเริ่มจากการแปลงสภาพสินทรัพย์และรัฐวิสาหกิจของรัฐไปสู่เอกชน เพื่อให้เกิดการแข่งขันในตลาดรวมไปถึงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้ภาระด้านค่าใช้จ่ายตกอยู่กับประชาชน ส่งผลให้อำนาจทางเศรษฐกิจของประชาชนถดถอยลง ไปพร้อมกับอำนาจรัฐ โดย

ที่เอกชนมีอำนาจมากขึ้น (Fabry, 2019, p. 75) การขึ้นมาที่มีอำนาจของวิกเตอร์ ออร์บาร์น (Viktor Orban) เป็นผลลัพธ์ของสภาวะทางเศรษฐกิจสร้างขึ้นจากเสรีนิยมใหม่ ซึ่งเกิดความเหลื่อมล้ำในระดับสูง และสถาบันการเมืองอ่อนแอ ทำให้ผู้นำประชานิยมอย่างออร์บาร์นขึ้นสู่อำนาจได้สำเร็จ การขึ้นสู่อำนาจของออร์บาร์น เมื่อออร์บาร์นขึ้นสู่อำนาจได้มีเสนอกฎหมายแรงงานที่ยุติการให้สิทธิในการประท้วงหยุดงาน คนตกงานถูกบังคับให้ใช้แรงงานกับหน่วยงานท้องถิ่น และมีการตัดสวัสดิการในทุกด้านลง (Fabry, 2019, pp. 135-136) และเมื่อสถาบันการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอ่อนแอลง ออร์บาร์นก็สามารถใช้อำนาจของตนเพื่อเอื้อให้ทุนซึ่งเป็นมิตรเติบโตได้ รวมทั้งบ่อนทำลายคู่แข่งทางการเมือง วิธีของออร์บาร์นจึงเป็นการเปลี่ยนฮังการีทั้งประเทศให้เป็นโซน ซึ่งกระทำสำเร็จได้เนื่องจากสภาวะที่เสรีนิยมใหม่สร้างขึ้นกับประเทศที่สถาบันการเมืองไม่แข็งแรง (Fabry, 2019, p. 144)

ทั้งการยกถึงวิธีการของจีนว่าด้วยการใช้เครื่องมือของเสรีนิยมใหม่อย่างโซน และการยกตัวอย่างถึงการพังทลายลงของระบอบประชาธิปไตยในฮังการี ทำให้เห็นว่าทุนนิยมสามารถอยู่และใช้ได้เป็นอย่างดี ควบคู่ไปกับระบอบอำนาจนิยม และยังคงแสดงให้เห็นถึงวิธีการทางเศรษฐกิจของระบอบจีน รวมทั้งความเชื่อมโยงที่มีต่อ DSR ซึ่งโซนเป็นหนึ่งในเครื่องมือเพื่อแทรกเข้าไปในรัฐ และแยกพื้นที่ส่วนหนึ่งให้เชื่อมโยงกับระบอบดิจิทัลของจีน หากอ้างอิงจากคำกล่าวของนักอิสรภาพนิยมอย่าง ปีเตอร์ ธีล (Peter Thiel) กล่าวถึงโซนว่าเป็นการแยกดินแดนอย่างละม่อม (soft secession) และเป็นเครื่องมือในการกัดเซาะอำนาจและเขตรัฐ (Slobodian, 2023, p. 12) โดยการถึงหน้าทีของลัทธิผู้นิยมเสรีภาพที่จะแสวงหาหนทางหลุดออกจากการเมืองแบบใดก็ตาม เพื่อที่จะมีอิสระมากขึ้น จำนวนของประเทศต้องมีมากขึ้น (Slobodian, 2023, p. 9) ซึ่งในที่นี้การใช้โซนใน DSR ปรากฏในรูปแบบการสร้างเมืองอัจฉริยะ ที่เกิดขึ้นภายใต้อุปกรณ์และองค์ความรู้จีน ซึ่งเข้าไปสถาปนาระบอบดิจิทัลจีนในพื้นที่ส่วนหนึ่งของรัฐ แต่เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อระบอบดิจิทัลของสหรัฐอเมริกาด้วย โดยจะนำเสนอในส่วนต่อไปของงานศึกษา

3.5 จีนนำเสนออะไรในการพัฒนา ว่าด้วยเครือข่ายบริการดิจิทัลและการวางรากฐานเพื่อปูทางสู่ระเบียบจีน ข้อสังเกตว่าด้วยบริการดิจิทัลจากจีน

ในการลงทุนของจีนแม้จะปรากฏชัดแล้วว่ามีได้แตกต่างไปจากระเบียบเสรีนิยมใหม่ในเนื้อหาสาระ แต่วิธีการของจีนและบทบาทของรัฐบาลจีน ในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศคู่หุ้นส่วนมีความสำคัญควรค่าแก่การสนใจ โดยเป้าหมายในการเชื่อมห่วงโซ่อุปทานในโครงการ BRI MSR ไปจนถึง DSR นั้นหมายถึงการให้บริการจีนทั้งระบบแก่หุ้นส่วน ซึ่งลักษณะนี้สามารถศึกษาได้อย่างชัดเจนผ่านบทบาทของรัฐบาลวิสาหกิจและเอกชนจีน ในการดำเนินงานภาคส่วน DSR โดยจีนจะเป็นผู้ออกทุนหลักร่วมกับรัฐบาลวิสาหกิจหรือเอกชนในประเทศนั้น ๆ หรือบางกรณีจีนทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาอุปกรณ์ และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้เพื่อก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ดังเช่น กรณีตัวอย่างโครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในอัสตานาในปี 2017 (ปัจจุบันคือนูร์-สุลต่าน) โดยมีบริษัทนำเข้าและส่งออกอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติจีน (China National Electronics Import & Export Corporation; CEIEC) และHuaweiเป็นผู้พัฒนาระบบเมืองอัจฉริยะ ร่วมกับบริษัทโทรคมนาคมภายในคาซัคสถาน (Kassenova & Duprey, 2021, pp. 22-24) การพัฒนาเมืองอัจฉริยะอัสตานาจำเป็นต้องใช้โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลแบบใหม่ โดยจีนเป็นผู้นำในการพัฒนาทั้งหมด รวมไปถึงหน่วยย่อยอย่างอุปกรณ์เพื่อเข้าถึงระบบดิจิทัล กล้องวงจรปิด ระบบปฏิบัติการ และองค์ความรู้ จีนเป็นผู้ให้บริการที่ครบวงจร เป็นระบบนิเวศที่สมบูรณ์แบบแพ็คเกจเดียวในการพัฒนา

นอกจากส่วนของการพัฒนา ชั้นของเนื้อหาในโลกดิจิทัลของจีนเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญเช่นกัน เพราะการเข้าถึงตลาดจีนขนาดใหญ่ผ่านการค้าออนไลน์ (e-commerce) จำเป็นต้องทำผ่านแอปพลิเคชัน (application; App) ของจีน เช่น ลาซาด้า (Lazada) ของกลุ่มธุรกิจ Alibaba (Alibaba Group) ไม่เพียงแต่การใช้ App ของจีนจะทำให้ผู้ใช้เข้าถึงตลาดขนาดใหญ่ของชาวจีนและผู้ใช้ชาติอื่น รูปแบบการทำธุรกิจของจีนมักจะทำในรูปแบบบริการครบวงจรดังที่ได้กล่าวไปในกรณีของเมืองอัจฉริยะอัสตานา ลาซาด้ามีบริการฝึกสอนการวางระบบ และแนวทางการขาย ผ่านโปรแกรมฝึกที่เรียกว่ามหาวิทยาลัยลาซาด้า (Lazada University) เท่ากับลาซาด้าเป็นทั้งผู้มอบองค์ความรู้การขายที่สามารถใช้ในพื้นที่เฉพาะของลาซาด้า ซึ่งเปรียบเสมือนตลาดสินค้าขนาดใหญ่เพื่อดึงกลุ่มผู้ขายวางขายสินค้าใน App และเป็นการจูงใจให้ผู้ซื้อเข้ามาใช้บริการด้วย (Lazada, 2023) Alibabaต้องมีส่วนร่วมกับ DSR ในฐานะ ‘แพลตฟอร์มการค้าโลกทางอิเล็กทรอนิกส์’ (electronic

World Trade Platform; eWTP) นับตั้งแต่ปี 2016 โครงการเริ่มอย่างเป็นทางการร่วมกับมาเลเซีย รัสเซีย และเบลเยียม นอกจากนี้ยังมีการประกาศถึงโครงการในอนาคตในอีกหลายประเทศ (Seoane, 2019, p. 2) นอกจากบริการสำหรับการค้าออนไลน์ บริการดิจิทัลอื่น ๆ ของจีนยังครอบคลุมตั้งแต่สื่อสังคมออนไลน์ (social media) เช่น Weibo และ Baidu ซึ่งมีการให้บริการเช่นเดียวกับ Twitter Facebook Google สาเหตุสำคัญที่มีพื้นที่การให้บริการโลกดิจิทัลที่มีไซเบอร์ของจีน ประสบความสำเร็จในการเข้ามาในตลาดจีน คือ การปิดกั้นการเข้าถึง กฎหมายการเซนเซอร์ ความเสียหายต่อภาพลักษณ์ และความกังวลในการถูกโจมตีทางไซเบอร์ดังที่เคยเกิดขึ้นกับ Google

การปิดกั้นดังกล่าวถูกเรียกว่า The Great Firewall of China โดยอ้างถึงสิ่งที่เรียกว่า Firewall อันเป็นระบบป้องกันการรุกรานเข้ามาของไวรัสในระบบคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ของประเทศจีนในการสร้างกำแพงที่ลากยาวตามชายแดนทิศเหนือ เพื่อการป้องกันการรุกรานจากอนารยชน จากข้อมูลที่ผู้ศึกษาได้กล่าวถึงในช่วงต้นของบทที่ 3 ว่าด้วยความท้าทายด้านข้อมูลโดยเฉพาะในด้านดิจิทัล ซึ่งเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับนิเวศวิทยาของสื่อสังคมออนไลน์จีน โดยสามารถย้อนกลับไปถึงช่วงทศวรรษที่ 2000 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวจีนได้กลายเป็นหนึ่งในชาติที่มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดในโลก โดยความเป็นจริงแล้วจีนมิได้ห้ามบริการออนไลน์ของต่างประเทศ แต่ด้วยหลักการและแรงกดดันทางการเมืองของเอกชนผู้ให้บริการเหล่านั้นเอง ทำให้การให้บริการออนไลน์ในจีนต้องเผชิญกับแรงกดดันทางกฎหมายที่จีนบังคับให้ยอมตาม มิเช่นนั้นจะนำไปสู่การปิดตัวของบริการลง อย่างไรก็ตามในความเข้าใจทั่วไปแล้วทางการจีนมิได้ห้ามการแสดงความไม่พอใจต่อรัฐบาล แต่ระแวงระวังในการแสดงความไม่พอใจร่วมกันของประชาชน แต่ในทางปฏิบัติแล้วตัวแสดงที่มีบทบาทในการเซนเซอร์ตนเองโดยการลบเนื้อหาในเครือข่ายสังคมออนไลน์ คือ เอกชนผู้ให้บริการที่ต้องการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ และอาจถูกรัฐเพ่งเล็ง (S. I. Zhang, 2020, pp. 29-30) ด้วยลักษณะของกฎหมายจีนที่มีเงื่อนไขให้เอกชนให้ความร่วมมือกับรัฐ ส่วนนี้จึงกดดันให้ภาคการเมืองของเอกชนตะวันตกแสดงความเห็นในทิศทางที่ตำหนิท่าทีของเอกชนของตนที่ยอมตามกฎหมายของจีน ประกอบกับทางการจีนมีความต้องการให้เอกชนจีนเป็นผู้สร้างบริการออนไลน์เพื่อใช้ในจีนเอง จึงนำไปสู่ปฏิบัติการออโรรา (Operation Aurora)⁹ อันเป็นการโจมตีทางไซเบอร์ผู้

⁹ ปฏิบัติการออโรรา (Operation Aurora) เป็นการโจมตีทางไซเบอร์จากประเทศจีนที่มุ่งเป้าไปที่ภาคเอกชนของสหรัฐฯ ในปี 2010 มีโจมตีเครือข่ายของ Yahoo, Adobe, Dow Chemical, Morgan Stanley, Google และบริษัทอื่นๆ อีกกว่า 24 บริษัท เพื่อขโมยความลับทางการค้า

ให้บริการออนไลน์สหรัฐอเมริกา เพื่อเข้าถึงข้อมูลและขโมยทรัพย์สินทางปัญญา ส่งผลให้เอกชนเหล่านี้ถอนตัวจากจีนดังที่กล่าวไปในส่วนแรกของบทที่ 3 ว่าด้วยความท้าทายเชิงข้อมูล

ภาพ 13 สิบอันดับเว็บไซต์ที่มีผู้ใช้สูงสุดซึ่งถูกบล็อกในจีน

ที่มา:

[https://www.cyberghostvpn.com/en_US/?media_source=bing_brand&campaign=590082564&adgroup=1137995534822129&keyword=vpn%20ghost&matchtype=p&extension=&brand=ppc&msclkid=54f93867b6ff1688dd465d0ae8b256cc&utm_source=bing&utm_medium=cpc&utm_campaign=B-BI-SR-TH-EN-BRAND-SRC-D-\(USD\)&utm_term=vpn%20ghost&utm_content=vpn%20ghost%20-%20Phrase](https://www.cyberghostvpn.com/en_US/?media_source=bing_brand&campaign=590082564&adgroup=1137995534822129&keyword=vpn%20ghost&matchtype=p&extension=&brand=ppc&msclkid=54f93867b6ff1688dd465d0ae8b256cc&utm_source=bing&utm_medium=cpc&utm_campaign=B-BI-SR-TH-EN-BRAND-SRC-D-(USD)&utm_term=vpn%20ghost&utm_content=vpn%20ghost%20-%20Phrase)

การถอนตัวออกจากจีนของบรรดาบริการออนไลน์ต่างประเทศ ทำให้เกิดช่องว่างให้เอกชนจีนนำเสนอบริการออนไลน์สอดแทรกมาแทนที่ โดยผู้ให้บริการที่น่าจับตามอง คือ เครือข่ายสังคมเวปไซต์ โดยในปี 2009 Weibo ได้ก้าวขึ้นมาแทนที่สื่อสังคมออนไลน์สัญชาติอเมริกันอย่าง Twitter Weibอกลายเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเป็นวงกว้าง เมื่อสื่อของพรรคคอมมิวนิสต์อย่าง

Google เป็นบริษัทเดียวที่ยืนยันว่าเป็นเหยื่อและเปิดเผยต่อสาธารณะว่าบัญชี Gmail ของนักเคลื่อนไหวด้านสิทธิมนุษยชนชาวจีนบางคนถูกบุกรุก (CFR, 2017)

People's daily ได้ใช้ Weibo เพื่อรายงานถึงสถานการณ์น้ำท่วมในประเทศ นับแต่นั้น Weibo กลายเป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ใช้กันทั่วไปในจีน (S. I. Zhang, 2020, p. 26) ในส่วนของบริการอื่น ๆ โดยกลุ่มเอกชนเพื่อทำให้โลกดิจิทัลจีนมีภาคการบริการที่ครบถ้วน เช่นบริการ Baidu search engine เพื่อทดแทน Google บริการของ Alibaba ที่สร้างพื้นที่สำหรับการค้าออนไลน์ (e-commerce) และ Tencent ผู้ให้บริการด้านอินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันโทรศัพท์มือถือ โดยกลุ่มเอกชนเหล่านี้ถูกเรียกรวมกันว่า BAT (Su & Flew, 2021, p. 67)

BAT ยังมีส่วนร่วมในโครงการ BRI ถึง DSR ในแง่มุมต่าง ๆ เช่น บทบาทของ Baidu ในการพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ (artificial intelligence; AI) โดย ai เหล่านี้ได้รับการประยุกต์ให้กลายเป็นบริการออนไลน์ เช่น ai สำหรับการแปลภาษา และ ai สำหรับแผนที่ โดย Baidu ได้ขยายบริการของตนไปตามประเทศหุ้นส่วนของโครงการรวมทั้งพื้นที่ภายนอกได้มากกว่า 29 ประเทศ ซึ่งการขยายบริการนี้จะช่วยในการพัฒนา ai ของ Baidu ถูกเสริมศักยภาพผ่านการใช้งานจริง อย่างเป็นวงกว้างมากขึ้น นอกจากนี้ Baidu ยังมีบทบาทในการส่งออกทางวัฒนธรรม ผ่านการให้บริการสตีมนิ่งสัญชาติจีนอย่าง อ้ายฉีอี้ (iQIYI) ที่นำเสนอสื่อโทรทัศน์ทั้งภาพยนตร์ ซีรีส์ และแอนิเมชันจากจีน รวมถึงสถาปัตยกรรมที่อ้างอิงกับประวัติศาสตร์ เช่น โครงการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage Protection Program) โดย Baidu เป็นผู้สร้าง ai จำลองสามมิติสำหรับสถาปัตยกรรมเหล่านี้ เพื่อใช้สำหรับการเผยแพร่ในโลกดิจิทัล และช่วยสำหรับการอ้างอิงในการบูรณะในอนาคต (Su & Flew, 2021, p. 77) ซึ่งโครงการเหล่านี้มีส่วนอย่างมากต่อการสนองต่อนโยบายด้านการส่งออกวัฒนธรรมของจีน Alibaba เป็นหนึ่งในเอกชนของจีนที่มีบทบาทอย่างมากในโครงการ BRI ถึง DSR ในข้อมูลปี 2017 มีรายงานว่าพื้นที่ใน BRI มากกว่าร้อยละ 45 ใช้บริการของ Alibaba ด้วยลักษณะของ Alibaba ที่ทำหน้าที่เป็นพื้นที่การค้าออนไลน์ รวมถึงบริการเก็บและจัดส่งสินค้า (Su & Flew, 2021, p. 77) ทำให้ Alibaba กลายเป็นตัวแทนของห่วงโซ่อุปทานที่เชื่อมต่อทั้งออนไลน์และกายภาพ จนถูกเรียกว่าเป็นเส้นทางสายไหมออนไลน์ (Online BRI) (Su & Flew, 2021, p. 78) โดยความเกี่ยวเนื่องของ Alibaba ตั้งแต่ BRI-DSR ต้องศึกษาร่วมกับลาซาต้า ซึ่งมี Alibaba เป็นเจ้าของและเป็นผู้ทำหน้าที่เข้าสู่ในตลาด e-commerce โดยตรงในแต่ละพื้นที่ทั่วโลก

อย่างไรก็ตามเอกชนจีนมิได้มีความเกี่ยวเนื่องกับ BRI-DSR ไปเสียทุกส่วน โดยกรณีตัวอย่างคือ ในส่วนของ Tencent มีการขยายตัวทางธุรกิจในประเทศในระดัสูงอยู่ก่อนแล้วผ่านการลงทุนอุตสาหกรรมเกม และการพัฒนาแอปพลิเคชัน เช่น Riot Games สตูดิโอพัฒนาวิดีโอเกมสัญชาติอเมริกันที่ถูกซื้อกิจการสมบูรณ์ในปี 2015 (Boom, 2015) หรือการเข้าซื้อกิจการของ Epic

Games ในปี 2012 ในสัดส่วนร้อยละ 40 โดยทั่วไปแล้ว BRI และ DSR ไม่ได้ส่งผลโดยตรงกับยุทธศาสตร์ดำเนินธุรกิจของ Tencent แต่ก็ยินดีที่จะสนับสนุนโครงการดังกล่าวเพื่อรักษาสายสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาล เช่น การจัดทำสารคดีโครงการ BRI แต่ในภาพรวมแล้ว Tencent เป็นเอกชนจีนที่มีความเป็นบริษัทข้ามชาติ (Su & Flew, 2021, p. 79)

โครงการ DSR จึงมีส่วนในการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาที่ครบวงจร ตั้งแต่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ต้องพึ่งพาอุปกรณ์เชื่อมต่อ และองค์ความรู้ในการใช้งาน รวมทั้งพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมในโลกออนไลน์ ตั้งแต่การค้าไปจนถึงการใช้สื่อสังคมที่เชื่อมโยงกับคนจีนจำนวนมาก ซึ่งจินตนาการว่าจะเป็นการทำให้เอกชนและบริการของจีนเป็นที่นิยมในระดับเดียวกับเอกชนและบริการของสหรัฐอเมริกา (Seoane, 2019, p. 1) โดยเอกชนจีนที่มีส่วนในการให้บริการดิจิทัลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ได้รับประโยชน์จาก BRI-DSR ในกรณีที่ยกมา คือ การขยายพื้นที่ให้บริการไปต่างประเทศของ Baidu และ Alibaba ที่แม้บริการดิจิทัลของพวกเขาจะกระจายตัวอยู่ในต่างประเทศบ้างแล้ว แต่โครงการ BRI-DSR ได้ช่วยให้บริการของเอกชนเหล่านี้กระจายออกไปอีก กับอีกส่วนหนึ่งที่มีความเป็นบริษัทข้ามชาติอยู่แล้ว คือ Tencent ที่มีได้ต้นตอไปกับโครงการพัฒนาข้ามทวีปของประเทศมากนัก แต่ยินดีที่จะสนับสนุนในพื้นที่สาธารณะเพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับรัฐบาล

นอกเหนือไปจากการนำเสนอผู้ให้บริการดิจิทัลที่เป็นทางเลือกจากเอกชนสัญชาติอเมริกัน การสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐโดยเฉพาะประเด็นเรื่องความมั่นคงทางไซเบอร์ที่หมายถึงการรักษาความปลอดภัยทางข้อมูล และการใช้เทคโนโลยีสอดส่องความเป็นไปในสังคมเพื่อควบคุมให้เกิดความสงบเรียบร้อยตามตำริของรัฐบาลจีน ดังเช่นกรณีความร่วมมือกับรัฐในละตินอเมริกา และเอเชียกลาง เพื่อวางระบบรักษาความปลอดภัยที่ทันสมัยและซับซ้อน และความสำเร็จของจีนกลายเป็นหนึ่งในข้อสังเกตถึงการปูทางสู่ระเบียบทางสังคมแบบจีนที่มาพร้อมกับบริการดิจิทัล ซึ่งสามารถศึกษาจากบทบาทของ ZTE ในการเข้าไปร่วมมือกับรัฐบาลต่าง ๆ เพื่อติดตั้งเทคโนโลยีและส่งมอบเทคนิคด้านการสอดส่องประชาชน อาจหมายถึงการรับเอาระเบียบดิจิทัลที่ได้รับอิทธิพลของจีนเข้ามาในภูมิภาค ทำให้ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลจีนกับรัฐบาลในภูมิภาคละตินอเมริกาในด้านนี้จะทำให้พวกเขา กลายเป็นพันธมิตรทางอุดมการณ์ในข้อถกเถียงถึงระบอบดิจิทัล ซึ่งกำลังอยู่ในภาวะที่ไม่แน่นอนถึงประโยชน์ของการมีระบอบดิจิทัลแบบเสรี หรือระบอบดิจิทัลที่อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ ผลลัพธ์

จากความสามารถในการลด และควบคุมการเกิดของอาชญากรรมอาจกลายเป็นเครื่องมือการโฆษณา ในการส่งเสริมความนิยมในระบอบแบบจีน ซึ่งใช้ดิจิทัลในการควบคุมและสอดส่องประชาชนของตน อย่างสมบูรณ์ รวมทั้งยังเป็นเหตุให้สหรัฐอเมริกาให้ความสนใจภูมิภาคละตินอเมริกามากขึ้น เพื่อสกัดกั้นอิทธิพลและการนำรูปแบบการจัดการแบบจีนเข้ามาใช้ ดังที่ระบุก่อนหน้านี้ถึงการนิยามเงินของ สหรัฐฯ ว่าเป็นคู่แข่งระบบ

ในการผลักดันแนวทางของเงินให้กลายเป็นมาตรฐาน หรืออย่างน้อยที่สุดเงินจะได้รับการยอมรับว่าแนวทางปฏิบัติอยู่มีได้อยู่นอกขอบเขตอธิปไตยที่เงินพยายามเสนอมาตลอด พร้อมกับกระแสโลก ที่ตั้งข้อสงสัยถึงสถานะของโลกดิจิทัลที่มีการไหลเวียนของข้อมูลเป็นจำนวนมากทั้งจริงและเท็จปะปนกัน รวมทั้งภัยคุกคามต่อการเข้าถึงข้อมูลที่ละเอียดอ่อนของผู้ใช้งานโลกไซเบอร์ และขนาดที่ใหญ่โตของทุนเทคโนโลยี ทำให้การตั้งคำถามถึงขอบเขตอำนาจรัฐที่จะใช้ควบคุมทุนเทคโนโลยีเหล่านี้ กระทั่งในสหรัฐอเมริกายังมีการสนับสนุนทางการเมืองให้ควบคุมโลกไซเบอร์ และทุนเทคโนโลยี กล่าวคือวาระการจำกัดเสรีภาพในโลกไซเบอร์เป็นวาระร่วมของรัฐบาลทุกขั้วทั่วโลกที่ต้องเผชิญกับ ปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ และการเผยแพร่ข้อมูลเท็จ (Creemers, 2020b, pp. 130-131) อย่างไรก็ตามแนวทางจัดการโลกไซเบอร์เงินเป็นผู้ที่มีบทบาทในการผลักดันมากที่สุด ซึ่งเงินได้กระทำผ่านองค์การสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union; ITU)

บทบาทของ ITU กล่าวคือเริ่มต้นจากการเป็นองค์การนานาชาติที่ก่อตั้งในปี 1865 ในชื่อเดิมว่าสหภาพโทรเลขระหว่างประเทศ (International Telegraph Union) เป้าหมายที่ก่อตั้งนั้นชัดเจนว่าถูกตั้งขึ้นเพื่อเป็นองค์การนำประสานงานระหว่างรัฐ เพื่อสร้างมาตรฐานร่วมด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะการขยายเครือข่ายโทรเลข ก่อนที่ภารกิจขององค์กรจะขยายตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารรวมถึงอินเทอร์เน็ตด้วย ในปี 2015 จีนประสบความสำเร็จในการผลักดันให้ เจา ฮู่หลิน (Houlin Zhao) ขึ้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการ ITU ได้สำเร็จ เจาฮู่หลินมีบทบาทสำคัญในการผลักดันความร่วมมือด้านมาตรฐานอุปกรณ์ใน DSR นอกจากการนำเสนอเรื่องมาตรฐานอุปกรณ์ เงินได้ผลักดันประเด็นการกำหนดระเบียบไซเบอร์แบบพหุภาคีนิยม (Sherman, 2022, pp. 8, 17) กล่าวคือเงินให้ความสำคัญกับอำนาจอธิปไตยของรัฐเหนือบทบาทของระเบียบระหว่างประเทศ ซึ่งแนวทางแบบพหุภาคีนิยมเป็นกระบวนการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มรัฐ เพื่อนำไปสู่

ข้อตกลงบางประการในสถาบันนั้น และมีเป้าหมายเพื่อการสงวนจุดต่าง และแสวงหาจุดร่วมเป็นสำคัญ ในทางคำอธิบายแล้วนั้นแนวทางแบบพหุภาคีนิยมจะมีลักษณะกระบวนการที่เป็นศูนย์กลาง แต่ให้ผลลัพธ์แบบกระจายอำนาจ กล่าวคือมีการจำกัดตัวแสดงในขั้นตอนของกระบวนการโดยจะมีรัฐเป็นผู้นำสำคัญ และในขั้นตอนของผลลัพธ์จะนำไปสู่ข้อสรุปที่สอดคล้องกับความต้องการของรัฐมากกว่า (Wijk, Thompson, & Chavannes, 2020, pp. 17-18)

แต่แนวทางนี้ได้เผชิญกับแรงต้านจากสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรที่ยึดแนวทางแบบการมีส่วนร่วมหลายฝ่าย ที่ต้องกลั่นกรองระเบียบร่วมกันภายในออกมา เป็นแนวทางปฏิบัติหรือความเข้าใจร่วมกัน อันเป็นแนวทางรัฐที่ผู้นำโลกเสรีอย่างสหรัฐอเมริกาเป็นผู้สนับสนุนหลัก (Sherman, 2022, p. 7) แนวทางการมีส่วนร่วมหลายฝ่ายนั้นเป็นแนวทางการจัดการระเบียบและมาตรฐานการดำเนินงานใด ๆ ในด้านการจัดการอินเทอร์เน็ต (internet governance) โดยการจะบรรลุรายละเอียดในการกำหนดมาตรฐานขึ้น จะต้องผ่านกระบวนการศึกษาและยินยอมจากสมาชิกเสียก่อน ซึ่งแนวทางแบบการมีส่วนร่วมหลายฝ่ายถูกมองว่าเป็นรูปการจัดการที่กระจายอำนาจให้ตัวแสดงต่าง ๆ เช่น ฝ่ายวิชาการ ภาคประชาสังคม เอกชน และหน่วยงานรัฐ ในด้านสารสนเทศเข้ามาหาทางออกร่วมกันในการจัดการกับประเด็นปัญหาจนบรรลุถึงข้อสรุปร่วมกัน ซึ่งการจัดการกระบวนการลักษณะนี้มีความเป็นการกระจายอำนาจในเชิงกระบวนการ และเป็นการรวมศูนย์อำนาจในเชิงผลลัพธ์ โดยมีองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญซึ่งยึดตามหลักการนี้เช่น องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development; OECD) (OECD, 2021, p. 5) และสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (ITU) เป็นต้น การจัดการแบบการมีส่วนร่วมหลายฝ่าย เป็นแนวทางที่ทำให้เกิดความโปร่งใสเชิงเป้าหมายและกระบวนการรวมทั้งการมีส่วนร่วมของตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง จนนำไปสู่ผลลัพธ์ร่วมซึ่งเป็นแนวปฏิบัติที่มีความชอบธรรม และสามารถสังเกตได้ว่าแนวทางแบบการมีส่วนร่วมหลายฝ่ายจะใช้องค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการร่วมมือกันในเชิงเทคนิคและหลักการ ซึ่งปรากฏชัดเจนที่สุดผ่าน ITU อันเป็นผู้กำหนดมาตรฐานและแนวปฏิบัติเทคโนโลยีสารสนเทศ

การผลักดันให้จีนมีความชอบธรรมใด ๆ เหนืออินเทอร์เน็ตภายในรัฐ ถูกผลักดันโดยสี่ปัจจัยให้เป็นวาระที่มีความสำคัญมากขึ้น ผ่านสุนทรพจน์ที่กล่าวภายในประเทศ โดยกล่าวถึงความสำคัญของอิตาลีในด้านไซเบอร์ให้เป็นเรื่องเดียวกันกับความมั่นคงแห่งรัฐ รวมทั้งผลักดันให้วิธีการดังกล่าวเป็นแนวทางปฏิบัติหรือความเข้าใจร่วมกันบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศ จีนตระหนักถึง

อำนาจของสหรัฐอเมริกาทั้งทางตรงและทางอ้อมที่ยึดกุมไว้ในบรรดาตัวแสดงซึ่งมีส่วนร่วมในกระบวนการของการมีส่วนร่วมหลายฝ่าย ทั้งภาควิชาการ และภาคประชาสังคม ทำให้จีนมุ่งมั่นที่จะลดตัวแสดงในด้านการจัดการอินเทอร์เน็ตให้น้อยที่สุดผ่านแนวทางพหุภาคีนิยม รวมทั้งข้อมูลข่าวสารในโลกไซเบอร์ที่ไหลเวียนอย่างรวดเร็ว และมีปริมาณมหาศาล โดยมีปัจจัยที่จีนประเมินว่าสหรัฐอเมริกามีความเหนือกว่าในการควบคุมโครงสร้างการทำงานของช่วงชั้นของเนื้อหา กระตุ้นให้จีนเข้มงวดกับการควบคุมข้อมูลในโลกอินเทอร์เน็ต ผ่านการประกาศนโยบายจำกัดข้อมูลผิดกฎหมาย และข่าวเท็จ ซึ่งเป็นสิทธิของรัฐบาลในการกำหนดว่าข้อมูลใดมีลักษณะเป็นเช่นนั้น (Sherman, 2022, pp. 17-18)

แนววิธีการของจีนได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มต่อต้านระเบียบเสรีนิยม หรืออาจจะมีลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองกับตะวันตก แต่ไม่ยินดีที่จะตอบรับแนวคิดแบบตะวันตก เช่น หลักการสิทธิเสรีภาพของปัจเจก เป็นต้น นอกจากนี้จีนได้พยายามเพิ่มบทบาทของตนในการกำหนดระเบียบทางไซเบอร์ โดยใช้เวทีของ ITU เป็นพื้นที่หลัก ในการขยายบทบาท เช่น การเสนอระเบียบปฏิบัติมากกว่า 2206 ครั้ง โดยจากทั้งการเสนอโดยจีน หรือเสนอร่วมกับสมาชิกอื่น ในประเด็นนี้เมื่อเทียบกับท่าทีของจีนถึงหลักการพหุภาคีนิยม เพื่อให้รัฐต่าง ๆ สามารถกำหนดระเบียบของตนเองนั้นมีความยืดหยุ่นกันอยู่บ้าง แต่เมื่อดูในเชิงเนื้อหากลับมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ จีนได้นำเสนอถึงมาตรฐานความปลอดภัยทางไซเบอร์ เป็นการนำเสนอรูปแบบการจัดการโดยรัฐบาล เพื่อให้เป็นมาตรฐานหรือทางเลือก ในการควบคุมพื้นที่ไซเบอร์ นอกจากนี้การส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานด้านโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้อุปกรณ์หรือโครงสร้างของจีนมีความเป็นสากลมากขึ้น และเปิดโอกาสให้จีนเป็นผู้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน หรืออุปกรณ์ดิจิทัล (Sherman, 2022, p. 17)

กระบวนการผลักดันบริการดิจิทัลของจีนในโครงการ DSR และจัดหาบริการครบวงจรพร้อมระบบนิเวศทางเศรษฐกิจ ทั้งบริการของชั้นทางเนื้อหา โครงสร้างพื้นฐาน และองค์ความรู้ ซึ่งจีนได้สร้างความชอบธรรมของตนเองในการสร้างระเบียบดิจิทัลของตนขึ้นมาผ่านอำนาจทางวัตถุและเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันจีนได้พยายามแสวงหาความชอบธรรมผ่านองค์การระหว่างประเทศอย่าง ITU โดยที่จีนส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของตนดำรงตำแหน่งเลขาธิการ ITU เพื่อเสนอระเบียบจีนบนเวทีการเมืองระหว่างประเทศ จนนำไปสู่การยอมรับอย่างเป็นทางการต่อมาตรฐาน และอำนาจอธิปไตยของจีนเหนือเขตแดนไซเบอร์ การดำเนินนโยบายของจีนได้กระทบกับกลุ่มผู้มีส่วนร่วมใน ITU

โดยเฉพาะกลุ่มภาคประชาสังคม ซึ่งมีส่วนร่วมในการกำหนดกระบวนการภายใน ITU ในปี 2022 เมื่อมีการเลือกตั้งเลขาธิการ ITU โดยเป็นการแข่งขันระหว่างเจ้าหน้าที่สหรัฐฯ โดยดอริน บ็อกแดน-มาร์ติน (Doreen Bogdan-Martin) และรัสเซีย ราชิด อิสไมลอฟ (Rashid Ismailov) ผลปรากฏ คือ ชัยชนะอย่างท่วมท้นของบ็อกแดน-มาร์ติน ภายหลังจากเลือกตั้งยังมีสุนทรพจน์ตามหลังว่าจะมีการสนับสนุนแนวทางแบบการมีส่วนร่วมหลายฝ่ายอย่างเต็มที่ (CENTR, 2022) ซึ่งเป็นนโยบายที่ตรงข้ามกับเลขาธิการคนก่อนหน้า และเป็นสัญญาณโดยตรงว่าสหรัฐฯ จะเข้าไปกำชับอำนาจของตนผ่านการเสริมสร้างบทบาทของบรรดาตัวแสดงใน ITU

3.5.1 เมืองอัจฉริยะของจีน กับการสร้างรัฐสอดแนมทั่วโลก

ระเบียบดิจิทัลของจีนได้รับความสนใจจากรูปแบบการนำเสนอระบบนิเวศการพัฒนาอย่างสมบูรณ์ และจีนเองได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดระเบียบสังคมอย่างเข้มข้น ผ่านสิ่งที่เรียกว่าระบบ คะแนนพฤติกรรมทางสังคม (social credit system) มาใช้ โดยระบบดังกล่าวจัดคะแนนพฤติกรรมของประชาชน และมีการหักคะแนนเมื่อเกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ จนที่สุดผู้ที่มีคะแนนต่ำจะไม่สามารถใช้บริการบางอย่างได้ เช่น การโดยสารเครื่องบิน และการจำกัดการเข้าถึงพื้นที่บางพื้นที่ เป็นต้น จนเกิดเป็นภาพของการควบคุมประชาชนอย่างเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ ดังเช่นวรรณกรรมชื่อดังเรื่อง 1984 ของจอร์จ ออร์เวลล์ (George Orwell) (Sithigh & Siems, 2019, pp. 19-23) การจะสร้างระบบคะแนนพฤติกรรมทางสังคมให้ประสบความสำเร็จได้ต้องดำเนินการสร้างระบบเก็บข้อมูลและสอดส่องประชาชนในเขตเมืองในระดับสูง ผ่านการเก็บข้อมูลการใช้งานบริการสาธารณะที่เชื่อมโยงกับระบบดิจิทัล และเครือข่ายกล้องวงจรปิด ซึ่งกลายเป็นรูปแบบการพัฒนาร่วมกับ ‘เมืองอัจฉริยะ’ (smart city) คุณลักษณะของความเป็นเมืองอัจฉริยะ คือการใช้กรอบของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อสร้าง ปรับใช้ และส่งเสริมแนวทางการพัฒนาเพื่อจัดการกับความท้าทายในเมือง และสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อให้บริการประชาชนในเมือง ในการเข้าถึงบริการสาธารณะและจัดการนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการดำรงชีวิตในเมือง (TWI, 2020) ดังเช่นกรณีของปักกิ่ง คือ ความสามารถในการคาดเดาความหนาแน่นของการจราจร และการเข้าถึงบริการของรัฐด้วยอุปกรณ์เพียงชิ้นเดียว ทว่ากระบวนการของการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้บริการอัจฉริยะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องใช้เวลาเก็บข้อมูลจำนวนมากจากบุคคล นำไปสู่การติดตามชีวิตประจำวันของพลเมือง กล่าวคือชีวิตของพลเมืองจะถูกสอดส่องผ่านระบบสอดแนมในเมือง

ตลอดเวลา และอำนาจของรัฐจะยิ่งถูกรวมศูนย์มากขึ้นผ่านการควบคุมพลเมืองด้วยระบบเมืองอัจฉริยะ (Wadhwa, 2015, p. 126)

รวมทั้งความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลส่วนตัวของบุคคล เช่น การทดลองของบริษัทในอังกฤษเพื่อทดสอบเครือข่ายถังรีไซเคิลที่เปิดใช้งานอินเทอร์เน็ตในลอนดอนก่อนโอลิมปิก 2012 โดยถึงขณะเหล่านี้อุปกรณ์การติดตามสมาร์ทโฟนในระยะที่เปิดสัญญาณไวไฟอยู่เพื่อเก็บข้อมูลเครื่องและส่งโฆษณาตามความสนใจมาในภายหลัง (Shubber, 2013) นอกจากความกังวลถึงการรुकู้ข้อมูลส่วนตัวปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากระบบปฏิบัติการในเมืองอัจฉริยะอาจส่งผลให้การให้บริการต่าง ๆ ประสบปัญหา เนื่องจากบริการต้องพึ่งพาการทำงานของระบบปฏิบัติการในเมือง ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการเกิดปัญหาขัดข้องทางเทคนิค (Wadhwa, 2015, p. 131)

ความเป็นเมืองอัจฉริยะ จึงเป็นเพียงอีกด้านของเมืองแห่งการสอดส่อง (surveillance city) ซึ่งประโยชน์ในทางสาธารณะในการอำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันของประชาชนไม่ชัดเจน เมื่อเทียบกับการเพิ่มขึ้นของความสามารถในการสอดส่องประชาชนโดยรัฐ แต่ความกังวลดังกล่าวถูกแทนที่ด้วยคำอธิบายว่า การเชื่อมโยงบริการต่าง ๆ ของรัฐเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จะทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของรัฐได้อย่างรวดเร็ว และเป็นแนวทางของการทำให้ระบบราชการเล็กลง การพัฒนาเมืองอัจฉริยะเกิดขึ้นแบบกระจายตามประเทศหุ้นส่วนของจีนทั้งในเส้นทางสายไหมดิจิทัลเช่น เคปทาวน์ (Cape Town) แอฟริกาใต้ และไนโรบี (Nairobi) เคนยา เป็นต้น (Sokolowski, 2018) รวมทั้งในกลุ่มรัฐเอเชียกลาง อาหรับ และแอฟริกาซึ่งมีแนวโน้มในการปฏิเสธระบอบเสรีประชาธิปไตยเช่นเดียวกันจีน (Marshall & Cole, 2014, pp. 20-23)

รัฐที่ให้ความสนใจในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะร่วมกับจีน เห็นความสอดคล้องของลักษณะทั่วไปของเมืองอัจฉริยะกับการปกครองควบคุมอย่างสมบูรณ์ หรือมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตโดยการเข้าถึง และสอดส่องกิจกรรมของพลเมืองในระดับสูง ประเด็นนี้สามารถเชื่อมโยงไปถึงลักษณะของรัฐที่ร่วมในโครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ เช่น โครงการดิจิทัลตูนิเซีย 2020 โมร็อกโคดิจิทัล 2025 วิสัยทัศน์กาตาร์ 2030 และโครงการปฏิรูปประเทศซาอุดีอาระเบีย 2030 เป็นต้น (Abdelrahman, 2022) โดย ซาอุดีอาระเบียและกาตาร์ที่ปกครองด้วยระบอบราชาธิปไตยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือกรณีแอฟริกาใต้ โมร็อกโค ตูนิเซีย คาซัคสถาน และเคนยามีลักษณะเป็นประชาธิปไตยแบบกึ่งหนึ่ง (Marshall & Cole, 2014, pp. 20-23) หรือในกรณีของอียิปต์อยู่ภายใต้การปกครองของคณะ

ทหาร กล่าวคือหุ้นส่วนของจีนในเส้นทางสายไหมดิจิทัล โดยเฉพาะรัฐที่ให้ความสนใจในการสร้างเมืองอัจฉริยะ มีลักษณะเป็นรัฐอำนาจนิยม (authoritarian state) และต่างเป็นรัฐที่ดำเนินเศรษฐกิจในรูปแบบทุนนิยม การเชื่อมโยงกันของรัฐเหล่านี้ผ่านโครงการเส้นทางสายไหมดิจิทัล เกิดเป็นความร่วมมือระหว่างรัฐอำนาจนิยมในการร่วมมือกันในด้านระเบียบการปกครองไซเบอร์ และการควบคุมประชาชนของตน ผ่านโครงการพัฒนาระดับโลกอย่างเส้นทางสายไหมดิจิทัล โดยมีจีนเป็นหัวเรือในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งมอบองค์ความรู้ และบำรุงรักษาระบบการสอดส่องแบบครบวงจร ตัวอย่างชัดเจนของการสร้างเมืองแห่งการสอดส่อง คือ ในพื้นที่ซินเจียง โครงสร้างดิจิทัลถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการสอดส่องพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่มีความเสี่ยง ที่จะกลายเป็นกลุ่มหัวรุนแรง คือชนพื้นเมืองอุยกูร์มุสลิม การใช้ระบบดิจิทัลของจีน เริ่มกำหนดพฤติกรรมที่ไม่ผิดกฎหมายแต่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม ว่าเป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะเป็นผู้ก่อความไม่สงบ เช่น การเข้ามัสยิดบ่อยครั้ง การท่องเที่ยวในประเทศมุสลิมและถ่ายรูปกับมัสยิด หรือกระทั่งการครอบครองสื่อที่สอนวิธีศึกษาการอ่าน ทั้งหมดนี้ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรรมร้ายแรง แต่เป็นเงื่อนไขให้ส่งเข้าแคมป์เพื่อการศึกษาใหม่ เพื่อ “สอนให้คิดหรือทำใหม่” (Byler, 2020, pp. 183-186)

แนวคิดที่ว่าด้วยเมืองอัจฉริยะจึงกลายเป็นรากฐานทางความคิดของระเบียบการควบคุมสังคมสมบูรณ์ โดยพึ่งพาความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ประชาชนมอบความเป็นส่วนตัวให้กับระบบ เพื่อความสะดวกและการยกระดับคุณภาพชีวิต แต่ในอีกแง่หนึ่งเมืองอัจฉริยะกลายเป็นคำเรียกแทนของเมืองแห่งการสอดส่องที่มุ่งสังเกต ควบคุม และกำหนดพฤติกรรมของประชาชนในเมือง ยิ่งกรณีที่เกิดขึ้นในจีนกรณีพื้นที่ซินเจียง และการวางระบบคะแนนพฤติกรรมทางสังคม ในส่วนของข้อโต้แย้งว่าระบบคะแนนพฤติกรรมทางสังคม คือ การให้โอกาสประชาชนในการเข้าถึงระบบเครดิตด้านการเงิน แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถปฏิเสธถึงผลลัพธ์ที่เกิดจากคะแนนพฤติกรรมประชากรที่ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการบางส่วน หรือมีผลต่อการเดินทางเข้าหรือออกจากพื้นที่ พร้อมกับความร่วมมือระหว่างจีนกับประเทศหุ้นส่วนในโครงการเส้นทางสายไหมดิจิทัลทำให้เกิดภาพของความร่วมมือระหว่างรัฐอำนาจนิยม เพื่อสร้างระเบียบทางการเมืองที่ทรงประสิทธิภาพในการควบคุมพลเมืองขึ้นมา ขณะเดียวกันสิทธิดังกล่าวที่จะสร้างระบบการควบคุมพลเมืองถูกผลักดันให้เป็นความชอบธรรม ทั้งการสร้างระบบนิเวศการพัฒนาที่สมบูรณ์ระหว่างจีนกับประเทศหุ้นส่วน และความเคลื่อนไหวในองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องอย่างสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ บนรากฐานของ

แนวคิดพหุภาคีนิยม และหลักอธิปไตยแห่งรัฐ การสร้างขึ้นของเมืองอัจฉริยะหรือเมืองแห่งการสอดส่อง รวมไปถึงการชูหลักพหุภาคีนิยมจึงเป็นสัญญาณของความเปลี่ยนแปลงต่อระเบียบโลก ซึ่งเคยอยู่ภายใต้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกาที่มักใช้วาระแบบการมีส่วนร่วมหลายฝ่าย อย่างไรก็ตามวาระของการมีส่วนร่วมหลายฝ่ายก็อยู่ภายใต้อิทธิพลของการของสหรัฐฯ ทว่าด้วยความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการเมืองโลกทำให้สถานะของสหรัฐฯ ไม่สามารถดำรงบทบาทนำเดี่ยวบนเวทีโลกเช่นเดิมได้อีก หากแต่ต้องแข่งขันกับจีนอย่างเข้มข้นมากขึ้น

นอกเหนือไปจากรากฐานทางระเบียบการปกครองแบบสอดส่อง สิ่งที่มาพร้อมกับเมืองอัจฉริยะ คือ ระบบนิเวศดิจิทัล เมืองดิจิทัลเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นบนความร่วมมือทางเทคโนโลยีและองค์ความรู้จีน และเมืองอัจฉริยะเหล่านี้มีกฎระเบียบข้อบังคับเฉพาะพื้นที่ เพื่อให้เอื้อแก่วัตถุประสงค์ของการสร้าง เช่น กรณีของเมืองอัจฉริยะ NEOM โปรเจกต์ขนาดยักษ์ของซาอุดีอาระเบียมูลค่ากว่า 500 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยมีลักษณะเป็นเมืองแบบเส้นความยาวกว่าหนึ่งหมื่นตารางไมล์ (Slobodian, 2023, p. 214) NEOM เป็นการลงทุนขนาดใหญ่ของรัฐบาลซาอุดีอาระเบียเพื่อที่จะสร้างเมืองแห่งอนาคต ซึ่งจะมีสถานะเป็นเขตปกครองตนเองโดยที่กฎระเบียบจะเป็นการตกลงร่วมกับนักลงทุน โดยเมืองนี้จะกลายเป็น ‘เมืองแห่งทุนนิยมแห่งแรกของโลก’ (the first capitalist city in the world) (Slobodian, 2023, p. 214) รัฐบาลซาอุฯ มีความร่วมมือร่วมกับ Huawei ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบดิจิทัล ร่วมกับสถานะของเมืองอัจฉริยะที่มีความเป็นไฮเทค ณ เวลานี้ จีนประสบความสำเร็จในการแยกบางส่วนของพื้นที่ของประเทศหุ่นส่วนในโครงการ DSR ออกจากระเบียบดิจิทัลสหรัฐฯ โดยการเข้าเป็นผู้พัฒนาพื้นที่นั่นเอง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและการปกครองของประเทศหุ่นส่วนด้วย

3.6 โลกหลายขั้ว – ข้อสังเกตสงครามห่วงโซ่อุปทาน

โครงการพัฒนาและเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานข้ามทวีปของจีนเป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนของจีน ถึงความเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ของการเมืองโลกเมื่อสถานะที่เคยเอื้อประโยชน์แก่กันระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนหายไป หรือหากจะใช้เหตุการณ์ที่มีคำอธิบายเป็นนโยบาย คือ การทำสงครามการค้าอย่างเป็นทางการในปี 2018 ที่นำไปสู่การแยกตัวทางเศรษฐกิจ (economic decoupling) การแข่งขันทางของทั้งสองมหาอำนาจนำไปสู่การใช้อำนาจทางเศรษฐกิจและอิทธิพลใน

การเมืองระหว่างประเทศ เพื่อขัดขวางอีกฝั่งให้มากที่สุด ด้วยเงินนั้นเป็นฝ่ายที่อยู่ในสถานะผู้ทำชิงหรือเป็นฝ่ายที่ตามหลังสหรัฐฯ มาตรการกีดกันการสกัดกั้นจึงออกมาจากสหรัฐฯ

ความสำเร็จขั้นต้นของเงินที่บังคับให้ต่างชาติถ่ายโอนเทคโนโลยีให้กับรัฐวิสาหกิจหรือเอกชนจีนตามแนวทาง FTT นี้คือจุดสำคัญที่ทำให้จีนมีศักยภาพด้านเทคโนโลยีสูงขึ้น กลายเป็นทั้งผู้รับจ้างผลิตโดยกลุ่มเอกชนด้านเทคโนโลยีต่างชาติ เช่น Apple มีโรงงานผลิตสมาร์ทโฟน หรือโรงงานประกอบของหนึ่งในผู้ผลิตชิปอิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้กันทั่วโลกอย่าง Intel ที่เซี่ยงไฮ้ ขณะเดียวกันจีนได้ส่งเสริมให้เอกชนของตนผลิตสินค้ารูปแบบเดียวกันขึ้นมาแข่งขันในตลาดในราคาที่ต่ำกว่า เช่น บริษัท Huawei หนึ่งในเอกชนเจ้าตลาดของจีน เป็นผู้นำด้านการสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งการผลิตสมาร์ทโฟน และบริษัทแม่ของผู้ผลิตชิปจีน คือ HiSilicon ซึ่งเป็นผู้ผลิตชิปที่ใช้ภายในอุปกรณ์ของ Huawei (Hope, 2023) รวมทั้ง Huawei เป็นผู้นำด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้การสนับสนุนจากรัฐ (Yap, 2019) สังเกตว่ารัฐบาลจีนพยายามส่งเสริมให้เกิดการวิจัยและพัฒนา จากเทคโนโลยีที่ได้รับมาเพื่อให้จีนมีความสามารถในการผลิตได้ทั้งระบบตั้งแต่ชิปจนถึงตัวเครื่อง อีกทั้งยังสามารถผลิตออกมาในต้นทุนที่ต่ำ มีรายงานว่าในปี 2010 ร้อยละ 39 ของสมาร์ทโฟนในตลาดเป็นแบรนด์จีน จนในปี 2015 จีนครองการผลิตสมาร์ทโฟนในตลาดโลกถึงร้อยละ 75 (Fulco, 2020)

ในด้านการวิจัยและพัฒนารัฐบาลจีนใช้งบประมาณมากกว่า 104 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากรายงานในปี 2010 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องปีร้อยละ 16.9 ไปจนถึงปี 2015 นอกจากงบวิจัยและพัฒนาที่เพิ่มสูงขึ้น ตัวชี้วัดอีกประการ คือ ดัชนีการส่งออกสินค้าที่มีความซับซ้อนในการผลิต ค่าดัชนีนี้วัดจากความสามารถในการผลิตสินค้าที่มีความซับซ้อนหรือต้องใช้นวัตกรรม ในปี 2010 ค่าดัชนีการส่งออกสินค้าซับซ้อนและต้องใช้นวัตกรรมอยู่ที่ 1.05 คิดเป็นร้อยละ 67 เมื่อเทียบกับการส่งออกของสหรัฐอเมริกา (Clay & Atkinson, 2023, p. 55) สหรัฐอเมริกามีได้พอใจสถานการณ์เช่นนี้นัก แม้ในส่วนของเอกชนและด้านเศรษฐกิจการลงทุนในจีนที่มีเงื่อนไขยังให้ผลตอบแทนมาก แต่ในมุมมองด้านความมั่นคงเจ้าหน้าที่สหรัฐฯ กำลังหวาดระแวงถึงศักยภาพในการผลิต กำลังซื้อ และการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ซับซ้อนซึ่งไม่เพียงแต่เข้าถึงด้วยวิธีทางกฎหมายการลงทุนเท่านั้น แต่ยังเข้าถึงผ่านการโจรกรรม ด้วยการทำสงครามไซเบอร์ เช่น กรณีของ Google ในปี 2010 ที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้านี้ ยังมีกรณีที่นักวิทยาศาสตร์ ข้าราชการ และนักธุรกิจจีน จำนวนหนึ่งถูกจับในสหรัฐฯ ด้วยข้อหาการโจรกรรมและสายลับ ในระหว่างปี 2001-2022 มีกรณีการจับกุมด้วยข้อหาโจรกรรมในสหรัฐฯ

โดยชาวจีน หรือได้รับการว่าจ้างจากทางการเงินมากกว่า 223 คดี ส่วนใหญ่เป็นเป็นการโจรกรรมด้านเทคโนโลยีการทหารและเอกชน รวมทั้งความลับทางการค้า (CSIS, 2023, p. 2)

เชื่อกันว่าสงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นในปี 2018 โดยมีประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) เป็นหัวเรือใหญ่ในการชูประเด็นเรื่องความเสียเปรียบทางการค้า โดยเฉพาะการเสียดุลทางการค้าให้และความเสียหายที่เกิดจากการบังคับถ่ายทอดเทคโนโลยี ในความเป็นจริงสงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ดำเนินอยู่ก่อนแล้วในปี 2015 สมัยประธานาธิบดีโอบามาผ่านข้อตกลงความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership; TPP) มีขึ้นเพื่อยกเลิกกำแพงภาษีระหว่างชาติสมาชิก เชื่อว่าจะทำให้ภาษีส่งออกหายไปร้อยละ 98 (Hurst, 2015) การหายไปของกำแพงภาษีนี้จะทำให้ประเทศสมาชิกมีลักษณะเป็นระบบศุลกากรร่วม ทำให้ปริมาณสินค้าที่ส่งออกระหว่างประเทศสมาชิกสูงขึ้น TPP ในภายหลังได้พัฒนาเป็นข้อตกลงความครอบคลุมและความก้าวหน้าเพื่อหุ้นส่วนทางการค้าภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership; CPTPP) ซึ่งเป็นส่วนการบังคับใช้ของข้อตกลง TPP และมีรายละเอียดเกี่ยวกับการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างชาติสมาชิก (Shelton, 2021) ทั้ง TPP จนถึง CPTPP เป็นข้อตกลงทางเศรษฐกิจที่มีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์เพื่อศักดิ์อิทธิพลทางเศรษฐกิจของจีน ทำให้ชาติสมาชิกสามารถส่งออกหรือนำเข้าสินค้าระหว่างกัน กำแพงภาษีที่ต่ำ ซึ่งจะจูงใจให้ผู้บริโภค และภาคเอกชนเลือกนำเข้าสินค้าระหว่างชาติสมาชิกมากกว่านำเข้าสินค้าชนิดเดียวกันจากจีน (Taguchi & Oshikiri, 2022) ทว่าปัญหาที่สำคัญ คือ ผลการเลือกตั้งสหรัฐฯ ในปี 2016 ฮิลารี คลินตันพ่ายแพ้ให้กับโดนัลด์ ทรัมป์ ซึ่งมีแนวนโยบายละเลยความร่วมมือระหว่างประเทศ ทรัมป์ปฏิเสธที่จะลั่นนามเข้าร่วม CPTPP อย่างเป็นทางการ ด้วยเหตุผลเรื่องกำแพงภาษีระหว่างชาติสมาชิก และเลือกที่จะใช้กำแพงภาษีที่ออกแบบมาสำหรับสินค้านำเข้าจากจีน รวมทั้งใช้ปฏิบัติการด้านกฎหมายเพื่อระงับกิจกรรมความร่วมมือใด ๆ ในด้านเทคโนโลยีระหว่างจีนกับเอกชนสหรัฐฯ จนเกิดเป็นสงครามการค้าอย่างเป็นทางการในปี 2018

ภาพรวมของนโยบายกีดกันทางการค้าที่สหรัฐอเมริกาใช้กับจีนในสมัยทรัมป์ แม้จะดูเหมือนรุนแรงและมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของจีน จีนตอบโต้โดยเก็บภาษีส่งออกสินค้าเกษตรของสหรัฐฯ อย่างรุนแรง และขัดขวางห่วงโซ่อุปทานทางอุตสาหกรรม หลังจากการเผชิญหน้ากันนานสิบแปดเดือนด้วยความเสียหายมากมายทั้งสองฝ่าย ในที่สุดทรัมป์ก็ยอมจำนน โดยยกเลิกภาษี

หลายรายการเพื่อแลกกับคำสัญญาที่ไม่ผูกพันว่าจีนจะนำเข้าสินค้าจากสหรัฐฯ มากขึ้น (McCoy, 2021, p. 287) ปัญหาที่สำคัญของความล้มเหลวในด้านการต่างประเทศทรัมป์ คือ การละทิ้งและเมินเฉย ต่อความร่วมมือที่สหรัฐฯ ได้สร้างขึ้นร่วมกับพันธมิตร โดยทรัมป์เชื่อว่าข้อตกลงทางเศรษฐกิจและคำมั่นสัญญาด้านความมั่นคงที่ให้กับพันธมิตร คือ การที่สหรัฐฯ ถูกเอาเปรียบ แต่ในอีกแง่หนึ่งมันคือการขยายอิทธิพลของสหรัฐฯ เพื่อให้ชาติพันธมิตรจำต้องพึ่งพาทั้งด้านความมั่นคง และเศรษฐกิจ เมื่อทรัมป์ยกเลิกหรือเมินเฉยต่อพันธมิตร ย่อมทำให้สถานะของสหรัฐฯ ในฐานะผู้นำเสื่อมถอยลง และบรรดาชาติพันธมิตรจึงเริ่มดำเนินนโยบายที่เป็นอิสระจากทิศทางที่สหรัฐฯ ต้องการ (Magsamen & Fuchs, 2018)

ความสำเร็จของสหรัฐอเมริกา ในการต่อสู้กับกับอิทธิพลจีนชัดเจนว่าต้องอาศัยความร่วมมือกับพันธมิตร เช่นกรณีการโดดเดี่ยวบริษัทเทคโนโลยีของจีน ในปี 2019 Huawei ถูกผูกโยงเข้ากับข้อกล่าวหาว่าด้วยการโจรกรรมข้อมูลผ่านอุปกรณ์และเครือข่ายของ Huawei และสหรัฐฯ ประกาศห้ามเอกชนในประเทศใช้อุปกรณ์ของ Huawei (Kastrenakes, 2018) เหตุผลที่ Huawei กลายเป็นเป้าหมายของการลงโทษ คือ การเป็นผู้นำในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในจีน และบทบาทนำด้านเครือข่ายมือถือยุคที่ 5 (5th Generation Mobile Network; 5G) รวมทั้งเป็นผู้ผลิตอุปกรณ์สำหรับใช้งานอินเทอร์เน็ต กระทั่งในยุโรปก็มีความร่วมมือด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 5G กับ Huawei เช่นโครงการพัฒนา 5G ในอังกฤษ ปี 2020 สมัยนายกรัฐมนตรีบอริส จอห์นสัน (Boris Johnson) รวมทั้งมีการริเริ่มโครงการพัฒนา 5G หรือเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์เชื่อมต่อให้กับประเทศอื่น ๆ ในยุโรป ทว่าในปีเดียวกันนั้นได้เกิดการระบาดขึ้นของโควิด-19 พร้อมกับมาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจจากสหรัฐฯ ต่อจีนโดยเฉพาะกับ Huawei รุนแรงขึ้น โดยมุ่งตัดห่วงโซ่อุปทานชิปจาก Huawei (Cerulus & Wheaton, 2022) รวมทั้งห้าม Google ให้บริการระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ของในระบบการทำงานสมาร์ทโฟนของ Huawei (Kharpal, 2021) ในเวลาต่อมาบอริสได้ยกเลิกโครงการพัฒนา 5G ของ Huawei ในประเทศ พร้อมกับกับประเทศในสหภาพยุโรปอย่างฝรั่งเศส สวีเดน โรมานี รัฐบาลดัตช์ เบลเยียม และเดนมาร์ค ประกาศห้ามใช้เครือข่ายของ Huawei ในส่วนสำคัญของเครือข่าย 5G ของประเทศ หรือกำหนดให้ผู้ให้บริการต้องเลิกใช้ในอนาคต (Sabbagh, 2020) ความเคลื่อนไหวต่อ Huawei ของยุโรปเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง เนื่องจากผลของการตรวจสอบอุปกรณ์ของ Huawei มิได้มีหลักฐานเชิงประจักษ์ถึงความไม่ปลอดภัยในเครือข่าย (Stubbs & Chee, 2019)

การปฏิเสธรโครงการพัฒนา 5G ของ Huawei ในมุมมองทางเศรษฐกิจแล้วถือว่าเป็นแนวโน้มที่ไม่น่าพอใจ เนื่องจากยุโรปต้องเสียงบประมาณราว 62 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในการพัฒนาระบบ 5G และใช้เวลาวางโครงสร้างถึง 18 เดือน (Barzic, 2019) การตัดสินใจนี้มีแรงผลักดันจากสหรัฐฯ และในมุมมองของภูมิรัฐศาสตร์หรือภูมิรัฐศาสตร์เทคโนโลยี คือ ความกังวลต่อการพึ่งพาเทคโนโลยีของจีนเป็นสำคัญ (Reuters, 2022) การตัดสินใจดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อลดการพึ่งพาระบบนิเวศทางเทคโนโลยีของจีน นอกจากนี้การตัดสินใจโจมตีห่วงโซ่อุปทานชิปของ Huawei และระงับการแบ่งปันระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ทำให้ตลาดสินค้าดิจิทัลของจีนในยุโรปได้รับผลกระทบอย่างมาก เพราะอุปกรณ์ดิจิทัลถูกตัดออกจากระบบนิเวศซึ่งใช้เป็นปกติในยุโรป

นอกจากการกีดกันเทคโนโลยีและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลจีนในเขตพันธมิตรของสหรัฐอเมริกา จุดอ่อนที่สำคัญของจีน คือ ความสามารถในการเข้าถึงห่วงโซ่อุปทานด้านเทคโนโลยี นี้เป็นเหตุให้จีนแสวงหาวิธีไปโดยเชิงห่วงโซ่อุปทานเทคโนโลยี ปัญหาที่สำคัญ คือ อุปทานเหล่านี้ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของสหรัฐฯ ทำให้มาตรการลงโทษทางเศรษฐกิจจีนไม่ได้บังคับใช้กับเอกชนสหรัฐฯ เท่านั้นแต่ยังรวมถึงเอกชนอื่น ที่เป็นคู่สัญญากับสหรัฐฯ ในอุตสาหกรรมเทคโนโลยี เช่น บริษัท ASML บริษัทสัญชาติดัตช์ผู้ผลิตระบบลิโทกราฟีแบบใช้แสง ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งเป็นผู้นำการพัฒนาเทคโนโลยีการพิมพ์หินรังสีอัลตราไวโอเล็ตสูง (extreme Ultraviolet lithography - EUV) เป็นเทคโนโลยีการพิมพ์ภาพด้วยแสงที่ใช้ในการประดิษฐ์อุปกรณ์เซมิคอนดักเตอร์ (ชิป) เพื่อสร้างวงจรรวม อันเป็นเทคโนโลยีหลักในการสร้างวงจรมicroอิเล็กทรอนิกส์ โดยเป็นเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการสร้างชิปขนาด 1 นาโนเมตร ซึ่งถือได้ว่าเป็นชิปที่มีเทคโนโลยี ประสิทธิภาพสูง และกินพลังงานน้อยลง อย่างไรก็ตามการผลิตชิปตามเทคโนโลยี EUV ไม่สามารถทำได้โดย ASML เพียงลำพังแต่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากเอกชนอื่นในการผลิต เช่น ความร่วมมือกับ TSMC ของไต้หวัน หรือ Samsung ของเกาหลีใต้ เป็นต้น โดยเครื่องจักรของอุปกรณ์ดังกล่าวต้องใช้ความร่วมมือและเครื่องมือ การผลิตผ่านห่วงโซ่อุปทานข้ามชาติ การวิจัยและพัฒนา รวมทั้งผลิตออกมาจะใช้ค่าใช้จ่ายอย่างมหาศาล จีนตระหนักดีว่าการพัฒนาเทคโนโลยี EUV นั้นทำได้ยาก สิ่งที่จีนแสวงหา คือ ห่วงโซ่อุปทานที่ไม่ใช่ของสหรัฐฯ แต่เนื่องจากอุตสาหกรรมชิปตกอยู่ภายใต้การควบคุมของสหรัฐอเมริกาและพันธมิตร การแสวงหาทางเลือกอื่นก็เป็นไปได้ยาก (Miller, 2022, p. 95)

นอกจากนี้พัฒนาการณั้ล่าสุดของสถานการณ์โลก คือ สงครามรัสเซีย-ยูเครน ยังแสดงให้เห็นขอบเขตที่ความขัดแย้งขนาดใหญ่ใดๆ จะถูกกำหนดโดยตำแหน่งของประเทศในห่วงโซ่อุปทานเคมีคอนดักเตอร์ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดความสามารถในการใช้อำนาจทางการทหารและเศรษฐกิจ โดยกองทัพของรัสเซียยังคงพึ่งพายุทธโธปกรณ์ที่ไม่แม่นยำอย่างต่อเนื่อง การวิเคราะห์ล่าสุดเกี่ยวกับสงครามของรัสเซียพบว่า 95% ของอาวุธยุทธโธปกรณ์ที่ทั้งนั้นไม่ได้ถูกนำทาง ความจริงที่ว่ารัสเซียเผชิญกับการขาดแคลนชิปนาวิจอร์นแบบนำวิถี ขณะเดียวกันยูเครนได้รับคลังอาวุธนำวิถีจำนวนมากจากตะวันตก เช่น ชิปนาวิจอร์นต่อต้านรถถัง Javelin ที่ใช้เคมีคอนดักเตอร์มากกว่า 200 ตัว (Miller, 2022, p. 101) การใช้อำนาจของสหรัฐอเมริกาทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร ที่มุ่งไปที่เงินทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการเตือนให้จีนลดความก้าวร้าวใด ๆ ที่จะนำไปสู่สงครามกับสหรัฐฯ ลงผ่านการลงโทษทางเศรษฐกิจ และจำกัดการเข้าถึงเทคโนโลยีที่สำคัญกับรัสเซีย ยิ่งกดดันให้จีนแสวงหาหนทางเพื่อขจัดอิทธิพลและระเบียบของสหรัฐฯ นักวิชาการสองคนอย่าง เฮนรี ฟาร์เรล (Henry Farrell) และ อับราฮัม นิวแมน (Abraham Newman) ตั้งข้อสังเกตว่าโลกาภิวัตน์กำลังหายไป เพราะความเชื่อมโยงและการพึ่งพากันของห่วงโซ่อุปทานทำให้สหรัฐอเมริกาในฐานะผู้นำด้านระบบการเงิน มีอำนาจที่จะใช้สิ่งนี้เพื่อกีดกันและลงโทษทางเศรษฐกิจ จนเกิดเป็นความกังวลถึงบทบาทของสหรัฐฯ ที่กลายเป็นปัจจัยบ่อนทำลายความร่วมมือระหว่างประเทศ และจำกัดข้อได้เปรียบในการแข่งขันไว้กับตนและพันธมิตรเท่านั้น (Miller, 2022, p. 95)

3.7 เงินในการเมืองโลก กับความท้าทายทั้งภายในและภายนอก

ชัดเจนว่าโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางไปจนถึงเส้นทางสายไหมดิจิทัล มีแรงปัจจัยทั้งภายในของประเทศจีน คือ การแสวงหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมือง โดยเงินต้องการขยายการลงทุนที่กระจุกตัวในภูมิภาคตะวันออกไปสู่ตะวันตก แก้ปัญหาด้านห่วงโซ่อุปทานในประเทศ และจัดทิศทางของการดำเนินงานส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนในมีความเป็นหนึ่งเดียวกันในการดำเนินนโยบาย นอกจากความต้องการภายในของจีนที่ส่งผลให้เกิดโครงการเหล่านี้ขึ้น ยังมีปัจจัยภายนอกประกอบ โดยเริ่มจากความกังวลของจีนต่ออิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคตะวันออกที่แสดงออกผ่านบรรดาพันธมิตรในเอเชียตะวันออก จีนจึงมุ่งขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจเข้าไปในตอนในของทวีปเอเชียไปจนถึงแอฟริกา เป็นที่ชัดเจนว่าเนื้อหาของโครงการเหล่านี้นำเสนอการบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐหุ้นส่วนกับจีน โดยงานศึกษานี้ได้ยกตัวอย่างการลงทุนของจีนเพื่อสะท้อนระเบียบทางเศรษฐกิจที่จีนพยายามนำเสนอ

ขณะเดียวกันยังมีภาพสะท้อนของประเด็นเรื่องความมั่นคง และนโยบายด้านอริปไตยของจีน โดยเฉพาะความมั่นคงด้านห่วงโซ่อุปทานโดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องจาก ความท้าทายเศรษฐกิจ ซึ่งจีนกังวลว่าการลงทุนจะเป็นการแอบแฝงมาของอิทธิพลต่างชาติ พร้อมกับ เทคโนโลยีดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นทำให้จีนต้องเสริมขีดความสามารถในการควบคุมข้อมูลภายในประเทศ เพื่อสอดส่องและกีดกันสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ต่อสังคมตามที่คณะของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ในภาพใหญ่ ของระเบียบโลก การเกิดขึ้นของ BRI ไปจนถึง DSR คือ การฉายภาพของการเมืองโลกที่กำลังหรือได้ เข้าสู่สภาวะระเบียบหลายขั้ว แม้จะมีร่องรอยของโครงสร้างในการเมืองระเบียบระหว่างประเทศที่ไม่ มีได้แบบสนิหระหว่างกลุ่มประเทศพันธมิตรในระเบียบนั้น แต่โครงสร้างการเมืองและเศรษฐกิจ ระหว่างประเทศที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำมิได้เป็นโลกที่พึ่งปรารถนาของผู้คนทั่วโลก และเกิดเป็น แรงขับที่จะแข่งขันกับสหรัฐฯ (Almond, 1991, p. 468) ระเบียบทุนนิยมและเสรีนิยมทางการเมือง ของสหรัฐฯ ถูกวิธีการของจีนที่ควบคุมทุนนิยมด้วยการเมืองแบบอำนาจนิยม นำเสนอผ่านโซนทั้งใน และต่างประเทศ ที่ลดถอนกฎระเบียบใด ๆ ก็ตามที่จะกระทบกับการเติบโตของทุน ทั้งกฎหมาย สิ่งแวดล้อม ไปจนถึงสิทธิแรงงาน แม้โซนจะมีได้ถูกใช้งานโดยจีนเพียงประเทศเดียว แต่ความยืดหยุ่น ของระบอบการปกครองจีนในการกำหนดข้อบังคับหรือลดถอนระเบียบนั้นเอื้อต่อการสะสมทุนยิ่งกว่า ระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการผลักดันของจีนที่ขยายการใช้โซนออกไปเพื่อเป้าหมายทางการเมือง และเศรษฐกิจ

ซาเมียร์ อามิน (Samir Amin) นักเศรษฐศาสตร์การเมืองชาวอียิปต์-ฝรั่งเศส เป็นผู้บุกเบิก การนิยาม โดยจำแนกถึงการก่อร่างความเป็นศูนย์กลางของยุโรป โดยการนำเอาประวัติศาสตร์ยุโรป เป็นพลังที่สำคัญในการขับเคลื่อนประวัติศาสตร์โลก (Kvangraven, 2022) การผงาดขึ้นมาของจีน และการนำเสนอโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ไปจนถึงเส้นทางสายไหมดิจิทัล คือ การท้าทาย อำนาจนำของโลกตะวันตกทั้งในแง่ของอุดมการณ์และวัตถุ แม้สหรัฐอเมริกา และระเบียบตะวันตกจะ ยึดกุมอำนาจนำเชิงอุดมการณ์ โดยบรรจุไว้ตามองค์การระหว่างประเทศที่สหรัฐฯ อันเป็นมรดกจาก สงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีโลกตะวันตกเป็นแกนสำคัญ เกิดเป็นความตึงเครียดที่นำไปสู่สภาวะของการ เปลี่ยนผ่านของระเบียบโลก นับตั้งแต่การใช้สงครามการค้าเพื่อปิดล้อมทางเศรษฐกิจ และยกระดับใน การโจมตีศักยภาพของจีนในการผลิตชิป แม้จะมีการวิจารณ์สหรัฐฯ ว่าได้หันหลังให้กับความยึดมั่นต่อ การค้าเสรี ความเป็นจริง คือ สหรัฐฯ มิได้หันหลังให้กับการค้าเสรี แต่สหรัฐฯ กังวลถึงประโยชน์ของ

การค้าเสรีที่ส่งเสริมให้จีนเข้มแข็งขึ้น ผ่านโครงสร้างเศรษฐกิจที่ดำรงมาก่อน สหรัฐฯ ก็พร้อมที่จะใช้พลังของตนเพื่อสกัดกั้นจีนเพื่อรักษาสถานะที่ได้เปรียบต่อไป (Swanson, 2021)

การจะศึกษาความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนทั้งในด้านภูมิรัฐศาสตร์-ภูมิเศรษฐศาสตร์ การหยิบปัจจัยที่ผู้วิจัยระบุว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกับพลวัตในการศึกษา อย่างปัจจัยด้านเทคโนโลยี ที่นำไปสู่การศึกษาเส้นทางสายไหมดิจิทัลที่จีนสร้างขึ้นในการแสวงหาห่วงโซ่อุปทานดิจิทัล การขยายตลาดดิจิทัลของจีนออกไป ในรูปแบบระบบนิเวศสมบูรณ์ คือ ให้บริการตั้งแต่การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ระบบปฏิบัติการ บริการต่าง ๆ ในระบบ ไปจนถึงองค์ความรู้ เพื่อกระชับความใกล้ชิดทางตลาดของประเทศหุ้นส่วน ซึ่งเป็นการศึกษาผ่านการวิวัฒนาการของภูมิรัฐศาสตร์ไปสู่ภูมิรัฐศาสตร์เทคโนโลยี ที่มีทัศนวิสัยเป็นผู้บุกเบิกการศึกษา (Wong, 2022, p. 41) ในขณะเดียวกันงานศึกษานี้ได้ต่อยอดภูมิรัฐศาสตร์เทคโนโลยี โดยมุ่งความสนใจไปที่การสถาปนาอำนาจอธิปไตยเหนือพื้นที่ดิจิทัลของจีน ซึ่งเพื่อให้สำเร็จตามนั้นจีนต้องทำการอย่างไร และมีเครื่องมืออะไรบ้างในการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้การศึกษา BRI ไปจนถึง DSR ยังชี้ให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ว่ากำลังเผชิญหน้ากับการท้าทายของคู่แข่งระบบแบบใด ผ่านการศึกษาจีนและการนำเสนอระบบการปกครองที่ควบคุมประชากรอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยี ผ่านการพัฒนาสิ่งที่เรียกว่าเมืองอัจฉริยะ โดยย้ายบริการของรัฐจำนวนมากเข้าสู่ระบบดิจิทัล เพื่อให้บริการเหล่านี้มีประสิทธิภาพประชาชนจะถูกเก็บข้อมูลทั้งแบบยินยอมและไม่ยินยอม จนนำไปสู่การคาดคะเนพฤติกรรมของประชาชน เพื่อใช้ในเป้าหมายทางการเมืองและความมั่นคง เช่น กรณีที่เกิดขึ้นในซินเจียง การแพร่ขยายของแนวคิดเมืองอัจฉริยะตามคู่หุ้นส่วนของจีนใน DSR จึงเป็นการสร้างพันธมิตรระหว่างรัฐอำนาจนิยมเพื่อสร้างเครือข่ายของระบอบการปกครองอำนาจนิยมให้เข้มแข็ง และสะท้อนถึงภาวะการเปลี่ยนแปลงในระเบียบโลกที่สหรัฐฯ ที่ถูกท้าทายผ่านการแทรกซึมของระบบนิเวศดิจิทัลจีนใน DSR ตามพื้นที่ที่ถูกกำหนดเป็นโซน ซึ่งมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและการเมืองของเจ้าของพื้นที่ จีนกำลังบั่นทอนอำนาจของสหรัฐฯ อย่างลับ ๆ ผ่านโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเมืองอัจฉริยะ ขณะเดียวกันจีนเริ่มเผชิญหน้ากับสหรัฐฯ โดยตรงผ่านการผลักดันวาระในองค์การระหว่างประเทศ โดยเป็นการทำควบคู่กันเพราะจีนตระหนักถึงการแสวงหาความชอบธรรมระหว่างประเทศ และทั้งหมดจะเกิดขึ้นจริงได้ต้องมีการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม จึงเกิดเป็น DSR ขึ้น

อย่างไรก็ตามในการศึกษาส่วนนี้เป็นการอธิบายที่มุ่งไปยังพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจของจีนปรากฏอยู่ชัด คือ เอเชียกลางและแอฟริกา ทว่ายังมีอีกหนึ่งภูมิภาคที่สามารถสะท้อนความเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ และรับใช้เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของจีนใน BRI ไปจนถึง DSR นั่นคือภูมิภาคละตินอเมริกา

4. ละตินอเมริกากับการชิงชัยในศีกภูมิรัฐศาสตร์

ภาพรวมของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางไปจนถึงเส้นทางสายไหมดิจิทัล ทั้งในแง่ของปัจจัยภายในและภายนอกไปจนถึงลักษณะของโครงการที่ถูกนำเสนอผ่านวิธีการทางเศรษฐกิจของจีน และการดำเนินงานทางยุทธศาสตร์ผ่านการลงทุนเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติไปจนถึงการขับเคลื่อนผ่านองค์การระหว่างประเทศ ความสำเร็จของโครงการเหล่านั้นจำเป็นต้องกล่าวถึงความสำคัญทางยุทธศาสตร์ของละตินอเมริกาในการแข่งขันระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา ความสนใจของจีนต่อละตินอเมริกาเริ่มจากปัจจัยภายในของจีนเอง คือ นโยบายว่าด้วยการกำหนดทรัพยากรเชิงยุทธศาสตร์ จากการเปลี่ยนนโยบายด้านการขุดเจาะภายในประเทศจีน ซึ่งระหว่างปี 1978–1989 ประเทศจีนมีความสามารถในการผลิตกลุ่มแร่หายาก ผ่านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการขุดเจาะและทำให้บริษัท เจนกระทั้งในทศวรรษที่ 1990 จีนกลายเป็นผู้ส่งออกแร่หายากรายใหญ่ที่สุดในโลก ในระหว่างนี้รัฐบาลจีนได้ประกาศให้ทรัพยากรเหล่านี้เป็นแร่ภายใต้การคุ้มครองเชิงกลยุทธ์ เพราะตระหนักถึงความสำคัญของอุตสาหกรรมนี้ รัฐบาลจีนมุ่งที่จะควบคุมห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมแร่หายากเหล่านี้ โดยเริ่มจากการควบคุมภายในประเทศ เพื่อกำหนดราคาที่จะขายแร่ออกไป และดึงดูดให้บริษัทข้ามชาติเข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรม โดยมีเงื่อนไขในการแบ่งปันเทคโนโลยี และความรู้เชิงเทคนิคให้กับบริษัทของจีน (Kalantzakos, 2018, p. 119)

นโยบายดังกล่าวผลักดันให้รัฐวิสาหกิจและเอกชนจีนขยายการลงทุนในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในต่างประเทศ เช่น ในปี 2005 มีข้อตกลงซื้อขายบริษัทน้ำมันแห่งแคลิฟอร์เนีย (Union Oil Company of California – UNOCAL) ที่นอกจากจะเป็นบริษัทในอุตสาหกรรมพลังงาน บริษัทดังกล่าวถือครองเหมืองแร่ของเขา (Mountain Pass Mine) โดยบริษัทน้ำมันนอกชายฝั่งแห่งชาติจีน (China National Offshore Oil Corporation - CNOOC) เป็นผู้ยื่นซื้อและชนะประมูลไปในราคา 18.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และในปี 2009 ความพยายามซื้อหุ้น 51% จากบริษัทลิทาส ที่ถือครองเหมืองภูเขาเวล (Mount Weld Mine) ที่ตั้งอยู่ทางตะวันตกของออสเตรเลีย ซึ่งเป็นเหมืองที่ถือว่ามีแร่หายากมากที่สุดนอกประเทศจีน ทว่าความพยายามทั้งสองครั้งไม่ประสบความสำเร็จเพราะทั้งรัฐบาลสหรัฐฯ และออสเตรเลียไม่อนุมัติการขายเนื่องจากความกังวลด้านความมั่นคงทางพลังงานและทรัพยากรเพื่ออุตสาหกรรม (Kalantzakos, 2018, pp. 121-122)

ตัวอย่างความพยายามการลงทุนเหล่านี้ของจีน จึงเป็นภาพสะท้อนความต้องการเข้าไปถือครองแหล่งอุปทานแร่หายากนอกประเทศจีน อย่างไรก็ตามด้วยปัจจัยด้านความมั่นคงทำให้ ความ

พยายามของจีนไม่ประสบความสำเร็จมากนัก การเข้าซื้อกิจการของเอกชนของสหรัฐอเมริกาและพันธมิตร ทำให้จีนต้องเผชิญแรงต้าน การลงทุนในละตินอเมริกาจึงกลายเป็นทางเลือกใหม่ของจีน โดยข้อมูลการลงทุนในละตินอเมริกาในรูปแบบ การลงทุนโดยตรงระหว่างประเทศ ระหว่างปี 2000–2020 บริษัทจีนลงทุนไป 160 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตามการลงทุนนี้คิดเป็นเพียง 5.74% ของการลงทุนทั้งหมดในภูมิภาค โดยที่ส่วนใหญ่มาจากสหรัฐอเมริกาและยุโรป การลงทุนของจีนได้มุ่งการลงทุนไปที่อุตสาหกรรมพลังงาน (36.7%) เหมืองแร่ (35.7%) ชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (4.1%) อุปกรณ์ไฟฟ้า (2.4%) โทรคมนาคม (2.4%) และการขนส่ง (2.2%) ต่อมาการลงทุนของจีนได้ขยายไปถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านไฟฟ้า การก่อสร้าง การคมนาคม โดยเฉพาะการเข้าไปมีส่วนในท่าเรือต่าง ๆ เช่น ท่าเรือพارانากัว (Paranaguá) ในบราซิล ซึ่งถือว่าเป็นท่าเรือขนส่งและศูนย์ขนถ่ายตู้คอนเทนเนอร์ที่ใหญ่ที่สุดในอเมริกาใต้ ซึ่งท่าเรือดังกล่าวถูกเข้าซื้อกิจการในปี 2018 โดยบริษัทท่าเรือพาณิชย์จีน (China Merchants Port) (Wintgens, 2022, p. 4)

ความพยายามขยายการลงทุนในละตินอเมริกาจึงเป็นไปเพื่อตอบสนองต่อนโยบายด้านความมั่นคงเชิงทรัพยากร อย่างไรก็ตามในทางการเมืองแล้วจีนได้สังเกตเห็นสถานะที่จีนจะแทรกตัวเข้าสู่ภูมิภาคได้ เพราะภาวะไร้เสถียรภาพจากวิกฤตการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งวิกฤตในภูมิภาคละตินอเมริกา มักมีความเกี่ยวข้องกับนโยบายของสหรัฐอเมริกาทั้งทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นผลมานับตั้งแต่ในอดีต แต่หากจะให้กล่าวถึงช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน คือ ภาวะที่สร้างขึ้นภายใต้เงื่อนไขระบบโลกแบบสองขั้วระหว่างค่ายสังคมนิยมกับทุนนิยมเสรีในสงครามเย็น ซึ่งจะกล่าวถึงในส่วนถัดไปของงานศึกษา

4.1 ละตินอเมริกาในและหลังสงครามเย็น กระแสสัมพัทธ์ BRICS และจักรวรรดินิยมอเมริกา

ในระหว่างความตึงเครียดสูงสุดระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียตในสงครามเย็น ละตินอเมริกาเป็นพื้นที่ที่ฉายความขัดแย้งได้อย่างชัดเจนภูมิภาคหนึ่งของโลก โดยเฉพาะเหตุการณ์วิกฤตชิปนาวูคิควาปี 1962 (National Archives, 2022a) และในอีกหลายเหตุการณ์ที่ละตินอเมริกกลายเป็นพื้นที่ของการปะทะทางอำนาจทั้งในระดับการเมืองระหว่างประเทศ ไปจนถึงการแทรกแซงอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อพิทักษ์ไว้ซึ่งความสถาพรของฝ่ายเสรีประชาธิปไตยภายใต้ทุนนิยมสหรัฐฯ

ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับละตินอเมริกา ถูกจัดในความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างมหาอำนาจกับภูมิภาคในอิทธิพล โดยละตินอเมริกาเป็นภูมิภาคภายใต้อิทธิพลของสหรัฐฯ ด้วยปัจจัยทางภูมิศาสตร์ และโดยการผลักดันของสหรัฐฯ เองผ่านหลักการมอนโร (Monroe Doctrine) เพื่อกีดกันอิทธิพลของมหาอำนาจจักรวรรดินิยมในยุโรปออกจากทวีปอเมริกาทั้งเหนือและใต้ ในเวลาต่อมาสหรัฐฯ ใช้หลักการนี้เพื่อการแทรกแซงการเมืองภายในของละตินอเมริกา ทำให้กลุ่มประเทศในละตินอเมริกาเกิดความลังเลที่จะสนับสนุนนโยบายนี้ เพราะสหรัฐฯ เป็นประเทศที่เข้มแข็งพอที่จะปกป้องตนจากอิทธิพลและพฤติกรรมกล่าวอาณานิคมของมหาอำนาจยุโรป แต่ในขณะเดียวกันสหรัฐฯ มีพฤติกรรมในการแทรกแซงชาติในละตินอเมริกา และทำตนเป็นชาติผู้มียุทธสิทธิ์เสียเอง (McDougall, 2023)

เมื่อเปลี่ยนผ่านสู่ช่วงสงครามเย็นความสำคัญของละตินอเมริกาในฐานะเขตอิทธิพลของสหรัฐอเมริกา มีสูงขึ้น เนื่องจากความสำคัญด้านยุทธศาสตร์การป้องกัน การสูญเสียรัฐละตินอเมริกาให้ตกอยู่ภายใต้คอมมิวนิสต์ อาจหมายถึงที่ตั้งของชิปนาวูโซเวียต และในทฤษฎีโดมิโนคือการพังลงของอิทธิพลสหรัฐฯ ในภูมิภาคและถูกคอมมิวนิสต์คุกคามถึงแนวเขตแดนของสหรัฐฯ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เอกชนสหรัฐฯ เข้าไปลงทุนทั้งกิจการเหมืองแร่ การเกษตร และการเงิน ในละตินอเมริกา เช่น United Fruit Company ซึ่งครอบครองการค้ากล้วยอันเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญในอเมริกากลาง (LaFeber, 1993, pp. 16-17) สหรัฐฯ ได้เข้าไปจัดการกับทิศทางทางการเมืองในละตินอเมริกามากขึ้น ผ่านการส่งเสริมความร่วมมือทางทหาร อย่างสภากลาโหมแห่งอเมริกากลาง (Consejo de Defensa Centro Americana; CONDECA) พร้อมกับการกำหนดรูปแบบและยุทธโศปกรณ์ทำให้ทหารอเมริกากลางดูเหมือนกองทัพสหรัฐฯ อีกทั้งยังมีการมอบความช่วยเหลือด้านงบประมาณเพื่อเพิ่มศักยภาพในกองทัพในอเมริกากลางเพื่อต่อสู้กับขบวนการฝ่ายซ้าย (LaFeber, 1993, p. 151) ผ่านประสานร่วมกับสำนักข่าวกรองกลาง (Central Intelligence Agency; CIA) ความสัมพันธ์ของสหรัฐฯ กับภูมิภาคละตินอเมริกาจึงอยู่ในรูปแบบการสนับสนุนด้านเงินทุน อาวุธและข่าวกรอง เพื่อจัดการกับกองกำลังฝ่ายซ้าย หรือหากฝ่ายซ้ายครองอำนาจรัฐสำเร็จ สหรัฐฯ จะกลายเป็นผู้สนับสนุนกลุ่มปฏิวัติฝ่ายขวา โดยเฉพาะกลุ่มกองทัพ เพื่อแทรกแซงการเมืองจนนำไปสู่การรัฐประหารล้มอำนาจฝ่ายซ้าย ปัญหาที่ตามมาจากพฤติกรรมนี้ คือ ความเป็นชายถูกตีความอย่างกว้างเพื่อให้สอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐฯ หรือการลอบบีของนักธุรกิจชาวอเมริกันที่เข้าถึงเจ้าหน้าที่รัฐบาลได้ เช่น รัฐบาลจาโคโบ อาร์เบนซ์ (Jacobo

Árbenz) แห่งกัวเตมาลาที่ครองอำนาจระหว่างปี 1951–1954 รัฐบาลอาร์เบนซ์มิได้ใช้การทำธุรกิจต่างชาติให้เป็นของชาติ (nationalization) แต่แนวนโยบายของเขาที่กระตุ้นให้เศรษฐกิจภายในประเทศแข่งขันกับธุรกิจต่างชาติ ผ่านกลไกของค่าใช้จ่าที่น้อยกว่า ทำให้เอกชนต่างชาติ โดยเฉพาะบริษัท United Fruit Company (UFC) ไม่พอใจ กลุ่มนักธุรกิจอเมริกันเหล่านี้ได้ส่งต่อความกังวลของตนไปสู่วงชนชั้นนำทางการเมืองของสหรัฐอเมริกา ว่าแนวทางเศรษฐกิจชาตินิยมของอาร์เบนซ์มีลักษณะเป็นคอมมิวนิสต์ จนนำไปสู่การอนุมัติแผนการของ CIA เพื่อล้มรัฐบาลอาร์เบนซ์ (Blum, 2004, pp. 119-122)

กรณีศึกษาอีกประการที่มีความสำคัญ คือ การรัฐประหารชิลีในปี 1973 นำโดยนายพลอากุสโต ปิโนเชต์ (Augusto Pinochet) เพื่อล้มล้างรัฐบาลประชาธิปไตยฝ่ายซ้ายของซัลบาดอร์ อาเยนเด (Salvador Allende) นอกจากชิลีจะมีความสำคัญในฐานะช่วยชนะของชาวอเมริกันเหนือฝ่ายซ้ายในละตินอเมริกา ชิลีกลายเป็นหนึ่งในรูปแบบมาตรฐานในการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจการเมือง เนื่องจากสหรัฐอเมริกาจะต้องมอบต้นทุนทางการเมือง และเศรษฐกิจในการคงไว้ซึ่งระบอบทหาร อันเป็นพันธมิตรในการต่อสู้กับฝ่ายซ้าย อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกา ไม่ยอมให้มีการดำรงอยู่ของระบอบทหารไปยาวนานจนกว่าผู้นำทหารจะพอใจ แต่สหรัฐอเมริกา จะเตรียมการเปลี่ยนผ่านประเทศเหล่านี้คืนสู่ ‘ความเป็นประชาธิปไตย’ ในเวลาที่เหมาะสม ในกรณีของชิลีมีการจัดวางบุคคลทางการเมืองที่เป็นมิตรกับตนไว้ คือ ปาตริซิโอ ไอล์วิน (Patricio Aylwin) ผู้นำฝ่ายประชาธิปไตยในชิลี ที่มีหลักฐานประจักษ์ว่าเขาเป็นหนึ่งในผู้สนับสนุนการรัฐประหารของนายพลปิโนเชต์เพื่อล้มรัฐบาล (Robinson, 1998, p. 183)

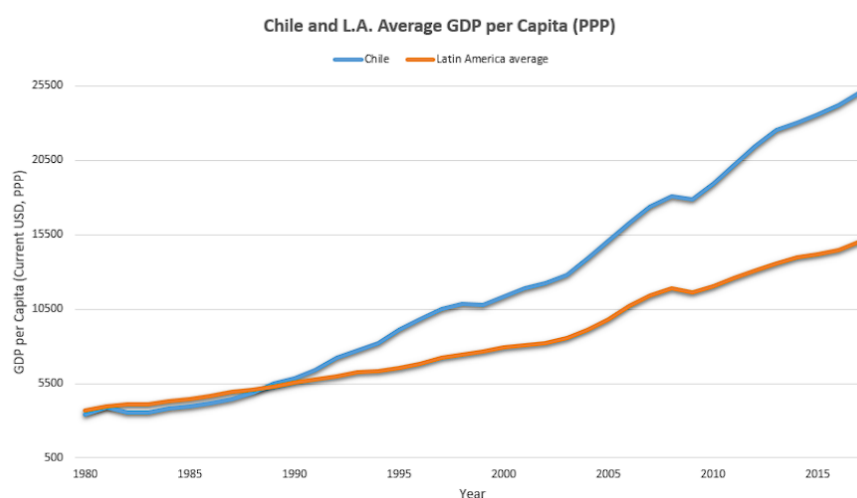
เมื่อเริ่มต้นกระบวนการกลับสู่ความเป็นประชาธิปไตย ไอล์วินสืบทอดอำนาจของปิโนเชต์อย่างชอบธรรมผ่านกระบวนการเลือกตั้ง โดยรูปแบบประชาธิปไตยที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ ระบบพหุนิยมประชาธิปไตยตัวแทน กระบวนการกระจายอำนาจของประชาธิปไตยรูปแบบนี้ทำให้เกิดการลดแรงเสียดทานทางการเมือง โดยเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเลือกตั้งแบบผู้แทนแต่ปัญหา คือ ผู้แทนที่สมัครรับเลือกตั้ง และพรรคการเมืองที่มีแนวโน้มจะเป็นผู้ชนะเป็นกลุ่มการเมืองที่ได้ประโยชน์จากบริบททางสังคมและเศรษฐกิจของประเทศนั้น ประเด็นดังกล่าวได้รับการเสนอจากวิลเลียม ไอ. โรบินสัน (William I. Robinson) ผ่านหนังสือของเขาชื่อ *Promoting Polyarchy: Globalization, US Intervention, and Hegemony* (1996) โรบินสันเสนอว่าระบอบประชาธิปไตยแบบพหุนิยมถูกทำให้เชื่อว่าเป็นสูตรสำเร็จของการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตย ในความเป็นจริงแล้วอาจจะเป็นกระบวนการสู่ความเป็นประชาธิปไตย และการเลือกตั้งในระบอบดังกล่าวเป็นเพียงการแสวงหาความชอบธรรมในการจัดสรรอำนาจและความสัมพันธ์ทางการเมืองและผลประโยชน์ระหว่างชนชั้นนำ โดยผลลัพธ์ของมันอาจจะตอบสนองประชาชนได้เล็กน้อย ผ่านสิ่งที่เรียกว่าการปฏิรูป ซึ่งระบอบประชาธิปไตยจะสร้างสถาบันการเมืองขึ้นมา แต่มิได้สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ทว่าสร้างขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือการจัดสรรทางการเมืองของชนชั้นนำ โดยที่ความหมายสำคัญของประชาธิปไตยถูกลดทอนลง จึงสามารถถูกนิยามได้ว่าเป็นประชาธิปไตยแบบอ่อนเปลี้ย (low-intensity democracy) ที่มีการเลือกตั้งและการต่อรองผ่านการลงคะแนนตามวาระของผู้แทน ในขณะที่โครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมถูกยึดให้อยู่หนึ่งผ่านโครงสร้างของสถาบันการเมืองและระบบราชการ (Robinson, 1998, pp. 332-333, 344-345)

กระบวนการดังกล่าวไม่เพียงแต่จัดความสัมพันธ์ทางการเมืองใหม่เท่านั้น แต่รวมไปถึงการจัดความสัมพันธ์ในระบบเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของระบอบเศรษฐกิจที่เรียกว่า ‘เสรีนิยมใหม่’ ในละตินอเมริกา ที่เริ่มขึ้นในชิลีในช่วงการอยู่ในอำนาจของปิโนเชต์ ในเชิงหลักการแล้วระบบเศรษฐกิจภายใต้ปิโนเชต์ ได้รับการนิยามว่าเป็นเศรษฐกิจแบบเสรีภายใต้การจัดการของมือที่มองไม่เห็น คือ การปล่อยให้ตลาดเป็นตัวกำหนดทางเศรษฐกิจ พร้อมกับจำกัดบทบาทของรัฐในการเข้าไปกำหนดนโยบายใด ๆ หรือแทรกแซงตลาดให้น้อยที่สุด ระบอบการปกครองของปิโนเชต์จึงถูกมองว่าเป็นลูกผสมระหว่างการครองอำนาจทางการเมืองแบบเผด็จการกับระบอบเศรษฐกิจแบบเสรีซึ่งดูเหมือนจะขัดแย้งกัน อย่างไรก็ตามหากมองในเชิงปฏิบัติแล้วพฤติกรรมของรัฐเช่นนี้กลับส่งเสริมการครองอำนาจของชนชั้นนำกลุ่มน้อยได้อย่างดี เพราะเป็นการปล่อยให้กลุ่มชนชั้นนำแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจบนสภาพลวงตาของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี รวมทั้งการทำให้รัฐวิสาหกิจหรือโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ออกจากความควบคุมของรัฐบาลสู่เอกชน ผ่านกระบวนการทำให้เป็นเอกชน คือ การปล่อยให้กลุ่มชนชั้นนำมีอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้นผ่านการแสวงหากำไรจากการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนเนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นความจำเป็นพื้นฐาน นอกจากการทำให้รัฐวิสาหกิจเป็นของเอกชนจะเป็นการผลักภาระไปสู่ประชาชนแล้ว รัฐบาลแม้จะได้รับประโยชน์จากการไม่ต้องแบกรับค่าใช้จ่ายเพื่อให้บริการสาธารณะ และโครงสร้างพื้นฐานดำรงอยู่ แต่มันกลับไปบั่นทอนความหมายของการคงอยู่ของรัฐ เนื่องจากรัฐได้ปฏิเสธหน้าที่ของตนและส่งเป็นภาระของสาธารณชน ระบอบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่จึงเป็นการถ่ายโอนอำนาจของรัฐไปไว้กับชนชั้นนำทางเศรษฐกิจ เมื่อชิลี

เริ่มกระบวนการหวนคืนสู่ประชาธิปไตย จึงเกิดเป็นสภาพรัฐที่มีการเลือกตั้ง แต่รัฐถูกบังคับให้ทำ
หน้าที่สร้างสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองต่อเศรษฐกิจ หรือคือการรับใช้ตลาด (Monbiot, 2016)

การเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นเสรีนิยมใหม่ที่เกิดขึ้นในชิลี ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกา
ว่าเป็นต้นแบบของความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นประชาธิปไตย และการเปิดเสรีทาง
เศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดระเบียบภายในเขตอิทธิพลของสหรัฐฯ เกิดเป็นระบอบหรือรูปแบบทาง
เศรษฐกิจและการเมืองที่ผูกโยงกันไว้ภายใต้ค่านิยมของประชาธิปไตยแบบผู้แทนที่มีการจัดสรรอำนาจ
ระหว่างชนชั้นนำตามวาระการดำรงตำแหน่ง รวมทั้งการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจเพื่อให้บริษัทข้ามชาติ
สะดวกในการแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจ ความสำเร็จของชิลีภายใต้ค่านิยมว่า ‘ปาฏิหาริย์แห่งชิลี’
(Miracle of Chile) โดยนักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) ที่
กล่าวถึงปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจของทศวรรษแห่งการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของชิลี (Richards,
1997, p. 142) เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยการเติบโตทางเศรษฐกิจของทั้งภูมิภาคละตินอเมริกา

ภาพที่ 14 GDP per Capita ชิลีเปรียบเทียบกับภูมิภาคละตินอเมริกา

ที่มา:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Chile_and_Latin_America_GDP_Average.png

ในความเป็นจริงแล้วปาฏิหาริย์แห่งชิลี เป็นปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่สร้างความมั่งคั่ง
ให้กับชนชั้นนำชิลี โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่ใกล้ชิดกับปิโนเชต์ ตัวอย่างของปาฏิหาริย์ที่ชัดเจน คือ

ความร่ำรวยของฮูลิโอ ปอนเซ (Julio Ponce) อดีตบุตรเขยของปิโนเชต์ที่ร่ำรวยจากนโยบายการถ่ายโอนทรัพย์สินของรัฐให้เป็นเอกชน โดยในกรณีของปอนเซเขาได้เข้าซื้อรัฐวิสาหกิจเคมีและเหมืองแร่ (Sociedad Química y Minera; Chemical and Mining corporation) ในราคาต่ำ ปัจจุบันปอนเซเป็นบุคคลร่ำรวยอันดับสองของชิลี (Schmidt & Attwood, 2022) ปาฏิหาริย์แห่งชิลีจึงเป็นเรื่องเล่าของเสรีนิยมใหม่ ที่ความจริงมิได้สวยงามนัก โดยเฉพาะในปัจจุบันแวดล้อมที่ทุนใหญ่ครองตลาดอยู่ก่อนแล้ว ประสานกับผลประโยชน์ทางการเมือง จึงนำไปสู่การผูกขาดทางเศรษฐกิจบนความเชื่อของการแปรรูปให้เป็นเอกชน

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชิลีถูกทำให้กลายเป็นมาตรฐานทางเศรษฐกิจที่องค์การระหว่างประเทศด้านการเงิน คือ IMF และธนาคารโลก ใช้เป็นเงื่อนไขในการมอบเงินช่วยเหลือ การจัดการทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะในกลุ่มประเทศละตินอเมริกาที่กำลังประสบภาวะหนี้สิน และความเสื่อมถอยทางเศรษฐกิจ โดยในเวลาต่อมาช่วงเวลานี้ถูกเรียกว่าทศวรรษแห่งความสูญเสีย (Lost Decade; 1982-1989) การหารื้อถึงภาวะทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศที่เกิดวิกฤต ที่แม้จะพยายามปล่อยกู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มสภาพคล่องทางการเงิน และเจรจาประนอมหนี้เพื่อยืดเวลาชำระหนี้ออกไป ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ และไม่เห็นสัญญาณใด ๆ ในระยะยาวที่เศรษฐกิจจะฟื้นตัวจนมีความสามารถในการชำระหนี้ได้ (Boughton, 2000, pp. 22-23) ในที่สุดประเทศในละตินอเมริกาสิ้นหนทางในการจัดการหนี้สินเหล่านี้ และต้องยอมตามแผนการของ IMF ธนาคารโลก และนิโคลัส แบริดี (Nicholas F. Brady) ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงการคลังสหรัฐฯ ของรัฐบาลจอร์จ เอช. ดับเบิลยู. บุช (George H. W. Bush) โดยเสนอให้ธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินขายหนี้ของตนให้กับสหรัฐฯ ในรูปแบบพันธบัตรรัฐบาล และบังคับให้ประเทศที่จะเข้าโครงการปรับโครงสร้างหนี้ต้องยอมปฏิรูปเศรษฐกิจ โดยขายรัฐวิสาหกิจให้กับเอกชน เพื่อลดค่าใช้จ่ายของรัฐ และการนำหุ้นของบริษัทในระบบหนี้ไปแลกกับทุน แผนการนี้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาหนี้สินในระดับหนึ่ง แต่ปัญหาจะปรากฏในภายหลังจากการผูกหนี้เข้ากับระบบพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ และการบังคับให้ขายรัฐวิสาหกิจ รวมทั้งการนำหุ้นไปค้าแลกกับทุน ทำให้สินทรัพย์ส่วนนี้ถูกซื้อขายในราคาต่ำกว่าตลาด (Curry, 1997, p. 209)

การเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นเสรีนิยมใหม่ดังที่เกิดขึ้นที่ชิลี และในเวลาต่อมาทั่วทั้งภูมิภาคละตินอเมริกา ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาว่าเป็นต้นแบบของความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นประชาธิปไตย และการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดระเบียบโลกของสหรัฐฯ

เกิดเป็นระบอบหรือรูปแบบทางเศรษฐกิจและการเมืองที่ผูกโยงกันไว้ภายใต้ नियามของประชาธิปไตยแบบผู้แทนที่มีการจัดสรรอำนาจระหว่างชนชั้นนำตามวาระการดำรงตำแหน่ง รวมทั้งการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจเพื่อให้บริษัทข้ามชาติสะดวกในการแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจมากที่สุด ภายใต้เงื่อนไขน้อยข้อและการขาดอำนาจในการแทรกแซงของรัฐบนวาทกรรมเสรีภาพทางเศรษฐกิจ การปล่อยเสรีภาพทางเศรษฐกิจดังกล่าวในความเป็นจริงมิได้นำไปสู่อิสระที่มากขึ้น แต่เป็นโอกาสของบริษัทข้ามชาติที่มีทุนจำนวนมากเข้าไปมีอิทธิพลเหนือตลาดในรัฐต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อแสวงหาผลกำไรจนไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่สูงขึ้น โดยที่ละตินอเมริกาเป็นหนึ่งในภูมิภาคที่เป็นจุดเริ่มต้นของการผสมระหว่างการจัดความสัมพันธ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ ในรูปแบบดังกล่าว และเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีปฏิกริยาต่อต้านรุนแรงที่สุดภูมิภาคหนึ่ง จนกลายเป็นพื้นที่ให้กลุ่มการเมืองฝ่ายซ้าย ช้ายจัด และขวาชัด ขึ้นมามีอำนาจในอนาคต

ละตินอเมริกาภายหลังสงครามเย็นหรือหลังทศวรรษที่ 1990 เป็นช่วงเวลาทีละตินอเมริกาอยู่ในความคาบเกี่ยวของทศวรรษแห่งความสูญเปล่า เศรษฐกิจของละตินอเมริกาถูกเปิดออกด้วยเงื่อนไขของสหรัฐอเมริกา และ IMF สหรัฐฯ ต้องการบูรณาการเศรษฐกิจในทวีปอเมริกา คืออเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ซึ่งรวมไปถึงอนุภูมิภาคอย่างอเมริกากลาง และแคริบเบียน ผ่านข้อตกลงเขตการค้าเสรีอเมริกา (Free Trade Area of the Americas; FTAA) ที่ยกเว้นคิวบา โดยเริ่มเจรจาตั้งแต่ปี 1990 (Charnock, 2023) ทว่าในช่วงเวลาเดียวกันผลลัพธ์ของการเปิดรับระเบียบทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ตามเงื่อนไขของสหรัฐฯ และ IMF นำไปสู่วิกฤตเศรษฐกิจในละตินอเมริกา เช่น ในปี 1989 กรณีชาวเวเนซุเอล่าออกมาต่อต้านเนื่องจากราคาสินค้าอุปโภคบริโภคพุ่งสูงขึ้น จนนำไปสู่การสังหารหมู่ผู้ประท้วงมากกว่าสองพันคน เหตุการณ์นี้เรียกว่าคารากาโซ่ (Caracazo) (Petras & Veltmeyer, 2011, p. 21) สภาวะดังกล่าวนำไปสู่ ‘กระแสสีชมพู’ (Pink Tide) โดยคำเรียกดังกล่าวมาจากสีแดงซึ่งเป็นสีแทนของฝ่ายซ้ายสังคมนิยม แต่ภายใต้บริบทของการขึ้นสู่อำนาจในระบอบประชาธิปไตยของฝ่ายซ้ายในละตินอเมริกา จึงเป็นความซ้ายที่ถูกนิยามว่าเป็นสังคมนิยมประชาธิปไตย (Social Democrat) ซึ่งมีสีชมพูเป็นสัญลักษณ์แทน (Economist, 2007)

กระแสสีชมพูในละตินอเมริกาเติบโตอย่างรวดเร็วจากภาวะความผันผวนทางเศรษฐกิจในละตินอเมริกา นอกจากปัจจัยทางเศรษฐกิจยังมีปัจจัยทางการเมืองที่ตกค้างมาตั้งแต่สงครามเย็น คือระบบการเมืองประชาธิปไตยแบบอ่อนเปลี้ย นำไปสู่โครงสร้างทางการเมืองอ่อนแอ ซึ่งเปิดทางให้ผู้นำ

แบบประชานิยมฝ่ายทั้งและขวาซ้าย¹⁰ ขึ้นสู่อำนาจ ฮูโก ซาเวซ (Hugo Chávez) แห่งเวเนซุเอลา ซึ่งได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีในปี 1998 จนในเวลาต่อมา ลูอิส อีนาซีโย ลูลา ดา ซิลวา (Luiz Inácio Lula da Silva) ได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีบราซิลในปี 2003 และ เอโบ โมราเลส (Evo Morales) แห่งโบลิเวียในปี 2006 ทั้งสามกลายเป็น ‘สามทหารเสือ’ ฝ่ายซ้ายในละตินอเมริกา แม้จะมีผู้นำฝ่ายซ้ายคนอื่นขึ้นสู่อำนาจในช่วงเวลาเดียวกัน แต่ด้วยภาพลักษณ์ของทั้งสามคนที่โดดเด่น ทั้งสามจึงมีภาพลักษณ์เป็นตัวแทนของคุณลักษณะของฝ่ายซ้ายในละตินอเมริกา (Lampton, 2022) พร้อมกับช่วงเวลาที่ย้ายในละตินอเมริกาครองอำนาจ ในปี 2005 ข้อเสนอ FTAA ของสหรัฐอเมริกา ก็ถึงกาลอวสานเพราะกลุ่มละตินอเมริกา ไม่พอใจการอุดหนุนสินค้าภายในประเทศของรัฐบาลสหรัฐฯ โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม รวมทั้งความกังวลว่าสินค้าในประเทศจะประสบปัญหาในการแข่งขันกับสหรัฐฯ รวมทั้งข้อตกลงนอกเหนือจากประเด็นการเข้าถึงตลาด เรื่องกฎหมายทางการค้าบริการและทรัพย์สินทางปัญญา (Charnock, 2023) ต่อมาความสนใจของสหรัฐฯ ได้ให้ความสนอกสนใจกับความเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์ในตะวันออกกลาง อันเป็นแหล่งกบดานของผู้ก่อการร้ายอิสลามหัวรุนแรง ที่ส่งผลกับแหล่งห่วงโซ่อุปทานน้ำมัน (Telhami, 2002) ในขณะที่ความสนใจของสหรัฐฯ ต่อละตินอเมริกาจำกัดอยู่ที่ ปัญหายาเสพติดและผู้อพยพผิดกฎหมาย (Schwartzman, 2020)

บทบาทของสหรัฐอเมริกาในทางเศรษฐกิจนับแต่การสิ้นสุดของข้อเสนอ FTAA ไม่ปรากฏชัดในฐานะผู้นำการเจรจาที่นำไปสู่เขตการค้าเสรี หรือองค์การระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาภูมิภาค บทบาทดังกล่าวถูกตั้งข้อสังเกตว่าบราซิลได้เข้ามาแทนที่ (Brazil Russia India China and South Africa; BRICS) ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ กลุ่มบราซิลถูกคาดหวังว่าจะก้าวขึ้นมาท้าทายกับระเบียบทางเศรษฐกิจที่นำโดยสหรัฐฯ (Korybko, 2022) ซึ่งบทบาทของบราซิลนั้นเชื่อมต่อกับบทบาทนำของบราซิลในภูมิภาคละตินอเมริกา โดยเฉพาะในอเมริกาใต้ถึงการสร้างตลาดร่วม ซึ่งเป็นการริเริ่มในปี 1990 ระหว่างประเทศต่าง ๆ ผ่านเมร์โกซัวร์

¹⁰ ประชาานิยม (Populism) เป็นคำที่มีความหมายทางการเมืองหมายถึงลัทธิหรืออุดมการณ์ที่เชื่อมโยงกับความ เป็นมวลชน ให้ภาพที่เป็นขั้วตรงข้ามกับอำนาจตามระบบ (Establishment) โดยกล่าวถึงที่มาของอำนาจว่ามาจากประชาชน และเพิกเฉยหรือต่อต้านโครงสร้างสถาบันการเมืองแบบเดิม โดยอ้างถึงความต้องการประชาชน แนวคิดประชานิยมนี้อยู่ในรูปแบบทั้งซ้ายและขวา สารสำคัญจึงอยู่ที่การโยงกับประชาชนและการต่อต้านสถาบันการเมืองเดิม รวมทั้งการแยกตัวของผู้นำจากการเป็นชนชั้นนำ (Molloy, 2018)

(Mercosur) หรือตลาดร่วมภูมิภาคใต้ (Southern Common Market) บทบาทดังกล่าวของบราซิล ได้เข้าไปขัดแย้งกับความต้องการของสหรัฐฯ ถึงข้อเสนอในการขยายเขตการค้าเสรีจากอเมริกาเหนือ โดยจะรวมแคริบเบียนกับอเมริกาใต้เข้ามามีด้วย (FTAA) แต่บราซิลเห็นแย้งว่าควรจะรวมเอาประเทศในภูมิภาคเข้าสู่เมร์โกซัวร์ (Sotero & Armijo, 2007, pp. 51-52) เมื่อสังเกตถึงความขัดแย้งเชิงผลประโยชน์แล้ว การแทรกตัวเข้ามาของบริกส์ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เล่นระดับภูมิภาคอย่างบราซิล ซึ่งมีบทบาทนำในภูมิภาคอยู่ก่อนแล้ว

รวมไปถึงโหวตทางการเมืองของการเมืองประชานิยมในอเมริกาใต้ที่มุ่งโจมตีสหรัฐอเมริกา ในฐานะประเทศจักรวรรดินิยม ผู้สร้างความเสียหายทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยเฉพาะช่วงเวลาที่สนับสนุนรัฐบาลเผด็จการทั้งทหารและพลเรือนฝ่ายขวา ในการต่อสู้กับกองกำลังคอมมิวนิสต์ในภูมิภาค และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจที่บังคับให้ประเทศในละตินอเมริกาในช่วงทศวรรษแห่งความสูญเปล่าต้องยอมตาม อันเป็นผลให้สินทรัพย์ภายในประเทศถูกขายทอดตลาด และรัฐวิสาหกิจจำนวนมากถูกแปรรูปเป็นเอกชน จนนำไปสู่วิกฤตค่าครองชีพดัง เช่น กรณีคารากาโซ ที่ได้กล่าวถึงก่อนหน้า ความไม่พอใจที่ชาวละตินอเมริกามีต่อสหรัฐอเมริกา นั้นไม่ได้มาจากนามธรรมเพียงอย่างเดียวเกี่ยวกับความเป็นเจ้าโลกทางการทหาร เศรษฐกิจ และการทูตของสหรัฐฯ แต่มาจากประสบการณ์ที่จับต้องได้ซึ่งมักเป็นผลที่ตามมาอย่างโหดร้าย ภูมิภาคนี้ตกเป็นเหยื่อของการแทรกแซงของสหรัฐฯ ในช่วงสองศตวรรษที่ผ่านมา สหรัฐฯ ได้ผนวกดินแดน ยึดครองรัฐเอกราช ปิดล้อมทางการค้า รุกรานเพื่อทวงหนี้ ก่อการรัฐประหาร ปลดผู้นำประชาธิปไตย และหนุนหลังเผด็จการ (Baker & Cupery, 2013, p. 108) รวมถึงในกลุ่มประเทศที่มีได้พึ่งพาสหรัฐฯ ในทางเศรษฐกิจหรือการเมือง การต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกันมักใช้เพื่ออธิบายปัญหาในประเทศด้วยปัจจัยภายนอก (Baker & Cupery, 2013, p. 117)

อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นเพราะกระแสการเติบโตของฝ่ายซ้ายในละตินอเมริกา ความล้มเหลวของ FTAA หรือโหวตการต่อต้านจักรวรรดินิยม ทั้งหมดนี้มิได้เป็นจุดตัดที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงเชิงอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคอย่างชัดเจน แต่ทำหน้าที่เป็นพยานนำของพลวัตทางการเมืองในละตินอเมริกาที่สร้างเงื่อนไขต่อการเปิดรับทางเลือกใหม่ที่มีใช้อิทธิพลของสหรัฐอเมริกา ทว่าจุดสังเกตที่แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงเชิงอิทธิพลของสหรัฐฯ คือ สงคราม

ต่อต้านการก่อร้าย และวิกฤตสินเชื่อซับไพรม์ (subprime) ระหว่างปี 2008-2009 ซึ่งสามารถใช้เป็นคำอธิบายของจุดเปลี่ยนที่ใช้เป็นคำอธิบายเชิงประจักษ์

4.2 ตะวันออกกลาง วิกฤตซับไพรม์ ทางแยกของสหรัฐอเมริกาและจีน กับการเปลี่ยนแปลงในละตินอเมริกา

ในทางสถานการณ์ทั่วไปสหรัฐอเมริกา ยังคงอยู่ในสถานะผู้นำโลก ภายหลังจากบอบช้ำในภารกิจยูโกสลาเวียและสงครามอ่าว การก่อวินาศกรรมวันที่ 11 กันยายน ปี 2001 ได้ม้วนสหรัฐอเมริกา เข้าไปในความขัดแย้งใหม่ สหรัฐฯ กลายเป็นคู่ขัดแย้งกับกลุ่มติดอาวุธอิสลาม เนื่องจากความพยายามติดตามล่าตัว โอซามา บิน-ลาเดน (Osama bin Laden) ผู้นำกลุ่มอัล-เคดาห์ (Al-Qaeda) ด้วยเหตุว่าเป็นผู้บงการเหตุวินาศกรรมดังกล่าว ในปีเดียวกันสหรัฐฯ ใช้กำลังทหารบุกเข้าไปในอัฟกานิสถาน เพราะเชื่อได้ว่าบินลาเดนซ่อนตัวอยู่ในประเทศ และได้ร้องขอให้รัฐบาลตาลีบันซึ่งปกครองอัฟกานิสถานในรูปแบบรัฐอิสลาม ส่งตัวบินลาเดนมาให้แต่ถูกปฏิเสธ จนในที่สุดสถานการณ์ได้พัฒนาจนต้องใช้ปฏิบัติการทางทหารร่วมกันระหว่างสหรัฐฯ และพันธมิตร เข้าไปในอัฟกานิสถาน อันเป็นจุดเริ่มต้นของสงครามต่อต้านการก่อการร้ายแห่งศตวรรษที่ 21 (National Archives, 2022b) นอกจากนี้สงครามก่อการร้ายสหรัฐฯ ดำเนินการปิดฉากรัฐบาลเผด็จการซัดดัมแห่งอิรักด้วยกำลังทหาร จากเหตุที่เชื่อได้ว่าอิรักครอบครองอาวุธทำลายล้างสูง และต้องการปลดปล่อยชาวอิรักจากเผด็จการ ในขั้นตอนของการหาเสียงสนับสนุนจากพันธมิตรบนเวทีการเมืองโลก เหตุนี้ทำให้พันธมิตรสหรัฐฯ แตกออกเป็นสองฝ่าย พร้อมกับข้อกล่าวหาว่าสหรัฐฯ ใช้สงครามเพื่อเบี่ยงเบนประเด็นภายในประเทศ เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงรอยแยกภายในพันธมิตรของสหรัฐฯ โดยฝรั่งเศสและเยอรมนีต่างแสดงความกังวลและต่อต้านสงครามของสหรัฐฯ (The Guardian, 2003) ผลลัพธ์จากการแทรกแซงด้วยกำลังทหารทั้งในตะวันออกกลางและอัฟกานิสถาน นำไปสู่ความผันผวนของภูมิรัฐศาสตร์ในตะวันออกกลาง กลายเป็นเหตุปัจจัยที่บั่นทอนความชอบธรรมของสหรัฐฯ ในระเบียบโลก นำไปสู่วิกฤตต่อระเบียบของสหรัฐฯ ในแง่ของความเชื่อมั่นในด้านความมั่นคง และยังได้รับผลกระทบมากขึ้นเมื่อเกิดวิกฤตซับไพรม์ปี 2008

วิกฤตซับไพรม์ปี 2008 นั้นเป็นผลจากนโยบายทางการเงินของสหรัฐอเมริกา ที่ผ่อนปรนการให้สินเชื่อและการกวดดอกเบี้ยให้ต่ำ เพื่อให้การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นไปอย่างต่อเนื่อง จนในที่สุดสินเชื่อเหล่านั้นส่งผลให้เกิดวิกฤตในบรรดากองทุนและธนาคาร รวมทั้งการล่มสลายของตลาด

อสังหาริมทรัพย์ที่ราคาสูงเกินจริงจากความพยายามเก็งกำไรโดยนักลงทุนที่ใช้สินเชื่อเป็นทุนในการเก็งกำไร เมื่อราคาอสังหาริมทรัพย์ไม่สามารถพุ่งสูงไปได้มากกว่าเดิม จึงทำให้ฟองสบู่แตกและเกิดเป็นวิกฤตการเงินที่เริ่มต้นจากตลาดอสังหาริมทรัพย์ จนไปถึงการล้มลงของบรรดากองทุนและธนาคาร (Duca, 2013) วิกฤตเหล่านี้ส่งผลกับศักยภาพทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ อย่างมาก เพราะอุตสาหกรรมการเงิน เป็นส่วนที่สร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ มากที่สุด (U.S. Bureau of Labor Statistics, 2001) ทั้งธนาคารและรัฐบาลกลางสหรัฐฯ ไม่สามารถปล่อยให้เอกชนส่วนนี้ล้มลงได้ (Picchi, 2023) ด้วยวิกฤตนี้ส่งผลให้เกิดมาตรการทางการเงินจากธนาคารกลางสหรัฐฯ โดยมุ่งจำกัดรายจ่ายของรัฐให้น้อยที่สุด เพื่อให้เกิดสมดุลทางบัญชีในขณะเดียวกันก็ออกพันธบัตรรัฐบาลเพื่อเป็นแหล่งเก็บเงินทุนเพื่อประกันความเสี่ยง ความสนใจของรัฐบาลสหรัฐฯ มุ่งไปที่การชำระหนี้ที่ก่อโดยสถาบันการเงินที่ประเมินแล้วว่าขาดวินัยทางการเงิน (FED, 2020)

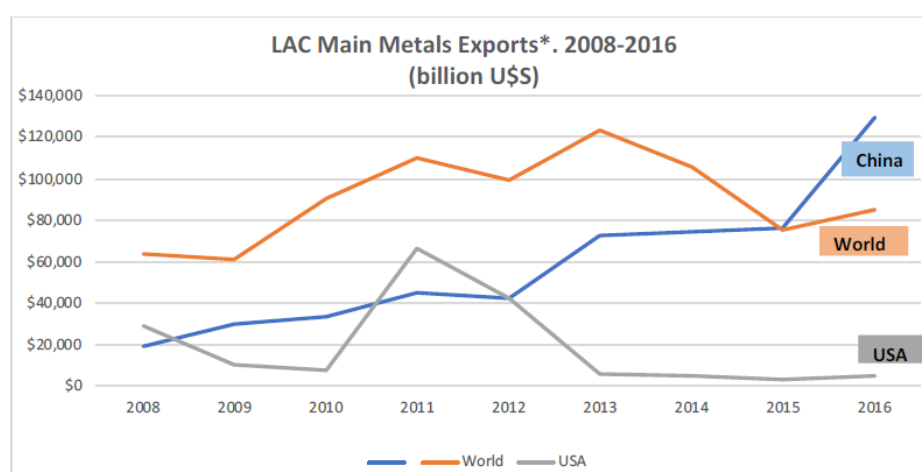
ในอีกฝากหนึ่งของวิกฤต จีนเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตซับไพร์ม รัฐบาลจีนตระหนักถึงความสำคัญของรัฐในการเข้าไปกำหนดทิศทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการกำหนดนั้นคือ การขยายการลงทุนโดยรัฐ โดยมีการประเมินว่ารัฐบาลจีนได้มีการขยายการลงทุนในด้านโครงสร้างพื้นฐาน คือ ทางรถไฟ ถนน เครือข่ายการไฟฟ้าและปะปา รวมทั้งโครงการเพื่อการพัฒนาชนบทอื่น ๆ มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจคาดว่าจะส่งผลดีอย่างมีนัยสำคัญต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจในระยะยาว การทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจพึ่งพาอุปสงค์ภายในประเทศมากกว่าอุปสงค์ภายนอก โดยเฉพาะการพึ่งพาการบริโภคภายในประเทศมากขึ้นเป็นเป้าหมายหนึ่งของการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจในจีน เหตุสำคัญที่ทำให้จีนมุ่งให้ความสนใจการสร้างตลาดภายใน คือ สภาวะที่กระทบต่อจีนอย่างฉับพลันโดยเฉพาะภาคการส่งออกซึ่งอัตราการส่งออกตกลงถึง 2.2%-2.8% ตลอดปี จนสิ้นปีมูลค่าการส่งออกของจีนตกลงถึง 21.8% ซึ่งเป็นผลจากการล่มสลายของตลาดสินค้าเนื่องจากวิกฤตการเงิน (L. Zhang, 2009, pp. 1-2) นโยบายเศรษฐกิจของจีนจะประสบความสำเร็จได้ต้องพึ่งพาการเข้าถึงวัสดุก่อสร้างราคาต่ำและแรงงานค่าแรงถูก

หลังจากที่เศรษฐกิจของจีนขยายใหญ่ขึ้น ย่อมส่งผลให้ค่าวัสดุและแรงงานมีราคาสูงขึ้น นี่จึงเป็นเหตุให้จีนเริ่มเปลี่ยนไปมุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยี หรืออุตสาหกรรมแปรรูป เพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ (Harvey, 2020) และเป็นเหตุให้ความต้องการ

ทรัพยากรโดยเฉพาะแร่ เพื่อตอบสนองต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมของจีน ภูมิภาคละตินอเมริกา จึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจีน โดยเฉพาะเมื่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจห้าปีของ BRI เริ่มขึ้น

4.3 ละตินอเมริกาในโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง

นับตั้งแต่ปี 2008 ตัวเลขการลงทุนซึ่งแสดงออกถึงความสนใจในละตินอเมริกาเกิดขึ้น แตกต่างระหว่างสหรัฐอเมริกากับจีนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานและเหมืองแร่ มีอัตราส่วนการลงทุนจากการลงทุนทั้งหมดของจีนอยู่ที่ร้อยละ 60 ระหว่างปี 2003–2016 คิดเป็นมูลค่ากว่า 27 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ใน 48 โครงการ (Vasquez, Humphreys, & Bastida, 2018, p. 3) รวมทั้งปัจจัยทางการเมืองที่ฝ่ายซ้ายครองอำนาจในช่วงต้นทศวรรษที่ 2000 ทำให้หลายประเทศในภูมิภาคมีแนวโน้มที่จะควบคุมและสร้างเงื่อนไขการลงทุนให้มีความเสมอภาคมากกว่า ตัวอย่างมาจากประเทศโบลิเวียเช่นเดิม คือ รัฐบาลโบลิเวียในยุคโมราเรสยกเลิกการร่วมทุนกับบริษัท ชุดเจาะแร่จากเยอรมนี รวมถึงปฏิเสธข้อเสนอการลงทุนจากสหรัฐอเมริกา แคนาดา และเกาหลีใต้ เพราะไม่สามารถตอบสนองต่อเงื่อนไขการแบ่งผลประโยชน์ให้กับชุมชนในพื้นที่การลงทุน และหันไปร่วมทุนกับจีนและรัสเซียแทน (Reuters, 2015)

ภาพ 15 ปลายทางการส่งออกแร่หลักของละตินอเมริกาในระหว่างปี 2008-2016

ที่มา: Patricia I. Vasquez, David Humphreys, Ana Elizabeth Bastida, (2018), *European Policy Brief*, p.2

รูปแบบการลงทุนของจีนในละตินอเมริกามีได้มาในฐานะผู้ลงทุนทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่จีนพยายามนำเสนอรูปแบบความร่วมมือในลักษณะที่เป็นมิตร และการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน โดยใช้คำเรียกว่าความร่วมมือซีกใต้ (South-South Cooperation) ซึ่งเป็นคำที่ใช้ในสหประชาชาติ ถึงความสัมพันธ์กลุ่มประเทศในภูมิภาคซีกโลกใต้ โดยสื่อถึงภูมิภาคเอเชีย (ไม่มีญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และกลุ่มประเทศอาหรับ) แอฟริกา และละตินอเมริกา โดยมีความหมายถึงการผสานความร่วมมือของกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งจีนใช้ความหมายของความร่วมมือนี้ เป็นจุดเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์กับซีกโลกเหนือ ที่มีความเป็นช่วงชั้นและแสดงเหนือกว่ากับภูมิภาคละตินอเมริกา (Wintgens, 2022, p. 5)

นอกจากการกระทุ้งความสัมพันธ์ที่เป็นทางการอย่างความสัมพันธ์ทางการทูต จีนยังสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ในระดับประชาสังคม เช่น การสร้างเครือข่ายวิชาการและวัฒนธรรมผ่านสถาบันขงจื้อ (Confucius Institutes) ซึ่งมีอยู่ถึง 45 แห่งใน 23 ประเทศของภูมิภาคละตินอเมริกา รวมทั้งยังมีโครงการแลกเปลี่ยน และการให้ทุนการศึกษาให้กับกลุ่มนักวิจัย อาจารย์ และนักศึกษา เพื่อไปศึกษาต่อที่ประเทศจีน นอกจากการให้ทุนการศึกษา ยังมีโครงการเพื่อการศึกษาดูงาน โดยมุ่งไปที่นักการเมืองในระดับแกนนำของพรรคการเมืองต่าง ๆ ในละตินอเมริกา ผ่านฝ่ายประสานงานระหว่างประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์จีน จัดการต้อนรับเพื่อประชุมแลกเปลี่ยนนโยบายกับพรรคการเมืองที่ต่างกันถึง 74 พรรค จาก 26 ประเทศละตินอเมริกา (มีทั้งหมด 33 ประเทศ) ผลของการทูตหลายระดับของจีน ทำให้ภาพลักษณ์ของจีนในภาคประชาสังคมนั้นเหนือกว่าสหรัฐอเมริกาในหลายประเทศ เช่น อาร์เจนตินา ชิลี เม็กซิโก เปรู และเวเนซุเอล่า ด้วยอิทธิพลที่มากขึ้นของจีนในภูมิภาคละตินอเมริกา และส่งเสริมให้อำนาจอ่อน (soft power) หรืออำนาจทางวัฒนธรรมของจีนแทรกเข้าไปในหลายภาคส่วนของละตินอเมริกานอกจากความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ สหรัฐอเมริกาจึงมีมุมมองต่อนจีนว่ากลายเป็น “คู่แข่งเชิงระบบในการนำเสนอระบอบทางเลือก” (systemic rival in promoting alternative governance models) (Wintgens, 2022, pp. 6-7) โดยแยกเอาระบอบทุนนิยมออกจากประชาธิปไตยเสรีนิยม กลายเป็นระบอบทุนนิยมอำนาจนิยม หรือทุนนิยมเสรีนิยมใหม่อัตลักษณ์จีน (neoliberalism capitalism with Chinese characteristics) รวมทั้งการขยายตัวของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางที่จะเข้ามาในละตินอเมริกา ยังเป็นการแสดงถึงการให้ความสำคัญกับภูมิภาคละตินอเมริกาของจีนในระดับที่สูงขึ้น กลายเป็นการทำทลายอิทธิพลของสหรัฐอเมริกาที่เป็นรูปธรรมที่สุดในภูมิภาคละตินอเมริกา

ความร่วมมือและการลงทุนของจีนในละตินอเมริกาที่กล่าวมาแสดงถึงรูปแบบและยุทธศาสตร์การลงทุนของจีน รวมถึงการสอดแทรกเข้ามาในภูมิภาคละตินอเมริกาของจีน ที่สหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญในฐานะพื้นที่ทางอิทธิพลมาตลอด แน่แน่นอนว่าหากจะพูดถึงส่วนงานที่มีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในโครงการ BRI มักจะกล่าวถึงการขยายตัวของทุนจีนที่มีภาพการลงทุนที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมในแอฟริกา ซึ่งโครงการเหล่านี้ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ BRI ในปี 2015 (Sacks, 2021) การศึกษาภูมิภาคละตินอเมริกาโดยบริบทของการลงทุนจีนช่วยให้เห็นวิธีการของจีนในการลงทุนในเขตอิทธิพลของสหรัฐฯ พร้อมกับเห็นภาพของการแข่งขันโดยมีพลวัตในภูมิภาคประสาณเสริม ท้ายที่สุดละตินอเมริกาถูกจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ BRI ในปี 2018 ด้วยผ่านการดำเนินการอย่างเป็นทางการผ่านสมาคมจีนแห่งละตินอเมริกาและรัฐแคริบเบียน ซึ่งจัดการประชุมในระดับรัฐมนตรีที่ซานติอาโก ประเทศชิลี ส่งผลให้มีประเทศลงสัตยาบัน และบันทึกความเข้าใจกับโครงการ BRI (Jenkins, 2022, p. 14) การศึกษาการแข่งขันทางอิทธิพลระหว่างจีนกับสหรัฐฯ ในละตินอเมริกาจึงให้ภาพที่เป็นขั้นบันไดเป็นพลวัตที่ชัดเจน

โครงการ BRI ได้นำไปสู่การคาดการณ์ว่ามันจะส่งผลอย่างไรกับภูมิภาคละตินอเมริกา เป็นที่แน่นอนว่าความคาดหวังส่วนใหญ่มุ่งไปที่ตัวเลขการลงทุนที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การลงทุนของจีนในทางโครงสร้างพื้นฐานมุ่งไปที่ท่าเรือหรือท่าเทียบโกดัง ที่มีรัฐวิสาหกิจหรือเอกชนจีนเข้าลงทุนอยู่ก่อนแล้ว เช่น กรณีท่าเรือพารานากัวในบราซิล สีจิ้นผิงระบุอย่างชัดเจนว่าละตินอเมริกาเป็นส่วนขยายตามธรรมชาติของ MSR (IISS, 2018) อย่างไรก็ตามการลงทุนของจีนในละตินอเมริกายังคงสอดคล้องกับแนวทางเดิม คือ มุ่งเน้นขยายการลงทุนเดิม ในขณะที่แผนงานใหม่ ๆ ที่ทะเยอทะยานยังมีได้มีกรอบเวลาชัดเจน และการร่วมหรือไม่เข้าร่วมมิได้ส่งผลต่อการลงทุนอย่างมีนัยยะสำคัญ แต่เป็นเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็นแรงผลักดันหลักในการลงทุน (ดูภาพที่ 7)

	BRI	Non-BRI	Total
Average 2013–2017	USD 89.7 billion	USD 155.6 billion	USD 245.3 billion
2019	USD 102.9 billion	USD 211.9 billion	USD 314.8 billion
% change over 2013–2017	14.8%	36.2%	28.4%
No. of countries – total	19	14	33
– Increase since 2013–2017	13	10	23
– Decrease since 2013–2017	6	4	10

ภาพ 16 ตัวเลขการลงทุนเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วม BRI

ที่มา: Rhys Jenkins, (2021), *Initiative in Latin America: What has Changed?*, p.31

นอกจากรูปแบบการลงทุนของจีนที่ฉายชัดในละตินอเมริกา ยังมีบทบาทของสถาบันการเงินของจีน จากกลุ่มธนาคารเพื่อการพัฒนาในระดับพหุภาคีได้แก่ ธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank – AIIB) และธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ (New Development Bank; NDB) (Codeço, 2018, pp. 822-823) บทบาทของทั้งสองธนาคารถูกมองว่าเป็นเครื่องมือเพื่อขยายอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านการเงินของจีน ในส่วนของธนาคาร AIIB ซึ่งเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนโครงการ BRI มีทุนหมุนเวียนอยู่ถึง 100 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ถือว่าเป็นธนาคารเพื่อการพัฒนาในระดับพหุภาคี (Multilateral Development Bank; MDB) ที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับ 4 ของโลก (Koop, 2021) ในขณะที่บทบาทของธนาคาร NDB เป็นโครงสร้างทางการเงินของกลุ่มบริษัท

	AIIB	NDB	World Bank
Total capital	US\$100 billion	US\$100 billion	US\$268.9 billion
Subscribed capital	US\$100 billion	US\$50 billion	US\$268.9 billion
Paid-in shares	US\$20 billion	US\$10 billion	US\$16.1 billion
Headquarter	Beijing	Shanghai	Washington DC
Number of employees	Around 50	Around 50	More than 10,000

ภาพ 17 ตารางเปรียบเทียบทุนและสมาชิกของธนาคารเพื่อการพัฒนาระดับโลก

ที่มา: Rafael Ramos Codeço, (2018). *The Asian Infrastructure Investment Bank, the New Development Bank and the Internationalisation of the Renminbi (RMB)*,

p.833

อย่างไรก็ตามธนาคารทั้งสองยังคงใช้เงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนเหตุผลของ AIIB คือ ความต้องการขยายตัวให้กว้างมากที่สุด ผ่านอิทธิพลของเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เพราะวัตถุประสงค์ของโครงการ BRI ในการเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานถูกตั้งเป็นเป้าหมายอันดับหนึ่ง ข้อสังเกตประการนี้มีหลักฐานสนับสนุน คือ การขยายตัวของการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในเอลซัลวาดอร์เป็นจำนวนเงินกว่า 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯในปี 2019 ซึ่งถือว่าเป็นโครงการภายใต้ทุนสนับสนุนจาก AIIB โครงการแรกในละตินอเมริกา การลงทุนนี้จะลงทุนร่วมกับธนาคารการเงินรัฐแห่งชาติ (Corporación Financiera Nacional - CFN) และเอลซัลวาดอร์เองก็เป็นชาติในภูมิภาคละตินอเมริกาชาติแรก ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของ AIIB ในฐานะสมาชิกนอกภูมิภาค (Harán, 2021) โครงการนี้จะกลายเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของบทบาทธนาคาร AIIB ในละตินอเมริกา ขณะที่ NDB มีแผนที่จะลดการใช้เงินสกุลดอลลาร์สหรัฐฯ และหันไปใช้เงินสกุลท้องถิ่นของประเทศที่เขาลงทุนแลกเปลี่ยนกับสมาชิกบริกซ์ (Cele & Vanek, 2023)

4.4 การปรากฏของเส้นทางสายไหมดิจิทัลในละตินอเมริกา: การเชื่อมต่อห่วงโซ่อุปทานดิจิทัล

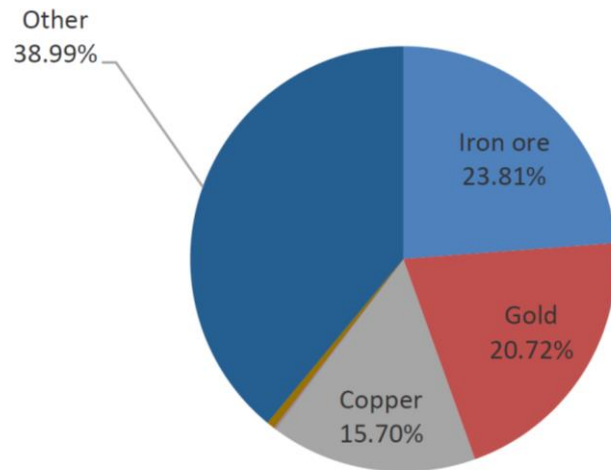
นอกเหนือไปจากความต้องการแสวงหาห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรม การขยายพื้นที่ทำเรือยุทธศาสตร์ และการขยายบทบาทของสถาบันการเงินข้ามชาติ ทรัพยากรธรรมชาติภายในละตินอเมริกายังมีความจำเป็นต่อส่วนขยายของ BRI อย่าง DSR เพราะเศรษฐกิจของโลกได้เปลี่ยนผ่านสู่การแข่งขันด้านพลังงานทางเลือก การผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ และโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ละติน

อเมริกาเป็นแหล่งของแร่ลิเทียม (lithium) โดยมีแหล่งผลิตสำคัญในประเทศชิลี โบลิเวีย และอาร์เจนตินา (Azevedo, Baczyńska, Hoffman, & Krauze, 2022) โดยความสำคัญของลิเทียม คือ การทำหน้าที่เป็นตัวกั้นเพื่อป้องกันไม่ให้อิออนบวกกับอิออนลบมาสัมผัสกันจนเกิดการลัดวงจร เมื่อนำสายไฟมาต่อกับขั้วบวกและขั้วลบของแบตเตอรี่ อิเล็กตรอนจึงวิ่งได้ครบวงจรเกิดเป็นกระแสไฟฟ้าขึ้น ขั้วบวกของแบตเตอรี่จำเป็นจะต้องใช้วัสดุที่พร้อมจะปล่อยประจุลบและควรมีน้ำหนักเบา โดยลิเทียมจัดเป็นโลหะที่มีน้ำหนักเบา ผลผลิตของมัน คือ แบตเตอรี่ลิเทียมไอออน (lithium-ion battery) หรือตัวย่อ คือ “Li-Ion” เริ่มใช้ตั้งแต่ปี 1970 โดย นิยมใช้กับโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊ก แบตเตอรี่สำรอง (power bank) หรือแม้แต่เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ต้องมีการเก็บประจุไฟมาก อาทิ หุ่นยนต์ดูดฝุ่น หุ่นยนต์ เช็ดกระจก หุ่นยนต์ตัดหญ้า แบตเตอรี่ชนิดลิเทียม-ไอออนมีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมรถยนต์ พลังงานไฟฟ้า เช่น รถยนต์ไฮบริด รถยนต์ปลั๊กอินไฮบริด และรถยนต์ไฟฟ้า (ณัฐิกา หนูนวนล & ชานิตา วงศ์อภัย, 2021, p. 1)

ละตินอเมริกาเป็นผู้ผลิตลิเทียมอันดับสองของโลก มีพื้นที่ที่เรียกว่าสามเหลี่ยมลิเทียม (The Lithium Triangle) สมาชิกของสามเหลี่ยมดังกล่าว คือ ชิลี เป็นผู้ผลิตลิเทียมเป็นอันดับสองของโลก คิดเป็น 23.9% ของอุปทานลิเทียมโลก (Kunene, 2022) ผู้นำเข้าลิเทียมที่สำคัญ คือ จีนและญี่ปุ่นซึ่งทั้งสองประเทศนำเข้าลิเทียมจากแหล่งดังกล่าวคิดเป็น 62% ของอุปทาน (Reuters, 2023) นอกจากนี้ ลิเทียม ซึ่งจัดเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นต่ออุตสาหกรรมใหม่ ทรัพยากรที่จำเป็นต่ออุตสาหกรรมเดิมอย่าง น้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ภูมิภาคละตินอเมริกาเป็นภูมิภาคที่ถือครองน้ำมันสำรองอยู่ 1 ใน 5 ของโลก ตามหลังเพียงภูมิภาคตะวันออกกลางในแง่ของปริมาณ (Statista, 2023) ทรัพยากรที่จำเป็นต่ออุตสาหกรรมเดิมนี้อาจได้รับการคาดการณ์ว่าในที่สุดจะถูกทดแทนโดยพลังงานสะอาดที่สามารถใช้ซ้ำได้ แต่ในอนาคตอันไกลทรัพยากรนี้ยังคงเป็นเชื้อเพลิงสำหรับการดำรงชีวิตในระดับครัวเรือน ไปจนถึงการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมต่อไป (Slav, 2022)

นอกจากลิเทียมซึ่งถือว่าเป็นแร่ที่ทรงคุณค่ากับอุตสาหกรรมไฟฟ้าในภาพ ละตินอเมริกายังเป็นแหล่งผลิตแร่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลโดยตรง แม้จะมีได้เป็นผู้ผลิตในปริมาณมากเป็นอันดับต้นของโลกดังเช่นจีน ตามรายงานของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development; UNCTAD) ได้จัดแร่อีก 7 ประเภท เป็นทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดิจิทัล โดยตรง ได้แก่ แกลเลียม (gallium)

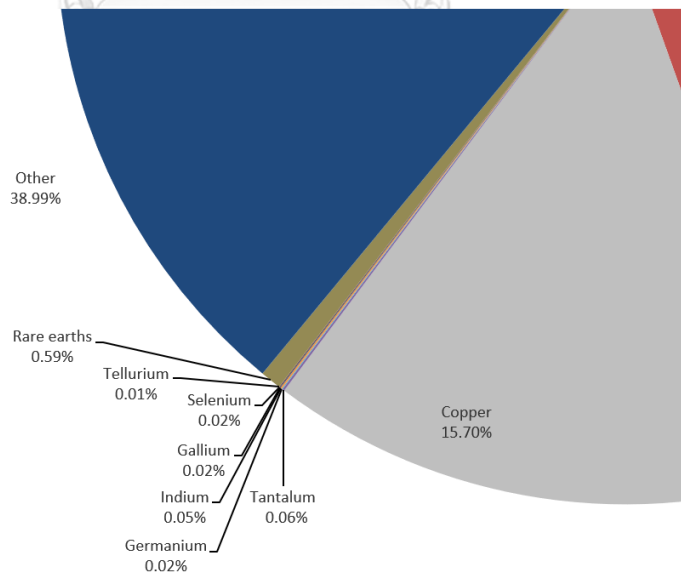
เจอร์เมเนียม (germanium) อินเดียม (indium) กลุ่มธาตุหายาก (rare-earth elements - REES) ซีลีเนียม (selenium) แทนทาลัม (tantalum) และเทลลูเรียม (tellurium) (MIT, 2012)

ภาพ 18 สัดส่วนการผลิตแร่ในปี 2018

ที่มา: UNCTAD, (2020), *DIGITAL ECONOMY GROWTH AND MINERAL RESOURCES*

Implications for Developing Countries, p. 13

ภาพ 19 ปริมาณการผลิตของแร่ 7 ชนิดที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดิจิทัล

ที่มา: UNCTAD, (2020), *DIGITAL ECONOMY GROWTH AND MINERAL RESOURCES*

Implications for Developing Countries, p. 13

จากรายงานของ UNCTAD ทำให้ทราบว่าปริมาณการผลิตแร่หายากที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมดิจิทัลอยู่ในปริมาณที่ต่ำ เมื่อเทียบกับการเติบโตของอุตสาหกรรมดิจิทัลที่เติบโตขึ้น ความกังวลที่มีต่อการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรเหล่านี้จึงมีมากขึ้น ตามรายงานของสำนักงานตรวจสอบอิสระแห่งรัฐสภา (U.S. Government Accountability Office; U.S. GAO) มีความกังวลถึงความเป็นไปได้ที่อุตสาหกรรมสารสนเทศ-ดิจิทัล รวมทั้งอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ (อาวุธ) จะประสบภาวะขาดแคลน และส่งผลต่อการผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ขั้นสูง เช่น การผลิตเซมิคอนดักเตอร์ ที่จำเป็นต้องใช้ลิเทียมกับโคบอลต์ (Gómez, 2022)

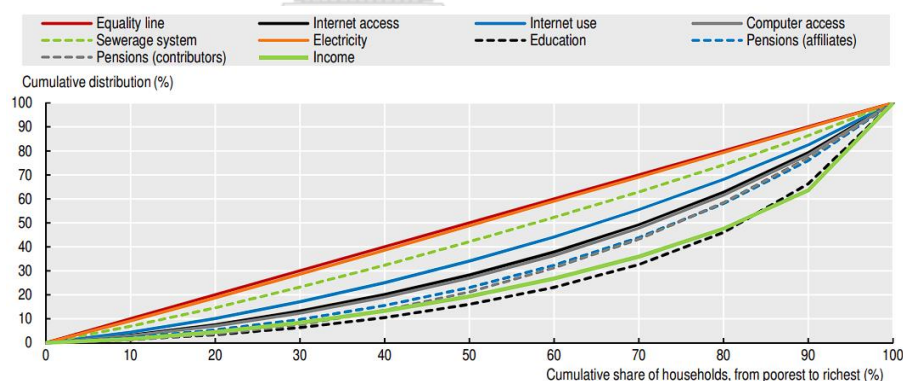
ภาพ 20 ตัวอย่างแร่ที่จำเป็นต่อเทคโนโลยีขั้นสูง

ที่มา: <https://www.gao.gov/blog/critical-mineral-shortages-could-disrupt-global-supply-chains>

ข้อมูลของ UNCTAD บ่งชี้ว่าภูมิภาคละตินอเมริกายังมีผู้เล่นสำคัญ เพราะมีเพียงบราซิล ประเทศเดียวเท่านั้นที่สามารถผลิตกลุ่มแร่หายาก (REEs) และแทนทาลัม ได้ในปริมาณที่มีนัยยะสำคัญ (UNCTAD, 2020, p. 17) ทว่าการลงทุนในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ของละตินอเมริกามีแนวโน้มเติบโตขึ้นอย่างชัดเจน เช่น การกู้ยืมเพื่อลงทุนในโรงงานสกัดแร่ ระหว่างโบลิเวียกับเงินมูลค่า 350 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เพื่อเพิ่มกำลังการผลิตแร่จำพวกสังกะสี อินเดียม แกลเลียม และเจอร์เมเนียม (Bnamericas, 2022) ยังมีการค้นพบสายธารแร่หายากในเปรู รวมไปถึงการขยายตัวของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในละตินอเมริกา ผ่านตัวเลขการจ้างงานที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มแรงงาน

ทักษะสูงเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตและสกัดแร่ (Data Journalism Team, 2022; Jamasmie, 2015) ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการเติบโตของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในละตินอเมริกา โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมแร่ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมก้าวหน้า พร้อมกับความสนใจจากทั้งจีนและสหรัฐอเมริกาในภูมิภาค

จากข้อมูลข้างต้นเป็นการนำเสนอ DSR ในมุมมองที่เงินต้องการแสวงหาห่วงโซ่อุปทานโดยมุ่งไปที่แหล่งทรัพยากรแร่ในละตินอเมริกา อีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ คือ การลงทุนเพื่อขยายโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลในละตินอเมริกา จีนได้เข้าไปมีบทบาทในส่วนนี้ โดยเล็งเห็นถึงความเหลื่อมล้ำทางโอกาสในการเข้าถึงบริการดิจิทัล ภูมิภาคละตินอเมริกาเป็นหนึ่งในภูมิภาคที่ได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นหนึ่งในภูมิภาคที่ประสบปัญหาในการทำให้ดิจิทัลทั่วถึง โดยความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต-บริการดิจิทัล เชื่อมโยงกับรายได้ครัวเรือน (OCED, 2020, p. 123) โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลของละตินอเมริกาประเทศที่มรายได้ต่อ GDP ระดับสูงอย่าง ชิลี อุรุกวัย โดมินิกัน และคอสตาริกา มีสิทธิการเข้าถึงของประชากรถึง 90% ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ในละตินอเมริกามีอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 50 ถึง 77% (Feydeau, Menski, Tello, & Perry, 2021)

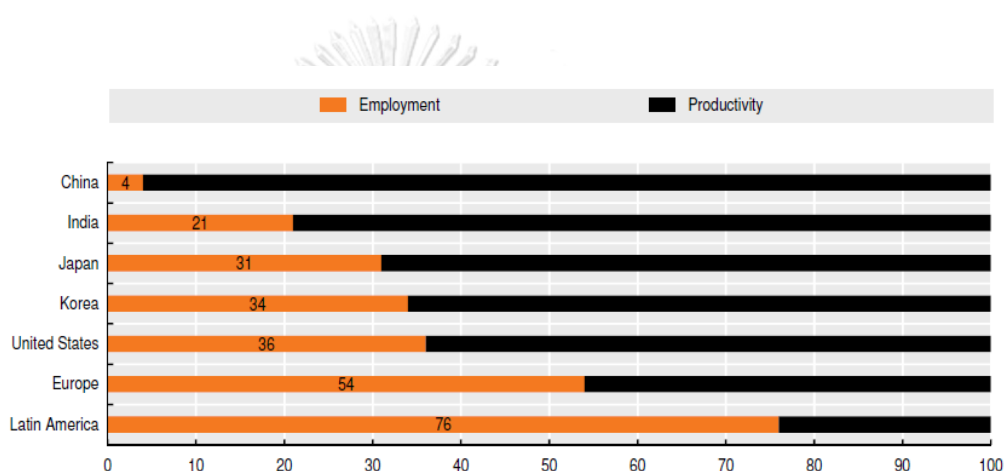

ภาพ 21 การกระจายการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การใช้อินเทอร์เน็ต และบริการอื่น ๆ โดยรายได้ลดลงในบางประเทศในละตินอเมริกาปี 2017

ที่มา: OCED, (2020), *Latin American Economic Outlook 2020*, p.32

ปัญหาอีกประการนี้เกิดขึ้น คือ ทักษะด้านดิจิทัล ซึ่งมีความจำเป็นต่ออุตสาหกรรมสมัยใหม่ รวมไปถึงการเพิ่มศักยภาพในอุตสาหกรรมเดิม เป็นสิ่งที่ละตินอเมริกากับประสบปัญหา เพราะขาด

แรงงานที่มีทักษะดิจิทัล โดยมีการประเมินว่าต้องการแรงงานที่มีทักษะดิจิทัลเพิ่มขึ้นถึง 2.5 ล้านคน โดยมีแรงงานที่มีทักษะอยู่แล้วถึง 6.3 ล้านคน คิดเป็นความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นถึง 39.68% (Davies, 2022) ความต้องการขยายโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และการพัฒนาทักษะแรงงานด้านดิจิทัล ได้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้โครงการเส้นทางสายไหมดิจิทัลได้รับการจับตามอง โดยเฉพาะการดำเนินงานของภาคเอกชนจีนอย่างHuaweiที่จัดทำโครงการเพื่อมอบทุนการศึกษาให้กับนักเรียนในภูมิภาคละตินอเมริกาและแคริเบียน รวมทั้งการตกลงเป็นหุ้นส่วนกับมหาวิทยาลัยท้องถิ่นมากกว่า 400 แห่ง เพื่อสร้างศูนย์ฝึกสอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (UNESCO, 2022)

ภาพ 22 การมีส่วนร่วมของการจ้างงานและผลผลิตต่อการเติบโตของ GDP ในบางประเทศและภูมิภาคระหว่างปี 2000-19

ที่มา: OECD, (2020), *Latin American Economic Outlook 2020*, p.29

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ในเชิงนโยบายแล้วแผนการ DSR ต้องการให้เกิดมาตรฐานด้านทักษะ อุปกรณ์ และโครงสร้าง ที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศ-ดิจิทัล ทั้งภาคเอกชนและรัฐของจีน ได้เข้าสนับสนุนการพัฒนา ด้านดิจิทัลในภูมิภาคทั้งด้านบุคลากร และด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะเทคโนโลยี 5G ผ่านการดำเนินงานของHuawei ทำให้ความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และบริการในพื้นที่ไซเบอร์ของ ประชากรละตินอเมริกาเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งการเข้าถึงนี้ส่วนใหญ่เข้าถึงผ่านอินเทอร์เน็ตโทรศัพท์เคลื่อนที่ (mobile data) อย่างไรก็ตามอินเทอร์เน็ตในครัวเรือน (broadband) ก็มีการขยายตัวขึ้นเช่นกัน โดยมีการขยายตัวอยู่ที่ 6.8% ต่อปี ปัจจุบันภูมิภาคละตินอเมริกาเข้าถึงอินเทอร์เน็ตบ้านที่ 48.2% ของ ประชากร สาเหตุสำคัญของการขยายตัวของอินเทอร์เน็ตมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งเร่ง

ให้เกิดการย้ายบริการจำนวนมากของทั้งภาครัฐและเอกชน เข้าสู่พื้นที่ออนไลน์ ส่งผลให้อินเทอร์เน็ตมีความสำคัญกับการใช้ชีวิตประจำวันและการพัฒนาเศรษฐกิจ (Sarmiento, 2022) ทำให้บทบาทของเอกชนและรัฐวิสาหกิจจีนถูกดึงเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากบริษัทโทรคมนาคมจีนเป็นหนึ่งในกลุ่มบริษัทที่เป็นผู้นำในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การติดตั้งเสาสัญญาณเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่าง 5G และเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์ด้านโทรคมนาคมให้กับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตบ้าน

Month & Year	Investor	Amount in USD millions	Share / Size	Partner	Sector & Subsector	Country	Green-field
Jan. 2009	Huawei	\$240	n/a	Costa Rican Electricity	Technology - Telecom	Costa Rica	No
Apr. 2011	ZTE	\$200	100 percent	Brazilian Gov't	Technology - Telecom	Brazil	Yes
Sep. 2012	Xinwei	\$300	n/a	Telcor	Technology - Telecom	Nicaragua	Yes
Sep. 2012	Lenovo	\$150	100 percent	Digibras	Technology - IT	Brazil	No
Oct. 2013	China Aerospace Science & Technology	\$300	n/a	Agencia Boliviana Espacial	Technology - Satellite building	Bolivia	No
Jul. 2014	ZTE	\$100	n/a	TIM Brasil	Technology - Broadband	Brazil	No
Feb. 2015	China Launch and Tracking Control General	\$300	n/a	CONAE	Technology - Space Observation	Argentina	Yes

Source: The American Enterprise Institute, *The China Global Investment Tracker Database: January 2005- June 2020*. <http://www.aei.org/china-global-investment-tracker/>.

ภาพ 23 ตัวเลขการลงทุนของบริษัทเทคโนโลยีจีนในละตินอเมริกา

ที่มา: Jorge Malena, (2021), *The Extension of the Digital Silk Road to Latin America: Advantages and Potential Risks*, p.7

จากการศึกษาของผู้ศึกษาว่าการดำเนินงานโครงการ BRI และ DSR ถูกดำเนินการโดยรัฐวิสาหกิจและเอกชนจีน ความร่วมมือ DSR ในภูมิภาคละตินอเมริกาจึงสามารถศึกษาผ่านบทบาทของตัวแสดงเหล่านี้ ทำให้บทบาทของบริษัทอย่าง Huawei Alibaba Tencent China-Unicom และ ZTE ตัวแสดงเหล่านี้มีตั้งแต่ผู้พัฒนาโครงสร้างสัญญาณสมัยใหม่อย่าง 5G การเป็นผู้จัดหาอุปกรณ์สารสนเทศ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ผู้พัฒนาสายไฟเบอร์ใต้ทะเล ผู้ให้บริการเนื้อหาออนไลน์ และผู้ให้บริการระบบความปลอดภัยทางไซเบอร์

เริ่มจากการพัฒนาสายไฟเบอร์ใต้ทะเล โครงการนี้เป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาลชิลี กับเอกชนอย่าง Huawei และ China-Unicom พาดผ่านมหาสมุทรแปซิฟิก เชื่อมต่อเชียงใหม่กับชิลีเป็นความยาวกว่า 22,800 กิโลเมตร เป็นมูลค่ามากกว่า 500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติก มีแผนการก่อสร้างสายไฟเบอร์เช่นกัน โดยมีจุดเริ่มจากแอฟริกาใต้ไปสู่อบราฮิลและโปรตุเกส เป็นความยาวกว่า 9,600 กิโลเมตร ทั้งสองโครงการเริ่มในปี 2017 (Malena, 2021, p. 10) ในด้านโครงสร้างพื้นฐานประเภทการให้บริการอินเทอร์เน็ต บทบาทนำในส่วนนี้เป็นของ Huawei ซึ่ง Huawei ได้เข้าไปก่อตั้งระบบไวไฟสาธารณะในประเทศเม็กซิโก ถือได้ว่าเป็นเครือข่ายระบบไวไฟสาธารณะที่ใหญ่ที่สุดในละตินอเมริกา ในส่วนของการยกระดับเทคโนโลยี Huawei เป็นแกนนำการพัฒนา 5G ในภูมิภาค และยังเป็นตัวกลางในก่อสร้างศูนย์ข้อมูลดิจิทัลในภูมิภาคละตินอเมริกา ระหว่างประเทศต่าง ๆ กับเอกชนจีนที่ให้บริการด้านเนื้อหาออนไลน์ ความร่วมมือนี้ยังรวมถึงความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนา กับสถาบันการศึกษา และเอกชนในภูมิภาค ตัวอย่างเช่นการตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาในบราซิล และการจัดโครงการฝึกอบรมแรงงานเพื่อพัฒนาสู่เศรษฐกิจดิจิทัล (Malena, 2021, p. 8) ในด้านของเนื้อหาออนไลน์ บทบาทส่วนนี้ศึกษาได้ผ่านเอกชนอย่าง เทนเซ็นต์ และ Alibaba เริ่มจากบทบาทของ Alibaba ที่เป็นพื้นที่การทำงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงตลาดออนไลน์ที่เชื่อมกับตลาดจีน เป็นการช่วยให้ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางทำการค้าข้ามประเทศได้ ในปี 2014 การเข้ามาของอาลีเอ็กซ์เพรส (AliExpress) กลายเป็นหนึ่งในบริษัทการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ใหญ่ที่สุดในบราซิล นอกจากนี้ยังมีการให้บริการการทำธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (e-banking) ซึ่งในส่วนของการทำงานธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์บทบาทในส่วนนี้จำเป็นต้องรวมเอาบทบาทของ Tencent ที่เข้าไปลงทุนในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีทางการเงิน (fintech) คือการลงทุนในธนาคาร NuBank ซึ่งเป็นธนาคารสัญชาติบราซิลมากกว่า 180 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Malena, 2021, p. 9) ในส่วนนี้มีข้อสังเกตว่าอาจทำให้บทบาทของสถาบันการเงินเงินมีมากขึ้นในภูมิภาคละตินอเมริกา ผ่านเทคโนโลยีการเงิน การทำธุรกรรมออนไลน์

นอกจากความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ จีนยังเป็นผู้จัดหาเครื่องมือที่ใช้ในด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ และเป็นเจ้าของความรู้ด้านเทคนิค โดยในส่วนนี้มีบทบาทของ ZTE ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจของจีน โดยบริษัทดังกล่าวเป็นผู้ให้บริการด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ และเป็นผู้ผลิตอุปกรณ์ด้านสารสนเทศ รวมทั้งเป็นผู้ส่งออกอุปกรณ์และเทคโนโลยีการสอดแนม ความร่วมมือกับ ZTE เชื่อว่าเป็นความพยายามลดอัตราการก่ออาชญากรรมผ่านเทคโนโลยีการสอดส่องดูแล เช่น การส่งมอบกล้อง

วงจรมีเทคโนโลยีการตรวจจับใบหน้า เพิ่มเติม 600 ตัว จากที่มีอยู่แล้ว 2,000 ตัว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจจับและสอดส่องดูแลในลาปาซ (La Paz) ประเทศโบลิเวียในปี 2019 ในประเทศเอกวาดอร์ได้ริเริ่มระบบสอดส่อง โดยเริ่มจากการติดตั้งกล้องวงจรมากกว่า 4,000 ตัว โดยระบบปฏิบัติการภายในได้รับการถ่ายทอดจากทางเทคนิคจากจีน เมื่อกล่าวถึงความร่วมมือด้านความมั่นคงกับจีนก็หลีกเลี่ยงที่จะกล่าวถึงหนึ่งในชาติละตินอเมริกาที่ใกล้ชิดกับจีนชาติหนึ่งที่สุดไม่ได้ คือ เวเนซุเอล่า ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับ ZTE มุ่งไปที่การสร้างระบบบัตรประชาชนอัจฉริยะ (smart ID) เพื่อจัดการระบบปันส่วน และสวัสดิการด้านสุขภาพให้แก่ประชาชน (Malena, 2021, p. 11)

จากที่กล่าวมาทำให้สรุปได้ว่านับตั้งแต่โครงสร้างพื้นฐานอย่างสายไฟเบอร์ได้ทะลุไปจนถึงการให้บริการเนื้อหาออนไลน์ ทั้งหมดนี้ทำให้เกิดลักษณะของการลงทุนที่ครบวงจร เกิดเป็นระบบนิเวศ (ecosystem) ด้านการลงทุนจากรัฐวิสาหกิจและเอกชนจีน โดยข้อเสนอเรื่องการสร้างระบบนิเวศด้านการลงทุนจะกลายเป็นข้อสังเกตสำคัญต่อการขยายอิทธิพลของจีนใน BRI ซึ่งความสัมพันธ์นี้มีมาก่อนหน้าการเข้ามาของทั้ง BRI และ DSR อย่างไรก็ตามโครงการพัฒนาที่ตามมาทำให้แผนงานการดำเนินงานจีนในภูมิภาคมีแบบแผน และเป็นหนึ่งเดียวกันมากขึ้น สังเกตจากความร่วมมือในการลงทุนของ Huawei และ China-Unicom รวมทั้ง Alibaba กับ Tencent ภายใต้ธงของโครงการ BRI

4.5 สรุป BRI-DSR กับละตินอเมริกา

สาระสำคัญของโครงการเส้นทางสายไหมดิจิทัล คือ การทำให้จีนมีศักยภาพทางเทคโนโลยีทั้งในด้านการวิจัยและผลิต เกิดเป็นเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานที่ร่วมกันพัฒนานวัตกรรม และป้อนทรัพยากรที่จำเป็นให้แก่กันในการผลิต นี่จึงเป็นเหตุว่าทำไมส่วนของภูมิภาคที่มีได้เกี่ยวเนื่องกับโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางมีความสำคัญขึ้นมา คือ ภูมิภาคละตินอเมริกาที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติจำพวกแร่ที่จะเป็นต้องอุตสาหกรรม รวมทั้งเป็นแหล่งพลังงานดั้งเดิมที่ยังจำเป็นต่อเศรษฐกิจ

การนำเสนอละตินอเมริกายังช่วยให้เห็นพลวัตทางประวัติศาสตร์ที่เผยให้เห็นภาพของความเปลี่ยนแปลงเชิงอิทธิพล ว่าการลดหรือเพิ่มของอิทธิพลมหาอำนาจในภูมิภาคสามารถใช้อะไรเป็นปัจจัยในการศึกษา รวมทั้งยังเผยให้เห็นวิธีการสอดแทรกของจีนที่ใช้อำนาจทางเศรษฐกิจของตนขยายอิทธิพลอย่างไร จนเมื่อผ่านไปในระดับหนึ่งจีนจึงทำให้ผลประโยชน์ของจีนที่กระจายตัวอยู่ใน

ภูมิภาครวมตัวกันภายใต้เป้าหมายของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง กระทั่งบทบาทของสถาบัน
ทางการเงินข้ามชาติที่น่าโดยจีนก็มีบทบาทในการร่วมลงทุน เผยให้เห็นเครื่องมือของจีนในการดำเนิน
กิจการระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตามปัจจัยที่ผู้ศึกษาหยิบยกมาใช้ในการศึกษาในส่วนนี้ ให้นำหนักไปที่ปัจจัยอย่าง
ประเทศจีน แต่พลวัตทางประวัติศาสตร์ด้านการเมืองของละตินอเมริกาที่มีปฏิสัมพันธ์กับมหาอำนาจ
นอกภูมิภาคในแต่ช่วงมีความสำคัญไม่แพ้กันในฐานะที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรับอิทธิพลของ
มหาอำนาจนอกภูมิภาค เช่น บทบาทของสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเย็นที่สนับสนุนเผด็จการทั้ง
ทหารรวมทั้งพลเรือนฝ่ายขวา และการกดดันให้รัฐในละตินอเมริกาปฏิรูปทางเศรษฐกิจในแนวทางเสรี
นิยมใหม่ ได้กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านจนกลายเป็นกระแสขมขื่นทั่วละตินอเมริกา ซึ่งต่างเป็น
ปัจจัยเกื้อหนุนให้จีนสามารถสอดแทรกเข้าไปในภูมิภาคในฐานะทางเลือกทั้งด้านการเมืองและเศรษฐกิจ

5. สรุป

การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลโดยที่ผู้ศึกษาได้ยกมา คือ กรณีเครือข่ายสายใต้ทะเลเป็นเพียงส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์จีนในการบรรลุเป้าหมายของตน โดยเป้าหมายนี้ได้อ้างอิงถึงสิ่งที่เรียกว่า ‘สมุดปกขาวว่าด้วยอินเทอร์เน็ตในจีน เครือข่ายเหล่านี้ยังเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ว่าด้วย ‘ฝันจีน’ และ ‘ถนนแห่งการฟื้นฟู’ โดยทั้งสองสิ่งเป็นปัจจัยที่สอดคล้องประสานกันทั้งในลักษณะของปัจจัยภายในและภายนอก แสดงผ่านโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางไปจนถึงเส้นทางสายไหมดิจิทัล

โครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางไปจนถึงเส้นทางสายไหมดิจิทัล มีแรงปัจจัยทั้งภายในของประเทศจีน คือ การแสวงหาความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมือง โดยจีนต้องการขยายการลงทุนที่กระจุกตัวในภูมิภาคตะวันออกไปสู่ตะวันตก แก้ปัญหาด้านห่วงโซ่อุปทานในประเทศ และจัดทิศทางของการดำเนินงานส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชนในมีความเป็นหนึ่งเดียวกันในการดำเนินนโยบาย นอกจากนี้ความต้องการภายในของจีนที่ส่งผลให้เกิดโครงการเหล่านี้ขึ้น ยังมีปัจจัยภายนอกประกอบ โดยเริ่มจากความกังวลของจีนต่ออิทธิพลของสหรัฐอเมริกาในภูมิภาคตะวันออกที่แสดงออกผ่านบรรดาพันธมิตรในเอเชียตะวันออก จีนจึงมุ่งขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจเข้าไปในตอนในของทวีปเอเชียไปจนถึงแอฟริกา เป็นที่ชัดเจนว่าเนื้อหาของโครงการเหล่านี้นำเสนอการบูรณาการทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐหุ้นส่วนกับจีน โดยงานศึกษานี้ได้ยกตัวอย่างการลงทุนของจีนเพื่อสะท้อนระเบียบทางเศรษฐกิจที่จีนพยายามนำเสนอ

ขณะเดียวกันยังมีภาพสะท้อนของประเด็นเรื่องความมั่นคง และนโยบายด้านอธิปไตยของจีน โดยเฉพาะความมั่นคงด้านห่วงโซ่อุปทานโดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องจากความท้าทายเศรษฐกิจ ซึ่งจีนกังวลว่าการลงทุนจะเป็นการแอบแฝงมาของอิทธิพลต่างชาติ พร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัลที่พัฒนาขึ้นทำให้จีนต้องเสริมขีดความสามารถในการควบคุมข้อมูลภายในประเทศ เพื่อสอดส่องและกีดกันสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ต่อสังคมตามทัศนะของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ในภาพใหญ่ของระเบียบโลก การเกิดขึ้นของ BRI ไปจนถึง DSR คือ การฉายภาพของการเมืองโลกที่กำลังหรือได้เข้าสู่สภาวะระเบียบหลายขั้ว แม้จะมีร่องรอยของโครงสร้างในการเมืองระเบียบระหว่างประเทศที่ไม่ได้แนบสนิทระหว่างกลุ่มประเทศพันธมิตรในระเบียบนั้น แต่โครงสร้างการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำมิได้เป็นโลกที่พึงปรารถนาของผู้คนทั่วโลก และเกิดเป็นแรงขับที่จะแข่งขันกับสหรัฐฯ ระเบียบทุนนิยมและเสรีนิยมทางการเมืองของสหรัฐฯ ถูกวิธีการของจีน

ที่ควบคุมทุนนิยมด้วยการเมืองแบบอำนาจนิยม นำเสนอผ่านโซนทั้งในและต่างประเทศ ที่ลดถอนกฎระเบียบใด ๆ ก็ตามที่จะกระทบกับการเติบโตของทุน ทั้งกฎหมายสิ่งแวดล้อม ไปจนถึงสิทธิแรงงาน แม้โซนจะมีได้ถูกใช้งานโดยจีนเพียงประเทศเดียว แต่ความยืดหยุ่นของระบอบการปกครองจีนในการกำหนดข้อบังคับหรือลดถอนระเบียบนั้นเอื้อต่อการสะสมทุนยิ่งกว่าระบอบประชาธิปไตย รวมถึงการผลักดันของจีนที่ขยายการใช้โซนออกไปเพื่อเป้าหมายทางการเมืองและเศรษฐกิจ

การผงาดขึ้นมาของจีนและการนำเสนอโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ไปจนถึงเส้นทางสายไหมดิจิทัล คือ การท้าทายอำนาจนำของโลกตะวันตกทั้งในแง่ของอุดมการณ์และวัตถุ แม้สหรัฐอเมริกา และระเบียบตะวันตกจะยึดกุมอำนาจนำเชิงอุดมการณ์ โดยบรรจุไว้ตามองค์การระหว่างประเทศที่สหรัฐฯ อันเป็นมรดกจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีโลกตะวันตกเป็นแกนสำคัญ เกิดเป็นความตึงเครียดที่นำไปสู่สภาวะของการเปลี่ยนผ่านของระเบียบโลกนำไปสู่การเกิดขึ้นของ ‘สัตว์ประหลาด’¹¹ ที่คาบเกี่ยวระหว่างการสิ้นสุดของโลกเก่าและการเกิดขึ้นของโลกใหม่ (Muehlebach, 2016) นับตั้งแต่การใช้สงครามการค้าเพื่อปิดล้อมทางเศรษฐกิจ และยกระดับในการโจมตีศักยภาพของจีนในการผลิตชิป แม้จะมีการวิจารณ์สหรัฐฯ ว่าได้หันหลังให้กับความยืดหยุ่นต่อการค้าเสรี ความเป็นจริง คือ สหรัฐฯ มิได้หันหลังให้กับการค้าเสรี แต่สหรัฐฯ กังวลถึงประโยชน์ของการค้าเสรีที่ส่งเสริมให้จีนเข้มแข็งขึ้น ผ่านโครงสร้างเศรษฐกิจที่ดำรงมาก่อน สหรัฐฯ ก็พร้อมที่จะใช้พลังของตนเพื่อสกัดกั้นจีนเพื่อรักษาสถานะที่ได้เปรียบต่อไป

การจะศึกษาความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ที่มีความซับซ้อนทั้งในด้านภูมิรัฐศาสตร์-ภูมิเศรษฐศาสตร์ การหยิบปัจจัยที่ผู้วิจัยระบุว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพลวัตในการศึกษา อย่างปัจจัยด้านเทคโนโลยี ที่นำไปสู่การศึกษาเส้นทางสายไหมดิจิทัลที่จีนสร้างขึ้นในการแสวงหาห่วงโซ่อุปทานดิจิทัล การขยายตลาดดิจิทัลของจีนออกไป ในรูปแบบระบบนิเวศสมบูรณ์ คือ ให้บริการตั้งแต่

¹¹ เป็นคำที่มาจากงานของอันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) โดยงานดังกล่าวมีชื่อว่า *Selections from the Prison Notebooks* (1971) เป็นสภาวะทางการเมืองที่อำนาจสั่งการเกิดความสั่นคลอนขึ้น และอยู่ในสภาวะเปลี่ยนผ่านทางอำนาจ แต่เป็นการเปลี่ยนผ่านที่ไม่ยินยอมพร้อมใจของผู้ถืออำนาจนั้น ขณะเดียวกันก็ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการเปลี่ยนแปลงได้ (Gramsci, 1971, pp. 275-276)

การสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ระบบปฏิบัติการ บริการต่าง ๆ ในระบบ ไปจนถึงองค์ความรู้ เพื่อกระชับความใกล้ชิดทางตลาดของประเทศหุ้นส่วน ซึ่งเป็นการศึกษาผ่านการวิวัฒนาการของภูมิรัฐศาสตร์ไปสู่ภูมิรัฐศาสตร์เทคโนโลยี ที่มีพคณิงวอนเป็นผู้บุกเบิกการศึกษา ในขณะที่เดียวกันงานศึกษานี้ได้ต่อยอดภูมิรัฐศาสตร์เทคโนโลยี โดยมุ่งความสนใจไปที่การสถาปนาอำนาจอิทธิพลเหนือพื้นที่ดิจิทัลของจีน ซึ่งเพื่อให้สำเร็จตามนั้นจีนต้องทำการอย่างไร และมีเครื่องมืออะไรบ้างในการบรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ การศึกษา BRI ไปจนถึง DSR ยังชี้ให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของระเบียบโลกที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ว่ากำลังเผชิญหน้ากับการท้าทายของกลุ่มคู่แข่งระบบแบบใด ผ่านการศึกษาจีนและการนำเสนอระบบการปกครองที่ควบคุมประชากรอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยี ผ่านการพัฒนาสิ่งที่เรียกว่าเมืองอัจฉริยะ โดยย้ายบริการของรัฐจำนวนมากเข้าสู่ระบบดิจิทัล เพื่อให้บริการเหล่านี้มีประสิทธิภาพ ประชาชนจะถูกเก็บข้อมูลทั้งแบบยินยอมและไม่ยินยอม จนนำไปสู่การคาดคะเนพฤติกรรมของประชาชน เพื่อใช้ในเป้าหมายทางการเมืองและความมั่นคง เช่น กรณีที่เกิดขึ้นในจีนเจียง การแพร่ขยายของแนวคิดเมืองอัจฉริยะตามคู่หุ้นส่วนของจีนใน DSR จึงเป็นการสร้างพันธมิตรระหว่างรัฐอำนาจนิยมเพื่อสร้างเครือข่ายของระบอบการปกครองอำนาจนิยมให้เข้มแข็ง และสะท้อนถึงภาวะการเปลี่ยนแปลงในระเบียบโลกที่สหรัฐฯ ที่ถูกท้าทายผ่านการแทรกซึมของระบบนิเวศดิจิทัลจีนใน DSR ตามพื้นที่ที่ถูกกำหนดเป็นโซน ซึ่งมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและการเมืองของเจ้าของพื้นที่ จีนกำลังบั่นทอนอำนาจของสหรัฐฯ อย่างลับ ๆ ผ่านโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเมืองอัจฉริยะ ขณะเดียวกันจีนเริ่มเผชิญหน้ากับสหรัฐฯ โดยตรงผ่านการผลักดันวาระในองค์การระหว่างประเทศ โดยเป็นการทำควบคู่กันเพราะจีนตระหนักถึงการแสวงหาความชอบธรรมระหว่างประเทศ และทั้งหมดจะเกิดขึ้นจริงได้ต้องมีการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม จึงเกิดเป็น DSR ขึ้น

อย่างไรก็ตามในการศึกษาส่วนนี้เป็นการอธิบายที่มุ่งไปยังพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางการเมืองและเศรษฐกิจของจีนปรากฏอยู่ชัด คือ เอเชียกลางและแอฟริกา ทว่ายังมีอีกหนึ่งภูมิภาคที่สามารถสะท้อนความเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ และรับใช้เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของจีนใน BRI ไปจนถึง DSR นั่นคือภูมิภาคละตินอเมริกา สาธารณสำคัญของโครงการเส้นทางสายไหมดิจิทัล คือ การทำให้จีนมีศักยภาพทางเทคโนโลยีทั้งในด้านการวิจัยและผลิต เกิดเป็นเครือข่ายห่วงโซ่อุปทานที่ร่วมกันพัฒนานวัตกรรม และป้อนทรัพยากรที่จำเป็นให้แก่กันในการผลิต นี่จึงเป็นเหตุว่าทำไมส่วนของภูมิภาคที่มิได้เกี่ยวเนื่องกับโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางมีความสำคัญขึ้นมา คือ ภูมิภาคละตินอเมริกาที่อุดม

ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติจำพวกแร่ที่จะเป็นต้องอุตสาหกรรม รวมทั้งเป็นแหล่งพลังงานดั้งเดิมที่ยัง
จำเป็นต่อเศรษฐกิจ

การนำเสนอละตินอเมริกายังช่วยให้เห็นพลวัตทางประวัติศาสตร์ที่เผยให้เห็นภาพของความ
เปลี่ยนแปลงเชิงอิทธิพล ว่าการลดหรือเพิ่มของอิทธิพลมหาอำนาจในภูมิภาคสามารถใช้อะไรเป็น
ปัจจัยในการศึกษา รวมทั้งยังเผยให้เห็นวิธีการสอดแทรกของจีนที่ใช้อำนาจทางเศรษฐกิจของตน
ขยายอิทธิพลอย่างไร จนเมื่อผ่านไปในระดับหนึ่งจีนจึงทำให้ผลประโยชน์ของจีนที่กระจายตัวอยู่ใน
ภูมิภาครวมตัวกันภายใต้เป้าหมายของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง กระทั่งบทบาทของสถาบัน
ทางการเงินข้ามชาติที่นำโดยจีนก็มีบทบาทในการร่วมลงทุน เผยให้เห็นเครื่องมือของจีนในการดำเนิน
กิจการระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามปัจจัยที่ผู้ศึกษาหยิบยกมาใช้ในการศึกษาในส่วนนี้ ให้น้ำหนักไป
ที่ปัจจัยอย่างประเทศจีน แต่พลวัตทางประวัติศาสตร์ด้านการเมืองของละตินอเมริกาที่มีปฏิสัมพันธ์
กับมหาอำนาจนอกภูมิภาคในแต่ช่วงมีความสำคัญไม่แพ้กันในฐานะที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรับ
อิทธิพลของมหาอำนาจนอกภูมิภาค เช่น บทบาทของสหรัฐอเมริกาในช่วงสงครามเย็นที่สนับสนุน
เผด็จการทั้งทหารรวมทั้งพลเรือนฝ่ายขวา และการกดดันให้รัฐในละตินอเมริกาปฏิรูปทางเศรษฐกิจใน
แนวทางเสรีนิยมใหม่ ได้กระตุ้นให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านจนกลายเป็นกระแสขั้วขั้วละตินอเมริกา ซึ่ง
ต่างเป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้จีนสามารถสอดแทรกเข้าในภูมิภาคในฐานะทางเลือกทั้งด้านการเมืองและ
เศรษฐกิจ

ข้อบ่งชี้ถึงความสำคัญของ DSR สามารถอ้างอิงถึงรายงานล่าสุดของ South China
Morning Post ได้กล่าวถึงท่าทีของจีนต่อการให้ความสำคัญต่อโครงการเส้นทางสายไหมดิจิทัล
นับตั้งแต่ปี 2017 โดยประธานาธิบดีสีจิ้นผิง (Xi Jinping) กล่าวถึงเศรษฐกิจดิจิทัลในฐานะ ‘ส่วนแนว
หน้า’ (frontier area) ของความร่วมมือกับหุ้นส่วน โดยจีนได้ผลักดันและมุ่งหวังอย่างยิ่งว่าจะ
สามารถยึดครองสถานะนำในด้านเทคโนโลยีผ่านโครงการนี้ พร้อมกับรายงานในปี 2022 ของ
People's Daily หนังสือพิมพ์อย่างเป็นทางการของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ได้ระบุถึงสถานะด้าน
โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลของหุ้นส่วนในโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ว่ายังต่ำกว่ามาตรฐานในหลาย
พื้นที่ และจีนกำลังช่วยพัฒนาในส่วนดังกล่าว รวมทั้งมีรายงานที่สอดคล้องกันตามมาว่ารัฐในแอฟริกา
ได้กล่าวกับผู้อำนวยความสะดวกกิจการแอฟริกา สังกัดกระทรวงการต่างประเทศจีน โดยขอให้จีนพิจารณา
เรื่องการสร้างโครงสร้างพื้นฐานแบบอื่น มาเป็นด้านดิจิทัลมากขึ้น โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลได้รับการ

พิจารณาว่าส่งผลต่อการเปลี่ยนของโครงสร้างเศรษฐกิจได้ดี และใช้ทุนน้อยกว่าโครงสร้างแบบอื่น พร้อมกับการขยายตัวเลขของบุคคลในการเข้าถึงบริการดิจิทัลทั้งในเมืองและชนบทของประเทศกำลังพัฒนา เส้นทางสายไหมดิจิทัลก็จะมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ พร้อมกับพฤติกรรมการลงทุนที่สอดคล้องกัน คือ เงินลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทั่วไปลดลง แต่ปรากฏว่ามีโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่มักจะมีขนาดเล็กที่อำนวยความสะดวกโดยจีน กระจายตัวอยู่ทั่วไปในประเทศหุ้นส่วน ลักษณะของการเป็นผู้นำด้านการพัฒนา ซึ่งจูงใจให้ประเทศที่รับการลงทุนยอมรับมาตรฐานด้านดิจิทัลของจีนไปพร้อมกับการรับอุปกรณ์และโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลของจีน (Sun, 2023) ซึ่งผู้ศึกษาหวังว่างานศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการตอบคำถามถึงความสำคัญของเส้นทางสายไหมดิจิทัลในปัจจุบัน รวมทั้งแนวโน้มต่อความเปลี่ยนแปลงของการเมืองระหว่างประเทศในอนาคต

บรรณานุกรม

- Abdelrahman, M. (2022). From gallons to gigabytes: China's Digital Silk Road and the Arab World Retrieved from <https://www.china-mena-connections.org/blog/from-gallons-to-gigabytesnbspcinas-digital-silk-road-and-the-arab-worldnbspnbsp>
- Aleksandra, U., & BĚrziņa-Čerenkova. (2016). BRI Instead of OBOR – China Edits the English Name of its Most Ambitious International Project. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20170206061842/http://liia.lv/en/analysis/bri-instead-of-obor-china-edits-the-english-name-of-its-most-ambitious-international-project-532>
- Almond, G. A. (1991). Capitalism and Democracy. *Political Science and Politics*, 24(3), 467-474. doi:<https://www.jstor.org/stable/420091>
- Alsabah, N. (2017). China's Quest for Cybersecurity Causes Headache for Foreign Companies. Retrieved from <https://thediplomat.com/2017/03/chinas-quest-for-cybersecurity-causes-headache-for-foreign-companies/>
- Associated Press. (2022). China has fully militarized three islands in South China Sea, US admiral says. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/21/china-has-fully-militarized-three-islands-in-south-china-sea-us-admiral-says>
- Azevedo, M., Baczyńska, M., Hoffman, K., & Krauze, A. (2022). Lithium mining: How new production technologies could fuel the global EV revolution. Retrieved from <https://www.mckinsey.com/industries/metals-and-mining/our-insights/lithium-mining-how-new-production-technologies-could-fuel-the-global-ev-revolution>
- Baker, A., & Cupery, D. (2013). ANTI-AMERICANISM IN LATIN AMERICA: Economic Exchange, Foreign Policy Legacies, and Attitudes toward the Colossus of the North. *Latin American Research Review*, 48(2), 106-130. doi:<https://www.jstor.org/stable/43670078>
- Baldwin, R. (2016). *THE GREAT CONVERGENCE: Information Technology and the New Globalization*: Harvard University Press.
- Barry Buzan (Producer). (2011). *A World Without Superpowers: de-centered globalism*.

- Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=8jVXh6b0ofM&t=3913s>
- Barzic, G. (2019). Europe's 5G to cost \$62 billion more if Chinese vendors banned: telcos. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-huawei-europe-gsma-idUSKCN1T80Y3>
- BBC. (2020). ข้อพิพาททะเลจีนใต้: ใครอ้างกรรมสิทธิ์เหนือพื้นที่นี้บ้าง. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/international-53893154>
- BBC. (2021). Tiananmen Square: What happened in the protests of 1989? Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-asia-48445934>
- BBC. (2023). What is the South China Sea dispute? Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-asia-pacific-13748349>
- Beckley, M. (2010). Economic Development and Military Effectiveness. *The Journal of Strategic Studies*, 33(1), 43-79. doi:<https://doi.org/10.1080/01402391003603581>
- Bell, S., & Feng, H. (2007). Made in China: IT infrastructure policy and the politics of trade opening in post-WTO China. *Review of International Political Economy*, 14:1, 49-76. doi:[dx.doi.org/10.1080/09692290601081343](https://doi.org/10.1080/09692290601081343)
- Blum, W. (2004). *Killing Hope U.S. Military and CIA Intervention Since World War II*: Common Courage Press.
- Bnamericas. (2022). Bolivia awaiting US\$350mn Chinese loan to build zinc refinery. Retrieved from <https://www.bnamericas.com/en/news/bolivia-awaiting-us350mn-chinese-loan-to-build-zinc-refinery>
- Boom, D. V. (2015). League of Legends' Riot Games now completely owned by China's Tencent. Retrieved from <https://www.cnet.com/tech/gaming/league-of-legends-maker-riot-games-now-completely-owned-by-chinas-tencent/>
- Boughton, J. M. (2000). *The IMF and the Silent Revolution: Global Finance and Development in the 1980s*. International Monetary Fund, Publication Services 700 19th Street, N.W., Washington, D.C. 20431, U.S.A: International Monetary Fund.
- Brautigam, D., Farole, T., & Xiaoyang, T. (2010). *China's Investment in African Special Economic Zones: Prospects, Challenges, and Opportunities*. Retrieved from <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/10202>
- Bräutigam, D., & Xiaoyang, T. (2012). Economic statecraft in China's new overseas special

- economic zones: soft power, business or resource security? *International Affairs* (Royal Institute of International Affairs 1944-), Vol. 88, No. 4, 799-816. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/23255619>
- Britannica. (2019). unequal treaty. Retrieved from <https://www.britannica.com/event/Unequal-Treaty>
- Britannica. (2023a). Horn of Africa. Retrieved from <https://www.britannica.com/place/Horn-of-Africa>
- Britannica. (2023b). Zimmermann Telegram. Retrieved from <https://www.britannica.com/event/Zimmermann-Telegram>
- Burdette, L. (2021). Leveraging Submarine Cable for Political Gain: U.S. Responses to Chinese Strategy. *Journal of Public & International Affairs*. Retrieved from <https://jpia.princeton.edu/news/leveraging-submarine-cables-political-gain-us-responses-chinese-strategy>
- Burns, B. (2019). The Commercial Pacific Cable Company. *History of the Atlantic Cable & Undersea Communications: from the first submarine cable of 1850 to the worldwide fiber optic network*. Retrieved from <https://atlantic-cable.com//CableCos/ComPacCable/>
- Byler, D. (2020). *Xinjiang Year Zero*: ANU Press.
- Cele, S. t., & Vanek, M. (2023). BRICS to Discuss Accelerated Use of Local Currencies at Summit. Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-08-14/brics-isn-t-competing-with-any-bloc-south-africa-s-sooklal-says>
- CENTR. (2022). New ITU Secretary General: "I believe in multi-stakeholder cooperation". Retrieved from <https://www.centri.org/news/blog/new-itu-secgen.html>
- Cerulus, L., & Wheaton, S. (2022). How Washington chased Huawei out of Europe. Retrieved from <https://www.politico.eu/article/us-china-huawei-europe-market/>
- CFR. (2017). Operation Aurora. Retrieved from <https://www.cfr.org/cyber-operations/operation-aurora>
- Channel, A. T. T. (Producer). (2012). The Story of the First Ultra Modern Phone Cable Ship - AT&T Archives. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=jhnblU9lelo>
- Chapman, B. (2021). *Undersea Cables: The Ultimate Geopolitical Chokepoint*. Retrieved

- from <https://docs.lib.purdue.edu/forces/1/>
- Charnock, G. (2023). Free Trade Area of the Americas. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/Free-Trade-Area-of-the-Americas>
- Chen, S., Chen, A. Y., & Zh, E. S. (2003). Special Economic Zones and Globalization of Chinese Cities: The Case of Shenzhen. *American Journal of Chinese Studies*, 10, 1-19. doi:<https://www.jstor.org/stable/44288719>
- Cheney, C. (2019). China's Digital Silk Road: Strategic Technological Competition and Exporting Political Illiberalism. *Pacific Forum*, 19.
- China's National People's Congress. (2006). *Guidelines of the Eleventh Five-Year Plan for National Economic and Social Development*. China's National People's Congress Retrieved from <https://policy.asiapacificenergy.org/node/115>
- China's National People's Congress. (2011). *12th Five-Year Plan (2011-2015) for National Economic and Social Development*. China's National People's Congress Retrieved from <https://policy.asiapacificenergy.org/node/37>
- Chiodi, L., & Anh, T. N. H. (2022). The Belt and Road Initiative in Latin America: How China Makes Friends and What This Means for the Region. Retrieved from <https://blogs.eui.eu/latin-american-working-group/the-belt-and-road-initiative-in-latin-america-how-china-makes-friends-and-what-this-means-for-the-region/>
- Clay, I., & Atkinson, R. (2023). *Wake Up, America: China Is Overtaking the United States in Innovation Output*. Retrieved from <https://itif.org/publications/2023/01/23/wake-up-america-china-is-overtaking-the-united-states-in-innovation-capacity/>
- Clayton, M. (2012). Stealing US business secrets: Experts ID two huge cyber 'gangs' in China. Retrieved from <https://www.csmonitor.com/USA/2012/0914/Stealing-US-business-secrets-Experts-ID-two-huge-cyber-gangs-in-China>
- Clinton, H. (2011). America's Pacific Century. Retrieved from <https://foreignpolicy.com/2011/10/11/americas-pacific-century/>
- Codeço, R. R. (2018). The Asian Infrastructure Investment Bank, the New Development Bank and the Internationalisation of the Renminbi (RMB) – The New International Financial Institutions as Part of the Chinese Strategy to Build Up an International Reserve Currency. *Contemporary Chinese Political Economy and*

Strategic Relations: An International Journal, Vol. 4, No. 3, 821-868. Retrieved from

https://www.researchgate.net/publication/330353973_The_Asian_Infrastructure_Investment_Bank_the_New_Development_Bank_and_the_Internationalisation_of_the_Renminbi_RMB_-_The_New_International_Financial_Institutions_as_Part_of_the_Chinese_Strategy_to_Bui

Creemers, R. (2020a). *China's Approach to Cyber Sovereignty*: Konrad-Adenauer-Stiftung.

Creemers, R. (2020b). *China's Conception of Cyber Sovereignty: Rhetoric and Realization*: The Rowman & Littlefield Publishing Group, Inc.

CSIS. (2023). *Survey of Chinese Espionage in the United States Since 2000*. Retrieved from <https://www.csis.org/programs/strategic-technologies-program/archives/survey-chinese-espionage-united-states-2000>

Curry, T. (1997). *History of the Eighties: Lessons for the Future. Vol. 1, An Examination of the Banking Crises of the 1980s and Early 1990s*. Washington, DC: Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC).

D'Souza, A., Wortmann, H., Huitema, G., & Velthuijsen, H. (2015). A business model design framework for viability; a business ecosystem approach. *Journal of Business Models*, 3(2), 1-29. doi:<https://doi.org/10.5278/ojs.jbm.v3i2.1216>

Data Journalism Team. (2022). South & Central America is seeing a hiring boom in mining industry fintech roles. Retrieved from <https://www.mining-technology.com/dashboards/jobs/south-central-america-is-seeing-a-hiring-boom-in-mining-industry-fintech-roles-3/>

Davies, V. (2022). Shortage of digital talent in Latin America and Caribbean. Retrieved from <https://cybermagazine.com/articles/business-leaders-of-latin-america-and-caribbean>

Digwatch. (2023). E-commerce and trade. Retrieved from <https://dig.watch/topics/e-commerce-and-trade>

Domonoske, C. (2018). White House Announces Tariffs, Trade Restrictions To Be Placed On China. Retrieved from <https://www.npr.org/sections/thetwo->

[way/2018/05/29/615117323/white-house-announces-tariffs-trade-restrictions-to-be-placed-on-china](https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2018/05/29/2018-05-29-615117323-white-house-announces-tariffs-trade-restrictions-to-be-placed-on-china)

DPFZA. (2023). About Us. Retrieved from <https://dpfza.gov.dj/about-us>

Drummond, D. (2010). A new approach to China. Retrieved from <https://googleblog.blogspot.com/2010/01/new-approach-to-china.html>

Duca, J. V. (2013). Subprime Mortgage Crisis. Retrieved from <https://www.federalreservehistory.org/essays/subprime-mortgage-crisis>

Economist, T. (2007). The people's flag is palest pink At the hustings, socialism can be a drag. Retrieved from <https://www.economist.com/international/2007/05/10/the-peoples-flag-is-palest-pink>

European bank. (2020). Belt and Road Initiative (BRI). Retrieved from <https://www.ebrd.com/what-we-do/belt-and-road/overview.html>

Fabry, A. (2019). *The Political Economy of Hungary From State Capitalism to Authoritarian Neoliberalism*: Palgrave Macmillan.

FED, S. L. (2020). Viewing the U.S. Financial Structure from the Financial Crisis to the Pandemic. Retrieved from <https://www.stlouisfed.org/on-the-economy/2020/september/viewing-us-financial-structure-financial-crisis-pandemic#>

Feydeau, A. d., Menski, M., Tello, I. R. R., & Perry, S. (2021). Bridging Latin America's digital divide. Retrieved from <https://www.whitecase.com/insight-our-thinking/bridging-latin-americas-digital-divide>

Fitzgibbons, L. (2022). zettabyte. Retrieved from <https://www.techtarget.com/searchstorage/definition/zettabyte>

Fulco, M. (2020). Smartphone Dominance. Retrieved from <https://english.ckgsb.edu.cn/knowledges/china-dominates-global-smartphone-market/>

Ghiasy, R., & Krishnamurthy, R. (2021). China's Digital Silk Road and the Global Digital Order. Retrieved from <https://thediplomat.com/2021/04/chinas-digital-silk-road-and-the-global-digital-order/>

Gómez, J. A. (2022). Critical Mineral Shortages Could Disrupt Global Supply Chains. Retrieved from <https://www.gao.gov/blog/critical-mineral-shortages-could->

[disrupt-global-supply-chains](#)

- Gramsci, A. (1971). *SELECTIONS FROM THE PRISON NOTEBOOKS*: INTERNATIONAL PUBLISHERS.
- Green, W. C. (1993). The Historic Russian Drive for a Warm Water Port: Anatomy of a Geopolitical Myth. *U.S. Naval War College Press*, 46, No. 2, 80-102. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/44642451>
- Hao, C. J. (2019). China's Digital Silk Road: A Game Changer for Asian Economies. Retrieved from <https://thediplomat.com/2019/04/chinas-digital-silk-road-a-game-changer-for-asian-economies/>
- Harán, J. M. (2021). Ecuador and the First AIIB Project in Latin America. Retrieved from <https://thediplomat.com/2021/12/ecuador-and-the-first-aiib-project-in-latin-america/>
- Harvey, D. (2020). The Significance of China in the World Economy. Retrieved from www.antiper.org/2020/11/26/harvey-significance-china/
- Hayes, J. (2008). A HISTORY OF TRANSATLANTIC CABLES. *IEEE Communications Magazine*, 46(9), 42-48. doi:10.1109/MCOM.2008.4623705
- Helleiner, E. (2022). Neglected Chinese Origins of East Asian Developmentalism. *New Political Economy*, 27(6), 916-928. doi:10.1080/13563467.2021.1961217
- Hilbert, M., & López, P. (2011). The World's Technological Capacity to Store, Communicate, and Compute Information. *American Association for the Advancement of Science*, Volume 332, Issue 6025, 60-65. doi:10.1126/science.1200970
- Hong Shen. (2016). China and global internet governance: toward an alternative analytical framework. *Chinese Journal of Communication*, 9:3, 301-324. doi:10.1080/17544750.2016.1206028
- Hope, A. (2023). China's top 10 semiconductor firms. Retrieved from <https://thechinaproject.com/2023/02/03/chinas-top-10-semiconductor-firms/>
- Hurst, D. (2015). Australia and the Trans-Pacific Partnership: what we do and don't know. Retrieved from <https://www.theguardian.com/business/2015/oct/06/australia-and-the-trans-pacific-partnership-what-we-do-and-dont-know>

IISS. (2018). *China's Belt and Road Initiative in Latin America and the Caribbean*.

Retrieved from Strategic Comments: [https://www.iiss.org/ja-
JP/publications/strategic-comments/2018/chinas-bri-in-latin-america/](https://www.iiss.org/ja-
JP/publications/strategic-comments/2018/chinas-bri-in-latin-america/)

Information Office of the State Council. (2011). *China's National Defense in 2010*.

Retrieved from
www.gov.cn/archive/white_paper/2014/09/09/content_281474986284525.htm

ISDP. (2018). *Made in China 2025*. Retrieved from

<https://isdp.eu/content/uploads/2018/06/Made-in-China-Backgrounder.pdf>

Jamasmie, C. (2015). Peruvian rare earth discovery richer than initially thought.

Retrieved from [https://www.mining.com/peruvian-rare-earth-discovery-richer-
than-initially-thought-97023/](https://www.mining.com/peruvian-rare-earth-discovery-richer-
than-initially-thought-97023/)

Jenkins, R. (2022). *China's Belt and Road Initiative in Latin America: What has Changed?*

Journal of Current Chinese Affairs, Vol. 51(1), 13-39.

doi:10.1177/18681026211047871

Kaczmarek, F. (2019). AFRICAN DIMENSION OF THE BELT AND ROAD INITIATIVE. *Przełqd
Strategiczny*, 12, 145-160. doi:10.14746/ps.2019.1.10

Kalantzakos, S. (2018). *China and the Geopolitics of Rare Earths*. 198 Madison Avenue,

New York, NY 10016, United States of America.: Oxford University Press.

Karl, R. E. (2020). *China's Revolutions in the Modern World: A Brief Interpretive History*:

Verso.

Kassenova, N., & Duprey, B. (2021). *Digital Silk Road in Central Asia: Present and Future*.

1730 Cambridge Street, Suite S301: Davis Center for Russian and Eurasian
Studies.

Kastrenakes, J. (2018). Trump signs bill banning government use of Huawei and ZTE

tech. Retrieved from [https://www.theverge.com/2018/8/13/17686310/huawei-
zte-us-government-contractor-ban-trump](https://www.theverge.com/2018/8/13/17686310/huawei-
zte-us-government-contractor-ban-trump)

Keane, S. (2021). Huawei ban timeline: Detained CFO makes deal with US Justice

Department. Retrieved from [https://www.cnet.com/news/privacy/huawei-ban-
timeline-detained-cfo-makes-deal-with-us-justice-department/](https://www.cnet.com/news/privacy/huawei-ban-
timeline-detained-cfo-makes-deal-with-us-justice-department/)

Kefferpütz, R. (2018). *China's digital dictatorship goes global*. Retrieved from

<https://towardsdatascience.com/chinas-digital-dictatorship-goes-global-bee6b093ff9b>

Kelley, J. (2012). China in Africa: Curing the Resource Curse with Infrastructure and Modernization. *Sustainable Development Law & Policy*, 12, no. 3, 35-41, 57-60. Retrieved from

<https://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1537&context=sdlp&httpsredir=1&referer=>

Kennard, M., & Provost, C. (2016). Story of cities #25: Shannon – a tiny Irish town inspires China’s economic boom. Retrieved from

<https://www.theguardian.com/cities/2016/apr/19/story-of-cities-25-shannon-ireland-china-economic-boom>

Kennedy, S., & Mazzocco, I. (2023). Can Chinese Firms Be Truly Private? Retrieved from

<https://bigdatachina.csis.org/can-chinese-firms-be-truly-private/>

Kharpal, A. (2021). Huawei launches its own operating system on smartphones in challenge to Google Android. Retrieved from

<https://www.cnbc.com/2021/06/02/huawei-harmonyos-operating-system-launched-on-smartphone-smartwatch.html>

Koop, F. (2021). Explainer: Latin America and the AIIB. Retrieved from

<https://dialogochino.net/en/article/39049-explainer-latin-america-aiib-the-asian-infrastructure-investment-bank/>

Korybko, A. (2022). BRICS' role in the global systemic transition to multipolarity.

Retrieved from <https://news.cgtn.com/news/2022-06-24/BRICS-role-in-the-global-systemic-transition-to-multipolarity-1b7pApl2CKO/index.html>

Kraus, C. (2020). The Sino-Soviet Alliance, 70 Years Later. Retrieved from

<https://www.wilsoncenter.org/blog-post/sino-soviet-alliance-70-years-later>

Kunene, N. (2022). Top 8 lithium producers in the world by country. Retrieved from

<https://www.ig.com/en/trading-strategies/top-8-lithium-producers-in-the-world-by-country-221114>

Kvangraven, I. H. (2022). Beyond Eurocentrism. Retrieved from <https://aeon.co/essays/if-you-want-decolonisation-go-to-the-economics-of-samir-amin>

Kwet, M. (2019). Digital colonialism: US empire and the new imperialism in the Global

- South. *Race & Class*, Vol 60, Issue 4.
doi:<https://doi.org/10.1177/0306396818823172>
- LaFeber, W. (1993). *Inevitable Revolutions: The United States in Central America*: W. W. Norton & Company.
- Lai, H. H. (2002). China's Western Development Program Its Rationale, Implementation, and Prospects. *Modern China*, 28(4), 432-466. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/3181371>
- Lampter, M. (2022). A New Left Tide in Latin America. Making Structural Progress Finally? Retrieved from <https://www.transform-network.net/blog/article/a-new-left-tide-in-latin-america-making-structural-progress-finally/>
- Lazada. (2023). Lazada University. Retrieved from <https://university.lazada.com.ph/cms/howtouse>
- LBC (Producer). (2023). Is China a threat? Andrew Marr questions CCP spokesperson. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=8jZ0KTRUgpU>
- Lee, J.-A. (2020). Forced Technology Transfer in the Case of China. *Boston University Journal of Science & Technology Law*, 26(2), 324-352. Retrieved from https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3682351
- Li, J. (2022). China rolls out strict licensing system for all online shows, tightening control over world's biggest internet market. Retrieved from <https://www.scmp.com/tech/policy/article/3179908/china-rolls-out-strict-licensing-system-all-online-shows-tightening>
- Li, Y., Lee, S.-G., & Kong, M. (2019). The industrial impact and competitive advantage of China's ICT industry. *Service Business*, 13, 101-127. doi:10.1007/s11628-018-0368-7
- Lynn, T., Rosati, P., Conway, E., Curran, D., O'Gorman, C., & Fox, G. (2022). Infrastructure for Digital Connectivity. In *Digital Towns Accelerating and Measuring the Digital Transformation of Rural Societies and Economies*. Palgrave Macmillan Cham.
- Mackinder, H. J. (1904). The Geographical Pivot of History. *The Geographical Journal*, Vol. 23, No. 4, 421-437. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/1775498>
- Magsamen, K., & Fuchs, M. (2018). Destroying the Foundations of U.S. Foreign Policy. Retrieved from <https://www.americanprogress.org/article/destroying->

[foundations-u-s-foreign-policy/](#)

- Mahan, A. T. (2010). *The Influence of Sea Power upon History, 1660–1783*: Cambridge University Press.
- Malena, J. (2021). *The Extension of the Digital Silk Road to Latin America: Advantages and Potential Risks*. Retrieved from <https://cdn.cfr.org/sites/default/files/pdf/jorgemalenadsr.pdf>
- Marshall, M. G., & Cole, B. R. (2014). *Global Report 2014 Conflict, Governance, and State Fragility*. Retrieved from Vienna, VA USA: <https://www.systemicpeace.org/vlibrary/GlobalReport2014.pdf>
- McAdie, A. G. (1903). The Laying of the American Trans-Pacific Cable. *The Journal of Electricity Power and Gas*, 13(1), 3-8. Retrieved from https://archive.org/details/sim_electrical-west_1903-01_13_1/mode/2up
- McBride, J., Chatzky, A., & Siripurapu, A. (2021). What's Next for the Trans-Pacific Partnership (TPP)? Retrieved from <https://www.cfr.org/backgrounder/what-trans-pacific-partnership-tpp#chapter-title-0-2>
- McCoy, A. W. (2021). *To Govern the Globe World Orders and Catastrophic Change*: Haymarket Books.
- McDougall, W. A. (2023, 27/02/2023). U.S. leverage in Latin-American affairs. Retrieved from <https://www.britannica.com/topic/20th-century-international-relations-2085155/U-S-leverage-in-Latin-American-affairs>
- Mees, H. (2016). *The Chinese Birdcage How China's Rise Almost Toppled the West* Palgrave Macmillan
- Miller, C. (2022). *Chip War: The Fight for the World's Most Critical Technology*: Scribner.
- MIT. (2012). Rare Earth Elements: A comprehensive background. Retrieved from <https://web.mit.edu/12.000/www/m2016/finalwebsite/elements/ree.html>
- Molloy, D. (2018). What is populism, and what does the term actually mean? Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-43301423>
- Monbiot, G. (2016). Neoliberalism – the ideology at the root of all our problems. Retrieved from <https://www.theguardian.com/books/2016/apr/15/neoliberalism-ideology-problem-george-monbiot>
- Muehlebach, A. (2016). Time of Monsters. Retrieved from

<https://culanth.org/fieldsights/time-of-monsters>

National Archives. (2022a). Cuban Missile Crisis. Retrieved from

<https://www.archives.gov/news/topics/cuban-missile-crisis>

National Archives. (2022b). Global War on Terror. Retrieved from

<https://www.georgewbushlibrary.gov/research/topic-guides/global-war-terror>

O'Rourke-IV, J. S., Harris, B., & Ogilvy, A. (2007). Google in China: government censorship and corporate reputation. *JOURNAL OF BUSINESS STRATEGY*, VOL. 28 NO. 3, 12-22. doi:10.1108/02756660710746229

OCED. (2020). *Latin American Economic Outlook 2020 DIGITAL TRANSFORMATION FOR BUILDING BACK BETTER*. Retrieved from Paris:

OCED. (2021). *Meeting of the OECD Council at Ministerial Level*. Retrieved from

https://www.oecd.org/mcm/MCM_2021_Part_2_%5BC-MIN_2021_16-FINAL.en%5D.pdf

Ong, A. (2006). *Neoliberalism as exception: Mutations in Citizenship and Sovereignty*: Duke university press.

Petras, J., & Veltmeyer, H. (2011). *Social Movements in Latin America Neoliberalism and Popular Resistance*. 175 Fifth Avenue, New York, NY 10010.: PALGRAVE MACMILLAN.

Picchi, A. (2023). Years after the housing crash, the specter of "too big to fail" still haunts the banking industry. Retrieved from <https://www.cbsnews.com/news/too-big-to-fail-banks-2008-financial-crisis-credit-suisse-silicon-valley-bank/>

Ranaraja, Y. (2023). Guest Opinion: Belt and Road Initiative fueling Sri Lanka's vision to become maritime hub in Indian Ocean. Retrieved from

<https://english.news.cn/20230610/2bf440b99fb44f5789357a53cb092a02/c.html>

Reuters. (2015). Bolivia says China to lend \$7 billion for energy, transport infrastructure.

Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-bolivia-china-loans-idUSKCN0SD2A420151019>

Reuters. (2022). Europe is too dependent on China for technologies, Finland's PM says.

Retrieved from <https://www.reuters.com/technology/europe-is-too-dependent-china-technologies-finlands-pm-says-2022-11-17/>

Reuters. (2023). Argentina lithium export value jumps 133% in first quarter. Retrieved

- from <https://www.reuters.com/article/argentina-mining-lithium/argentina-lithium-export-value-jumps-133-in-first-quarter-idINL1N36L24D>
- Richards, D. G. (1997). The Political Economy of the Chilean Miracle. *Latin American Research Review*, 32(1), 139-159. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/2504050>
- Robinson, W. I. (1998). *Promoting polyarchy Globalization, US intervention, and hegemony*: Cambridge University Press.
- Sabbagh, D. (2020). Boris Johnson forced to reduce Huawei's role in UK's 5G networks. Retrieved from <https://www.theguardian.com/technology/2020/may/22/boris-johnson-forced-to-reduce-huaweis-role-in-uks-5g-networks>
- Sacks, D. (2021). Countries in China's Belt and Road Initiative: Who's In And Who's Out. Retrieved from <https://www.cfr.org/blog/countries-chinas-belt-and-road-initiative-whos-and-whos-out>
- Sarmiento, T. (2022). Latin American multichannel, broadband market 2021 recap. Retrieved from <https://www.spglobal.com/marketintelligence/en/news-insights/blog/latin-american-multichannel-broadband-market-2021-recap>
- Schmidt, B., & Attwood, J. (2022). Lithium King's \$5b fortune under threat. Retrieved from <https://www.afr.com/companies/mining/lithium-king-s-5b-fortune-under-threat-20220705-p5az5y>
- Schwartzman, L. F. (2020). Trump and Biden ignore how the war on drugs fuels violence in Latin America. Retrieved from <https://theconversation.com/trump-and-biden-ignore-how-the-war-on-drugs-fuels-violence-in-latin-america-148760>
- Seoane, M. F. V. (2019). Alibaba's discourse for the digital Silk Road: the electronic World Trade Platform and 'inclusive globalization'. *Chinese Journal of Communication*, 0(0), 1-16. doi:10.1080/17544750.2019.1606838
- Shane, S., & Lehren, A. W. (2010). Leaked Cables Offer Raw Look at U.S. Diplomacy. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2010/11/29/world/29cables.html>
- Shelton, J. (2021). *The CPTPP and Intellectual Property Rights Protection*. Retrieved from <https://www.csis.org/analysis/cptpp-and-intellectual-property-rights-protection>
- Sherman, J. (2022). *China's War for Control of Global Internet Governance*. Retrieved

- from <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4174453>
- Shubber, K. (2013). Tracking devices hidden in London's recycling bins are stalking your smartphone. Retrieved from <https://www.wired.co.uk/article/recycling-bins-are-watching-you>
- Sims, C. (1996). Fiber-Optic Calling to Japan Starts Today (1989). Retrieved from <https://www.nytimes.com/1989/04/18/business/company-news-fiber-optic-calling-to-japan-starts-today.html>
- Sithigh, D. M., & Siems, M. (2019). The Chinese Social Credit System: A Model for Other Countries? *The Modern Law Review, Volume 82 Issue 6*, 1034-1071.
doi:<https://doi.org/10.1111/1468-2230.12462>
- Slav, I. (2022). Fossil Fuels Aren't Going Away Anytime Soon. Retrieved from <https://oilprice.com/Energy/Crude-Oil/Fossil-Fuels-Arent-Going-Away-Anytime-Soon.html>
- Slobodian, Q. (2023). *Crack-Up Capitalism: Market Radicals and the Dream of a World Without Democracy*: Metropolitan Books.
- Sokolowski, T. (2018). Smart cities Africa: Cape Town and Nairobi take the lead. Retrieved from <https://outsideinsight.com/insights/smart-cities-africa-cape-town-and-nairobi-take-the-lead/>
- Sørensen, C. T. N. (2015). The Significance of Xi Jinping's "Chinese Dream" for Chinese Foreign Policy: From "Tao Guang Yang Hui" to "Fen Fa You Wei". *Journal of China and International Relation, Vol. 3 No. 1*, 53-73.
doi:<https://doi.org/10.5278/ojs.jcir.v3i1.1146>
- Sotero, P., & Armijo, L. E. (2007). BRAZIL: TO BE OR NOT TO BE A BRIC? *Asian Perspective, 31*(The BRICs Countries (Brazil, Russia, India, and China) in the Global System), 43-70. doi:<http://www.jstor.org/stable/42704608>
- Statista. (2023). *Oil industry in Latin America - statistics & facts*. Retrieved from <https://www.statista.com/topics/5772/oil-industry-in-latin-america/#topicOverview>
- Stubbs, J., & Chee, F. Y. (2019). Britain managing Huawei risks, has no evidence of spying: official. Retrieved from <https://www.reuters.com/article/us-huawei-europe-britain-idUSKCN1O91PM>

- Styan, D. (2019). China's Maritime Silk Road and Small States: Lessons from the Case of Djibouti. *Journal of Contemporary China*, 29:122, 191-206.
doi:10.1080/10670564.2019.1637567
- Su, C., & Flew, T. (2021). The rise of Baidu, Alibaba and Tencent (BAT) and their role in China's Belt and Road Initiative (BRI). *Global Media and Communication*, 17(1), 67-86. doi:10.1177/1742766520982324
- Submarine Cable Network. (2011). South-East Asia Japan Cable (SJC) System Overview. Retrieved from <https://www.submarinenetworks.com/systems/intra-asia/sjc/sjc-cable-system#:~:text=The%20South-East%20Asia%20Japan%20Cable%20System%20%28SJC%29%20is,Tbps%20which%20can%20be%20upgrade%20to%2023%20Tbps.>
- Submarine Cable Network. (2019a). IMEWE. Retrieved from <https://www.submarinenetworks.com/en/systems/asia-europe-africa/imewe>
- Submarine Cable Network. (2019b). SEA-ME-WE 5. Retrieved from <https://www.submarinenetworks.com/systems/asia-europe-africa/smw5>
- Submarine Cable Network. (2022a). PEACE. Retrieved from <https://www.submarinenetworks.com/en/systems/asia-europe-africa/peace>
- Submarine Cable Network. (2022b). SEA-H2X. Retrieved from <https://www.submarinenetworks.com/en/systems/intra-asia/sea-h2x>
- Submarine Cable Network. (2022c). SEA-ME-WE 6. Retrieved from <https://www.submarinenetworks.com/en/systems/asia-europe-africa/smw6>
- Sun. (2023). From railways to 5G: why China is plugging into the Digital Silk Road. Retrieved from https://finance.yahoo.com/news/railways-5g-why-china-plugging-093000907.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xLLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAL19BLgEmBN1bJ-CPuf_CxhVoRdJ0hPruVBPJeVtH6LDKfLe9U0spKI3yaAYJL54plEHLKa_hP_W2yMzjRM4kU__to-foqOkHR3lo78NZV5-j8efSOv-nr8esRrLjWMFSi5zH_LvF8KFBMraPWL1wP4c50N0GFwdjer87lqjBh
- Swanson, A. (2021). In Washington, 'Free Trade' Is No Longer Gospel. Retrieved from <https://www.nytimes.com/2021/03/17/business/economy/free-trade-biden-tai.html>

- Taguchi, S., & Oshikiri, T. (2022). Australia sees 'no prospect' of China being accepted into CPTPP. Retrieved from <https://asia.nikkei.com/Editor-s-Picks/Interview/Australia-sees-no-prospect-of-China-being-accepted-into-CPTPP>
- Tarnoff, B. (2022). *Internet for the People: The Fight for Our Digital Future*: Verso.
- Technopedia. (2022). IT Infrastructure. Retrieved from <https://www.techopedia.com/definition/29199/it-infrastructure>
- Telhami, S. (2002). Put Middle East Terror in Global Perspective. Retrieved from <https://www.brookings.edu/opinions/put-middle-east-terror-in-global-perspective/>
- The Guardian. (2003). France and Germany unite against Iraq war. Retrieved from <https://www.theguardian.com/world/2003/jan/22/germany.france>
- TWI. (2020). WHAT IS A SMART CITY? – DEFINITION AND EXAMPLES.
- U.S. Bureau of Labor Statistics. (2001). The Economics Daily: Financial sector had biggest raise in 2000. Retrieved from <https://www.bls.gov/opub/ted/2001/sept/wk4/art03.htm>
- UNCTAD. (2020). *DIGITAL ECONOMY GROWTH AND MINERAL RESOURCES Implications for Developing Countries*. Retrieved from https://unctad.org/system/files/official-document/tn_unctad_ict4d16_en.pdf
- UNESCO. (2022, 25/02/2023). UNESCO and Huawei team up to strengthen teachers' digital skills in Latin America and the Caribbean. Retrieved from <https://www.unesco.org/en/articles/unesco-and-huawei-team-strengthen-teachers-digital-skills-latin-america-and-caribbean>
- Vasquez, P. I., Humphreys, D., & Bastida, A. E. (2018). *European Policy Brief*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/331811490_China's_engagement_in_the_mineral_sector_in_Latin_America_Lessons_learned_and_opportunities_for_international_cooperation_Strategic_Dialogue_on_Sustainable_Raw_Materials_for_Europe
- Wadhwa, T. (2015). Smart Cities: Toward the Surveillance Society? In D. Araya (Ed.), *Smart Cities as Democratic Ecologies*: PALGRAVE MACMILLAN.
- Wang, H. (2020). The Belt and Road Initiative Agreements: Characteristics, Rationale, and

- Challenges. *World Trade Review*, 20(3), 282-305.
doi:<https://doi.org/10.1017/S1474745620000452>
- Wijk, R. d., Thompson, J., & Chavannes, E. (2020). *What is multilateralism?* Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/resrep26672.5>
- Winseck, D. (2017a). The Geopolitical Economy of the Global Internet Infrastructure. *Journal of Information Policy*, 7, 228-267. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/10.5325/jinfopoli.7.2017.0228>
- Winseck, D. (2017b). The Geopolitical Economy of the Global Internet Infrastructure. *Journal of Information Policy*, Vol. 7, 228-267. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/10.5325/jinfopoli.7.2017.0228>
- Wintgens, S. (2022). *CHINA'S FOOTPRINT IN LATIN AMERICA*. Retrieved from https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_9_China%20in%20Latin%20America_web.pdf
- Wong, P. N. (2022). *Techno-Geopolitics Us-China Tech War and the Practice of Digital Statecraft*: Routledge.
- World Bank. (2017). *China's Special Economic Zones*. Retrieved from <https://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/Event/Africa/Investing%20in%20Africa%20Forum/2015/investing-in-africa-forum-chinas-special-economic-zone.pdf>
- World Bank. (2023). Individuals using the Internet (% of population). Retrieved from <https://data.worldbank.org/indicator/IT.NET.USER.ZS?locations=CN>
- Xiaoping, D. (1984). Building Socialism with a Specifically Chinese Character. Retrieved from <https://newlearningonline.com/new-learning/chapter-4/neoliberalism-more-recent-times/deng-xiaoping-socialism-with-chinese-characteristics>
- Yap, C.-W. (2019). State Support Helped Fuel Huawei's Global Rise. Retrieved from <https://www.wsj.com/articles/state-support-helped-fuel-huaweis-global-rise-11577280736>
- Ye, M. (2019). *Domestic politics of China's Belt and Road Initiative*. Retrieved from <https://theasanforum.org/domestic-politics-of-chinas-belt-and-road-initiative/>
- Zeng, D. Z. (2016). *Special Economic Zones: Lessons from the Global Experience*. Retrieved from

https://assets.publishing.service.gov.uk/media/586f9727e5274a130700012d/PEDL_Synthesis_Paper_Piece_No_1.pdf

Zhang, L. (2009). *China's Policy Responses to the Global Financial Crisis: Efficacy and Risks*. Paper presented at the Global Financial Governance: Challenges and Regional Responses, Berlin. https://www.idos-research.de/fileadmin/_migrated/content_uploads/Berlin_workshop_090831.pdf

Zhang, S. I. (2020). *Media and Conflict in the Social Media Era in China*: Palgrave Macmillan.

ณัฐิกา หนูนวล, & ชานิตา วงศ์อภัย. (2021). *Raw material foresight Mineral to energy : ตอนที่ 5 ลิเทียม (Li)*. Retrieved from <http://www5.dpim.go.th/wp-content/uploads/2022/02/Raw-Material-Foresight-Mineral-to-Energy-%E0%B8%95%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88-5-%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%A1-Li.pdf>

พิทยา สุวงศ์. (2019). ยุทธศาสตร์การลงทุนของจีนในภาคพื้นที่ปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภายใต้ นโยบายสีเงินฝางในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	วิทวัส อภิญ
วัน เดือน ปี เกิด	26 ตุลาคม 1996
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2014-2018
ที่อยู่ปัจจุบัน	84/88 ซอย.4 หมู่บ้านแฟมิลีซิตีโฮม ต.นาป่า อ.เมือง จ.ชลบุรี 20000

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY